

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้
แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต

น.ส.เพ็ญวิษา วัฒนปรีชานนท์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

DEVELOPMENT OF AN INSTRUCTIONAL MODEL BASED ON CONCEPT-ORIENTED
READING INSTRUCTION AND INQUIRY-BASED LEARNING TO ENHANCE CRITICAL
READING ABILITY OF UNDERGRADUATE STUDENTS

Miss Penvisa Wattanapreechanont

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy in Curriculum and Instruction

Department of Curriculum and Instruction

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2018

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต
โดย	น.ส.เพ็ญวิษา วัฒนปรีชานนท์
สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอน
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาวรรณ วงษ์สุวรรณ คงเฝ้า
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สร้อยสน สกลรักษ์

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อัมพร ม้าคนอง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาวรรณ วงษ์สุวรรณ คงเฝ้า)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สร้อยสน สกลรักษ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฤดีรัตน์ ชุขณะโชติ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาริณี ตรีวิญญู)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลพัทธ์ ใจเยือกเย็น)

เพื่อวิชา วัฒนปรีชานนท์ : การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต. (DEVELOPMENT OF AN INSTRUCTIONAL MODEL BASED ON CONCEPT-ORIENTED READING INSTRUCTION AND INQUIRY-BASED LEARNING TO ENHANCE CRITICAL READING ABILITY OF UNDERGRADUATE STUDENTS) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ผศ. ดร.วิภาวรรณ วงษ์สุวรรณ คงเฝ้า, อ.ที่ปรึกษาร่วม : ผศ. ดร.สร้อยสน สกลรักษ์

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตปริญญาบัณฑิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 45 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงและจับสลากแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 21 คน และกลุ่มควบคุม 24 คน ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ สถิติที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที (t-test) และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีหลักการ 4 ประการ คือ 1) ผู้เรียนสำรวจความต้องการอ่านของตนเองผ่านการกระตุ้นของผู้สอนเพื่อกำหนดเป้าหมายการอ่านและเลือกบทอ่านตรงตามเป้าหมาย โดยให้ผู้เรียนวางแผนกลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมกับประเภทของบทอ่าน 2) ผู้เรียนเลือกใช้กลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมกับประสบการณ์การอ่านและองค์ประกอบของบทอ่านแต่ละประเภท ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้ 3) ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลจากประเด็นที่น่าสนใจ เพื่อนำมาตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูลประกอบความรู้และประสบการณ์เดิม ทำให้ได้ข้อสรุป สามารถพัฒนาการอ่านวิเคราะห์ ประเมินค่าบทอ่าน และนำไปประยุกต์ใช้ตามเป้าหมายการอ่าน และ 4) ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จากการอภิปราย โดยใช้ความรู้เดิมและเชื่อมโยงประสบการณ์จริง เพื่อตรวจสอบ สะท้อนความคิด สร้างความเข้าใจเชิงลึกกว้างขวาง เพื่อให้ได้ข้อมูลและข้อสรุปที่ได้จากการอ่านที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง การจัดการเรียนการสอนมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นสำรวจ 2) ขั้นเรียนรู้และฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์ 3) ขั้นตามติดสืบค้น 4) ขั้นลงข้อสรุป และ 5) ขั้นตรวจสอบแลกเปลี่ยน

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น พบว่า 2.1) ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2) ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2.3) ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณปรากฏอย่างเด่นชัดทุกองค์ประกอบในบทอ่านประเภทสารคดี

สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน

ปีการศึกษา 2561

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาร่วม

5684224027 : MAJOR CURRICULUM AND INSTRUCTION

KEYWORD: CONCEPT-ORIENTED READING INSTRUCTION, INQUIRY-BASED LEARNING, CRITICAL READING ABILITY
 PENVISA WATTANAPREECHANONT : DEVELOPMENT OF AN INSTRUCTIONAL MODEL BASED ON CONCEPT-ORIENTED READING INSTRUCTION AND INQUIRY-BASED LEARNING TO ENHANCE CRITICAL READING ABILITY OF UNDERGRADUATE STUDENTS. Advisor: Asst. Prof. Wipawan wongsuwan Kongpao, Ph.D. Co-advisor: Asst. Prof. Soison Sakolrak, Ph.D.

The objectives of this study were to develop an instructional model based on Concept-Oriented Reading Instruction and Inquiry-based learning to enhance the critical reading ability of undergraduate students and to evaluate the effectiveness of the instructional model. The sample were 45 first-year undergraduate students at Srinakharinwirot University; who were selected by purposive sampling and divided into 2 groups: 21 students in the experimental group and 24 students in the control group: the experiment duration was 8 weeks. The experimental lessons were 2 hours per week, making 16 hours in total. The research tool used to assess the effectiveness of the model was a form evaluating the critical reading ability of the students and reading log. Data were analyzed by the Arithmetic Mean, the standard Deviation, t-test, one-way analysis of variance with repeated measure, and content analysis. The findings of the study were as follows:

1. The principles of an instructional model based on Concept-Oriented Reading Instruction and Inquiry-Based Learning consisted of 4 principles; (1) Students were encouraged to explore their own interest in reading in order to identify the objective of reading and choosing the right materials; students will be able to determine strategies based on their choice of reading. (2) Students choose suitable strategies based on students' experience and the choice of reading which will help develop their critical reading skills. (3) Students investigate interesting points to develop critical reading skills by considering the credibility of the sources based on students' prior knowledge ; leading to the conclusion evaluated from their reading choice and this can be applied to the objective. (4) Students exchange and discuss the information based on their reading experience to reflect what they think and their reading comprehension in depth and broadly in order to to elicit their reading summaries and information from reading related to facts and actual circumstances. The five main teaching steps of instructional model were; (1) survey, (2) learning and reading practice based on reading strategies, (3) follow-up and research, (4) conclusion and (5) verification and sharing.

2. The effectiveness of an instructional model was investigated by implementing the model with students of purposive sampling. The finding of this study revealed that: 2.1) the students in the experimental group performed better after being taught according to the model with a statistical significance at 0.5, 2.2) the students in the experimental group had higher critical reading ability than the control group with a statistical significance at 0.5, and 2.3) The participants are able to read critically as it showed in every element of nonfictional prose reading.

Field of Study: Curriculum and Instruction
 Academic Year: 2018

Student's Signature
 Advisor's Signature
 Co-advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิภาวรรณ วงษ์สุวรรณ คงเฝ้า อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สร้อยสน สกสิทธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่มีความเมตตาและกรุณาต่อศิษย์เสมอมา อาจารย์ทั้งสองท่านได้สละเวลามาให้ความรู้ ให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางในการดำเนินการวิจัย คอยกระตุ้นเตือนผู้วิจัยให้ทำวิจัยอย่างสม่ำเสมอ ทั้งยังเป็นกำลังใจในยามที่ผู้วิจัยประสบปัญหา จนงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร. อัมพร ม้าคนอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาโรณี ตรีวิโรจน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฤทธิรัตน์ ชุชมะโชติ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลพัทธ์ ใจเอือกเย็น ที่กรุณาสละเวลาตรวจสอบ พิจารณา ให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์สำหรับการปรับปรุงวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้มีความสมบูรณ์และชัดเจนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สำเนียงงาม ที่กรุณารับเป็นกรรมการภายนอกในการสอบโครงร่างวิทยานิพนธ์และให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่องานวิจัย และ

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจพิจารณาและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยจนมีความสมบูรณ์

ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์สมใจ ศิริโชค ผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่เมตตาผู้วิจัย คอยถามไถ่ด้วยความห่วงใยเสมอมา ทั้งยังสนับสนุนให้ผู้วิจัยสามารถจัดสรรเวลาเพื่อการศึกษาในครั้งนี้ รวมถึงคณาจารย์ทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในการดำเนินการวิจัย

ขอขอบคุณเพื่อนพี่น้อง C&I รุ่นที่ 32 ทุกคน ที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณเพื่อนพี่น้องร่วมรุ่นหลักสูตรผู้นำยุคใหม่ในระบอบประชาธิปไตยรุ่นที่ 6 (ปนป.6) สถาบันพระปกเกล้า ไม่ว่าจะเป็น คุณอภิเกียรติ เจนพนิช คุณธราธร จิตมawangศ์ ดร.เรืองยศ แสนโกชน คุณสวิตา ฉิมพานิชย์ คุณณัฏฐ์ธีรรัตน์ ลิมาภรณ์วิชัย พญ.ธิดานันท์ วนิชอนันตกุล รวมถึงกัลยาณมิตรอย่าง คุณปิยะ บุญนำกิจสวัสดิ์ ที่รักและเป็นห่วง คอยดูแลและให้กำลังใจในยามที่ผู้วิจัยพานพบอุปสรรคในชีวิต แม้ว่าจะรู้จักกันเพียงไม่กี่ปี แต่ความรักที่ทุกคนมีให้ ผู้วิจัยรับรู้ได้เป็นอย่างดี ขอขอบคุณ อ.ดร.สุทธิพงศ์ วรอุไร อ.จุฑามาศ สำฤทธิ์ และอ.ดารุณี มีชัย ที่ให้กำลังใจ ช่วยเหลือ และคอยพูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องราวหลากหลายเพื่อให้ผู้วิจัยผ่อนคลาย

ท้ายที่สุดนี้ ขอขอบพระคุณบุคคลที่สำคัญยิ่งและอยู่เบื้องหลังความสำเร็จในครั้งนี้ คือ ครอบครัวของผู้วิจัย ทั้งบิดา มารดา และน้องสาว ที่สนับสนุนในทุก ๆ ด้าน คอยช่วยเหลือ ให้กำลังใจ และเฝ้ารอวันแห่งความสำเร็จของผู้วิจัย ผู้วิจัยตระหนักว่าความรักความอบอุ่นจากครอบครัวคือรากฐานแห่งความสำเร็จในครั้งนี้

เพ็ญวิษา วัฒนปรีชานนท์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ	ฉุ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	8
วัตถุประสงค์การวิจัย	8
สมมติฐานการวิจัย	9
ขอบเขตการวิจัย.....	10
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	11
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
1. การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ (Concept-Oriented Reading Instruction: CORI)	15
1.1 ความหมายของการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์.....	15
1.2 กรอบของการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์	16
1.3 แนวทางของการจัดการเรียนการสอนตามการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์	17
1.4 กลยุทธ์การอ่านตามการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์.....	20
1.5 การสร้างแรงจูงใจในการอ่านตามการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์	24
2. แนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ (Inquiry-based learning).....	27

2.1 ความหมายของการเรียนรู้แบบสืบสอบ	27
2.2 ระดับของการเรียนรู้แบบสืบสอบ	29
2.3 ขั้นตอนของการเรียนรู้แบบสืบสอบ	31
2.4 การใช้คำถามในการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบ	33
2.5 บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบ	36
2.6 ประโยชน์ของการเรียนรู้แบบสืบสอบ	37
3. การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ (Critical reading)	39
3.1 ความสำคัญของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ	39
3.2 ความหมายของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ	40
3.3 องค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ	41
3.4 หลักการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ	50
3.5 การประเมินการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ	52
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	61
4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ	61
4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์	62
4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ	64
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	67
ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิด การเรียนรู้แบบสืบสอบ	68
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อ เสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ (Research 1: R ₁)	68
1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยใน ระดับอุดมศึกษา สาเหตุ และปัญหาด้านการอ่าน	68
2. การศึกษาการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	70

ชั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมี	
พิจารณาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต (Development 1: D ₁).....	76
1. การสร้างรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ	76
2. การจัดทำเอกสารประกอบรูปแบบการจัดการเรียนการสอน	87
3. การตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพของรูปแบบและเอกสารประกอบรูปแบบ การจัดการเรียนการสอน	92
ระยะที่ 2 การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ	96
ชั้นตอนที่ 1 การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอน (Research 2: R ₂)	96
1. การเตรียมการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น.....	96
2. การพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	98
3. การดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น	105
ชั้นตอนที่ 2 การนำเสนอการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีพิจารณาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต (Development 2: D ₂).....	110
2.1 สรุปข้อค้นพบจากการทดลองใช้และปรับปรุงการเรียนการสอน	110
2.2 จัดทำรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีพิจารณาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต ฉบับสมบูรณ์.....	125
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	135
ตอนที่ 1 ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ	136
1. หลักการของรูปแบบการเรียนการสอน.....	136
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน	136

3. ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนการสอน.....	137
4. การวัดและการประเมินผล	139
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนตามโดยใช้การสอนอ่านแบบเน้น มโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ.....	139
2.1 การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองระหว่าง ก่อนและหลังการทดลองโดยภาพรวม และจำแนกตามองค์ประกอบความสามารถใน การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ	139
2.2 การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองระหว่างกลุ่ม ทดลองและกลุ่มควบคุมโดยภาพรวม และจำแนกตามองค์ประกอบความสามารถในการ อ่านอย่างมีวิจารณญาณ	141
2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ จำแนกตามประเภทบทอ่าน	143
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	162
สรุปผลการวิจัย.....	163
อภิปรายผล.....	169
ข้อเสนอแนะ	180
บรรณานุกรม.....	183
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	197
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	199
ภาคผนวก ค คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน	219
ภาคผนวก ง ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนการสอน	233
ภาคผนวก จ คะแนนและค่าสถิติ	250
ประวัติผู้เขียน	254

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 ตัวอย่างกรอบแนวคิดของการเรียนการสอนใน 6 สัปดาห์ ในแนวคิดนิเวศวิทยา	26
ตารางที่ 2 ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ	45
ตารางที่ 3 การสังเคราะห์องค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ	46
ตารางที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่าน ..	79
ตารางที่ 5 แผนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามหลักสอนอ่านแบบเน้น มนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบของกลุ่มทดลอง	87
ตารางที่ 6 แผนการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มควบคุม	88
ตารางที่ 7 ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	89
ตารางที่ 8 กำหนดการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	90
ตารางที่ 9 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณระหว่างกลุ่มทดลอง (N=21) และกลุ่มควบคุม (N=24) ก่อนการทดลอง	97
ตารางที่ 10 โครงสร้างแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 25 ข้อ ฉบับยกร่าง	100
ตารางที่ 11 การปรับแก้ไขจากข้อค้นพบด้านองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน	111
ตารางที่ 12 แสดงระดับของการวัดการอ่านกับความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ	117
ตารางที่ 13 โครงสร้างแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ 25 ข้อ ฉบับหลังทดลองใช้	119
ตารางที่ 14 เกณฑ์การประเมินแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ	121
ตารางที่ 15 แสดงองค์ประกอบของบทอ่านที่ผู้เรียนต้องวิเคราะห์ที่ในองค์ประกอบที่ 2	122
ตารางที่ 16 การปรับแก้ไขจากข้อค้นพบด้านการสร้างเครื่องมือวัดความสามารถในการอ่านอย่างมี	123
ตารางที่ 17 การปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการเรียนการสอนแต่ละระยะ	126
ตารางที่ 18 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองระหว่าง ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ในภาพรวม (N= 21)	140

ตารางที่ 19 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองระหว่าง
ก่อนและหลังการทดลอง จำแนกตามองค์ประกอบ (N=21) 141

ตารางที่ 20 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองระหว่าง
..... 142

ตารางที่ 21 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองระหว่าง
..... 143

ตารางที่ 22 เกณฑ์การประเมินแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ210

ตารางที่ 23 แสดงองค์ประกอบของบทอ่านที่ผู้เรียนต้องวิเคราะห์ ในองค์ ประกอบที่ 2 211

ตารางที่ 24 คะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
ก่อนและหลังเรียน โดยภาพรวม251

ตารางที่ 25 คะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองก่อนและหลังเรียน
..... 252

ตารางที่ 26 คะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มควบคุมก่อนและหลังเรียน
..... 253

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1	กระบวนการในการสร้างแรงจูงใจและการใช้กลยุทธ์ในการอ่าน.....	16
ภาพที่ 2	การจัดการเรียนการสอนโดยใช้การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์	19
ภาพที่ 3	กรอบแนวคิดการวิจัย	66
ภาพที่ 4	ความสัมพันธ์ระหว่างสาระสำคัญของการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และหลักการของ ...	73
ภาพที่ 5	ความสัมพันธ์ระหว่างสาระสำคัญของแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบและหลักการของ	75
ภาพที่ 6	หลักการของรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบอ่านเน้นมโนทัศน์และแนวคิด	78
ภาพที่ 7	ความสัมพันธ์ระหว่างแนวทางการจัดการเรียนการสอนและขั้นตอนการสอนตามรูปแบบ.....	84
ภาพที่ 8	รูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ ฉบับร่าง	86
ภาพที่ 9	รูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้	134

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การอ่านนับว่ามีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประชาชนและประเทศชาติ เพราะผู้อ่านสามารถนำความรู้และความคิดที่ได้รับมาเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองและสังคมได้ ยุคปัจจุบันเป็นยุคที่เทคโนโลยีมีความทันสมัย การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารของคนในสังคมมีความรวดเร็ว ผู้รับสารจึงจำเป็นต้องคิดพิจารณา แยกแยะ และประเมินข้อมูลข่าวสารหรือเรื่องราวเหล่านั้นว่ามีความถูกต้อง มีความเป็นเหตุเป็นผล มีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด เพราะคนในสังคมปัจจุบันมักเชื่อข้อมูลที่ได้รับความรู้โดยขาดการคิดไตร่ตรองว่าข้อมูลใดควรเชื่อหรือไม่ ขาดความสามารถในการสกัดข้อมูลและตัดสินใจบนความถูกต้อง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณนับเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้เรียนในทุกสาขาวิชา และผู้คนในทุกวิชาชีพ เพราะเป็นความสามารถพื้นฐานของการดำเนินชีวิตและการประกอบวิชาชีพ ฝึกให้ผู้รับสารมีกระบวนการคิดที่ลึกซึ้งและมีวิจารณญาณไตร่ตรอง ไม่หลงเชื่อคนอื่นโดยง่ายหรือหลงเชื่อคำโฆษณาที่เกินจริง มีทักษะในการแยกแยะและหาแนวทางในการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้เป็นผู้ที่รอบคอบและมีเหตุผลยิ่งขึ้น ทำให้มีความรู้กว้างขวางและเป็นแนวทางในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม การอ่านอย่างมีวิจารณญาณจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง อรอนงค์ ตั้งก่อเกียรติเจริญ (2542) นิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาจำเป็นต้องใช้การอ่านเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับอนาคตในการเสริมสร้างสติปัญญาและเพิ่มพูนความรู้ เนื่องจากหนังสือและสิ่งพิมพ์ทางวิชาการมีมากมาย หากอ่านไม่เป็นจะทำให้เสียเวลา และไม่เกิดประโยชน์ต่อการเรียนในสาขาวิชาชีพต่อไป (สุขุม เฉลยทรัพย์, 2529) เพราะการเรียนในระดับนี้จะมุ่งเน้นสู่เส้นทางของการพัฒนาวิชาชีพ ผู้เรียนจะต้องศึกษาค้นคว้าอ่านตำรา ผู้ที่สามารถเข้าใจเรื่องราวที่อ่าน จับใจความได้ถูกต้องแม่นยำ รู้จักวิธีอ่านหนังสือว่าควรใช้วิธีอ่านอย่างไร สามารถประเมินผลจากสิ่งที่ตนอ่าน รวมทั้งมีวิจารณญาณในการอ่านสามารถวิจารณ์ได้ จึงจะได้รับความรู้และประสบผลสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน สุวิมล โสมวงศ์ (2538) การอ่านในระดับนี้จึงเป็นการอ่านที่ลุ่มลึกในศาสตร์สาขาวิชาชีพที่ศึกษา เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้บัณฑิตมีความรู้ความสามารถก่อนออกไปประกอบอาชีพนั่นเอง (Manarin, Carey, Rathburn, Ryland, and Hutchings, 2015; ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน, 2555)

การพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจึงสำคัญยิ่งต่อการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษาซึ่งมุ่งหวังให้นิสิตนักศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมากกว่า

การฟังบรรยายจากอาจารย์ผู้สอนในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียว นิสิตนักศึกษาที่มีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจะประสบความสำเร็จในด้านวิชาการ (Conley and Wise, 2011) และยังเป็น การรับรองคุณภาพของการจ้างงานเมื่อสำเร็จการศึกษา การอ่านอย่างมีวิจารณญาณนอกจากจะเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จในด้านวิชาการแล้ว ยังเป็นการพัฒนาความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์ในโลกที่มีความซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้สามารถก้าวผ่านความสับสนของข้อมูลข่าวสารที่มีมากในปัจจุบัน (Bisnauth, 2016)

ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณในระดับอุดมศึกษานั้นมีความสำคัญมาก ผู้สอนจึงควรหาวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลและรู้จักใช้ วิจารณญาณในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ทั้งยังใช้การอ่านเป็นการเตรียมพร้อมผู้เรียนสู่โลกของวิชาการ วิชาชีพ และในฐานะที่เป็นพลเมืองในสังคมได้

เมื่อพิจารณาหลักสูตรการศึกษาในระดับอุดมศึกษา พบว่า มีรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการอ่านได้รับการบรรจุและถือเป็นรายวิชาบังคับหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่นิสิตนักศึกษาต้องเรียน โดยมีชื่อรายวิชาแตกต่างกันไป เช่น วิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ภาษาเพื่อการสื่อสารและงานอาชีพ ภาษาไทยกับความคิดและการสื่อสาร การใช้ภาษาไทยเบื้องต้น เป็นต้น (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2560; มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, 2560; มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2560 ; มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2561) นอกเหนือจากการกำหนดวิชาภาษาไทยให้เป็นรายวิชาบังคับแล้ว บางมหาวิทยาลัยกำหนดให้นิสิตต้องสอบผ่านความรู้ทางภาษาไทยตามเกณฑ์ทดสอบมาตรฐานที่มหาวิทยาลัยกำหนดก่อนสำเร็จการศึกษา (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560) หลักสูตรหรือข้อกำหนดต่าง ๆ เหล่านี้ แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทยและการอ่านซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ภาษาไทย

ดังนั้น สถาบันการศึกษาจึงควรส่งเสริมผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ รู้จักการใช้เหตุผล สามารถประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่มากมายโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าและแสวงหาความรู้ที่เกี่ยวข้องในสาขาวิชาที่เรียนหรือที่ตนเองสนใจ เพื่อให้ผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและปรับตัวให้ทันกับสังคมยุค ข้อมูลข่าวสารได้ การส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณยังเป็นการตอบสนองต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดให้ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาสามารถค้นคว้าหาความรู้และพัฒนาตนเองโดยการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การคัดเลือกแหล่งเรียนรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสม วิเคราะห์อย่างเป็นระบบตามหลักเหตุผลและเชื่อมโยงความรู้ไปสู่การใช้ประโยชน์หรือแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2561) ตลอดจนสามารถคิดอย่างใคร่ครวญ สังเคราะห์ และคิดแบบองค์รวมเพื่อพัฒนาตนเองและสังคมสามารถบูรณาการและ

ประยุกต์ความรู้เพื่อใช้ในการทำงานและก้าวไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560 ; มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2560) คุณลักษณะบัณฑิตอันพึงประสงค์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการคิด โดยเฉพาะการคิดอย่างมีวิจารณญาณซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพราะเป็นการอ่านที่ต้องใช้สติปัญญาวิเคราะห์ข้อความที่อ่าน (Ennis, 1985) กล่าวได้ว่า การอ่านต้องใช้ความคิดประกอบ ยิ่งคิดมากเท่าไรเกี่ยวกับสิ่งที่อ่านก็จะยิ่งเป็นผู้ที่มีวิจารณญาณมากขึ้นเท่านั้น (Harris, 2000)

ผลการวิจัยเกี่ยวกับความสามารถในการอ่านของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาหลายงานพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ กล่าวคือ นักศึกษายังขาดความสามารถในการบอกความสัมพันธ์เชิงเหตุผล การลำดับเหตุการณ์ในเรื่อง การวิเคราะห์โวหารในการเขียน การวิเคราะห์วัตถุประสงค์หรือเจตนาของผู้เขียน การสรุปเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้น ๆ บนพื้นฐานข้อมูลที่มีอยู่ การตัดสินคุณค่าของงานเขียน ความน่าเชื่อถือ ตลอดจนการประเมินข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากบทอ่าน (สุริรัตน์ อักษรกาญจน์, 2559) นอกจากนี้ ศูนย์ภาษาไทยสิรินธรยังได้ศึกษาวิเคราะห์ผลการทดสอบวัดความสามารถในการใช้ทักษะภาษาไทย เพื่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของนิสิตแรกเข้าปีการศึกษา 2555 พบว่า ในการทดสอบวัดสมรรถภาพทางการอ่านนั้น เมื่อพิจารณาภาพรวมนิสิตส่วนใหญ่มีสมรรถภาพการอ่านผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ คือ ร้อยละ 54.45 อยู่ในระดับ 3 คือระดับกลางจากทั้งหมด 5 ระดับ (สถาบันภาษาไทยสิรินธร, 2555)

ผลการวิจัยที่ได้กล่าวมาสรุปได้ว่า ปัญหาการอ่านของนักศึกษา ได้แก่ การขาดความสามารถในการวิเคราะห์และสังเคราะห์สิ่งที่อ่าน รวมถึงไม่สามารถหาแนวคิดสำคัญและจุดประสงค์ที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อได้ อ่านแล้วสรุปความและจับใจความไม่ได้ สรุปไม่เป็น ทำให้ไม่เข้าใจบทอ่าน และตอบคำถามจากการอ่านไม่ได้ ทั้งยังไม่เข้าใจศัพท์ สำนวนภาษา โวหาร และไม่สามารถตีความจากบริบทของเนื้อเรื่อง ทำให้ไม่สามารถเข้าใจแนวคิดของผู้เขียนได้ ส่งผลให้นิสิตนักศึกษาไม่สามารถทำความเข้าใจบทอ่านหรือใจความสำคัญของเรื่อง ไม่สามารถวิเคราะห์เรื่องที่อ่านได้ ก็จะไม่สามารถประเมินค่าสิ่งที่อ่านได้เช่นกัน (สุชาติา เฑิดชูธรรม, 2546; แสนประเสริฐ ปานเนียม, 2552; เอมอรเนียมน้อย, 2546) ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่ผู้อ่านจะสามารถพิจารณาความน่าเชื่อถือของสิ่งที่อ่านได้

สาเหตุที่ทำให้ นิสิตนักศึกษามีปัญหาในการอ่านดังที่กล่าวมาสามารถสรุปว่า ผู้สอนส่วนใหญ่เน้นการสอนแบบบรรยายซึ่งเป็นการถ่ายทอดเนื้อหาในห้องเรียนโดยเน้นความรู้ความจำเป็นส่วนใหญ่

โดยมีผู้สอนเป็นศูนย์กลาง ทำให้ผู้เรียนขาดประสบการณ์และขาดการศึกษาจากความเป็นจริงรอบตัว ไม่ได้ฝึกฝนความสามารถในการเลือกรับความจริงจากข้อมูลข่าวสารจริงและเท็จที่มีอยู่ท่วมทับ ขาดการนำประสบการณ์หรือข้อมูลมาสังเคราะห์เป็นปัญหาที่สูงขึ้น ผู้สอนควรเปลี่ยนเป็นการบรรยายเชิงอภิปราย เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ระดมสมองและคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับบทอ่านต่าง ๆ สอนเทคนิคการอ่านให้แก่ผู้เรียน และควรมีกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างเรียนให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติการอ่านตามมา (วรรณิ แกมเกตุ และ สุเทพ บุญซ้อน, 2554; สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ TK Park, 2554; สุขาดา เชิดชูธรรม, 2546; แสนประเสริฐ ปานเนียม, 2552) นอกจากนี้ การที่ผู้สอนใช้บทอ่านที่ไม่หลากหลาย มีสำนวนภาษาที่เข้าใจยาก ไม่คุ้นเคย ทำให้ต้องตีความบริบทของเนื้อเรื่องหรือบางสำนวนเป็นคำโบราณซึ่งปัจจุบันไม่นิยมใช้หรือเป็นภาษาถิ่น รวมถึงหนังสือบางประเภทมักใช้สำนวนเชิงวิชาการและมีความหมายต่างประเทศแทรก ทำให้ต้องการตีความเพื่อให้เข้าใจสิ่งที่เขียน (สุขาดา เชิดชูธรรม, 2546; สุวรรณ เกรียงไกรเพ็ชร, 2552; เอมอร เนียมน้อย, 2546)

สาเหตุดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้สอนควรให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนความสามารถในการเลือกเชื่อข้อมูลที่มีอยู่มากมายด้วยการพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล ฝึกการวิเคราะห์บทอ่านต่าง ๆ ร่วมกับการใช้กลยุทธ์การอ่าน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจบทอ่านและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ต่อไปในอนาคต

ปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับการสำรวจงานวิจัยของต่างประเทศที่พบว่า นักศึกษาในระดับอุดมศึกษามีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณต่ำ เห็นได้จากการที่ไม่สามารถอ่านได้อย่างเข้าใจ เพราะขาดความรู้พื้นฐานที่ใช้ในการอ่านและขาดการฝึกฝนให้ใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล (Ruscio, 2001 cited in Tomasek, 2009) ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจึงควรเริ่มพัฒนาตั้งแต่ยังเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เพราะผู้เรียนยังมีความรู้และประสบการณ์ไม่มากเมื่อต้องอ่านบทอ่านประเภทต่าง ๆ หรือเมื่อต้องอ่านบทอ่านที่มีปริมาณมาก เป็นที่น่าสังเกตว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 เป็นวัยที่กำลังพัฒนาความรู้ความเข้าใจของตนเอง ดังนั้นจึงเป็นประโยชน์มากหากมีการชี้แนะและสนับสนุนผู้เรียนให้มีความท้าทายในการอ่านใหม่ ๆ เกิดขึ้น เพราะการอ่านเป็นทักษะสำคัญที่จะใช้ในการเรียนในระดับที่สูงและลึกซึ้งขึ้นต่อไป ไม่ว่าจะเป็นการฟัง การพูด การสอบ การอภิปรายกลุ่ม หรือการเขียน อันทำให้ตระหนักได้ว่าไม่สามารถเขียนได้ดีเลยหากอ่านไม่เข้าใจ (Parr and Woloshyn, 2013; Tang, 2012)

ผลการศึกษาทฤษฎี หลักการ แนวคิดต่าง ๆ ในการพัฒนาการอ่านที่สอดคล้องกับแนวการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางพบว่า มีการสอนที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาความสามารถในการอ่านได้นั้นคือ การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ (Concept-Oriented Reading Instruction) หรือ CORI ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการอ่านและกระตุ้นทักษะในการอ่านให้แก่ผู้เรียน ด้วยกลยุทธ์การอ่านที่หลากหลาย

การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์เป็นกระบวนการกระตุ้นให้ผู้เรียนสร้างมโนทัศน์หรือความคิดรวบยอดโดยอาศัยกลยุทธ์การอ่านแบบต่าง ๆ เพื่อหาแนวคิดหรือประเด็นสำคัญ ค้นหาองค์ประกอบหรือลักษณะเฉพาะที่เป็นแก่นสำคัญของเรื่อง รวมถึงการหาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของเรื่องด้วยการสนับสนุนการใช้กลยุทธ์ในการรับรู้หรือกลยุทธ์ในการอ่าน เช่น การทบทวนความรู้เดิม การให้ข้อมูลพื้นฐาน การตั้งคำถาม การสรุปความ การใช้ผังไม่ว่าจะเป็นการวาดรูปหรือทำผังมโนทัศน์จากเรื่องที่อ่าน และการวิเคราะห์โครงสร้างของบทอ่าน เพื่อให้ได้มโนทัศน์จากเรื่องที่อ่าน (Reading Rockets, 2015)

นอกจากนี้ Guthrie and Cox (2001) กล่าวว่า การให้ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกบทอ่านที่ใช้ในการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่ส่งเสริมการสร้างแรงจูงใจในการอ่านและเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่าน เพราะเมื่อมีแรงจูงใจสูง ความสนใจในการอ่านก็เพิ่มมากขึ้นและเกิดการเรียนรู้ที่มากขึ้นตามมา แรงจูงใจกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และตั้งเป้าหมายในการอ่าน แรงจูงใจในการอ่านจึงมีอิทธิพลต่อการพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและช่วยให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านสูงขึ้น Wigfield and Guthrie (1997) นอกจากนี้ Guthrie and Cox (2001) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมว่า การเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้เลือกบทอ่านที่มีความเกี่ยวข้องกับตนเองจนเกิดแรงจูงใจภายในได้ ควรเป็นบทอ่านที่ทำให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น อยากรู้อะไรจากบทอ่าน มีความเกี่ยวข้องกับระหว่างเนื้อหาบทอ่านกับผู้อ่าน เช่น ตรงกับความสนใจ เหมาะสมกับวิชาชีพ

ดังนั้น ลักษณะสำคัญของการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ที่ให้ผู้เรียนสังเกตและสำรวจความต้องการและความเกี่ยวข้องมีต่อบทอ่าน เพื่อเลือกบทอ่านที่สนใจและเหมาะสมโดยเฉพาะกับวิชาการและวิชาชีพ ฝึกการเชื่อมโยงประสบการณ์จริง ทำให้สามารถค้นคว้าหรือเลือกข้อมูลอย่างมีเหตุผล จากการตั้งเป้าหมายในการอ่าน (Grabe and Stoller, 2002; Guthrie and Cox, 2001) (Guthrie and Wigfield, 2000; Swan, 2003) การให้ผู้เรียนเลือกบทอ่านที่สนใจและเหมาะสมจึงสอดคล้องกับลักษณะของการอ่านในระดับอุดมศึกษาที่ผู้เรียนจะต้องมีเป้าหมายในชีวิตของตนเอง เพื่อมุ่งสู่เส้นทางของการพัฒนาวิชาชีพ (ไพฑูริย์ สิ้นลารัตน์, 2555)

นอกจากนี้แล้ว ลักษณะการเรียนการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ ยังมีลักษณะเป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การอภิปรายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันจะทำให้ได้ข้อมูลใหม่ ๆ อันจะนำไปสู่การสร้างมโนทัศน์และบูรณาการความรู้ได้ (Guthrie 2001) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอุดมศึกษาที่นักศึกษาต้องอ่านงานเขียนที่เป็นเอกสาร ตำราวิจัยหรือเอกสารทางวิชาการอยู่เสมอ จากการศึกษาพบว่า การพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลและการอภิปรายระหว่างกันหลังจากอ่านเอกสารงานวิจัย จะช่วยให้ทำความเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนได้ประโยชน์ที่

กว้างขวางและสามารถขยายความรู้ได้มากขึ้นกว่าการเรียนรู้แบบเดี่ยว (Beya and Nicoll, 1997; Grabe and Stoller, 2002)

จากการศึกษางานวิจัยที่ใช้การเรียนการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการสอนอ่านในภาษาประจำชาติและเป็นการสอนผู้เรียนในระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษา (Asselin, 2004; Guthrie and Cox, 2001; Guthrie and Wigfield, 2000; Guthrie, 2004) ซึ่งผลการสอนพบว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนได้หลากหลายลักษณะ เช่น ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนความสามารถในการอ่าน กลยุทธ์การอ่าน แรงจูงใจ ความผูกพันในการอ่าน ปริมาณและความถี่ในการอ่าน ในประเทศไทย มีผู้นำการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์มาประยุกต์ใช้กับการอ่านภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษา (เจนจิรา ศิริรัตน์นิติกุล, 2558; โอนมา โรจนางษ์, 2554) และนำมาใช้กับการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจและแรงจูงใจในระดับมัธยมศึกษา (สุรรัตน์ อักษรกาญจน์, 2553) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านและแรงจูงใจของผู้เรียนเพิ่มมากขึ้นหลังการทดลอง และยังค้นพบว่าแรงจูงใจมีผลต่อความสามารถในการอ่าน กล่าวคือ เมื่อผู้เรียนมีแรงจูงใจในการอ่านที่สูงขึ้น ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจก็จะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

แม้ว่าจากงานวิจัยที่ผ่านมาจะนำการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ไปใช้พัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ หากแต่ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจนั้นมีความสัมพันธ์กับการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ กล่าวคือ ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจเป็นความสามารถของผู้อ่านในการเข้าใจสาระสำคัญของผู้เขียนที่ต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิม การอ่านเพื่อความเข้าใจจึงถูกแบ่งเป็นหลายระดับ ซึ่งครอบคลุมการอ่านทำความเข้าใจในระดับตัวอักษร การตีความ การวิเคราะห์วิจารณ์ประเมินค่า และในระดับสร้างสรรค์ (Harris and Sipay, 1990; Miller, 1990)

กล่าวได้ว่า การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์จะช่วยให้ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษารู้จักเลือกใช้กลยุทธ์ในการอ่านด้วยตนเองและสามารถตั้งเป้าหมายในการอ่านเพื่อนำบทอ่านไปใช้ประโยชน์ในเชิงวิชาการได้ เพราะผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาจำเป็นต้องอ่านเนื้อหาตำราอย่างลึกซึ้งซึ่งตามศาสตร์สาขาวิชาที่ตนเรียน อย่างไรก็ตาม ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ นอกจากที่จะสามารถวิเคราะห์แนวคิดที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อออกมาได้แล้ว ผู้อ่านยังต้องสามารถประเมินความน่าเชื่อถือของบทอ่านอย่างรอบคอบและมีเหตุผลเพื่อนำไปสู่การประเมินค่า ตัดสิน และประยุกต์ใช้ ดังนั้น การที่จะสร้างที่ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ จึงต้องอาศัยกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล

ผลการศึกษารวบรวมทฤษฎีและแนวคิดต่าง ๆ พบว่า แนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ (Inquiry-based learning) สามารถช่วยเสริมให้การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์มีประสิทธิภาพมาก

ยิ่งขึ้น ด้วยการให้ผู้เรียนฝึกฝนการคิดและค้นคว้าข้อมูลที่ได้รับอย่างมีเหตุผล โดยผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนกำหนดประเด็นในการค้นหา ตั้งสมมติฐาน เกิดคำถาม เกิดความคิด และลงมือเสาะแสวงหาความรู้ เพื่อนำมาประมวลหาคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง (ทีศนา แซมมณี, 2545) เป็นการนำผู้เรียนไปสู่การค้นพบองค์ความรู้ใหม่ ๆ หรือทำให้ข้อมูลเหล่านั้นละเอียดชัดเจนมากยิ่งขึ้น

แนวทางการเรียนรู้แบบสืบสอบเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการดำเนินการเรียนการสอน เป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองหรือสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยที่ผู้สอนทำหน้าที่คอยสนับสนุนชี้แนะช่วยเหลือ ตลอดจนแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น ระหว่างการเรียนการสอนและผู้เรียนทำหน้าที่คล้ายผู้จัดวางแผนการเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545; พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2544; ภพ เลหาไพบูลย์, 2542) ให้ออกสแก่ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกสังเกต ฝึกนำเสนอ ฝึกวิเคราะห์วิจารณ์ ฝึกสร้างองค์ความรู้ เน้นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าหาความรู้โดยการตั้งคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการทางความคิดหาเหตุผลพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูล จนค้นพบความรู้หรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเองสรุปเป็นหลักการเกณฑ์ หรือวิธีการในการแก้ปัญหาและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง โดยมีผู้สอนเป็นผู้ให้คำปรึกษา ให้กำลังใจ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิด (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2546) กระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับธรรมชาติของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่เน้นการศึกษาจากการไตร่ตรองข้อมูลด้วยเหตุและผลเพื่อตีความ วิเคราะห์ ประเมินเรื่องี่อ่านเพื่อให้สามารถเข้าใจความหมายของภาษา เข้าใจจุดมุ่งหมายของผู้แต่ง วินิจฉัย ตัดสินสิ่งี่อ่านได้อย่างสมเหตุสมผล และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ (ถนอมวงศ์ ล้ายอดมรรคผล, 2533; สุพันธ์ ประสานสอน, 2544)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการเรียนรู้แบบสืบสอบพบว่า ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่ใช้แนวคิดนี้กับการสอนวิทยาศาสตร์และใช้ในรายวิชาอื่น ๆ อีกหลากหลาย เช่น คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษาไทย จิตวิทยา นอกจากนี้ยังเป็นการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาการคิด ซึ่งแนวทางการเรียนรู้แบบสืบสอบสามารถนำมาใช้พัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียนได้ โดยฝึกการประเมินข้อมูล ฝึกการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ และคิดสร้างสรรค์รวมทั้งสามารถพัฒนาผู้เรียนในด้านอื่น เช่น การพูด การควบคุมอารมณ์ การอ่าน และการเขียน (Riggs, 1997) ซึ่งกระบวนการคิดและการอ่านต่างก็มีความสัมพันธ์กัน ดังนั้น จึงสามารถนำแนวการสอนนี้มาใช้เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านของผู้เรียนได้

กล่าวโดยสรุปแล้ว แนวทางการเรียนรู้แบบสืบสอบมุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้จักประเมินข้อมูล ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนากระบวนการคิดและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ เสาะแสวงหาความรู้โดยใช้คำถาม ค้นหาคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการคิดอย่างเป็นระบบ รู้จักประเมินข้อมูลและหาเหตุผลจากการค้นคว้าหาความรู้ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุป

ที่เหมาะสมและการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ ในขณะที่การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์จะทำให้ผู้เรียน รู้จักสำรวจตนเองและเรียกคืนเนื้อหาที่ตนเองมีความรู้ เพื่อนำความรู้และประสบการณ์มาผสานเข้ากับบทอ่านจนนำไปสู่การเลือกบทอ่านที่มีความเกี่ยวข้องกับตนเอง และกำหนดให้ผู้เรียนจำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์จึงช่วยสนับสนุนผู้เรียนให้ใช้กลยุทธ์ในการอ่านเพื่อนำมาทำความเข้าใจเนื้อหาที่อ่านและสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาแรงจูงใจในการอ่าน โดยเฉพาะการตั้งเป้าหมายในการอ่านที่มีความเกี่ยวข้องกับทางวิชาการ วิชาชีพ และสังคม เพื่อให้สามารถค้นคว้าและเลือกข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำข้อมูลที่ได้มาบูรณาการกับเนื้อหารายวิชาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อขยายข้อมูลให้เกิดสาระประโยชน์มากขึ้น

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการนำการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบมาเป็นฐานในการพัฒนา เพื่อนำไปใช้จัดการเรียนการสอนนิสิตนักศึกษาปริญญาบัณฑิตให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลและรู้จักใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ส่งผลให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ดี จากความสำคัญและความจำเป็นดังกล่าว ผู้เขียนจึงมีความประสงค์พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปใช้จัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาต่อไป

คำถามการวิจัย

1. รูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต มีหลักการและขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนอย่างไร
2. การจัดการเรียนการสอนตามขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบช่วยเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพของนักศึกษาปริญญาบัณฑิตได้หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพของนักศึกษาปริญญาบัณฑิตมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิด การเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต

2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต โดยดำเนินการดังนี้

2.1 เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ ก่อนและหลังการทดลอง

2.2 เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาที่เรียนด้วยการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบกับกลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนแบบปกติ

2.3 ศึกษาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ จำแนกตามประเภทบทอ่าน

สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ เพื่อนำมากำหนดสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ (Concept-Oriented Reading Instruction หรือ CORI) เป็นการบูรณาการระหว่างเนื้อหาบทกวีการอ่าน โดยใช้บทอ่านที่ผู้เรียนสนใจหรือมีความรู้หรือประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่ทำให้อ่านเข้าใจได้เร็วขึ้นและมีแรงจูงใจในการอ่านเพิ่มขึ้น รวมทั้งการใช้กลยุทธ์การอ่านที่หลากหลายเพื่อใช้ทำความเข้าใจในบทอ่าน (Guthrie and Cox, 2001) ผู้อ่านจะเกิดความสนใจและเกิดความมั่นใจในศักยภาพของตนเอง และส่งผลต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจ (Guthrie, 2004)

ผลจากการศึกษางานวิจัยด้านการพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ พบว่า Guthrie, Mason-Singh, and Coddington (2012) ใช้การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ในผู้เรียนระดับเกรด 7 ผลการศึกษาพบว่า การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ช่วยเพิ่มแรงจูงใจและพัฒนาประสิทธิภาพในการอ่านโดยการเชื่อมโยงความรู้กับประสบการณ์จริง มีบทอ่านที่หลากหลายให้เลือกอ่าน และสนับสนุนการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ โอนมา โรจนางษ์ (2554) ได้ใช้การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ในการพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษ

ของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยผลลัพธ์การอ่าน แรงจูงใจภายใน และ กลยุทธ์การอ่านหลังการทดลองของผู้เรียนเพิ่มสูงขึ้น สามารถพัฒนาความรู้ การนำไปใช้ และ ความผูกพันในการอ่านของผู้เรียนได้ นอกจากนี้ยังพบว่า การอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน จะนำไปสู่ข้อมูลใหม่และการบูรณาการความรู้ร่วมกัน

แนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ (Inquiry-based learning) เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกฝนการเรียนรู้โดยการคิดหาเหตุผลจากข้อมูลที่ได้รับ กล่าวคือ ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหานิยามศัพท์ให้ชัดเจน ตั้งสมมติฐาน สำรวจข้อมูล รวบรวมข้อมูล และสร้างข้อสรุปด้วยตนเอง (Suchman, 1962) การสืบสอบเป็นกระบวนการที่จำเป็นต่อการแสวงหาความรู้ต่าง ๆ การใช้คำถามที่เหมาะสมจะช่วยนำผู้เรียนไปสู่การค้นพบองค์ความรู้ใหม่ ๆ โดยผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน (ทิตนา แชนมณี, 2545)

ผลการศึกษาทางวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบพบว่า ในการพัฒนาการอ่านและการเขียนของผู้เรียน แนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบทำให้ผู้เรียนมีสมาธิและสามารถไตร่ตรองสิ่งที่ได้อ่านจากหลักฐานที่ปรากฏ สามารถตั้งและตอบคำถามที่สะท้อนออกมาจากบทอ่าน วิเคราะห์สังเคราะห์ และประเมินข้อมูลที่ได้จากการอ่าน รวมถึงการใช้เหตุผลประกอบการอธิบายจนประสบความสำเร็จในการอ่านเพื่อความเข้าใจ (Daniels Hamby and Chen, 2003) สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลทิพย์ ต่อติด (2544) ที่ศึกษาเรื่องผลของการฝึกด้วยกระบวนการสืบสอบที่มีต่อความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลและความสามารถในการคิดแก้ปัญหา พบว่า การเรียนการสอนดังกล่าวทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล ได้เรียนรู้วิธีจัดระบบความคิดและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัยดังนี้

1. ผู้เรียนที่เรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นจะมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองสูงกว่าการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ผู้เรียนที่เรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นจะมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าผู้เรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ผู้เรียนที่เรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณแตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามประเภทบทอ่าน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยมีกำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาปริญญาบัณฑิตในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่จัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน

กลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้รูปแบบ คือ นักศึกษาปริญญาบัณฑิตชั้นปีที่ 1 ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการทดลองเพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรจัดกระทำ คือ รูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ

2.2 ตัวแปรตาม คือ ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ เนื้อหาตามคำอธิบายรายวิชาของวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารในงานวิจัยนี้ นำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ในการสอนการอ่านสารคดีและวิชาการ โฆษณา และเรื่องสั้น ซึ่งเนื้อหาที่อ่านนี้มาจากปัญหาการอ่านและความสนใจของผู้เรียน

4. ระยะเวลาในการทดลอง

ระยะเวลาในการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนนี้ ดำเนินการทดลองสอนกับกลุ่มทดลองเป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ (Concept-Oriented Reading Instruction: CORI) หมายถึง การสอนอ่านที่ช่วยให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติโดยการสร้างมโนทัศน์หรือความคิดรวบยอดในการอ่าน โดยให้ผู้เรียนสำรวจตรวจสอบความต้องการของตนเอง ใช้บทอ่านที่ผู้เรียนสนใจและทำให้เกิดความมั่นใจในศักยภาพการอ่านของตน เลือกใช้กลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมสอดคล้องกับความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในความคิดรวบยอดของบทอ่านและพัฒนาแรงจูงใจในการอ่าน รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งผลให้สามารถอ่านได้อย่างเข้าใจมากขึ้น

แนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ (Inquiry-based learning) หมายถึง การดำเนินการเรียนการสอนโดยผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเสาะแสวงหาความรู้โดยการตั้งสมมติฐานและใช้คำถามเป็นสิ่งกระตุ้น ผู้เรียนกำหนดและวางแผนดำเนินการศึกษาค้นคว้าคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการคิดใคร่ครวญอย่างเป็นระบบและรู้จักหาเหตุผล

รูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง แบบแผนในการจัดการเรียนการสอนที่นำการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสำรวจความต้องการในการอ่าน สนับสนุนให้ผู้เรียนทำความเข้าใจเนื้อหาที่อ่านด้วยกลยุทธ์การอ่าน และค้นคว้าเพิ่มเติมจากประเด็นที่สนใจด้วยการสังเกต สืบสวน วิเคราะห์ ประเมินค่า มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขยายความรู้ที่ได้จากการอ่านร่วมกัน โดยมีหลักการ 4 ประการ คือ 1) ผู้เรียนสำรวจความต้องการอ่านของตนเอง 2) ผู้เรียนเลือกใช้กลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสม 3) ผู้เรียนสืบค้นและประเมินข้อมูล และ 4) ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นสำรวจ เป็นขั้นที่ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สำรวจ ความต้องการและกำหนดเป้าหมายในการอ่านด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนทำหน้าที่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนผ่านการตั้งคำถามและชวนอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคัดเลือกบทอ่านที่ตรงกับเป้าหมายในการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การเลือกบทอ่านที่มีความเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์กับผู้เรียน ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1.1) ผู้สอนกระตุ้นความคิดของผู้เรียน โดยชวนอภิปรายพร้อมตั้งคำถามที่เชื่อมโยงกับความรู้ ประสบการณ์ หรือความสนใจของผู้เรียน 1.2) ผู้เรียนตรวจสอบความสนใจในการอ่านของตนเอง โดยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความต้องการและความสนใจของตนเองในด้านการอ่านเพื่อเลือกบทอ่าน และ 1.3) ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายในการอ่าน วางแผนการอ่าน และกำหนดบทอ่าน

2. ขั้นเรียนรู้และฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์ เป็นขั้นที่ผู้สอนทบทวนความรู้ประเภทของงานเขียนและรูปแบบโครงสร้างของงานเขียน และให้ผู้เรียนฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์การอ่าน เพื่อให้ผู้เรียนนำมาทำความเข้าใจบทอ่าน ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่ 2.1) ผู้เรียนฝึกอ่านและวิเคราะห์บทอ่านโดยใช้กลยุทธ์การอ่าน และ 2.2) ผู้เรียนนำบทอ่านที่ตนเองเลือกมาฝึกอ่านและเลือกใช้กลยุทธ์การอ่าน

3. ขั้นตามติดสืบค้น เป็นขั้นที่ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนกำหนดคำถามหรือประเด็นสำคัญเพื่อนำไปสู่การสืบค้นเพิ่มเติมโดยการร่วมสนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนได้อ่าน ให้ผู้เรียนค้นคว้าและเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างมีเหตุผล นำกลยุทธ์การอ่านมาช่วยทำความเข้าใจข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่ 3.1) ผู้เรียนระบุหัวข้อหรือคำถามที่สนใจและเกี่ยวข้องกับบทอ่าน และ 3.2) ผู้เรียนสืบค้นตามประเด็นที่กำหนดด้วยตนเอง

4. ขั้นลงข้อสรุป เป็นขั้นที่ผู้เรียนวิเคราะห์และพิจารณาแหล่งที่มาของข้อมูลที่สืบค้นและประมวลข้อสรุปอย่างมีเหตุผล และนำข้อมูลที่คัดเลือกแล้วมาทำความเข้าใจและลงข้อสรุป โดยการเชื่อมโยงบทอ่านกับความรู้หรือประสบการณ์เดิม โดยการเชื่อมโยงบทอ่านกับความรู้หรือ

ประสบการณ์เดิมหรือในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่ 4.1) ผู้เรียนวิเคราะห์และพิจารณาความน่าเชื่อถือของบทอ่าน และ 4.2) ผู้เรียนสรุปเนื้อหาที่ได้จากการอ่านและค้นคว้า

5. ขั้นตอนตรวจสอบแลกเปลี่ยน เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันประมวลข้อสรุปที่ได้จากการอ่านและการค้นคว้าเพิ่มเติม ผ่านการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม เป็นการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับจากบทอ่านกับข้อค้นพบที่ได้จากการเสาะแสวงหาความรู้ ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่ 5.1) ผู้เรียนแลกเปลี่ยนประเด็นที่ตนเองได้จากการอ่านและการสืบค้น และ 5.2) ผู้เรียนเชื่อมโยงข้อความรู้และข้อค้นพบที่ได้จากการอ่านกับชีวิตจริง

ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง ความสามารถในการพิจารณาบทอ่านโดยการสรุปใจความสำคัญ การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่านแต่ละประเภท การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล และพิจารณาตัดสินใจเพื่อเลือกข้อมูลนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งวัดได้จากแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เพื่อวัดความสามารถของผู้เรียน 4 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) การสรุปใจความสำคัญ คือ ความสามารถในการสรุปเรื่องโดยย่อ
- 2) การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน คือ ความสามารถในการอธิบายเนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่านแต่ละประเภท
- 3) การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล คือ ความสามารถในการอธิบายคุณค่าของเนื้อหาที่ได้จากการอ่าน การระบุความถูกต้องและน่าเชื่อถือของบทอ่าน และการตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล
- 4) การนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์ คือ ความสามารถในการอธิบายการประยุกต์ใช้ข้อมูลจากการอ่าน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของ นักศึกษาปริญญาบัณฑิต ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้เป็นพื้นฐานประกอบด้วย 4 หัวข้อหลัก ดังนี้

1. การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ (Concept-Oriented Reading Instruction: CORI)
 - 1.1 ความหมายของการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์
 - 1.2 กรอบของสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์
 - 1.3 แนวทางการจัดการเรียนการสอนตามการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์
 - 1.4 กลยุทธ์การอ่านตามการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์
 - 1.5 การสร้างแรงจูงใจในการอ่านตามการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์
2. แนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ (Inquiry-based learning)
 - 2.1 ความหมายของการเรียนรู้แบบสืบสอบ
 - 2.2 ระดับของการเรียนรู้แบบสืบสอบ
 - 2.3 ขั้นตอนของการเรียนรู้แบบสืบสอบ
 - 2.4 การใช้คำถามในการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ
 - 2.5 บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ
 - 2.6 ประโยชน์ของการเรียนรู้แบบสืบสอบ
3. การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ
 - 3.1 ความสำคัญของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ
 - 3.2 ความหมายของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ
 - 3.3 องค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ
 - 3.4 หลักการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ
 - 3.5 การประเมินการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ
 - 4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์

4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ

1. การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ (Concept-Oriented Reading Instruction: CORI)

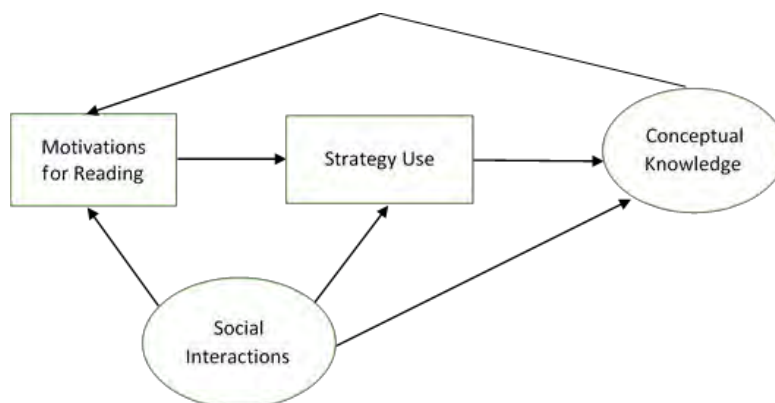
การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ (CORI) ได้รับการพัฒนาขึ้นในปี ค.ศ. 1996 โดย John T. Guthrie และคณะ ซึ่งเป็นอาจารย์สอนอยู่ที่ Maryland University ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเริ่มจากการเรียนการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจที่บูรณาการเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์เข้ากับกิจกรรมการอ่านของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และประถมศึกษาปีที่ 5 และการใช้บทความหรือหนังสือที่มีเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์ในการเรียนการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ (National Reading Panel, 2000) cited in Wigfield et al, 2008)

1.1 ความหมายของการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์

การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์พัฒนาขึ้นมาจากต้นแบบของการสร้างความผูกพันกับการอ่าน เพื่อส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดผลลัพธ์เชิงบวกในการอ่านและผสมผสานแรงจูงใจกับกลยุทธ์ในการอ่านเข้าด้วยกัน (Guthrie, Wigfield, and Parnencevich, 2004; Guthrie. et al., 1996) จุดมุ่งหมายของการใช้กลยุทธ์ในการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์จึงเป็นการช่วยให้ผู้เรียนเป็นนักอ่านที่กระตือรือร้น มุ่งพินิจบทอ่าน สร้างแรงจูงใจในการอ่าน และช่วยให้สามารถทำความเข้าใจบทอ่านได้ในระยะยาว รวมทั้งยังช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน (Guthrie, 2004)

การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์เป็นการบูรณาการระหว่างเนื้อหาเกี่ยวกับทักษะการอ่าน โดยใช้บทอ่านที่ผู้เรียนสนใจหรือมีความรู้หรือประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจ บทอ่านได้เร็วขึ้นและมีแรงจูงใจในการอ่านเพิ่มขึ้น ผสานกับการใช้กลยุทธ์การอ่านที่หลากหลายเพื่อใช้ทำความเข้าใจในบทอ่าน (Guthrie and Cox, 2001)

ลักษณะสำคัญของการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์คือการส่งเสริมแรงจูงใจในการอ่าน (reading motivation) ทั้งแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอก และการสอนกลยุทธ์การอ่าน (cognitive reading strategies) ตามลักษณะและประเภทของบทอ่าน จนผู้เรียนสามารถอ่านได้อย่างชำนาญ (Anderson, 1999) ลักษณะสำคัญทั้ง 2 ประการนี้จะกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความสนใจ และเกิดความมั่นใจในศักยภาพของตนเอง ทำให้ผู้อ่านสามารถอ่านอย่างมีเป้าหมาย ตั้งใจอ่าน และส่งผลต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจ (Guthrie, 2004) ความสัมพันธ์ของกระบวนการสร้างแรงจูงใจและการใช้กลยุทธ์ในการอ่าน แสดงได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กระบวนการในการสร้างแรงจูงใจและการใช้กลยุทธ์ในการอ่าน (Guthrie, Anderson, Also, and Rinehart, 1999; Swan, 2003)

จากภาพที่ 1 สามารถอธิบายได้ว่า ผู้เรียนที่จะผูกพันกับการอ่านนั้น จะต้องการอ่านเพราะเรื่องที่น่าสนใจและน่าสนุกซึ่งถูกเรียกว่าแรงจูงใจภายใน เมื่อผู้เรียนมีแรงจูงใจที่จะอ่าน ผู้เรียนก็จะตั้งใจอ่านเพื่อการเรียนรู้ เรียนรู้ที่จะตั้งเป้าหมาย เมื่อผู้เรียนตั้งเป้าหมายแล้ว ผู้เรียนก็จะอ่านเพื่อหาข้อมูลในการเรียนรู้ ผู้เรียนจะมีแรงจูงใจอยากที่จะแก้ปัญหา ตั้งคำถาม และหาคำตอบ และแบ่งปันความรู้กับบุคคลอื่น ผู้เรียนที่มีแรงจูงใจจะตื่นตัวที่จะเรียนรู้ สนุกสนานในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ต้องการร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษา ตั้งใจทำกิจกรรมต่าง ๆ และทำงานกว่าจะประสบความสำเร็จ (Stipek, 1996 cited in Swan, 2003) ผู้เรียนที่มีแรงจูงใจในการอ่านจะสนใจสิ่งที่อยู่รอบตัว รักที่จะเรียนรู้และหาโอกาสร่วมกิจกรรมหรือร่วมภาระงานกับสถานศึกษาเสมอ ผู้เรียนที่เชื่อว่าตนมีความสามารถก็จะอ่านและเรียนรู้ การรับรู้ความสามารถในตนเองจะเป็นพลังและมีอิทธิพลในการทำกิจกรรมต่าง ๆ (Guthrie and Cox, 2001)

1.2 กรอบของการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์

Guthrie, Wigfield, and Parnencevich (2004) กล่าวว่า การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ มีกรอบการดำเนินกิจกรรม (framework) อยู่ 4 ระยะ (Phases) ได้แก่

ระยะที่ 1 การสังเกตและสำรวจตนเอง (Observe and personalize) ผู้สอนกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงบทอ่านกับความสนใจหรือความรู้เดิมเพื่อกำหนดเป้าหมายในการอ่านและสำรวจความรู้เดิมของตนเองเพื่อเชื่อมโยงกับสถานการณ์ที่เป็นจริงหรือประสบการณ์จริงช่วยสร้างแรงจูงใจในการอ่านให้กับผู้เรียน

ระยะที่ 2 ค้นคว้าและเรียกคืน (Search and retrieve) เป็นการกระตุ้นความสนใจอย่างต่อเนื่อง ผู้สอนต้องสอนกลยุทธ์ในการอ่านอย่างหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนนำไปทำความเข้าใจบทอ่านและทบทวนความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาผสมผสานกับบทอ่าน

ระยะที่ 3 ทำความเข้าใจเนื้อหาและบูรณาการ (Comprehend and integrate) ผู้เรียนนำกลยุทธ์การอ่านมาใช้เพื่อสรุปความ ตีความ วิเคราะห์เนื้อหาสาระของบทอ่าน เช่น การตั้งคำถาม การอ้างอิง การสรุป การใช้ผังมโนทัศน์ เพื่อหาประเด็นจากเรื่องที่อ่านแล้วนำไปบูรณาการกับความรู้หรือประสบการณ์ที่มีโดยสนับสนุนการจัดการอ่านแบบอภิปรายกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้นและช่วยให้ผู้เรียนบูรณาการจากแหล่งข้อมูลได้มากกว่าการอ่านคนเดียว

ระยะที่ 4 ติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น (Communicating to others) ผู้เรียนนำผล การอ่านหรือมโนทัศน์ที่ได้จากการอ่านมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมชั้นและผู้สอนเพื่อสรุป ประเด็นสำคัญของบทอ่าน ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงความรู้ความคิดออกมาเป็นผลงาน เช่น การเขียน เรื่อง การทำโปสเตอร์ การทำสื่อวีดิทัศน์ เป็นต้น

1.3 แนวทางของการจัดการเรียนการสอนตามการอ่านแบบเน้นมโนทัศน์

แนวทางของการจัดการเรียนการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ที่ใช้จัดการเรียนการสอนในห้องเรียนประกอบด้วยแนวทาง 9 ประการ (Guthrie 2001) ดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมายในการแสวงหาความรู้ (Learning and knowledge goals) โดยเป็นเป้าหมายที่ผู้สอนและผู้เรียนกำหนดร่วมกัน เพื่อสร้างให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการอ่านและเชื่อมโยงกับความรู้เดิม (Roeser, Midgley, and Urdan, 1996 cited in Guthrie, 2004)

2. การสร้างปฏิสัมพันธ์กับโลกแห่งความจริง (Real World Interaction) เพื่อให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับตนเองจนเกิดแรงจูงใจในการอ่าน โดยในห้องเรียนจะให้โอกาสผู้เรียนในการเชื่อมโยงประสบการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกันกับมโนทัศน์ ทำให้ผู้เรียนตื่นตัว กระตือรือร้น รู้สึกมีพลัง และนำไปสู่การเชื่อมโยงกับบทอ่านได้ รวมถึงการให้โอกาสผู้เรียนในการตั้งคำถาม การมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตจริงจะช่วยเพิ่มคุณภาพของคำถาม เพราะผู้เรียนจะระลึกถึงความรู้ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังควรเชื่อมโยงกระบวนการสอนกับประเด็นอื่น ๆ เช่น การเชื่อมโยงระหว่างวิทยาศาสตร์กับบทอ่าน นอกจากนี้ ผู้สอนสามารถเลือกความเกี่ยวข้องกันโดยเชื่อมโยงกิจกรรม สื่อ วัสดุอุปกรณ์ บริบทต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงได้

3. การสนับสนุนการเรียนรู้อย่างอิสระ (Autonomy support) ผู้สอนจะต้องจัดการสอนและสร้างทางเลือกให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกบทอ่านตามความสนใจ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเอง ผู้เรียนที่มีแรงจูงใจภายในจะทุ่มเทความพยายามเพื่อให้ได้ข้อมูลจากบทอ่านนั้น (Guthrie and Cox, 2001) ห้องเรียนที่สนับสนุนการเรียนอย่างอิสระ ผู้สอนจะให้โอกาสผู้เรียนใน

การถามคำถามที่นำไปสู่การเรียนรู้ การเรียนจะตั้งเป้าหมายในการอ่านและรู้สึกเป็นอิสระในการเลือกหนังสือที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด การสนับสนุนการเรียนรู้อย่างอิสระมีความสำคัญมาก เพราะทำให้ผู้เรียนรู้สึกมีคุณค่าและมีสมาธิ นอกจากนี้ยังสนับสนุนการให้ทางเลือกกับผู้เรียนในการแสดงความรู้ เช่น การเขียนโปสเตอร์ การเขียนเรื่องราว เป็นต้น

4. การใช้บทอ่านที่น่าสนใจอย่างหลากหลาย (Interesting texts) ซึ่งเป็นบทอ่านที่น่าสนใจและเกี่ยวข้องกับเป้าหมายในการอ่าน มีความสำคัญ ทันสมัย เหมาะสมกับผู้อ่านทั้งความรู้และวัย

5. การสอนกลยุทธ์การอ่าน (Strategic Instruction) จะทำให้ผู้เรียนรับรู้ความสามารถของตนเองและควบคุมการอ่านของตนเองได้ เป็นวิธีสอนที่ให้ความสำคัญกับแรงจูงใจภายในในการอ่าน จึงต้องสอนกลยุทธ์การอ่านเพื่อให้ผู้อ่านมีความมั่นใจในศักยภาพการอ่านของตนเอง ผู้สอนจะสนับสนุนผู้เรียนให้ใช้กลยุทธ์ในการอ่านและแสดงออกซึ่งความรู้ในเชิงมนทัศน์ผ่านงานประเภทต่าง ๆ ผู้สอนจะช่วยชี้แนะผู้เรียนในการเรียนรู้กลยุทธ์เหล่านั้นโดยผู้สอนจะสอนกลยุทธ์การอ่านและเป็นต้นแบบให้

6. การสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ (Collaborative Support) เช่น การอ่านร่วมกันเป็นกลุ่ม การพูดคุยอภิปรายในประเด็นที่ได้จากการอ่าน การสอบถามเพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติมหรือเพื่อตรวจสอบความเข้าใจ เป็นต้น ผู้สอนจะสนับสนุนให้ผู้เรียนทำงานด้วยกันเพื่อนำไปสู่การทำความเข้าใจแนวคิด การเรียนรู้ที่จะติดต่อกันอย่างมีประสิทธิภาพในกลุ่มผู้เรียนมีหลากหลายแบบ เช่น การจับคู่ทำงานร่วมกัน กิจกรรมกลุ่มเล็ก และกิจกรรมกลุ่มใหญ่ทั้งห้อง จากงานวิจัยหลายงานพบว่า การส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการเรียนรู้จะทำให้เกิดความเข้าใจที่กว้างขวาง เพราะผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนผลกระทบ ข้อมูล และสร้างความคิดระหว่างกัน นอกจากนี้ยังเป็นการเสริมสร้างแรงจูงใจด้วย เมื่อผู้เรียนตั้งเป้าหมายในการเรียนรู้และใช้กลยุทธ์การอ่านนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันจะทำให้ได้ปรับปรุงทักษะระหว่างกัน เช่น การฟัง การพูด การให้กำลังใจ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างผลลัพธ์และความสนุกสนานในกลุ่ม

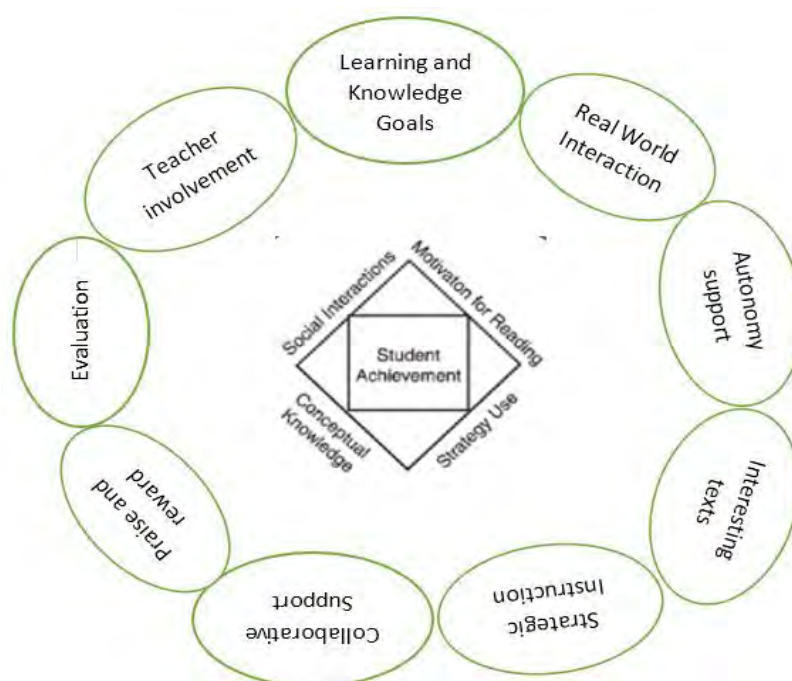
7. คำชมเชยและรางวัล (Praise and reward) เป็นกลยุทธ์ของผู้สอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนทุ่มเทความพยายามและความตั้งใจมากยิ่งขึ้น เป็นการสร้างแรงจูงใจภายนอกที่มีผลต่อการทำความเข้าใจบทอ่าน

8. การประเมินผล (Evaluation) ในการประเมินผล การอ่านจะต้องประเมินผลตามวัตถุประสงค์ของการสอน การประเมินผู้เรียนจะเป็นการประเมินผลเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าซึ่งอาจเป็นการประเมินจากแบบสอบถามมาตรฐาน หรือการประเมินความก้าวหน้าเป็นรายบุคคล เช่น การทำแฟ้มสะสมงาน หรือ การสนับสนุนให้แสดงออก เช่น การเขียนรายงาน การทำโปสเตอร์ การทำวีดิทัศน์ การสอนกับเพื่อน การแต่งกวีนิพนธ์ การเขียนเล่าเรื่อง การแสดงออกของผู้เรียนจะส่งเสริม

ความรับผิดชอบในหัวข้อที่คัดเลือกมาด้วยกัน โดยเลือกจากความสนใจระหว่างสิ่งที่ตนเองรู้กับการเรียนรู้ที่ได้รับ ผู้สอนจะใช้เวลาผู้เรียนสำหรับคิด วางแผน เขียน และทบทวน

9. การมีส่วนร่วมของผู้สอน (Teacher involvement) ผู้สอนควรจะรู้จักผู้เรียนทั้งในด้านระดับความรู้ ความสนใจ และพฤติกรรม การเอาใจใส่การอ่านในภาพรวม เป้าหมายในการอ่าน กล่าวได้ว่า การจัดการเรียนการสอนสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ หากผู้สอนรู้จักธรรมชาติและลักษณะของผู้เรียน

แนวทางการเรียนการสอนตามการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ทั้ง 9 ประการดังกล่าวข้างต้นสามารถแสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การจัดการเรียนการสอนโดยใช้การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ (Guthrie 2001)

Guthrie (2001) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์จะเกิดประสิทธิภาพได้เมื่อผสานแนวทางการจัดการเรียนการสอนเหล่านี้เข้าด้วยกัน กล่าวคือ ผู้เรียนจำเป็นต้องมีแรงจูงใจจากการสร้างปฏิสัมพันธ์ในชีวิตจริง การกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ บทอ่านที่น่าสนใจ การสนับสนุนการให้ความร่วมมือ การให้อิสระ รางวัลและคำชมเชย ส่วนความสามารถในการรับรู้จะเพิ่มขึ้นได้ด้วยการสอนกลยุทธ์ในการอ่านโดยตรง ทำให้ผู้เรียนพัฒนาแรงจูงใจและกลยุทธ์ในการอ่านเพื่อนำมาทำความเข้าใจบทอ่าน

1.4 กลยุทธ์การอ่านตามการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์

กลยุทธ์การอ่านตามการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ได้รับการพัฒนามาเป็นระยะ ที่ปรากฏเด่นชัดคือในปี 2004 Guthrie, Wigfield, and Parnencevich (2004) ได้พัฒนาเรื่องของ แรงจูงใจและการใช้กลยุทธ์การอ่านเพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและความผูกพัน ในการอ่านของผู้เรียน ซึ่งประกอบไปด้วย 6 กลยุทธ์การอ่านที่สำคัญ ได้แก่ 1. การให้ข้อมูลพื้นฐานใน การอ่าน 2. การตั้งคำถาม 3. การหาข้อมูลที่สัมพันธ์กัน 4. การสรุป 5. การใช้ผังมโนทัศน์ และ 6. การวิเคราะห์โครงสร้างงานเขียน ต่อมาในปี 2007 Guthrie (2007) ได้พัฒนาแนวคิดนี้เพิ่มเติมโดย ตัดกลยุทธ์การหาข้อมูลอื่นที่สัมพันธ์กันออกไป

ในปี 2012 (Guthrie et al., 2012) ได้พัฒนาการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์สำหรับ ผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อแสดงให้เห็นถึงกรอบของการสอนอันประกอบไปด้วย การสร้างแรงจูงใจและการใช้กลยุทธ์การอ่าน ได้แก่ 1. การอ้างอิง 2. การสรุป 3. การใช้ผังมโนทัศน์ 4. การใช้ผังมโนทัศน์ร่วมกับการเชื่อมโยงและการอ้างอิง 5. การใช้กลยุทธ์ทุกอย่างร่วมกัน และ 6. การบูรณาการกลยุทธ์กับผลงานอื่น ๆ เช่น โปสเตอร์ จากกรอบของการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ ในปี 2012 ทำให้สามารถสรุปการใช้กลยุทธ์การอ่านที่ถูกลำมาประยุคต์ใช้ในห้องเรียนระดับ มัธยมศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ ดังนี้

1. การอ้างอิง (inferencing)

การอ้างอิงเป็นกลยุทธ์ที่ผู้เรียนต้องใช้เพื่อลงข้อสรุประหว่างแต่ละประโยคในย่อ หน้านั้น ๆ เช่น ในย่อหน้าที่ 7 ผู้เรียนต้องสามารถสร้างการอ้างอิงให้ได้อย่างน้อย 20 การอ้างอิง การอ้างอิงที่ประสบความสำเร็จจะสามารถทำให้ผู้เรียนสร้างความหมายจากบทอ่านและสร้างความ เข้าใจจากบทอ่านได้ การอ้างอิงจึงเป็นการเพิ่มความเข้าใจในการอ่านให้สูงขึ้น

2. การสรุป (summarizing)

Brown and Day cited in Guthrie et al. (2012) กล่าวว่า การสรุปเป็น กลยุทธ์การอ่านที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้จากย่อหน้าแต่ละย่อหน้า เพื่อหาคำสำคัญ ใจความสนับสนุน การจัดข้อมูลที่มีความสำคัญน้อยที่สุดออกไปและเขียนองค์ประกอบที่สรุปได้ออกมา กลยุทธ์นี้จะเริ่ม จากย่อหน้าเดียวไปสู่ย่อหน้าคู่ จนนำไปสู่ทั้งหน้ากระดาษและทั้งบทในที่สุด การสรุปเป็นกลยุทธ์ที่มี ความสำคัญและมีประสิทธิภาพมากที่สุดสำหรับผู้ที่มีทักษะความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจอยู่ ในระดับต่ำ

3. การใช้ผังมโนทัศน์ (concept mapping)

การใช้ผังมโนทัศน์เป็นกลยุทธ์ที่ผู้เรียนถูกสอนให้ใช้โครงสร้างผังปิรามิดในข้อมูล บทอ่าน ผังปิรามิดแสดงให้เห็นถึงแนวคิดที่สำคัญที่สุดและเชื่อมโยงไปสู่แนวคิด 2-5 แนวคิดที่เป็น

ตัวอย่างหรือหลักฐานสนับสนุนแนวคิดหลัก เป็นการจับคู่ผังมโนทัศน์กับโครงสร้างของความรู้ในหนังสือ ผังมโนทัศน์จะเป็นตัวทำนายการเจริญเติบโตขององค์ความรู้ของผู้เรียนด้วย

4. การใช้ผังมโนทัศน์เพื่อเชื่อมโยงและอ้างอิง (concept mapping with links and inferences)

ผังมโนทัศน์ที่ใช้ในการเชื่อมโยงและอ้างอิงเป็นกลยุทธ์ที่ผู้เรียนคาดหวังที่จะเชื่อมโยงแนวคิดหรือเพิ่มเติมลงไปในการอ้างอิงของตนเองในผังแนวคิดเป็นการใช้กลยุทธ์ 2 อย่างรวมกัน

5. การใช้ทุกกลยุทธ์รวมกันหรือการใช้กลยุทธ์อื่น ๆ ที่หลากหลาย (all strategies)

การใช้กลยุทธ์ที่หลากหลายและการบูรณาการกลยุทธ์การอ่านไปสู่ภาระงาน เช่น การแสดงโปสเตอร์ เป็นต้น

นอกจากกลยุทธ์การอ่านที่ Guthrie และคณะได้แนะนำมาดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีกลยุทธ์การอ่านแบบอื่น ๆ ที่น่าสนใจและนักวิชาการได้แนะนำดังนี้

Montague and Tanner (1987) ได้กล่าวถึงกลยุทธ์การอ่านว่ามี 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นก่อนอ่าน มีกลยุทธ์ คือ การตั้งวัตถุประสงค์ในการอ่าน การหาความหมายของคำศัพท์ที่ไม่เข้าใจ

2. ขั้นขณะอ่าน มีกลยุทธ์ คือ การจดโน้ตย่อขณะอ่าน การตั้งคำถามและหาคำตอบจากเรื่องที่อ่าน

3. ขั้นหลังอ่าน มีกลยุทธ์ คือ การทบทวนสิ่งที่อ่าน

Wanman and Padron (1987) กล่าวถึงกลยุทธ์การอ่าน ดังนี้

1. รวบรวมสิ่งที่อ่านได้ แล้วเขียนตามความเข้าใจของตนเอง

2. ชีตเส้นใต้ข้อความที่สำคัญ

3. ตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่าน

4. ทำเครื่องหมายข้อความที่ต้องการจดจำ

5. จดโน้ตย่อ

6. วาดภาพหรือจินตนาการเรื่องที่อ่านขึ้น

Ryan and Brewer (1990) ได้กล่าวถึงกลยุทธ์การอ่านที่ช่วยให้การอ่านมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. การหาคำตอบจากข้อความหรือเรื่องที่อ่าน และแปลคำที่ไม่เข้าใจความหมายมาก่อน

2. คิดและหาคำตอบโดยการอ่านเรื่องนั้น

3. การตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่าน

4. เขียนตอบคำถามที่ตนเองตั้งขึ้นเอง โดยตอบจากการอ่านเรื่องนั้น

Oxford and Rebecca (1990) กล่าวถึงกลยุทธ์การอ่าน ดังนี้

1. กลยุทธ์การใช้ระบบการจำ เป็นกลยุทธ์ที่ใช้การนำสิ่งที่ใกล้ตัวมาเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการเรียนรู้ เข้าใจ และจดจำเรื่องนั้น ๆ ได้แก่

1.1 การจัดกลุ่มของคำที่พบให้เป็นหมวดหมู่ เช่น กลุ่มคำนาม กลุ่มคำกริยา หัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อย ความหมายเหมือน-ความหมายตรงกันข้าม คำที่บอกอารมณ์ความรู้สึก

1.2 การจำโดยใช้คำที่ใกล้เคียงหรือมีความสัมพันธ์กับเรื่องที่อ่าน อาจเป็นคำที่เชื่อมโยงกันระหว่างสิ่ง 2 สิ่ง เช่น นมกับเนย โตะกับเก้าอี้ หรือจะเชื่อมโยงกันมากกว่า 2 สิ่งก็ได้ แล้วเขียนโยงเป็นโครงสร้างใช้ลูกศรโยงลำดับกัน

1.3 ใช้จินตนาการประกอบ เป็นการวาดภาพในจิตใจ ช่วยจดจำคำที่มีความหมายเป็นนามธรรมโดยการจำสัญลักษณ์หรือภาพที่เป็นรูปธรรมแทน เช่น การกำหนดตัวบุคคลที่อ่านเป็นคนรู้จัก นางฟ้าแทนความดี

1.4 การเขียนแผนผัง จะช่วยโยงลำดับความคิดความสัมพันธ์

1.5 การให้ความหมายหรือคำจำกัดความ โดยให้นักถึงคำที่มีเสียงหรือความหมายใกล้เคียงแล้วให้ความหมายของคำจากบริบทที่อ่านหรือประสบการณ์

1.6 ใช้ท่าทางประกอบ

1.7 ท่องในใจหรือพูดในใจ

2. กลยุทธ์ใช้ความรู้ความคิด เป็นกลยุทธ์ที่นิยมใช้กันแพร่หลาย โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนในการเรียนมากที่สุด มีโอกาสคิดวิเคราะห์หาเหตุผลด้วยตนเอง ได้แก่

2.1 การทวนซ้ำ กลยุทธ์นี้สำคัญต่อการอ่าน โดยการอ่านมากกว่า 1 รอบเพื่อเก็บรายละเอียดและสามารถตอบคำถามที่ตั้งไว้

2.2 อ่านเพื่อเก็บประเด็นของเรื่อง โดยการอ่านผ่าน ๆ เพื่อค้นหาจุดหลักของเรื่องและตั้งคำถามขึ้นในใจ จากนั้นจึงอ่านเนื้อเรื่องหรือคำที่ไม่เข้าใจแล้วหาความหมาย

2.3 การจดโน้ต โดยจดตามความเข้าใจของผู้อ่านที่ได้อ่านเรื่องนั้น ๆ สามารถจดได้ทั้งคำสำคัญหรือสรุปข้อความอย่างสั้น ๆ

2.4 การจดสรุปอย่างสั้น ๆ เป็นการย่อเรื่องสิ่งที่อ่าน โดยอาจสรุปเป็นข้อความ หัวข้อ หรือใจความสำคัญ

2.5 การเน้นตัวอักษร ช่วยทำให้ส่วนที่สำคัญเด่นขึ้น เช่น ระบายสีเน้นตัวอักษรขีดเส้นใต้ ทำเครื่องหมายการวงกลมล้อมคำที่สำคัญ

2.6 การวาดภาพหรือระบายสีประกอบเรื่องที่อ่าน ช่วยให้จดจำและเรียงลำดับเหตุการณ์ของเรื่องที่อ่านได้ดียิ่งขึ้น

3. กลยุทธ์การใช้สิ่งทดแทน เป็นกลยุทธ์การคาดคะเนความหมายจากเรื่องที่อ่าน
 - 3.1 การคาดคะเนจากคำศัพท์ที่ปรากฏในเรื่องที่อ่าน โดยเดาเรื่องได้จากคำศัพท์ที่ปรากฏในเรื่อง ทำให้เดาว่าเรื่องที่อ่านนั้นเกี่ยวกับอะไร
 - 3.2 การเดาจากชื่อเรื่อง ทำให้ทราบว่าเป็นเนื้อหาเรื่องอะไร
 - 3.3 การเดาเรื่องจากสำนวนประโยคในเรื่องเพื่อทำนายแนวคิดของเรื่อง เช่น การยกย่อง การคัดค้าน การสนับสนุน
 - 3.4 การเดาเรื่องจากความรู้เดิมของผู้อ่านในเรื่องนั้น
 - 3.5 การเดาเรื่องที่อ่านจากการที่ได้ฟังคนอื่นเล่ามา เดาเรื่องจากเรื่องที่ใกล้เคียงกับเรื่องที่อ่านนั้น
 - 3.6 แทนตัวละครในเรื่องกับสิ่งที่รู้จัก
 - 3.7 แทนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องกับเหตุการณ์ที่เคยประสบมา
 - 3.8 การใช้สัญลักษณ์แทนสิ่งที่เป็นนามธรรม
 - 3.9 การดูภาพประกอบเรื่องที่อ่าน
 - 3.10 การสร้างจินตนาการประกอบเรื่องที่อ่าน
4. กลยุทธ์การสื่อสารในสังคม

เป็นการพูดคุยเรื่องที่อ่านกับผู้อื่น เช่น ผู้สอน เพื่อน คนในครอบครัว อาจเป็นการซักถาม อภิปราย หรือขอความคิดเห็น การสอบถามจากเพื่อนที่อ่านว่ามีความเข้าใจตรงกันหรือไม่ การฟังคำอธิบายของผู้สอนในเรื่องที่อ่าน การฟังเรื่องที่จะอ่านก่อนแล้วค่อยอ่านเอง

Anderson (1999) แบ่งกลยุทธ์การอ่านออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ กลยุทธ์การอ่านด้านการรู้คิด กลยุทธ์การอ่านด้านอภิปัญญา และกลยุทธ์การอ่านด้านการอ่านแบบชดเชย ดังนี้

 1. กลยุทธ์การอ่านด้านการรู้คิด
 - 1.1 การทำนายเนื้อหาของบทอ่าน
 - 1.2 การใช้ความรู้เดาความหมายคำศัพท์
 - 1.3 การเขียนสรุปสั้น ๆ
 2. กลยุทธ์การอ่านด้านอภิปัญญา
 - 2.1 การกำหนดวัตถุประสงค์การอ่าน
 - 2.2 การประเมินความเข้าใจของตนเองขณะอ่าน
 3. กลยุทธ์การอ่านด้านการอ่านแบบชดเชย
 - 3.1 การจดบันทึกเพื่อช่วยจำ
 - 3.2 ใช้การเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อจดจำข้อมูลบทอ่าน
 - 3.3 การจัดกลุ่มคำศัพท์ตามความหมาย

กล่าวโดยสรุป นักวิชาการต่าง ๆ ได้เสนอกลยุทธ์ไว้อย่างหลากหลายด้วยกัน หากแต่บางกลยุทธ์ก็เป็นกลยุทธ์ที่นักวิชาการได้เสนอร่วมกัน เช่น การตั้งวัตถุประสงค์ในการอ่าน การหาหรือคาดเดาความหมายของคำศัพท์ การจดโน้ตย่อ การตั้งคำถามขณะอ่าน การทบทวนสิ่งที่อ่านด้วยการอ่านซ้ำ การขีดเส้นใต้หรือทำสัญลักษณ์ข้อความที่สำคัญ การเขียนแผนผัง การอ่านเพื่อเก็บประเด็นของเรื่อง

1.5 การสร้างแรงจูงใจในการอ่านตามการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์

Guthrie, Wigfield, and Parnencevich (2004) ได้พัฒนาเรื่องของแรงจูงใจไว้ 5 ด้านเพื่อใช้สนับสนุนการอ่าน ได้แก่ 1. การตั้งเป้าหมายในการอ่าน 2. การสนับสนุนกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติ 3. การให้ตัวเลือกกับผู้เรียน 4. การใช้บทอ่านที่น่าสนใจ และ 5. การสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือในการอ่าน ต่อมาในปี 2007 Guthrie (2007) ได้พัฒนาแนวคิดนี้เพิ่มเติมโดยกำหนดแรงจูงใจมา 5 ด้าน คือ 1. ความเกี่ยวข้องกัน เพื่อเพิ่มแรงจูงใจภายใน 2. การให้ตัวเลือกที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มการเรียนรู้โดยอัตโนมัติ 3. การสนับสนุนให้ประสบความสำเร็จ เพื่อสร้างการรับรู้ความสามารถในตนเอง 4. การสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ เพื่อสร้างแรงจูงใจทางสังคม และ 5. การกำหนดแนวการอ่าน

ในปี 2012 (Guthrie et al., 2012) ได้พัฒนาการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์สำหรับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและพัฒนาแรงจูงใจ คือ 1. การสนับสนุนให้ประสบความสำเร็จ 2. การให้ตัวเลือกที่หลากหลาย 3. การสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ 4. การกำหนดหน่วยแนวการอ่าน 5. การใช้บทอ่านที่มีความเกี่ยวข้องกัน และ 6. การใช้แรงจูงใจอื่น ๆ ที่หลากหลาย

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า การสร้างแรงจูงใจมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนมาก เพราะว่าการจูงใจจะช่วยเพิ่มความสามารถในการอ่านและความผูกพันในการอ่านได้ แรงจูงใจ 6 แบบที่สร้างขึ้นจะถูกนำไปผสมผสานในการเรียนการสอนแต่ละสัปดาห์ แรงจูงใจแต่ละประเภทมีรายละเอียดดังนี้

1. การสนับสนุนให้ประสบความสำเร็จ (success)

ความสำเร็จถูกอ้างถึงว่าสามารถทำให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความสามารถในการทำภาระงานที่สูง ๆ ได้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบในการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ที่สำคัญที่สุดที่จะสร้างความผูกพันในการอ่าน โดยการให้บทอ่านที่ผู้เรียนสามารถอ่านได้ การให้เพื่อนหรือผู้สอนสะท้อนผลการอ่านกลับเพื่อให้การอ่านประสบความสำเร็จ การใช้ชีวิตที่สนุกมาเพื่อสนับสนุนความเข้าใจในบทอ่าน การใช้ปัญญาเพื่อกำหนดกลยุทธ์การอ่าน การให้ผู้เรียนระบุเนื้อหาความรู้ที่เชี่ยวชาญ และการตั้งเป้าหมายที่สมจริงเพื่อให้มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาระงานกับบทอ่าน

2. การให้ตัวเลือกที่หลากหลาย (choice)

การให้ตัวเลือกที่หลากหลายจะทำให้ผู้เรียนอยากใช้เวลาในการอ่านมากขึ้น และมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในการอ่าน การให้ตัวเลือกจะสามารถทำให้ผู้เรียนพัฒนาการนำตนเองในห้องเรียน เช่น การให้เลือกหนังสือหรือบทในหนังสือด้วยตัวเอง ผู้เรียนกำหนดหัวข้อและลำดับหัวข้อในการอ่าน ผู้เรียนเลือกใช้กลยุทธ์การอ่านเพื่อทำความเข้าใจในบทอ่าน การเลือกจับคู่หรือเลือกกลุ่มในการอ่านร่วมกัน

3. การสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ (collaboration)

การสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์เชิงสังคมกับเพื่อนในห้องเรียน เพื่อให้ได้มาหรือต่อขยายความรู้จากในบทอ่าน การให้ความร่วมมือเป็นกระบวนการที่เป็นจุดศูนย์กลางในการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ ผู้สอนประยุกต์ใช้การให้ความร่วมมือด้วยการจับคู่หรือแบ่งกลุ่มย่อย การแลกเปลี่ยนความคิดและการแบ่งปันสิ่งที่ตนเองเชี่ยวชาญหรือมีความรู้ ผู้เรียนนำการอภิปรายกลุ่มและพูดถึงหนังสือที่อ่าน การให้โครงการเป็นกลุ่ม เช่น การทำโปสเตอร์ การจับคู่เสวนา และการให้ผู้เรียนสะท้อนผลลัพธ์ระหว่างกัน

4. การกำหนดหน่วยการอ่าน (thematic unit)

หน่วยการอ่านคือกลุ่มของมโนทัศน์ใหญ่ที่ใช้เป็นกรอบในการกำหนดคำถามที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับมโนทัศน์ในการเรียนรู้ ผู้เรียนจะให้คำถามสำคัญในแต่ละสัปดาห์ และคำถามย่อยๆ ในแต่ละวันที่เกี่ยวข้องกับคำถามสำคัญ ผู้สอนแนะนำหนังสือหรือบทอ่านที่อยู่ในหน่วยการอ่านนี้ บทอ่านจะถูกเลือกโดยสัมพันธ์กับหน่วยการอ่านนั่นเอง

5. การสร้างความเกี่ยวข้องกัน (relevance)

การสร้างความเกี่ยวข้องกันจะสามารถทำให้ผู้เรียนเชื่อมโยงกับชีวิตจริง ประสบการณ์จริงและความรู้จริงของตน ความเกี่ยวข้องกันจะเกี่ยวข้องกับความเชื่อมโยงในบทอ่าน และกิจกรรมการอ่านจากประสบการณ์ของผู้เรียน เช่น ความสนใจส่วนบุคคล ประสบการณ์ส่วนบุคคล การใช้ชีวิตที่ตนจะช่วยดึงความเกี่ยวข้องกันกับหน่วยการอ่านได้ การถามผู้เรียนเกี่ยวกับชีวิตที่ตนและเชื่อมโยงกับบทอ่าน การสร้างความข้องเกี่ยวกันระหว่างสาขาวิชาหลักกับข้อมูลในบทอ่าน ซึ่งสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพในการเชื่อมโยงกับบทอ่านอื่น ๆ หรือหัวข้ออื่น ๆ ได้ต่อไปในอนาคต

6. การสร้างแรงจูงใจที่หลากหลาย (multiple motivations)

การสร้างแรงจูงใจที่หลากหลายเป็นมากกว่าการฝึกสร้างแรงจูงใจ แต่คือการทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจที่จะอ่าน การสร้างแรงจูงใจดูเหมือนว่าจะเพิ่มแรงจูงใจทั้งภายใน เช่น การนำตนเอง การนำสังคม และลดแรงจูงใจที่ไม่ดี เช่น การหลีกเลี่ยง การคิดว่ายาก การต่อต้านสังคม เป็นต้น

ตัวอย่างการบูรณาการกลยุทธ์การอ่านเข้ากับแรงจูงใจ จากหน่วยการอ่านเรื่องระบบนิเวศวิทยาเรื่องความหลากหลายของพืชและสัตว์และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน แนวคิดย่อย ๆ ของหน่วยนี้คือเรื่องการเอื้อประโยชน์ รวมถึงเรื่องของสิ่งที่เหมือนกันและสิ่งที่คู่ขนานกัน สามารถแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวอย่างกรอบแนวคิดของการเรียนการสอนใน 6 สัปดาห์ ในแนวคิดนิเวศวิทยา (Guthrie et al., 2012)

สัปดาห์	1	2	3	4	5	6
หัวข้อทางวิทยาศาสตร์	การอยู่รอดของสัตว์ป่าในระบบนิเวศวิทยา	การอยู่รอดของพืชในระบบนิเวศวิทยา	การพึ่งพาอาศัยกันของพืชและสัตว์	การเอื้อกันของสิ่งเหมือนกัน	การเอื้อกันของสิ่งคู่ขนานกัน	ความหลากหลายของชีวิต
กลยุทธ์ที่ใช้	การอ้างอิง	การสรุป	การทำผังมโนทัศน์	การใช้ผังมโนทัศน์และการอ้างอิงถึง	การอ้างอิงการใช้ผังมโนทัศน์	การใช้กลยุทธ์ที่หลากหลายบูรณาการกัน
การสร้างแรงจูงใจ	การสนับสนุนให้ประสบความสำเร็จ	การให้ตัวเลือกในการอ่านที่หลากหลาย	การสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ	การกำหนดหน่วยแนวการอ่าน	การสร้างความเกี่ยวข้องกัน	การสร้างแรงจูงใจที่หลากหลาย

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นการเสริมสร้างแรงจูงใจในการอ่านของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ของการอ่าน โดยการให้ผู้เรียนได้ดูวีดิทัศน์ความสัมพันธ์ระหว่างพืชและสัตว์ ใช้กลยุทธ์ในการอ่านบทอ่านแล้วนำมาอภิปรายร่วมกัน จากนั้นผู้สอนจึงถามผู้เรียนว่าได้ข้อมูลมาจากแหล่งใดบ้าง คำตอบมีทั้งวีดิทัศน์ จากเพื่อน และจากหนังสือ ซึ่งผู้เรียนจะค้นพบว่าหนังสือมีประโยชน์ต่อพวกเขามากที่สุดที่จะทำให้ได้ความรู้เพิ่มมากขึ้น ผู้เรียนก็จะเห็นคุณค่าของหนังสือ นอกจากนี้ผู้สอนให้บทอ่านที่ผู้เรียนสามารถเลือกได้แล้วถามถึงประโยชน์ของการให้ผู้เรียนเลือกบทอ่านเอง ผู้เรียนจะพบว่าการได้เลือกบทอ่านเองมีประโยชน์กับพวกเขามาก เพราะทำให้เขาสนุกสนาน มีความตั้งใจ และเห็นคุณค่าของบทอ่าน

จากการสังเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวข้างต้น กล่าวโดยสรุปได้ว่า สาระสำคัญของการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ คือ การสอนอ่านที่ช่วยให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติโดยการสร้างมโนทัศน์หรือความคิดรวบยอดในการอ่าน โดยให้ผู้เรียนสำรวจตรวจสอบความต้องการของตนเอง ใช้บทอ่านที่ผู้เรียนสนใจและทำ

ให้เกิดความมั่นใจในศักยภาพการอ่านของตน เลือกใช้กลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมสอดคล้องกับความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในความคิดรวบยอดของบทอ่านและพัฒนาแรงจูงใจในการอ่าน รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งผลให้สามารถอ่านได้อย่างเข้าใจมากขึ้น

จากการศึกษาการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสรุปหลักการของการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ได้ 3 ประการ ดังนี้

1. การเลือกใช้กลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมสอดคล้องกับความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนใช้กลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมจะทำให้เข้าใจในความคิดรวบยอดของบทอ่านอันนำไปสู่การคิดวิเคราะห์บทอ่านอย่างมีหลักการและน่าเชื่อถือ

2. การพัฒนาแรงจูงใจในการอ่านของผู้เรียน โดยการใช้บทอ่านที่เหมาะสมและมีความเชื่อมโยงกับชีวิต ประสบการณ์และความรู้ของผู้เรียน สืบหาความต้องการของผู้เรียนเพื่อตั้งเป้าหมายในการอ่านและเชื่อมโยงบทอ่านเข้าด้วยกัน ส่งเสริมการค้นคว้าและเลือกข้อมูลอย่างมีที่เกี่ยวข้ออย่างมีเหตุผล เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการอ่าน

3. การส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดร่วมกัน นำประสบการณ์และความรู้ของผู้เรียนแต่ละคนมาอภิปรายเพื่อเชื่อมโยงประเด็นที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้ประโยชน์ที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

2. แนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ (Inquiry-based learning)

2.1 ความหมายของการเรียนรู้แบบสืบสอบ

การเรียนรู้แบบสืบสอบตรงกับภาษาอังกฤษว่า Inquiry เริ่มใช้ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1957 ที่มลรัฐอิลลินอยส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งนักการศึกษาไทยได้เรียกชื่อต่างกันไป เช่น การสืบสวนสอบสวน การสืบเสาะหาความรู้ การสืบเสาะ เป็นต้น ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้คำว่า การเรียนรู้แบบสืบสอบ โดยยึดตาม สุวิมล ว่องวาณิช (2536) และ อุทุมพร จามรมาน (2537) ที่เรียกการจัดการเรียนรู้ประเภทนี้ว่า การสืบสอบ

การจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบเป็นการจัดการเรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกฝนการเรียนรู้โดยการคิดหาเหตุผลจากข้อมูลที่ได้รับ กล่าวคือ การให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาและนิยามศัพท์ให้ชัดเจน ตั้งสมมติฐาน สืบหาข้อมูล รวบรวมข้อมูล และสร้างข้อสรุปด้วยตนเอง (Suchman, 1962) การสืบสอบเป็นกระบวนการที่จำเป็นต่อการแสวงหาความรู้ต่าง ๆ การใช้คำถามที่เหมาะสมจะช่วยให้ผู้เรียนไปสู่การค้นพบองค์ความรู้ใหม่ ๆ ได้ (ทิตานา แชนมณี, 2545)

การเรียนรู้แบบสืบสอบเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการดำเนินการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองหรือสร้างความรู้

ด้วยตนเองโดยที่ผู้สอนทำหน้าที่คล้ายผู้ช่วยคอยสนับสนุนชี้แนะช่วยเหลือตลอดจนแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอนและผู้เรียนทำหน้าที่คล้ายผู้จัดวางแผนการเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545; พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2544; ภพ เลหาไพบูลย์, 2542) นอกจากนี้ ไพฑูรย์ สุขศรีงาม (2546) ยังได้กล่าวถึงการสืบสอบว่าเป็นการเน้นวิธีการแก้ปัญหาโดยใช้ปรากฏการณ์ที่กำลังเผชิญหรือประสบอยู่หรือพร้อมทำทหายความคิดโดยวิธีการที่ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดวิธีการหาความรู้ด้วยตนเองมากกว่าการรับรู้ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติในแนวทางต่าง ๆ กันเพื่อแก้ปัญหาหรือความขัดแย้งด้านความคิด

การเรียนรู้แบบสืบสอบจึงเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดเวลา ให้ออกสแก่ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกสังเกต ฝึกนำเสนอ ฝึกวิเคราะห์วิจารณ์ ฝึกสร้างองค์ความรู้ เน้นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าหาความรู้โดยการตั้งคำถาม กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการทางความคิดหาเหตุผลจนค้นพบความรู้หรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ต้องด้วยตนเอง สรุปเป็นหลักการเกณฑ์หรือวิธีการในการแก้ปัญหาและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อไปได้อย่างกว้างขวาง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2546)

ความหมายของการเรียนรู้แบบสืบสอบ นักการศึกษาได้ให้ไว้ ดังนี้

Suchman (1962) กล่าวว่า การสืบสอบเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกฝนการเรียนรู้ โดยใช้ความสามารถด้านการคิดหาเหตุผลจากข้อมูลที่ได้รับ คือ ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา นิยามความหมายให้ชัดเจน ตั้งสมมติฐาน สืบหาข้อมูล รวบรวมข้อมูล และสร้างข้อสรุปด้วยตนเอง

Good (1973) กล่าวว่า การสืบสอบเป็นการจัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากรู้อยากเห็น เสาะแสวงหาความรู้โดยใช้คำถาม พยายามค้นหาคำตอบด้วยตนเอง นอกจากนี้ ยังเป็นการเรียนรู้โดยการแก้ปัญหาจากกิจกรรมที่จัดขึ้นและใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการจัดกิจกรรม

สุวัฒน์ นิยมคำ (2531) กล่าวว่า การสืบสอบ คือ การค้นหาข้อมูลข้อเท็จจริงความรู้เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยการพิจารณาและสำรวจตรวจสอบอย่างถี่ถ้วนหรือด้วยการวิจัย

สุวิมล เขี้ยวแก้ว (2540) ได้ให้ความหมายของการสืบสอบว่าเป็นการสอนที่ผู้สอนจัดสถานการณ์หรือกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้อย่างมีหลักการและเหตุผล ขยายความคิดของตนเองได้อย่างกว้างขวางสามารถวางแผนและกำหนดวิธีการค้นหาความรู้โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และกระบวนการทางความคิดได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องตอบรับฟังการบรรยายของผู้สอนเพียงฝ่ายเดียว

ภพ เลหาไพบูลย์ (2542) กล่าวว่า การสืบสอบเป็นการสอนที่เน้นกระบวนการแสวงหาความรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบความจริงต่าง ๆ ด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้เนื้อหาวิชา

ทิสนา แคมมณี (2545) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการสืบสอบ หมายถึง การดำเนินการเรียนการสอนโดยผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถาม เกิดความคิด และลงมือเสาะแสวงหาความรู้ เพื่อนำมาประมวลหาคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง โดยผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน

จากความหมายดังกล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบสืบสอบ หมายถึง การดำเนินการเรียนการสอนโดยผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเสาะแสวงหาความรู้โดยการตั้งสมมติฐานและใช้คำถามเป็นสิ่งที่กระตุ้น ผู้เรียน กำหนดและวางแผนดำเนินการศึกษาค้นคว้าคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการคิดใคร่ครวญอย่างเป็นระบบและรู้จักหาเหตุผล

2.2 ระดับของการเรียนรู้แบบสืบสอบ

การจำแนกระดับของการสืบสอบนั้นอาศัยหลักเกณฑ์ต่าง ๆ กันทำให้มีระดับของการสืบสอบที่แตกต่างกันไป เช่น การใช้เกณฑ์ของความรู้เป็นตัวจัดประเภท ได้แก่ การสืบสอบโดยใช้ความรู้เดิมซึ่งเป็นการนำความรู้ที่มีอยู่แล้วไปใช้ในการกำหนดปัญหาเป็นแนวทางในการออกแบบ และการสืบสอบหาความรู้แบบใหม่ซึ่งเป็นการพัฒนาหลักความรู้ใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการปรับปรุงวิธีการต่าง ๆ ให้ถูกต้องเหมาะสม หรือการจัดแบ่งระดับซึ่งเป็นที่นิยมตามบทบาทหน้าที่ของผู้เรียนและผู้สอนหรือกิจกรรมการเรียนการสอน จึงมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงระดับของการเรียนรู้แบบสืบสอบไว้ ดังนี้

Banchi and Bell (2013) ได้ระบุระดับการสืบสอบไว้ 4 ระดับ ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนในบทบาทของผู้เรียนและผู้สอนดังนี้

1. การสืบสอบแบบยืนยัน (Confirmed inquiry) ผู้สอนเป็นผู้กำหนดปัญหาและคำตอบหรือองค์ความรู้ที่คาดหวังให้ผู้เรียนค้นพบ ส่วนผู้เรียนเป็นผู้ตรวจสอบความรู้หรือแนวคิด เพื่อยืนยันความรู้หรือแนวคิดที่ถูกต้องค้นพบมาแล้วและทำกิจกรรมที่กำหนดในหนังสือหรือใบงาน หรือตามที่ผู้สอนบรรยายบอกกล่าว

2. การสืบสอบแบบนำทาง (Directed inquiry) ผู้สอนเป็นผู้กำหนดปัญหาและสาธิตหรืออธิบายการสำรวจตรวจสอบ แล้วให้ผู้เรียนปฏิบัติการสำรวจตรวจสอบตามวิธีการที่กำหนด ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง

3. การสืบสอบแบบชี้แนะแนวทาง (Guided inquiry) ผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะแนวทางการสำรวจตรวจสอบ ให้คำปรึกษาหรือแนะนำให้ผู้เรียนปฏิบัติการสำรวจตรวจสอบ ส่วนผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง และผู้เรียนเป็นผู้กำหนดปัญหา

4. การสืบสอบแบบเปิด (Open inquiry) ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง โดยให้ผู้เรียนมีอิสระในการคิด ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดปัญหา ออกแบบ และปฏิบัติการสำรวจตรวจสอบด้วยตนเอง

ในขณะที่ วีระยุทธ วิเชียรโชติ (2521) ได้แบ่งประเภทของการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบตามลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการสืบสอบ (Passive Inquiry) วิธีนี้ผู้สอนมีบทบาทสำคัญใน การใช้คำถามกระตุ้นเป็นแนวทางให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบเหมาะสำหรับการเริ่มสอนแบบสืบสอบ เนื่องจากผู้สอนเป็นผู้ใช้คำถามนำไปสู่คำตอบและพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งคำถามอยู่เสมอ ผู้สอนเป็นผู้ตั้งคำถามเป็นส่วนใหญ่คือประมาณร้อยละ 90 ส่วนผู้เรียนเป็นผู้ตั้งคำถามเองร้อยละ 10 และส่วนใหญ่ผู้เรียนเป็นผู้ตอบคำถาม

2. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันในการสืบสอบ (Combined Inquiry) วิธีนี้ผู้สอนและผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการสืบสวนสอบสวนร่วมกันโดยผู้สอนตั้งคำถามเท่า ๆ กับผู้เรียนคือประมาณร้อยละ 50 ซึ่งเหมาะกับการสอนที่ผู้เรียนผ่านขั้นของ Passive Inquiry มาแล้ว ผู้เรียนคุ้นเคยกับการตอบคำถามและการฝึกการตั้งคำถามการซักถามปัญหาในขั้นนี้ เมื่อผู้เรียนถามผู้สอนไม่ควรตอบทันทีแต่ควรส่งเสริมหรือถามต่อเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดด้วยตนเองโดยใช้คำถามนำไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งผู้เรียนค้นพบคำตอบด้วยตนเอง

3. ผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสืบสอบ (Active Inquiry) การสอนแบบนี้ผู้เรียนจะเป็นผู้ตั้งคำถามและตอบคำถามเป็นส่วนใหญ่หลังจากที่ได้การตั้งคำถามและตอบคำถามจนคุ้นเคยมาแล้วผู้เรียนได้รับพัฒนาการคิดและตั้งคำถามในกระบวนการสืบสอบเพื่อหาคำตอบด้วยตนเองตามลำดับขั้นในขั้นนี้จึงมีความสามารถในการสร้างกรอบความคิดการสร้างคำถามนำไปสู่การค้นพบด้วยตนเองซึ่งผู้เรียนมีส่วนในการตั้งคำถามและตอบคำถามร้อยละ 90 จึงนับเป็นจุดประสงค์สูงสุดของการเรียนรู้โดยวิธีการสืบสอบ

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบสืบสอบมีหลายระดับด้วยกัน ขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้เรียนและบทบาทของผู้สอนในกิจกรรมการสอนนั้น ๆ ในงานวิจัยฉบับนี้จะใช้การสืบสอบแบบ Guided inquiry หรือ Active inquiry เป็นหลัก เพราะสามารถพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้เกิดกระบวนการคิดที่เป็นเหตุเป็นผล สามารถไตร่ตรองข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาตั้งเป็นคำถามหรือนำมาสู่การค้นคว้าหาข้อสรุป ได้แก่ การสืบสอบที่ให้ผู้เรียนมีบทบาทในการตั้งคำถามหรือกำหนดปัญหาด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนค้นพบคำตอบหรือองค์ความรู้จากการสำรวจตรวจสอบเหล่านั้น ในขณะที่ผู้สอนจะเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกและชี้แนะให้กับผู้เรียน

2.3 ขั้นตอนของการเรียนรู้แบบสืบสอบ

นักการศึกษาหลายท่านและบางหน่วยงานทางการศึกษาได้เสนอขั้นตอนของการจัดการเรียนการสอนไว้แตกต่างกัน แต่ยังคงมีองค์ประกอบหรือตัวบ่งชี้ที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะของการจัดการเรียนแบบสืบสอบ ในที่นี้ขอนำเสนอขั้นตอนที่เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง ดังนี้

Bruner (1966) ได้เสนอการเรียนแบบสืบสอบไว้ 4 ขั้น ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในชื่อ OEP C Techniques ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ขั้นสังเกต (Observation - O) เป็นขั้นที่สำคัญที่สุดอันดับแรกของกระบวนการแสวงหาความรู้ โดยผู้สอนจัดสถานการณ์ กิจกรรม หรือสถานการณ์ทดลองให้ผู้เรียนสังเกต ทำให้ผู้เรียนเกิดปัญหาคับข้องใจ (Conflict) ผู้เรียนจะถาม เพื่อให้ได้ข้อมูล แล้วจดบันทึกข้อมูลเหล่านั้นไว้เป็นพื้นฐาน เพื่อจะนำมาประกอบการพิจารณาตั้งสมมติฐานต่อไป

2. ขั้นอธิบาย (Explanation - E) เป็นการอธิบายสถานการณ์หรือปรากฏการณ์ถึงสาเหตุและผลที่เกิดขึ้น โดยพยายามหาแนวทางในการอธิบายไว้หลากหลายแนวทางตามแบบการตั้งสมมติฐาน

3. ขั้นทำนายหรือคาดคะเน (Prediction - P) เป็นการคาดคะเนคำตอบของสถานการณ์ปัญหาที่ใกล้เคียงกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่ได้อธิบายและทดสอบสมมติฐานแล้ว

4. ขั้นนำไปใช้และสร้างสรรค์ (Control and Creativity - C) เป็นการนำแนวคิดที่ได้รับไปใช้ในการแก้ปัญหาที่สถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างถูกต้อง

Beyer (1987) ได้สรุปขั้นตอนของการจัดการเรียนการสอนแบบสืบสอบไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดปัญหา
2. การตั้งสมมติฐาน (การกำหนดคำตอบ ข้อสรุปหรือแผนงานชั่วคราว)
3. การหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาทดสอบข้อสมมติฐาน (การรวบรวมหลักฐาน การดำเนินการกับหลักฐาน การวิเคราะห์หลักฐาน)
4. การสรุปความถูกต้องของสมมติฐาน (ประเมินความสัมพันธ์ของหลักฐานและข้อสมมติฐาน กำหนดข้อสรุป)
5. การนำข้อสรุปไปใช้กับข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่ (ทดสอบข้อสรุปกับหลักฐานใหม่ สรุปผล)

ผดุงยศ ดวงมาลา (2530) ได้แบ่งขั้นตอนในการเรียนรู้แบบสืบสอบดังนี้

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนและการตั้งสมมติฐาน (Orientation and Hypothesis) ปัญหาคือสิ่งที่ต้องศึกษาเพื่อให้ได้คำตอบเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่ต้องจัดสถานการณ์ กิจกรรมหรือเงื่อนไขที่ทำให้เกิดปัญหาหรือข้อขัดข้องใจ (Conceptual Conflicts) ขึ้นในตัวผู้เรียนซึ่งเป็น

ขั้นที่ทำให้ผู้เรียนสืบเสาะต่อไปว่าอะไรคือปัญหาหรือปัญหานั้นจะอธิบายว่าอย่างไร ในขั้นนี้ต้องให้ผู้เรียนคิดพิจารณาหรือใช้ทักษะการสังเกตพิจารณาสภาพของปัญหาเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักการตั้งสมมติฐานเพื่อคาดคะเนคำตอบของปัญหาในเบื้องต้น

2. ขั้นสำรวจค้นคว้าหรือขั้นปฏิบัติการ (Exploration) เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้องค้นหาเหตุผลหาข้อมูลเพื่อตรวจสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องใช้วิธีการหลายวิธีรวมทั้งการสอบถามจากผู้สอนด้วย ผู้สอนต้องไม่ตอบปัญหาหรือบรรยายให้ฟัง หากจำเป็นต้องตอบปัญหาโดยไม่มีทางเลือกให้ใช้วิธีคำถามเพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดของตนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

3. ขั้นอภิปรายและสรุปผล (Discussion and Conclusion) เมื่อรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจค้นคว้าหรือปฏิบัติการแล้ว ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนอภิปรายถึงผลที่ได้เพื่อโยนไปสู่สมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าเป็นความจริงมากน้อยเพียงใดหากสมมติฐานนั้นเป็นความจริงก็ให้สรุปเป็นหลักการต่อไป

4. ขั้นการนำไปใช้ (Application) เมื่อสรุปเป็นมโนคติหรือหลักการต่าง ๆ แล้วผู้สอนจะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดว่าสิ่งที่สืบเสาะได้นั้นจะนำไปใช้ได้อย่างไรหรือนำไปผสมผสานกับความรู้อื่น ๆ ที่ได้เรียนมาแล้วให้เป็นโครงสร้างของความรู้ใหม่ได้อย่างไร

กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ได้แบ่งขั้นตอนในการเรียนแบบสืบสอบ ไว้ดังนี้

1. การสร้างความสนใจ (Engagement) เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนหรือเรื่องที่สนใจซึ่งเกิดขึ้นเองจากความสงสัยหรืออาจเริ่มจากความสนใจของตัวผู้เรียนหรือเกิดจากอภิปรายในกลุ่มเรื่องที่น่าสนใจ อาจจะมาจากการณ์ในช่วงนั้นหรือเป็นเรื่องที่เชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่เพิ่งเรียนมาแล้วเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนสร้างคำถามกำหนดประเด็นที่จะศึกษา ผู้สอนอาจให้ศึกษาจากสื่อต่าง ๆ หรือเป็นผู้กระตุ้นด้วยการเสนอประเด็นขึ้นมาก่อน

2. การสำรวจและค้นหา (Exploration) มีการวางแผนกำหนดแนวทางในการสำรวจตรวจสอบตั้งสมมติฐานกำหนดทางเลือกที่เป็นไปได้หลายวิธี เช่น ทำการทดลองทำกิจกรรมภาคสนามการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อช่วยในการสร้างสถานการณ์จำลอง การศึกษาหาข้อมูลจากเอกสารอ้างอิงหรือจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอที่จะใช้ในขั้นต่อไป

3. การอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์แปลผล สรุปผลและนำเสนอผลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น บรรยาย สร้างแบบจำลองหรือรูปร่าง สร้างตาราง ฯลฯ การค้นพบในขั้นนี้เป็นไปได้หลายทาง เช่น สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้โต้แย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่เกี่ยวกับประเด็นที่ตั้งไว้ แต่ผลที่ได้จะอยู่ในรูปใดก็สามารถสร้างความรู้และช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้

4. การขยายความรู้ (Elaboration) เป็นการนำความรู้ที่สร้างขึ้นไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิมหรือแนวคิดที่ได้ค้นคว้าเพิ่มเติมหรือนำแบบจำลองหรือข้อสรุปที่ได้ไปใช้อธิบาย

สถานการณ์หรือเหตุการณ์อื่น ถ้าใช้อธิบายเรื่องอื่นได้มากก็แสดงว่าข้อจำกัดน้อยซึ่งจะช่วยเชื่อมโยงกับเรื่องต่าง ๆ และทำให้เกิดความรู้กว้างขวางขึ้น

5. การประเมิน (Evaluation) เป็นการประเมินความรู้ทักษะกระบวนการที่ผู้เรียนได้รับและการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในเรื่องอื่น ๆ กระบวนการสืบเสาะหาความรู้จึงช่วยผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งเนื้อหาหลักและทฤษฎี ตลอดจนการลงมือปฏิบัติเพื่อให้ได้ความรู้ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ต่อ นำความรู้หรือแบบจำลองไปใช้อธิบายหรือประยุกต์ใช้กับเหตุการณ์หรือเรื่องอื่น ๆ อันนำไปสู่ข้อโต้แย้งหรือข้อจำกัดซึ่งจะก่อให้เกิดประเด็นปัญหาหรือคำถามที่จะต้องสำรวจตรวจสอบต่อไปทำให้เกิดกระบวนการต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2546) ได้แบ่งขั้นตอนในการเรียนแบบสืบสอบไว้ดังนี้

1. การอภิปรายก่อนการทดลอง (Pre-Lab Discussion) เป็นขั้นที่ผู้สอนใช้คำถามต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนอยากรู้อยากเห็นคิดสงสัยหรือเป็นการแนะแนวทางในการทดลอง รวมถึงการออกแบบการทดลองเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. การให้ผู้เรียนปฏิบัติการทดลอง (Experiment Period) เป็นขั้นที่ผู้เรียนลงมือทำการทดลองผู้สอนคอยควบคุมดูแลและให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด คอยกระตุ้นสนับสนุนและเป็นที่ปรึกษาอยู่ด้วย ผู้เรียนจะทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูล

3. การอภิปรายหลังการทดลอง (Post-Lab Discussion) เป็นขั้นที่ผู้สอนใช้คำถามเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้ข้อมูลจากการทดลองที่รวบรวมไว้มาสรุปเป็นความรู้ รวมทั้งอภิปรายข้อผิดพลาดของการทดลองที่อาจเป็นไปได้ คำถามต่าง ๆ ที่ผู้สอนใช้ตอนนี้นอกจากช่วยให้ผู้เรียนสรุปผลการทดลองได้แล้วยังช่วยให้ผู้เรียนอยากรู้อยากเห็นมีแนวคิดที่กว้างขวางมากขึ้น

กล่าวโดยสรุปแล้ว ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบนั้นมีความแตกต่างหลากหลายในรายละเอียดขึ้นอยู่กับธรรมชาติรายวิชาและลักษณะการนำไปใช้ หากแต่ขั้นตอนที่กล่าวมาข้างต้นเหล่านี้มีลักษณะร่วมกัน กล่าวคือ จะต้องมีการกล่าวถึงปัญหาหรือประเด็นที่น่าสนใจเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนสร้างคำถามเพื่อใช้ในการแสวงหาคำตอบหรือความรู้ต่าง ๆ จากนั้นจึงค้นคว้าเพื่อหาคำตอบหรือแก้ปัญหา สรุปผลจากการค้นคว้าและนำความรู้ที่ได้รับจากการสืบสอบไปประยุกต์ใช้

2.4 การใช้คำถามในการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบ

การใช้คำถามในการเรียนรู้แบบสืบสอบนั้นมีความสำคัญและมีความสัมพันธ์ต่อกันเป็นอย่างมาก ดังที่ วสันต์ อุปมา (2528) ได้กล่าวไว้ว่า คำถามมีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้านการคิดหาเหตุผลและการแก้ปัญหาอย่างมีหลักการ นอกจากนี้ผู้สอนยังต้องพัฒนาทักษะการใช้คำถามในชั้นเรียนให้เหมาะสมเพื่อให้บังเกิดผลดีต่อคุณภาพการเรียน

การสอนด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ สุวัฒน์ นิยมคำ (2531) ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของคำถามว่า คำถามเป็นเครื่องมือสำคัญในการกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดอย่างวิพากษ์จนเกิดการเรียนรู้ได้ในที่สุด ไม่ว่าจะใช้วิธีการสอนแบบใดก็ตามจะต้องมีคำถามแทรกอยู่ด้วยเสมอ ยิ่งเป็นการสอนแบบที่ผู้เรียนต้องค้นพบคำตอบด้วยตนเองแล้วคำถามยิ่งเพิ่มความสำคัญมากขึ้น สอดคล้องกับลักษณะของการจัดการสอนแบบสืบสอบที่ผู้สอนมีส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดพัฒนาการทางด้านความคิดของผู้เรียน โดยการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถาม คิดอย่างพินิจพิเคราะห์ และเสาะแสวงหาคำตอบจนสามารถแก้ปัญหาเองได้อย่างมีหลักการ

ในการจัดประเภทของคำถามนั้นได้มีผู้จัดแบ่งประเภทของคำถามไว้หลายระดับด้วยกัน ดังต่อไปนี้

Cunningham (1971) ได้จัดจำแนกคำถามออกเป็น 2 ประเภทใหญ่คือ คำถามประเภทแคบ (Narrow question) และคำถามประเภทกว้าง (Broad question) ดังนี้

1. คำถามประเภทแคบ (Narrow question) เป็นคำถามที่ต้องการให้ผู้ตอบใช้ความคิดระดับต่ำคำตอบเป็นข้อเท็จจริงสั้น ๆ หรือเป็นคำถามที่ให้ผู้ตอบตอบว่า “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” คำตอบของคำถามแบบนี้สามารถทำนายได้เพราะเป็นคำตอบที่เฉพาะเจาะจง

2. คำถามประเภทกว้าง (Broad questions) เป็นคำถามที่มีคำตอบเป็นไปได้หลายแบบ ไม่สามารถทำนายคำตอบล่วงหน้าได้ เป็นคำถามที่กระตุ้นให้คิดคำถามประเภทกว้าง เป็นคำถามที่ให้ผู้ตอบตั้งสมมติฐานทำนายหรือสรุปอ้างอิง นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจและความรู้สึกไม่เกี่ยวกับคำตอบที่ดีที่สุด คำถามประเภทนี้อาจใช้เพื่อจูงใจให้ผู้เรียนสำรวจใจความที่ลึกซึ้งหรือข้อความสำคัญของการทดลอง มุ่งพัฒนาให้ผู้ตอบเข้าใจอย่างลึกซึ้ง มีความเห็น อุดมคติแสดงความพอใจหรือรู้คุณค่าหรือแสดงความปรารถนา ผู้สอนใช้คำถามประเภทนี้เพื่อเข้าใจและแนะแนวทางให้ผู้เรียนสนใจในการเรียนที่เป็นประสบการณ์ใหม่หรือสนใจในสถานการณ์การแก้ปัญหาเป็นการช่วยพัฒนาทักษะทางสติปัญญา คำถามประเภทนี้แบ่งย่อย ๆ ได้ดังนี้

2.1 คำถามซึ่งมีหลายคำตอบ (Divergent Questions) เป็นคำถามที่มุ่งให้ผู้ตอบรวบรวมข้อมูลเป็นแบบแผนใหม่ตามความคิดริเริ่มของตนเอง คำถามประเภทนี้เป็นการตั้งสถานการณ์ปัญหาใหม่ให้ผู้ตอบรวบรวมความคิดแล้วสร้างเป็นข้อแก้ปัญหาที่มีความหมายเช่น

2.1.1 คำถามให้ทำนาย (Predict)

2.1.2 คำถามให้สมมติฐาน (Hypothesize)

2.1.3 คำถามให้สรุปอ้างอิง (Infer)

2.1.4 คำถามให้สร้างใหม่ (Reconstruct)

2.2 คำถามเกี่ยวกับการประเมิน (Evaluative Questions) เป็นคำถามที่ต้องการให้ผู้ตอบตัดสินบอกคุณค่าเลือกหรือโต้แย้ง เป็นคำถามระดับสูงที่สุดมุ่งให้ผู้ตอบรวบรวมความรู้

ความคิดเห็นและเลือกด้วยตนเองการตัดสินใจต้องมีหลักเกณฑ์มีหลักฐานโดยตัดสินใจว่าดี-เลวถูก-ผิดอย่างไร เช่น

2.2.1 คำถามให้ตัดสิน (Judge)

2.2.2 ถามให้ประเมินคุณค่า (Value)

2.2.3 คำถามให้โต้แย้ง (Defend)

2.2.4 คำถามให้ตัดสินเลือก (Justified Choice)

วัฒนาพร รัชชบุทกซ์ (2542) ได้จำแนกคำถามไว้หลายประเภท ดังนี้

1. คำถามระดับต่ำและระดับสูง

1.1 คำถามระดับต่ำเป็นคำถามที่ต้องการคำตอบระดับความจำของข้อมูลหรือเรียกได้ว่าเป็นคำถามที่ต้องการวัดความจำใช้ในการทบทวนความรู้พื้นฐานหรือมโนทัศน์

1.2 คำถามระดับสูงเป็นคำถามที่ต้องการคำตอบระดับการแปลผลการนำไปใช้การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า

2. คำถามเกี่ยวกับผลกระบวนการ และความคิดเห็น

2.1 คำถามเกี่ยวกับผลเป็นคำถามที่ต้องการคำตอบในรูปของการสรุปผลขั้นสุดท้าย

2.2 คำถามเกี่ยวกับกระบวนการเป็นคำถามที่ต้องการให้ผู้เรียนอธิบายถึงวิธีการดำเนินการหรือขั้นตอนที่นำไปสู่ผลขั้นสุดท้าย

2.3 คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเป็นคำถามที่ต้องการให้ผู้เรียนแสดงความเห็นตัดสินใจหรือประเมินสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3. คำถามแบบปิดและแบบเปิด

3.1 คำถามแบบปิดเป็นคำถามที่มีคำตอบเดียวมักใช้ข้อมูลที่เป็นความจำ

3.2 คำถามแบบเปิดเป็นคำถามที่ให้คำตอบได้หลายอย่างใช้เพื่อการสร้างข้อมูลเพื่อให้เกิดการตอบสนองเฉพาะตัวและนำไปสู่การอภิปรายและการถามในขั้นต่อไป

ผลการศึกษาเอกสารดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า ในการจัดการเรียนการสอนด้วยแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ คำถามที่เหมาะสมและสามารถพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักวิเคราะห์ พิจารณาหาเหตุผลได้นั้น ควรเป็นคำถามระดับสูง คำถามแบบเปิด หรือคำถามประเภทกว้าง โดยเฉพาะในการจัดการเรียนการสอนอ่านภาษาไทย ผู้เรียนจะต้องมีทักษะในการใช้คำถามเพื่อนำไปสู่การค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมจากเรื่องที่อ่าน และใช้คำถามเพื่อกระตุ้นการอภิปรายบทอ่าน นำไปสู่การสร้างความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ เพราะโดยธรรมชาติของการสอนอ่าน นอกจากผู้เรียนจะต้องสามารถสรุปใจความสำคัญ ดีความ และวิเคราะห์เนื้อหาได้แล้ว สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือการประเมินคุณค่า

ของบทอ่านเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือในสถานการณ์จริง ดังนั้น การใช้คำถามเพื่อนำไปสู่กระบวนการคิดวิเคราะห์ เสาะแสวงหาความรู้จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

การใช้คำถามแบบกว้างนับได้ว่ามีส่วนสำคัญต่อการพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน เพราะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาคำตอบที่ไม่จำกัด ดังเช่น คำถามให้ทำนาย เมื่อผู้เรียนอ่านเรื่องสั้นเรื่องหนึ่ง ผู้เรียนร่วมกันทำนายถึงเหตุการณ์หรือเนื้อเรื่องในอนาคต คำถามเกี่ยวกับการตั้งสมมติฐาน เช่น เมื่อผู้เรียนพบคำศัพท์ สำนวน สุภาษิต คำประพันธ์ ข้อความ ชื่อเรื่องที่ชวนสงสัยและต้องการทำความเข้าใจให้กระจ่างแจ้ง ผู้เรียนสามารถตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับคำหรือชื่อเหล่านั้นที่มีส่วนเชื่อมโยงกับใจความสำคัญของบทอ่าน หรือคำถามที่เกี่ยวกับการประเมินค่า ผู้เรียนสามารถตั้งคำถามเพื่อประเมินค่าหรือเปรียบเทียบบทอ่านหลากหลายที่ได้อ่าน อาจเป็นการถามเหตุผลว่าทำไมบทอ่านนี้ถึงมีลักษณะที่โดดเด่นมากกว่าอีกบทอ่านหนึ่ง นอกจากนี้ผู้เรียนยังสามารถใช้คำถามในการโต้แย้งบทอ่านที่อ่านได้ด้วย

2.5 บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบ

ในการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบนั้น ผู้เรียนและผู้สอนต่างก็มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยผู้สอนมีส่วนสำคัญที่จะทำให้การสอนดำเนินไปอย่างราบรื่นและครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ในขณะที่ผู้เรียนก็ต้องมีบทบาทในการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน โดยเฉพาะการได้ลงมือค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

2.5.1 บทบาทของผู้สอน

Suchman (1966) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบว่า จะแตกต่างไปจากการเรียนการสอนแบบปกติ โดยเน้นย้ำว่าผู้สอนต้องมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทางจิตวิทยา และครูควรมีบทบาท ดังนี้

1. เร้าและท้าทายให้ผู้เรียนเกิดการคิด
2. ให้อิสระในการทดลอง การซักถาม และการอภิปราย
3. หาสิ่งที่จะช่วยสนับสนุนในการสืบสอบของผู้เรียน
4. ช่วยวิเคราะห์สิ่งที่ยุ่งยากที่ผู้เรียนไม่สามารถทำได้
5. ให้ความรู้เพิ่มเติมเมื่อผู้เรียนต้องการ

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2544) ได้อธิบายถึงบทบาทของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบไว้ ดังนี้

1. เป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด (Catalyst) โดยกำหนดปัญหาแล้วให้ผู้เรียนวางแผนหาคำตอบหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนกำหนดปัญหาและวางแผนหาคำตอบ

2. เป็นผู้ให้การเสริมแรง (Rein Forcer) โดยการให้คำชม เพื่อให้กำลังใจ และเพื่อเกิดพฤติกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง
3. เป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback Action) โดยบอกข้อดีและข้อบกพร่องแก่ผู้เรียน
4. เป็นผู้แนะนำและกำกับ (Guide and Director) โดยแนะนำเพื่อให้เกิดการคิดและกำกับควบคุมมิให้ออกนอกกลุ่มนอกทาง
5. เป็นผู้จัดระเบียบ (Organizer) เป็นผู้จัดการบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รวมทั้งอุปกรณ์และสื่อการสอนแก่ผู้เรียน

2.5.2 บทบาทของผู้เรียน

ภพ เลหาไพบูลย์ (2542) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบว่า ผู้เรียนต้องเป็นผู้ค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ใช้ความคิดหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่พบได้ เป็นมโนทัศน์ หลักการต่าง ๆ เป็นผู้ตอบคำถาม โดยกำหนดบทบาทของผู้เรียนไว้ ดังนี้

1. ควรศึกษาจากเอกสาร วัสดุ อุปกรณ์และเอกสารก่อนที่จะเริ่มต้นทำกิจกรรม
2. สังเกตและรายงานข้อมูลที่ได้จากการสังเกต
3. ตั้งสมมติฐาน
4. หาแนวทางการทดลองและวิธีการทดสอบสมมติฐาน
5. ขยายความรู้เพิ่มเติม หรือปรับปรุงความรู้ที่ได้

จะเห็นได้ว่าบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนมีความสอดคล้องกันและมีความสัมพันธ์กับกระบวนการสืบสอบ โดยผู้สอนเป็นกระตุ้นการคิด เสริมแรง ให้ข้อมูลย้อนกลับ แนะนำ กำกับ รวมทั้งจัดระเบียบเพื่อให้ผู้เรียนสามารถค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ใช้ความคิดหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่พบให้เป็นมโนทัศน์ หลักการต่าง ๆ และนำไปสู่การค้นหาคำตอบและเชื่อมโยงกับประสบการณ์ต่าง ๆ ได้

2.6 ประโยชน์ของการเรียนรู้แบบสืบสอบ

Suchman (1966) ได้เขียนถึงประโยชน์ของการเรียนรู้แบบสืบสอบไว้ดังนี้

1. การเรียนรู้แบบสืบสอบจะก่อให้เกิดการเรียนรู้มากกว่าการสอน โดยที่ผู้สอนเป็นผู้บอกให้ทั้งหมดหรือมากกว่าที่ผู้เรียนเรียนรู้จากตำราอย่างเดียว ผู้ที่ได้รับการเรียนแบบสืบสอบจะมีอิสระในการดูดซึม (Assimilation) ประสบการณ์ต่าง ๆ เอาไว้ ผู้เรียนมีอิสระที่จะติดตามค้นคว้าหาความรู้และทำความเข้าใจได้ตามต้องการตามความอยากรู้อยากเห็นอันเหมาะสมกับระดับความรู้พื้นฐาน

2. การเรียนรู้แบบสืบสอบนั้นเป็นการก่อให้เกิดแรงจูงใจในการค้นหาความรู้ได้เป็นอย่างดี เพราะผู้เรียนจะรู้สึกสนุกสนานสามารถร่วมกิจกรรมได้อย่างอิสระ ซึ่งกิจกรรมเหล่านั้นช่วยให้มีการพัฒนาการด้านความคิดมีความรู้มากขึ้นและมีพัฒนาการในด้านการสร้างความคิดรวบยอดอีกด้วย

3. ความคิดรวบยอดที่ผู้เรียนได้จากการเรียนรู้แบบสืบสอบน่าจะมีความหมายและคุณค่าสำหรับผู้เรียนมากกว่าความคิดรวบยอดที่มีคนอื่นมาบอกให้จำ เพราะผู้เรียนจะเป็นผู้ค้นพบความคิดรวบยอดต่าง ๆ ด้วยตนเองจากข้อมูลและเชื่อว่าความคิดรวบยอดที่เกิดขึ้น ซึ่งจะฝังแน่นและเป็นประโยชน์กับนักเรียนไปได้นาน

Faculty of Education and Northeastern Illinois University (2013) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนรู้แบบสืบสอบไว้ดังนี้

1. ช่วยฝึกทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
2. ช่วยส่งเสริมการถ่ายโอนของมโนทัศน์ไปสู่การตั้งคำถามที่เป็นปัญหาใหม่
3. ช่วยฝึกวิธีการเรียนรู้และสร้างทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเอง
4. ช่วยพัฒนานักเรียนเกิดการสืบสอบที่เป็นตัวของตัวเอง และช่วยส่งเสริมความสนใจของผู้เรียนในเนื้อหาต่าง ๆ

การเรียนรู้แบบสืบสอบจึงมีประโยชน์ในด้านการพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียนให้เป็นระบบและมีเหตุผล อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าแสวงหาความรู้เพื่อสร้างความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง ความรู้ที่ค้นพบจะคงทนกว่าการเรียนแบบเป็นผู้รับเพียงอย่างเดียว ทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจอยากใฝ่รู้ใฝ่เรียน และนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ต่อไป

จากการสังเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวข้างต้น กล่าวโดยสรุปได้ว่า สาระสำคัญของแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ คือ การดำเนินการเรียนการสอนโดยผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้โดยการตั้งสมมติฐานและใช้คำถามเป็นสิ่งกระตุ้น ผู้เรียนกำหนดและวางแผนดำเนินการศึกษาค้นคว้าคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการคิดใคร่ครวญอย่างเป็นระบบและรู้จักหาเหตุผล

จากการศึกษาแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสรุปหลักการของแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบได้ 3 ประการ ดังนี้

1. การกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสงสัย ความสนใจ การท้าทายความคิดในเรื่องที่เรียนสามารถตั้งคำถามที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กับบทเรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ประเด็นความคิด

2. การพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการแสวงหาความรู้ โดยใช้กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ การประเมินและหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล นำมาอธิบายเพื่อสรุปข้อมูลที่ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเรื่องหรือประเด็นที่ศึกษาอย่างสมเหตุสมผล

3. การสนับสนุนให้ผู้เรียนค้นพบความรู้หรือข้อสรุปได้ด้วยตนเองและนำความรู้ความเข้าใจหรือข้อสรุปที่ได้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม ทำให้ความรู้ขยายกว้างขวางขึ้น

3. การอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ (Critical reading)

การอ่านมีความสำคัญต่อมนุษย์นับแต่อดีตจนปัจจุบัน เพราะการอ่านเป็นรากฐานของการศึกษาเรียนรู้และการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้งยังเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตและการศึกษาหาความรู้ที่ไม่มีที่สิ้นสุด นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและส่งเสริมให้ผู้อ่านมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การอ่านจึงเป็นหัวใจของการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณซึ่งเป็นการอ่านที่มุ่งให้เกิดการคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล

3.1 ความสำคัญของการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ

การอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณถือเป็นความสามารถในการอ่านระดับสูง เป็นการอ่านอย่างละเอียด สามารถวิเคราะห์สิ่งที่ได้อ่านอย่างมีเหตุผล การอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณจึงทำให้ผู้อ่านรู้จักพินิจพิเคราะห์สาร เพราะในปัจจุบันมีหนังสือที่ผลิตออกมามากมาย ผู้อ่านจึงต้องอ่านอย่างพิจารณาใคร่ครวญ การอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณจะช่วยพัฒนาปัญญาของผู้รับสารให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสารที่ได้อ่าน สามารถแยกแยะส่วนต่าง ๆ และมองเห็นความสัมพันธ์ของทุกส่วนที่มาประกอบกัน ผูกให้ผู้รับสารมีกระบวนการคิดที่ลึกซึ้งและมีวิจารณ์ญาณไตร่ตรอง ไม่เป็นคนที่จะเชื่อคนง่ายหรือหลงเชื่อคำโฆษณาที่เกินจริง มีทักษะในการแยกแยะและหาแนวทางในการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้เป็นผู้ที่รอบคอบและมีเหตุผลยิ่งขึ้น ช่วยให้ผู้มีความรู้กว้างขวางและเป็นแนวทางในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม (อรอนงค์ ตั้งก่อเกียรติเจริญ, 2542)

การอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณจึงเป็นการอ่านที่จะส่งผลให้ผู้อ่านอ่านเป็น หากได้รับการฝึกฝนด้วยวิธีที่ถูกต้องและสม่ำเสมอ เมื่อผู้อ่านอ่านโดยใช้วิจารณ์ญาณจะได้รับความรู้ ความเข้าใจ สามารถคิดวิเคราะห์ได้ เกิดความงอกงามทางสติปัญญา การอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณจึงเป็นสิ่งที่ควรฝึกฝน เพราะในงานเขียนบางชิ้นงาน ผู้เขียนอาจส่งสารมาไม่ตรงกับข้อเท็จจริง หากอ่านโดยไม่ไตร่ตรองใคร่ครวญ เชื่อและปฏิบัติตาม ย่อมจะทำให้เกิดโทษได้ (ผกาศรี เข็นบุตร, 2526) สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า การอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณถือเป็นยอดของการอ่านทั้งปวง เป็นจุดประสงค์ของการอ่านอย่างแท้จริง การที่จะบรรลุถึงจุดประสงค์ของการอ่านอย่างแท้จริงได้นั้น ก็จะต้องฝึกฝนการอ่านและใช้ความคิดในขณะที่อ่านด้วย (สุขุม เฉลยทรัพย์, 2529) การอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณจึง

ช่วยให้ผู้อ่านได้ประโยชน์อย่างมาก เพราะผู้อ่านไม่ใช่แต่จะรับความคิดเห็นของผู้เขียนเท่านั้น หากแต่ผู้อ่านจะต้องนำความคิดเห็นของผู้เขียนมาประกอบความคิดเห็นของตนเอง ทำให้เกิดความคิดใหม่ซึ่งจะนำไปใช้ประโยชน์ได้ (สมถวิล วิเศษสมบัติ, 2528)

ในการอ่านนั้น ผู้อ่านต้องพิจารณาสิ่งที่อ่านทุกตอน ตลอดจนกระบวนการนำเสนอข้อเขียนนั้น ๆ ด้วยความรอบคอบและตระหนักถึงบริบทของการสร้างสรรค์ข้อเขียนทุกชิ้น ทั้งนี้เพราะในการเขียนนั้น เนื้อหาทุกตอนทุกชิ้นจะถูกนำมาหลอมรวมเข้าด้วยกันด้วยกระบวนการเขียนที่ทำให้ส่วนต่าง ๆ มีความกลมกลืนเป็นเรื่องเดียวกันทั้งหมด นอกจากนี้แล้ว ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณยังเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้เรียนในทุกสาขาวิชาและผู้คนในทุกวิชาชีพ เพราะเป็นความสามารถพื้นฐานของการดำเนินชีวิตและการประกอบวิชาชีพ การอ่านอย่างมีวิจารณญาณจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

3.2 ความหมายของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

นักวิชาการให้ความหมายของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ไว้ดังนี้

Smith (1963) กล่าวว่า การอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็นการอ่านขั้นสูงสุดของการอ่านอย่างมีความหมาย ผู้อ่านสามารถประเมินข้อมูลได้ว่าข้อใดเป็นข้อเท็จจริง ข้อใดเป็นข้อคิดเห็น สามารถวิจารณ์โดยใช้ประสบการณ์ ความจริง หรือเหตุผลเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา

Cooper et al (1988) ให้ความหมายโดยสรุปได้ว่า การอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็นการกำหนดผู้อ่านให้ประเมินตัดสินเกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน การตัดสินขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมและความรู้ของผู้อ่านหรืออาจขึ้นอยู่กับกำหนดเกณฑ์ที่คิดขึ้นมาจากข้อมูลของผู้อื่น เช่น ผู้สอนหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง การอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการคิดเป็นผลมาจากการไตร่ตรองของผู้อ่าน ซึ่งควรจะมีปรากฏในขณะที่อ่านตลอดเวลา ผู้อ่านควรจะต้องตัดสินและประเมินในสิ่งที่อ่านได้

Mickahail (2002) กล่าวว่า การอ่านอย่างมีวิจารณญาณหมายถึงการพิจารณาสิ่งที่อ่านอย่างทะลุปรุโปร่ง เพื่อค้นหาความหมาย ข้อสมมติฐาน เหตุผล และกลวิธีในการนำเสนอของผู้เขียน ผู้อ่านที่อ่านอย่างวิเคราะห์วิจารณ์ต้องพยายามเรียนรู้ว่าข้อเขียนนั้นสื่อความหมายและสร้างความสนใจอย่างไร ผู้เขียนเสนอประเด็นโต้แย้งและเหตุผลทั้งที่เห็นได้ชัดเจนและไม่ชัดเจนอย่างไรบ้าง

ธิดา โมสิกรัตน์ (2539); นภาลักษณ์ สุวรรณธาดา (2526) และ ประเทิน มหาจันทร์ (2530) ได้กล่าวถึง การอ่านอย่างมีวิจารณญาณสรุปได้ว่า การอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็นการอ่านที่ผู้อ่านจะต้องใช้ความคิดวิเคราะห์ใคร่ครวญและประเมินได้ว่าข้อความหรือเรื่องที่อ่านนั้นสิ่งใดเป็นใจความสำคัญสิ่งใดเป็นใจความประกอบและสามารถแยกข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็นของผู้เขียนที่เสนอแก่ผู้อ่าน รวมทั้งประเมินได้ว่าผู้เขียนสื่อสารได้ตามที่ต้องการหรือไม่ ซึ่งมีความสอดคล้องกับความคิดเห็นของ สุขุม เฉลยทรัพย์ (2529) ว่าการอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็นการอ่านอย่างละเอียด

ต้องสามารถวิเคราะห์ความคิดเห็นได้อย่างมีเหตุผล ความสามารถในการอ่านแบบนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ พื้นฐานความรู้ในการอ่านของผู้อ่านเอง และการฝึกฝนมากกว่าความฉลาด วย และความรู้เรื่องนั้น ๆ ของผู้อ่าน การอ่านแบบนี้ในตอนแรกผู้อ่านควรสำรวจวัสดุการอ่านโดยคำนึงถึงความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ สามารถแยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นออกจากกัน พร้อมกับคิดตามไปด้วย

สมบัติ จำปาเงิน และ สำเนียง มณีกาญจน์ (2550) ยังกล่าวไว้ว่าการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ คือ การอ่านที่ใช้ปัญญาที่สามารถรู้หรือให้เหตุผลที่ถูกต้อง หรือกล่าวได้ว่า เป็นการอ่านอย่างระมัดระวัง ตรวจสอบหาเหตุผลที่นอกจากจะให้เกิดความรู้แล้ว ยังเกิดปัญญาในที่สุดด้วยการอ่านแล้วคิดหาเหตุผลเพื่อให้เกิดความเข้าใจด้วยการพินิจพิจารณาดังกล่าวนี้ อาจทำได้แม้แต่ในระดับแรก ๆ ไปจนถึงระดับลึกซึ้งสูงสุด จนมีบางคนกล่าวว่าการอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็นการอ่านระดับพื้นฐานที่สำคัญจนถึงระดับยอดของการอ่านทั้งปวง

จากความหมายของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักวิชาการที่เกี่ยวกับการอ่านดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ข้อสรุปว่า การอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็นความสามารถในการพิจารณาบทอ่านโดยการสรุปใจความสำคัญ การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่านแต่ละประเภท การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล และพิจารณาตัดสินเพื่อเลือกข้อมูลนำไปใช้ประโยชน์

3.3 องค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

องค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณนั้นมีหลากหลายด้าน นักวิชาการได้ให้ลักษณะองค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณไว้ ดังนี้

Hamadek (1978) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ดังนี้

1. การรู้จักพิจารณาแหล่งข้อมูล
2. การเข้าใจในสิ่งที่อ่าน
3. การวิเคราะห์การเขียน
4. การเข้าใจนัยแฝง
5. การวิเคราะห์ทัศนคติหรือแนวคิดที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อ
6. การวิเคราะห์ข้อโต้แย้งต่าง ๆ
7. การประยุกต์ใช้สิ่งที่ได้เรียนรู้

Harris and Smith (1980) ได้จำแนกองค์ประกอบของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณไว้

11 ข้อ ดังนี้

1. การระลึกถึงความสำคัญของเนื้อหา

2. การจับใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้า
3. การจับใจความสำคัญในภาพรวม
4. การกำหนดจุดมุ่งหมายของการอ่านด้วยตนเอง
5. การวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของผู้เขียน
6. การกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความถูกต้องและความสัมพันธ์ของข้อมูล
7. การสรุปประเด็นการโต้แย้งและการตีความของผู้เขียน
8. การเปรียบเทียบความเหมือนความต่างโดยอาศัยข้อมูลจากหลายแหล่ง
9. การตัดสินโดยอาศัยข้อมูลที่เพียงพอ
10. การสรุปนัยสำคัญที่ผู้เขียนไม่ได้กล่าวโดยตรง
11. การแยกข้อเท็จจริงออกจากเรื่องที่แต่งขึ้น

Dallman et al (1974) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ว่าประกอบด้วย 5 ข้อ ดังนี้

1. การแยกแยะข้อเท็จจริงออกจากข้อคิดเห็น
2. การระลึกถึงจุดหมายและทัศนคติของผู้แต่ง
3. การเข้าใจถึงวิธีการของโฆษณาชวนเชื่อ
4. การตัดสินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล
5. การสรุปอ้างอิงเนื้อหา

Rubin (1990) กล่าวถึงองค์ประกอบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ดังนี้

1. การจับใจความ
2. การตีความ
3. การนำไปใช้
4. การวิเคราะห์
5. การสังเคราะห์
6. การจำแนกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น
7. การจำแนกความแตกต่างระหว่างเรื่องสมมติและเรื่องจริง

Harris (2000) กล่าวว่าองค์ประกอบอย่างมีวิจารณญาณประกอบด้วย 5 ข้อ ได้แก่

1. การเข้าใจสาระสำคัญของเรื่อง
2. การเข้าใจความคิดและจุดประสงค์ของผู้เขียน
3. การวิเคราะห์แยกแยะข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น
4. สามารถประเมินหลักฐาน ข้อมูล เหตุผลที่ผู้เขียนใช้
5. ให้ข้อสรุปได้อย่างสมเหตุสมผล

ถนนอมวงศ์ ล้ำยอดมรรคผล (2533) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณว่าประกอบด้วย การเข้าใจเนื้อหาของเรื่อง การรู้จักผู้เขียน การเข้าใจความสัมพันธ์ของสาร และการนำสารไปใช้ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การเข้าใจเนื้อหาของเรื่อง ประกอบด้วยความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ดังนี้
 - 1.1 เข้าใจความหมายของถ้อยคำ
 - 1.2 เข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก และทัศนคติของผู้เขียน
 - 1.3 เข้าใจความคิดและความหมายที่ผู้เขียนต้องการสื่อ
 - 1.4 รู้ความหมายของโวหารเปรียบเทียบ
 2. การรู้จักผู้เขียน ผู้อ่านจะรู้จักผู้เขียนโดยพิจารณาจากเนื้อหาที่อ่าน ผู้อ่านจะพิจารณาจุดประสงค์ของการเขียนว่าเป็นข้อเขียนประเภทใด เพื่อให้เข้าใจจุดประสงค์ของผู้เขียนได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งจุดประสงค์ของผู้เขียนอาจเป็นดังนี้
 - 2.1 เสนอข้อมูล เช่น ตำรา รายงาน บันทึกข้อความ
 - 2.2 สั่งสอนหรือแนะนำ เช่น คำเทศนา ฉลากยา
 - 2.3 ชักชวน ขอร้อง เช่น คำขวัญต่าง ๆ
 - 2.4 โฆษณาชวนเชื่อ เช่น โฆษณาให้สื่อมวลชน
 - 2.5 เสนอความเห็นส่วนตัว เช่น บทความ บทสัมภาษณ์
 3. การเข้าใจความสัมพันธ์ของสาร ประกอบด้วยการอ่านพิจารณาในด้านต่าง ๆ ดังนี้
 - 3.1 การมองเห็นและสามารถเปรียบเทียบความเหมือนหรือความต่างของสารในแง่ของข้อมูลและความหมาย
 - 3.2 การสังเกตและบอกได้ว่าประโยคหรือตอนใดเกี่ยวข้องหรือไม่กับเรื่อง
 - 3.3 การรู้ว่าส่วนใดเห็นเหตุ ส่วนใดเป็นผล
 - 3.4 การเข้าใจลักษณะ พฤติกรรม และความคิดของตัวละครหรือบุคคลในเรื่อง
 4. การนำสารไปใช้ หมายถึง การพิจารณาเห็นว่าข้อมูลและความคิดเห็นจากแหล่งอื่น ๆ มีส่วนสัมพันธ์กับข้อความที่กำลังอ่านนั้นอย่างไรบ้าง การนำสารไปใช้มีหลายระดับ คือ
 - 4.1 ประยุกต์ใช้ในการจัดหมู่พวก หมายถึง เมื่อบริการข้อมูลหรือข้อความต่างๆ ผู้อ่านจะสังเกตความเหมือนและความต่างกันของข้อมูลหลายประเภทในโอกาสต่าง ๆ แล้วสรุป จำแนก จัดประเภทได้
 - 4.2 ประยุกต์ใช้กับเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรง
 - 4.3 ประยุกต์ใช้กับเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยทางอ้อม
- อัจฉรา วงศ์โสธร (2539) ได้กล่าวถึงความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ดังนี้

1. ความสามารถในการเรียบเรียงความ ได้แก่ การอ่านแล้วเข้าใจความได้ และสามารถเรียบเรียงถ้อยคำใหม่ให้ได้ใจความคงเดิม

2. ความสามารถในการอ่านข้อมูลที่เป็นรายละเอียดและโยงความสัมพันธ์ของรายละเอียดนั้น ๆ

3. ความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ เช่น การระบุใจความสำคัญของเรื่อง ที่อ่าน การแปลความ การสรุปความ ฯลฯ

4. ความสามารถในการวิเคราะห์และประเมินความสัมพันธ์ของเนื้อเรื่อง สุนทรียศาสตร์ของการใช้ภาษาซึ่งผู้อ่านสามารถใช้คำศัพท์ ไวยากรณ์ ความเข้าใจสิ่งที่อ่านและความรู้เกี่ยวกับรูปแบบลีลาภาษาที่ใช้ในบทที่เป็นตัวกระตุ้น วิเคราะห์ ประเมิน และสรุปได้ว่า สารที่อ่านนั้น เป็นสารประเภทใด และลีลาภาษาที่ใช้เป็นอย่างไร เจตนาหรือทัศนคติของผู้เขียนที่แฝงอยู่เป็นอย่างไร เป็นต้น

ประเสริฐศักดิ์ เทินโรสง (2546) กล่าวถึงองค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่าง มีวิจารณ์ญาณ ดังนี้

1. การจำแนกข้อเท็จจริงและความคิดเห็น คือ ความสามารถในการบอกได้ว่า สิ่งใด คือความจริงหรือสิ่งที่เป็นจริงจากเรื่องที่อ่าน และสิ่งใดคือความคิดเห็นของผู้เขียนที่แสดงไว้ในเรื่อง นั้น ๆ

2. การลำดับเรื่อง คือ ความสามารถในการเรียงลำดับความคิดและรายละเอียด ตลอดจนเรียงลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหลังจากเรื่องที่อ่าน

3. การจับใจความสำคัญของเรื่อง คือ ความสามารถในการบอใจความสำคัญของ เรื่อง บอกรายละเอียดของเรื่องที่สำคัญ ๆ เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาที่อ่านได้อย่างชัดเจนตรงตาม ที่ผู้เขียน ต้องการ

4. การทำนายสิ่งที่จะเกิดขึ้นล่วงหน้าจากการอ่าน คือ ความสามารถในการคาดการณ์ หรือทำนายว่าจะเกิดอะไรขึ้นต่อไป หรือคาดการณ์ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำอย่างใดอย่าง หนึ่งตามเนื้อเรื่องควรจะเป็นอย่างไร หรือเนื้อหาสาระของเรื่องที่อ่านควรจบลงอย่างไร

5. การสรุปความ คือ ความสามารถที่จะค้นหา เปรียบเทียบความสำคัญหรือข้อคิดที่ ได้จากเรื่องที่อ่าน สามารถแปลความและหาความสัมพันธ์ของส่วนย่อยๆภายในเรื่องราว แล้วนำมา ย่อเรื่องราวให้เป็นข้อสรุป

6. การเข้าใจจุดมุ่งหมาย ทัศนคติ และลีลาการนำเสนอของผู้เขียน คือ ความสามารถในการ ค้นหาจุดมุ่งหมาย แนวคิด หรือความคิดเห็นที่ผู้เขียนต้องการสื่อให้ผู้อ่านเข้าใจ และบอกได้ว่า เรื่องที่อ่านนั้นผู้เขียนเขียนด้วยความรู้สึกหรืออารมณ์อย่างไร

7. การประเมินเรื่อง คือ ความสามารถในการบอกคุณค่าและเหตุผล เพื่อวินิจฉัยตัดสินเรื่องราวที่อ่านว่ามีความถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ของผู้อ่านประกอบการพิจารณาหรือเปรียบเทียบกับเกณฑ์ทางวิชาการหรือเปรียบเทียบกับเรื่องที่เป็นแบบอย่างที่ดีที่ยอมรับว่าเด่นหรือด้อย มีประโยชน์หรือไม่มีประโยชน์

จากการประมวลความคิดเกี่ยวกับความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจะเห็นได้ว่า ลักษณะสำคัญของผู้ที่มีความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ คือ ความสามารถในการประเมินคุณค่าบทอ่านเพื่อวินิจฉัยตัดสินเรื่องราวด้วยหลักเหตุผลและนำคุณค่าที่ได้รับจากการอ่านไปประยุกต์ใช้ ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นความสามารถในการใช้ปัญญาอันรู้ได้ด้วยเหตุและผลที่ถูกต้อง ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ จึงต้องสามารถพิจารณาสิ่งที่อ่านอย่างมีเหตุมีผล โดยใช้เหตุและผลในการพิจารณาสิ่งที่ผู้เขียนนำเสนอไว้ในงานเขียนและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างความคิดของผู้อ่านกับความคิดของผู้เขียนประกอบกัน โดยพิจารณาทั้งแนวคิด กลวิธีการประพันธ์ที่ทำให้เรื่องมีน้ำหนักหรือโน้มน้าวให้ผู้อ่านเชื่อถือ ไม่ว่าจะเป็นการให้เหตุผล การยกตัวอย่าง การแสดงประจักษ์หลักฐานหรือข้อมูลสนับสนุนในลักษณะอื่น ๆ ผู้อ่านจำเป็นจะต้องตรวจสอบว่า การให้เหตุผลของผู้เขียนดังกล่าวเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือไม่ น่าเชื่อถือได้เพียงใดวิจารณ์ญาณจึงเกิดขึ้นได้จากการใช้หลักเหตุและผลของผู้อ่านนั่นเอง จากข้อมูลที่ศึกษาทำให้เห็นลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถ	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
ในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ								
1. การจับใจความสำคัญ	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓
2. การวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของผู้แต่ง	✓	✓	✓		✓	✓		✓
3. การสรุปประเด็นการโต้แย้ง	✓	✓						
4. การเปรียบเทียบความเหมือนความต่าง		✓				✓		
5. การตัดสินความน่าเชื่อถือ		✓	✓					
6. การแยกข้อเท็จจริงออกจากข้อคิดเห็น		✓	✓	✓	✓			✓
7. การตีความ/นัยแฝง	✓			✓				
8. การนำไปใช้	✓			✓		✓		
9. การลงข้อสรุป		✓	✓	✓	✓		✓	✓
10. การเข้าใจความสัมพันธ์ของสาร						✓	✓	

ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถ	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
ในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ								
11. การประเมินค่า/พิจารณาแหล่งข้อมูล	✓				✓		✓	✓

หมายเหตุ (1) Hamadek (1978) (2) Harris and Smith (1980) (3) Dallman et al (1974) (4) Rubin (1990) (5) Harris (2000) (6) ถนอมวงศ์ ล้ำยอดมรรคผล (2533) (7) อัจฉรา วงศ์โสธร (2539) (8) ประเสริฐศักดิ์ เทินโรสง (2546)

จากข้อมูลที่กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณข้างต้น สามารถจัดกลุ่มและสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้ 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) การสรุปใจความสำคัญ (2) การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน (3) การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล และ (4) การนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์ ตามข้อมูลในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การสังเคราะห์องค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการมี	องค์ประกอบของความสามารถ
ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ	ในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ
- การจับใจความสำคัญ	1) การสรุปใจความสำคัญ
- การวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของผู้แต่ง	
- การสรุปประเด็นการโต้แย้ง	
- การเปรียบเทียบความเหมือนความต่าง	2) การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน
- การแยกข้อเท็จจริงออกจากข้อคิดเห็น	
- การตีความ/นัยแฝง	
- การเข้าใจความสัมพันธ์ของสาร	
- การตัดสินใจที่น่าเชื่อถือ	
- การลงข้อสรุป	3) การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล
- การประเมินค่า/พิจารณาแหล่งข้อมูล	
- การนำไปใช้	4) การนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า สอดคล้องกับนิยามของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่ว่า เป็นความสามารถใน

การพิจารณาบทอ่านโดยการสรุปใจความสำคัญ การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่านแต่ละประเภท การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล และพิจารณาตัดสินเพื่อเลือกข้อมูลนำไปใช้ประโยชน์ โดยมีนักวิชาการได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1) การสรุปใจความสำคัญ

การสรุปใจความสำคัญหรือการสรุปสาระสำคัญ เป็นทักษะพื้นฐานที่ทำให้สามารถรับสารได้อย่างถูกต้องและตรงประเด็น นอกจากนี้การสรุปใจความสำคัญได้อย่างแม่นยำ ยังช่วยให้ผู้รับสารสามารถใช้ทักษะทางภาษาขั้นสูงยิ่งขึ้น กล่าวคือ สามารถนำใจความสำคัญจากสิ่งที่ได้อ่านมาวิเคราะห์ประเมินค่า และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ การสรุปใจความสำคัญจึงเป็นสิ่งที่ควรศึกษาและหมั่นฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาและการทำงานอื่น ๆ ต่อไป ดังนั้น การอ่านที่ดีมีประสิทธิภาพ จะต้องอ่านแล้วจับใจความได้ สามารถแยกใจความสำคัญกับใจความรองออกจากกันได้ (สุปาณี พัดทอง, 2545)

การสรุปใจความสำคัญ เป็นการอ่านเพื่อจับใจความหรือข้อความสำคัญของเรื่องที่อ่าน ซึ่งเป็นข้อความหรือสาระที่ครอบคลุมข้อความอื่น ๆ ในย่อหน้าหนึ่ง ๆ ไว้ทั้งหมด สาระสำคัญนี้อาจปรากฏเป็นประโยค เรียกว่า ประโยคใจความสำคัญ ที่สามารถเห็นได้ชัดเจนเมื่อปรากฏอยู่ในย่อหน้าหรืออาจไม่ปรากฏประโยคใจความสำคัญให้เห็นชัดเจน แต่แฝงอยู่ในเนื้อความก็ได้ (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ บาทยัน อิมสาราญ, 2551; สุปาณี พัดทอง, 2545)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ความสามารถในการสรุปใจความสำคัญ คือความสามารถในการสรุปเรื่องโดยย่อ

2) การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน

การวิเคราะห์บทอ่านเป็นการอ่านที่ช่วยให้ผู้อ่านมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่อ่านอย่างละเอียด ค้นพบข้อเท็จจริง เข้าใจความคิดของผู้เขียน การวิเคราะห์บทอ่านเป็นกระบวนการที่ดำเนินโดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ในการอ่านงานเขียน การวิเคราะห์จึงต้องอ่านอย่างพิจารณา ไตร่ตรอง กลับรื้อกรอง แยกแยะ บทอ่านในด้านรูปแบบงานเขียน วิเคราะห์โครงสร้างงานเขียน วิเคราะห์ว่าข้อความใดเป็นเหตุและผล เปรียบเทียบข้อมูล และเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ในแต่ละข้อความโดยแบ่งข้อมูลทั้งหมดออกเป็นส่วน ๆ และพิจารณาหาความสัมพันธ์และความสอดคล้องของข้อมูลที่อ่าน รวมถึงการวิเคราะห์เทคนิคการชวนเชื่อในบทอ่าน (Dorrill and Harwell, 1987; Henney, 1984)

นอกจากนี้ยังต้องสามารถระบุแนวคิดของเรื่องและเจตนาที่แท้จริงที่แฝงนัยไว้ในเรื่อง โดยสามารถตีความคำศัพท์และสำนวนภาษา สามารถแยกแยะเนื้อความว่าตอนใดเป็นข้อเท็จจริงและเป็น

ข้อคิดเห็นหรือความรู้สึกของผู้เขียนได้ด้วย (จิรวัดน์ เพชรรัตน์ และอัมพร ทองใบ, 2556; ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, 2545)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ความสามารถในการวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน คือ ความสามารถในการอธิบายเนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่านแต่ละประเภท ซึ่งหมายรวมถึงการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงข้อคิดเห็น การวิเคราะห์ข้อความโน้มน้าวหรือชวนเชื่อ การเปรียบเทียบข้อมูลและหาความสัมพันธ์ของข้อมูล การพิจารณาแนวคิดหรือเจตนาของผู้เขียน

3) การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล

การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผลนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่แสดงให้เห็นว่าผู้อ่านเป็นผู้ที่มีวิจารณญาณ กล่าวคือ สามารถเลือกตัดสินใจบนพื้นฐานของการไตร่ตรองข้อมูลอย่างถี่ถ้วนได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับองค์ประกอบนี้มากที่สุด การประเมินค่าเป็นการตัดสินใจที่ต้องเที่ยงตรงและคุณค่าของเรื่องทีอ่านว่าถูกต้องชัดเจนหรือไม่ เชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด มีคุณค่าหรือไม่ อย่างไร โดยพิจารณาเนื้อหา วิธีการนำเสนอ และการใช้ภาษาได้อย่างสมเหตุผล ผลการประเมินค่าจึงต้องทำอย่างผู้มีสติปัญญา กล่าวคือ จะต้องมีข้อมูล หลักเกณฑ์ และเหตุผลมาประกอบการประเมินค่าและตัดสินใจ (คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, 2562) การประเมินเรื่องทีอ่านจึงเป็นการวินิจฉัยตัดสินเรื่องราวทีอ่านว่ามีความถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ของผู้อ่านประกอบการพิจารณาหรือเปรียบเทียบกับเกณฑ์ทางวิชาการหรือเปรียบเทียบกับเรื่องทีเป็นแบบอย่างทีสังคมยอมรับว่าเด่นหรือด้อย มีประโยชน์หรือไม่มีประโยชน์อย่างไร (ประเสริฐศักดิ์ เทินไธสง, 2546)

ในการประเมินค่าบทอ่าน ผู้อ่านต้องสามารถอ่านสารอย่างใคร่ครวญ ไตร่ตรองและพินิจพิจารณา เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจว่างานนั้นเขียนนั้นดีหรือไม่ อย่างไร จนกระทั่งสามารถนำความคิดความรูทีได้ไปใช้ประโยชน์ได้ ด้วยการแสดงข้อคิดเห็นเชิงประเมินค่า ซึ่งเป็นการระบุงลไปว่าอะไรดีอะไรไม่ดี เป็นประโยชน์หรือเป็นโทษ ข้อคิดเห็นเชิงแนะนำ ด้วยการบอกกล่าวให้ทราบสิ่งใดควรทำหรือควรปฏิบัติ มีขั้นตอนการปฏิบัติอย่างไรเพราะอะไรจึงควรปฏิบัติเช่นนั้น ข้อคิดเห็นเชิงตั้งข้อสังเกต เป็นการชี้ให้เห็นลักษณะบางประการทีแฝงอยู่ทีอาจมองข้ามไปแต่เป็นลักษณะทีน่าสนใจ น่าพิจารณา น่าระมัดระวัง หรือนำไปศึกษาต่อ ข้อคิดเห็นเชิงตัดสินใจ คือ การยอมรับหรือไม่ยอมรับข้อเสนอแนะ เชื่อหรือไม่เชื่อในข้อมูลนั้น หรือ ข้อคิดเห็นเชิงแสดงอารมณ์ คือ สารทีแสดงสภาพอารมณ์ ความรู้สึก ทศนคติ และอหยาอัยใจคอของผู้ส่งสาร โดยทั้งหมดนี้ต้องมีเหตุผลประกอบการพิจารณาอย่างชัดเจน

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ความสามารถในการประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล คือ ความสามารถในการระบุคุณค่าของเนื้อหาทีได้จากการอ่าน การพิจารณาความถูกต้องและน่าเชื่อถือของบทอ่าน และการตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล

4) การนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์

การนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์เป็นความสามารถที่ต่อเนื่องมาจากความสามารถประเมินค่าเรื่องที่อ่าน รู้ถึงประโยชน์และสามารถนำประโยชน์ที่ได้รับจากการอ่านมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ นำความรู้ความคิดที่ได้จากการอ่านมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

การนำไปใช้หรือการประยุกต์ใช้ คือ ประยุกต์ใช้ความรู้จากการอ่านกับเหตุการณ์ใหม่ ๆ การแก้ปัญหา การยกตัวอย่าง หรือการนำตัวอย่างหรือหลักการนั้น ๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน (สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2537) เป็นการแสดงให้เห็นว่าข้อความที่อ่านนั้นมีส่วนสัมพันธ์กับข้อมูลและความคิดเห็นจากแหล่งอื่น ๆ อย่งไรบ้าง (ถนอมวงศ์ ล้ายอดมรรคผล, 2533)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ความสามารถในการนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์ คือ ความสามารถในการอธิบายการประยุกต์ใช้ข้อมูลจากการอ่าน

จากการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และสังเคราะห์องค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่นักวิชาการได้กล่าวถึงพบว่า องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่มีวิจารณญาณคือ การประเมินค่าสิ่งที่อ่านได้ อย่างมีเหตุผล สามารถเลือกตัดสินใจบนพื้นฐานของการไตร่ตรองข้อมูลอย่างถี่ถ้วน ดังนั้นผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับองค์ประกอบนี้มากที่สุด นอกจากนี้การใช้การอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา ยังต้องสามารถนำข้อมูลที่อ่านและประเมินค่านั้นไปใช้ได้อย่างเป็นประโยชน์ในวิชาการหรือวิชาชีพในอนาคต ส่วนองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจบทอ่าน ได้แก่ การสรุปสาระสำคัญและการวิเคราะห์บทอ่านก็เป็นพื้นฐานที่จะนำมาสู่การทำความเข้าใจในสิ่งที่อ่านก่อนที่จะตัดสินใจเลือกเชื่อข้อมูลเหล่านั้น ผู้วิจัยจึงสังเคราะห์องค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และกำหนดเป็นนิยามศัพท์ที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ได้ดังนี้

ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง ความสามารถในการพิจารณาบทอ่าน โดยการสรุปใจความสำคัญ การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่านแต่ละประเภท การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล และพิจารณาตัดสินเพื่อเลือกข้อมูลนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งวัดได้จากแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เพื่อวัดความสามารถของผู้เรียน 4 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) การสรุปใจความสำคัญ คือ ความสามารถในการสรุปเรื่องโดยย่อ
- 2) การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน คือ ความสามารถในการอธิบายเนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่านแต่ละประเภท
- 3) การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล คือ ความสามารถในการอธิบายคุณค่าของเนื้อหาที่ได้จากการอ่าน การระบุความถูกต้องและน่าเชื่อถือของบทอ่าน และการตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล

4) การนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์ คือ ความสามารถในการอธิบายการประยุกต์ใช้ข้อมูลจากการอ่าน

3.4 หลักการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

Hallman (1978 อ้างถึงใน จรรยา บุญปลั่ง, 2541)กล่าวถึงหลักการอ่านอย่างมีวิจารณญาณดังนี้

1. การจำความหมายคำ
2. การเลือกความหมายที่เหมาะสมกับคำ
3. การทำความเข้าใจคำเปรียบเทียบกับ
4. การเข้าใจแนวคิดหลักของผู้เขียน
5. การย่อหรือเขียนข้อความใหม่จากข้อความที่เขียนไว้เดิม
6. การเห็นความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆในข้อความ
7. การปรับปรุงหรือจัดรูปแบบของการเขียนเสียใหม่
8. การคาดคะเนความมุ่งหมายของผู้เขียน ทรรศนะ ตลอดจนความประสงค์ของ

ผู้เขียน

Spache and Spache (1969) ได้กล่าวถึงหลักการอ่านอย่างมีวิจารณญาณไว้ ดังนี้

1. การสืบหาแหล่งที่มาของข้อมูล (investigating source) ได้แก่ การสำรวจการประเมินและรวบรวมความคิดเห็นของผู้เขียนจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์ว่าเรื่องใดเป็นข้อเท็จจริงและเรื่องใดเป็นการแสดงความคิดเห็น

2. การตระหนักถึงจุดมุ่งหมายของผู้เขียน (recognizing author's purpose) ได้แก่ การทราบถึงอคติ พื้นฐานประสบการณ์ ความคิดเห็นของผู้เขียน ตลอดจนความเชื่อถือได้ และจุดมุ่งหมายในการแสดงความคิดเห็นนั้น ๆ ออกมา

3. การแยกข้อคิดเห็นและข้อเท็จจริง (distinguishing opinion and fact) เป็นการทราบว่าข้อมูลใดผิดพลาดจากข้อเท็จจริง ข้อมูลใดสรุปไม่ถูกต้องและข้อความใดที่ยังไม่ได้รับการพิสูจน์ว่าเป็นจริง

4. การอนุมานความ (making inferences) ได้แก่ ความสามารถในการตีความเรื่องที่อ่าน การรู้ว่าผู้แต่งต้องการแสดงความคิดเห็นไปในแนวใด โดยการสังเกตจากการใช้คำและน้ำเสียงของเรื่อง (tone)

5. การสร้างเกณฑ์ในการตัดสิน (forming judgments) ได้แก่ การตัดสินได้ว่าจุดมุ่งหมายในการเขียนและความเชื่อของผู้เขียนเป็นอย่างไร สามารถสรุปความจากข้อเท็จจริงจาก

การตีความและรู้จักหลักเลียงที่จะตัดสินเรื่องทีอ่านในกรณีที่มีข้อมูลไม่เพียงพอ หรือไม่ตัดสินด้วยอารมณ์

6. การล่งรู้ถึงกลอุบายในการโฆษณาชวนเชื่อ (detecting propaganda devices) ได้แก่ การล่งรู้ถึงวิธีการที่ชักจูงให้ผู้อ่านหลงเชื่อหรือมีความเห็นคล้อยตามเรื่องทีอ่าน ซึ่งผู้เขียนใช้ภาษาทีแฝงด้วยอารมณ์และการให้ข้อมูลทีผิดพลาด

กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ (2533) ได้กล่าวถึงหลักการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ ไว้ดังนี้

1. พิจารณาทำความเข้าใจประเด็นหรือหัวข้อเรื่องให้เข้าใจ
2. ตั้งคำถามเกี่ยวกับสาระสำคัญของเรื่อง
3. วิเคราะห์สาระสำคัญของเรื่อง
4. แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น
5. ตัดสินว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี
6. หาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวผู้เขียน

สมบัติ จำปาเงิน และ สำเนียง มณีกาญจน์ (2550) ได้เสนอหลักการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ ดังนี้

1. พิจารณาความถูกต้องของภาษาทีอ่าน เช่น ด้านความหมาย การเว้นวรรคตอน เพราะความผิดพลาดดังกล่าวจะทำให้การสื่อความหมายไม่สมบูรณ์
2. พิจารณาความต่อเนื่องของประโยคว่ามีเหตุรับกันดีหรือไม่ โดยอาศัยความรู้ด้านตรรกวิทยาเข้าช่วย
3. พิจารณาความต่อเนื่องของเรื่องราวระหว่างเรื่องทีเป็นแกนนำกับแกนรองและส่วนประกอบอื่น ๆ กลมกลืนกันดีหรือไม่
4. รู้จักแยกแยะข้อเท็จจริงออกจากความรู้สึกและข้อคิดเห็นของผู้แต่ง เพื่อจะนำมาพิจารณาภายหลังได้ถูกต้องใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากขึ้น
5. พิจารณาความรู้เนื้อหาทีได้มามีความสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด เป็นความรู้ความคิดตัวอย่างทีแปลกใหม่หรืออ้างอิงมาจากไหน น่าสนใจเพียงใด จากนั้นควรทำการประเมินผล

กล่าวโดยสรุปแล้ว หลักการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ จะต้องพิจารณาความหมายของคำและข้อความทั้งนัยตรงและนัยประหวัดของเรื่องทีอ่าน พิจารณาถึงสาระประโยชน์และแง่คิดของเรื่องทีอ่าน พิจารณาความน่าเชื่อถือของเรื่องทีอ่านและความเป็นไปได้ของเรื่อง พิจารณาถึงความประสงค์ของผู้เขียน ความคิดเห็น และความลำเอียงของเรื่อง และประเมินคุณค่าของเรื่องทีอ่าน

หลักการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นแนวทางในการอ่าน ผู้อ่านต้องใช้ความมีเหตุมีผลในการคิดพิจารณาข้อความที่อ่านอย่างรอบคอบ สามารถวิเคราะห์ วินิจฉัย และประเมินค่าจุดมุ่งหมาย การนำเสนอแนวคิด โดยการพิจารณาความถูกต้องของภาษา ความต่อเนื่องของประโยคและความหมาย แยกข้อเท็จจริงออกจากข้อคิดเห็นและความรู้สึก ประเมินความคิดของผู้เขียนได้อย่างมีเหตุผลจนก่อให้เกิดประโยชน์จากเรื่องที่อ่านอย่างแท้จริง

3.5 การประเมินการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

ในการประเมินการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ผู้สอนจะต้องสังเกตผลสัมฤทธิ์ของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน อันเป็นแนวทางให้ผู้สอนปรับปรุงการสอนและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อพัฒนาการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บันลือ พุกษะวัน (2545) ได้กล่าวถึงลักษณะของการประเมินผลการอ่านอย่างมีวิจารณญาณว่า ในการประเมินผลการอ่านอย่างมีวิจารณญาณนั้น ผู้สอนจะต้องคอยสังเกตผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ความเพลิดเพลินและมีนิสัยรักการอ่าน นอกจากนี้ สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรหม (2539) ยังกล่าวถึงการวัดและประเมินผลภาษาไทยซึ่งรวมถึงการอ่านอย่างมีวิจารณญาณไว้ด้วยว่า การวัดและประเมินผลภาษาไทยควรวัดผลการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน เช่น ความรู้ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะ ทศนคติ การใช้เหตุผล

3.5.1 วิธีการวัดและประเมินผลการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

นักวิชาการหลายท่าน ได้เสนอวิธีการวัดและประเมินผลการอ่านอย่างมีวิจารณญาณไว้ดังนี้

Valette and Disick (1972) ได้เสนอแนวทางการประเมินความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณไว้ว่า ควรให้ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อความที่อ่าน ตอบคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เขียน พุดหรือแสดงความเห็นเกี่ยวกับบุคคลในเรื่อง และประเมินผลข้อความที่อ่านเกี่ยวกับการใช้ภาษา วิธีการเรียบเรียงเค้าโครงเรื่อง และวิธีการดึงดูดใจผู้อ่าน

Burmeister (1974) ได้เสนอแนวทางการประเมินความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณไว้ว่า ควรประเมินแยกแยะส่วนย่อยที่มาประกอบกันเข้าเป็นส่วนใหญ่ เช่น การวิเคราะห์บทประพันธ์ ตรวจสอบการให้เหตุผลว่าผิดหรือไม่ ลงความเห็นในสิ่งที่อ่าน นำความคิดที่ได้จากการอ่านมาเรียบเรียงใหม่ วางเกณฑ์และตัดสินความคิดโดยการตั้งมาตรฐานไว้

จรรยา บุญปล้อง (2541) ได้สรุปขั้นตอนของการวัดทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณตามขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลว่าควรประกอบด้วย

1. กำหนดคุณลักษณะที่ต้องการวัด เช่น ความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณ จะต้องกำหนดว่าประกอบด้วยความสามารถใดบ้าง เช่น การจับใจความสำคัญ การแยกข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็น การประเมินคุณค่าของเรื่องที่อ่าน เป็นต้น
2. กำหนดวิธีการที่จะวัดคุณลักษณะนั้น ๆ โดยการกำหนดเครื่องมือที่จะวัดหรือแบบทดสอบ เช่น กำหนดว่าจะใช้แบบทดสอบชนิดใด เพื่อจะใช้วัดคุณลักษณะที่ต้องการได้ครอบคลุม
3. กำหนดมาตรการและเกณฑ์ของคะแนนที่วัดได้จากการวัดคุณลักษณะ เช่น ข้อสอบที่ถูกต้องจะได้คะแนนเท่าใดและเทคนิคทั่วไปที่ใช้วัดทักษะการอ่านซึ่งรวมทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณไว้ด้วยนั้น ก็คือ การให้ผู้เรียนอ่านเนื้อเรื่องที่ยกมาและวัดความเข้าใจของผู้เรียนโดยการถามประเด็นสำคัญในเรื่อง และให้ผู้เรียนเลือกคำตอบจากตัวเลือกหลาย ๆ ตัวเลือก เพื่อทดสอบดูว่าผู้เรียนมีความเข้าใจในเรื่องนั้นเพียงใด

3.5.2 เครื่องมือในการวัดและประเมินผลการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

สำหรับการสร้างเครื่องมือเพื่อวัดและประเมินผลการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ พบว่างานวิจัยหลายงานได้กำหนดสัดส่วนในการสร้างเครื่องมือไว้ใกล้เคียงกัน โดยการวัดระดับความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณตามแนวทางของ Bloom (1956); Anderson and Krathwohl (2001) และสุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2537) ที่แบ่งการวัดออกเป็น 6 ระดับด้วยกัน ทั้งนี้งานวิจัยส่วนใหญ่จะวัดความรู้ระดับพื้นฐาน 3 ระดับแรกที่ร้อยละ 30 และวัดความรู้ระดับสูงที่ร้อยละ 70 เช่น งานวิจัยของ จรรยา บุญปล้อง (2541) ขวัญชนก นัยเจริญ (2551) และ จริยาพร สิมทอง (2536) ซึ่งเป็นการวัดผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในขณะที่สมจิต บุญคงเสน (2549) วัดเฉพาะความรู้ระดับสูง 3 ระดับ เนื่องจากเป็นผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากงานวิจัยที่กล่าวถึงการแบ่งสัดส่วนของการวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณดังกล่าวข้างต้นทำให้สรุปได้ว่าการวัดระดับของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของความสามารถที่ต้องการเน้นความสำคัญและสร้างให้สอดคล้องกับระดับช่วงวัยของผู้เรียน

ในส่วนของรูปแบบของแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณนั้น มีนักวิชาการได้เสนอแนะไว้ ดังนี้

Finocchiaro and Sako (1983) อธิบายถึงแบบวัดสำหรับประเมินความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณว่ามี 3 ประเภท ได้แก่

1. แบบทดสอบอัตนัย ได้แก่ แบบทดสอบความเรียง โดยให้ผู้เรียนตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน โดยเขียนคำตอบเป็นประโยคหรือข้อความยาว ๆ

2. แบบทดสอบปรนัย ได้แก่ แบบทดสอบเลือกตอบ แบบถูกผิด แบบเติมคำ

3. แบบทดสอบกึ่งปรนัย ได้แก่ แบบทดสอบที่ต้องการคำตอบสั้น ๆ ให้เติมหรือต่อข้อความให้สมบูรณ์

Spolsky (1995 อ้างถึงใน Urquhart and Weir, 1998) กล่าวถึงแบบทดสอบในการประเมินการอ่าน มักนิยมการเขียนตอบคำถามสั้น ๆ เพื่อประเมินการเขียนอธิบายเหตุผล แบบเติมคำ และแบบปรนัยหลายตัวเลือก ซึ่งช่วยวัดความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียนในด้านการสรุปใจความสำคัญ การหาข้อเท็จจริงหรือรายละเอียด การเรียงลำดับเหตุการณ์ การสรุปและการอ้างอิง และการประเมินค่าและสะท้อนสิ่งที่อ่าน

Urquhart and Weir (1998) ได้เสนอประเภทของแบบทดสอบทักษะการอ่าน 2 ประเภท ได้แก่

1. แบบทดสอบการอ่านแบบปรนัย ไม่ควรใช้วัดความรู้สึกและลักษณะนิสัยการอ่าน

2. แบบทดสอบแบบอัตนัย เช่น การเขียนคำตอบสั้น ๆ โดยการกำหนดให้ผู้เรียนเขียนจากข้อมูลที่แสดงให้เห็นรายละเอียดจากบทอ่านที่ใช้วัดและที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในการฝึกอ่านในชั้นเรียน

จรรยา บุญปล้อง (2541) กล่าวถึงลักษณะของแบบวัดที่นำมาใช้ประเมินความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ ดังนี้

1. ความยาว เนื่องจากแบบวัดจะประกอบไปด้วยข้อความต่าง ๆ หลากหลายประเภท เพราะฉะนั้น บทอ่านแต่ละเรื่องควรเป็นเรื่องสั้น ๆ ความยาวประมาณ 100-250 คำ โดยให้มีใจความเพียงพอสำหรับตั้งคำถามได้ 6-8 ข้อ

2. เนื้อเรื่อง ควรเป็นเรื่องหลากหลายชนิดรวมกัน เช่น ชีวิตประวัติ นวนิยาย และบทความ เนื้อเรื่องที่ยกมาควรเป็นเรื่องที่มีความสมบูรณ์ในตัว ไม่ต้องอ่านเพิ่มเติมจากที่อื่นอีก และเนื้อเรื่องต้องไม่เป็นเรื่องที่รู้จักกันโดยทั่วไป มิเช่นนั้นผู้เรียนจะสามารถตอบคำถามได้โดยไม่ต้องอ่านเนื้อเรื่อง

3. ภาษาที่ใช้ ถ้าเนื้อเรื่องประกอบด้วยคำศัพท์หรือโครงสร้างที่ยุ่งยากจนเกินไป ผู้สร้างแบบวัดควรดัดแปลงให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้สอบ และควรตั้งคำถามที่ชัดเจนอ่านแล้วไม่วกวนหรือคลุมเครือ

กล่าวโดยสรุป แบบวัดความสามารถในการอ่านแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ แบบวัดแบบปรนัย ซึ่งใช้ทดสอบความสามารถในการอ่านระดับต้น คือ ความรู้ความจำ ความเข้าใจเรื่อง การสรุปเรื่อง การหาแนวคิดสำคัญของเรื่อง ในขณะที่แบบวัดแบบอัตนัย นิยมใช้ทดสอบความสามารถใน

การอ่านระดับที่สูงขึ้น เป็นคำตอบที่ต้องการคำอธิบาย แสดงเหตุผล ยกตัวอย่างประกอบความคิดที่นำเสนอ แต่ทั้งนี้ก็สามารถใช้ในการวัดความสามารถระดับต้นได้ด้วย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้ศึกษามาใช้ในการกำหนดแนวทางและเครื่องมือในการวัดและประเมินความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อจัดทำแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ (แบบอัตนัย) โดยใช้เกณฑ์การประเมินการอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่จัดทำขึ้นจากการวิเคราะห์ตามองค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่กำหนดไว้ในงานวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. การสรุปใจความสำคัญ 2. การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน 3. การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล และ 4. การนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์

การประเมินการอ่านอย่างมีวิจารณญาณดังกล่าวข้างต้น มีองค์ประกอบที่สอง คือ การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอข้อมูลองค์ประกอบของบทอ่านที่ใช้การประเมินผู้เรียนจำนวน 5 ประเภท ได้แก่ ชาว โฆษณา สารคดี บทความวิชาการ และเรื่องสั้น โดยนักวิชาการได้แบ่งประเภทบทอ่านตามเกณฑ์ต่าง ๆ ไว้อย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการแบ่งตามรูปแบบงานเขียน การแบ่งตามวัตถุประสงค์การอ่าน หรือการแบ่งตามเนื้อหา (ธวัชบุญโณทก, 2527; บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, 2518; วิภา กงกะนันท์, 2522) สรุปได้ดังนี้

1. แบ่งตามรูปแบบการเขียนได้ 2 ประเภท คือ บทอ่านประเภทร้อยแก้ว และบทอ่านประเภทร้อยกรอง

1.1 บทอ่านร้อยแก้ว มีลักษณะการเขียนเป็นความเรียงทั่วไป เช่น นวนิยาย เรื่องสั้น ความเรียง บทความ สารคดี

1.2 บทอ่านร้อยกรอง มีลักษณะที่บังคับฉันทลักษณ์ เช่น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย

2. แบ่งตามวัตถุประสงค์การอ่านได้ 4 ประเภท คือ การอ่านส่วนตัว การอ่านสาธารณะ การอ่านเพื่อการศึกษา และการอ่านเพื่ออาชีพ โดยเชื่อมโยงกับสถานการณ์การอ่าน บทอ่านจากการแบ่งตามวัตถุประสงค์การอ่าน ได้แก่

2.1 การอ่านส่วนตัว เกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร ความบันเทิง ความสนใจส่วนบุคคล เช่น นวนิยาย เรื่องสั้น ความรู้ ชิวประวัติ

2.2 การอ่านสาธารณะ เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่สัมพันธ์กับคนส่วนใหญ่ เช่น ข่าว ประกาศ กฎระเบียบ

2.3 การอ่านเพื่อการศึกษา เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ การหาข้อมูล เช่น ตำราเรียน บทความ แผนที่ แผนที่

2.4 การอ่านเพื่ออาชีพ เกี่ยวข้องกับการใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติ เช่น รายงาน คู่มือ โฆษณา

3. แบ่งตามเนื้อหา ได้ 3 ประเภท คือ บันเทิงคดี สารคดี และวิชาการ

3.1 บันเทิงคดี คือ งานที่เขียนขึ้นจากจินตนาการหรือเรื่องสมมติ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลินเป็นสำคัญและให้ข้อคิดเป็นวัตถุประสงค์รอง เช่น นิทาน นิยาย เรื่องสั้น ร้อยกรองขนาดสั้น บทละคร ปกิณกะ

3.2 สารคดี คือ งานเขียนที่นำเสนอข้อเท็จจริง ความถูกต้อง โดยมุ่งแสดงความรู้ หรือความคิด เป็นสำคัญ และอธิบายเรื่องราวอย่างมีศิลปะในการถ่ายทอด เช่น บทความ ความเรียง เรื่องเล่าจากประสบการณ์ อนุทิน จดหมายเหตุ

3.3 วิชาการ คือ งานเขียนที่มุ่งให้ความรู้ทางวิชาการอย่างเต็มที่ได้ให้ผลทางอารมณ์แก่ผู้อ่าน เช่น ตำรา แบบเรียน บทความทางวิชาการ บทความวิจัย

สำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษา ผู้เรียนจำเป็นต้องอ่านบทอ่านเพื่อใช้ในการเรียน การประเมินผลในระดับปริญญาบัณฑิตและการประกอบอาชีพในอนาคต ดังนั้น บทอ่านที่เหมาะสมกับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา ควรเป็นบทอ่านประเภทตำรา หนังสืออ่านประกอบ งานเขียนเชิงวิชาการบทความ คู่มือต่าง ๆ หนังสืออ้างอิง รวมถึงนิตยสาร หนังสือพิมพ์ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต (Sipe, 2006) งานวิจัยนี้จึงเลือกใช้บทอ่านที่ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาควรอ่านหรือพบในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยแบ่งตามเนื้อหาบทอ่านเป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่ 1. สารคดีและวิชาการ ได้แก่ ข่าว สารคดี และบทความวิชาการ 2. โฆษณา และ 3. เรื่องสั้น รายละเอียดแต่ละประเภท มีดังนี้

1. สารคดีและวิชาการ

สารคดีและวิชาการเป็นงานเขียนที่นำเสนอข้อเท็จจริง ความถูกต้อง โดยมุ่งแสดงความรู้หรือความคิดเป็นสำคัญ ส่วนประกอบของบทอ่านประเภทนี้จึงประกอบด้วยข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น เป็นสำคัญ สามารถแบ่งบทอ่านได้ 3 ประเภท ดังนี้

ข่าว (News)

งานเขียนที่รายงานข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ตลอดจนความคิดเห็นบุคคลสำคัญ ซึ่งเป็นเรื่องราวที่น่าสนใจ ประชาชนให้ความสำคัญและสนใจ รวมทั้งมีผลกระทบต่อคนจำนวนมาก โดยสามารถแบ่งประเภทของข่าวตามผลกระทบต่อสังคมในระดับที่แตกต่างกันเป็น 2 ประเภท (ฉ่ำน วุฑฒิกรรมรักษา, 2536; พนม วรรณศิริ, 2544) ดังนี้

1.1 ข่าวหนัก เป็นข่าวที่สำคัญกับชีวิตประชาชน เช่น ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวสังคม ข่าววิทยาศาสตร์การศึกษา ฯลฯ มักเป็นข่าวที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

1.2 ข่าวเบา เป็นข่าวที่เน้นอารมณ์ ผู้อ่านเกิดความพอใจ เบาสมอง เช่น ข่าว อาชญากรรม ข่าวอุบัติเหตุ ข่าวสังคมสตรี ข่าวกีฬา ข่าวตลกขบขัน ข่าวบันเทิง เมื่อเกิดแล้วผ่านไปอย่างรวดเร็วไม่กระทบต่อคนส่วนใหญ่

โครงสร้างของข่าว ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่

1. พาดหัวข่าว: ส่วนที่สร้างความสนใจ โดยใช้คำที่สะดุดตาและตัวอักษรขนาดใหญ่กว่าเนื้อข่าว
2. ความนำ: ส่วนเนื้อเรื่องย่อของข่าว เป็นการเขียนอธิบายสรุปให้ผู้อ่านทราบคร่าว ๆ บางครั้งอาจไม่ครบถ้วนเพียงแต่กล่าวเป็นบางส่วน
3. เนื้อข่าว: ส่วนรายละเอียดทั้งหมดของข่าว ส่วนใหญ่นิยมเขียนเป็นย่อหน้าสั้น ๆ หากมี รายละเอียดมากก็จะเขียนแยกออกเป็นหลายย่อหน้า โดยเรียงลำดับตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย

สารคดี (Non-fiction)

งานเขียนที่เขียนขึ้นจากเค้าความจริง มิใช่เรื่องที่เกิดจากจินตนาการ สารคดีจึงเป็นงานเขียนที่นำเสนอเนื้อหาที่เป็นข้อเท็จจริง เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้ ความคิด ความจริง และมีการดำเนินเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอน มีวัตถุประสงค์ในการอ่าน 1) เพื่อให้ได้สาระความรู้และความเพลิดเพลิน และ 2) เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจและความคิดเห็นของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องนั้นๆ (رينฤทัย สัจจพันธุ์, 2542) แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. สารคดีประวัติบุคคล เป็นการบันทึกพฤติกรรมของบุคคล มุ่งให้เห็นสภาพชีวิตและประสบการณ์ในทุกแง่มุม แบ่งได้ 2 ประเภทย่อยคือ 1.1 สารคดีอัตชีวประวัติ คือ บุคคลนั้นเขียนถึงเรื่องราวของตนเอง และ 1.2 สารคดีชีวประวัติ คือ บุคคลหนึ่งเขียนถึงอีกบุคคลหนึ่ง
2. สารคดีท่องเที่ยว เป็นสารคดีที่เล่าเรื่องราวการเดินทางไปในสถานที่ต่างๆ มุ่งให้ความรู้แก่ผู้อ่านในด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ความเป็นอยู่ของผู้คน ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยมและวัฒนธรรมรวมทั้งรายละเอียดปลีกย่อยที่เป็นคู่มือนักท่องเที่ยว และมุ่งให้ความเพลิดเพลินประกอบกัน
3. สารคดีวิชาการ มีความใกล้เคียงกับตำราวิชาการ แต่ต่างกันที่ศิลปะการเขียน มีเนื้อหาตามวิชาการหลาย ๆ ด้าน เช่น ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เกษตรกรรม ศาสนาความเชื่อ ภาษาและวรรณคดี
4. บทความ เป็นความเรียงที่เป็นเรื่องจริง เป็นเรื่องที่คนกำลังสนใจ อาจเป็นการเสนอปัญหาให้คนสนใจ หรือวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียข้อขัดแย้ง ต้องเสนอทัศนะของผู้เขียน ชี้ให้เห็นถึงสาเหตุของปัญหาและทางออกของปัญหา

โครงสร้างของโฆษณา ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ส่วน ได้แก่

1. บทนำ: ส่วนที่บอกจุดมุ่งหมายของเรื่อง สารระที่ผู้อ่านจะได้จากหนังสือ เป็นการดึงดูดความสนใจ ทำให้ผู้อ่านอยากอ่าน
2. เนื้อเรื่อง : ส่วนที่นำเสนอความรู้ความเข้าใจของผู้เขียนที่มีต่อเรื่อง
3. บทสรุป: ส่วนที่บอกสาระสำคัญของเรื่อง
4. ส่วนอ้างอิง: ส่วนที่แสดงรายชื่อผู้ที่สัมภาษณ์ และแหล่งข้อมูลประกอบการเขียน ทำให้ทราบที่มาของผู้เขียนว่ามีความน่าเชื่อถือเพียงใด และทำให้ผู้อ่านสามารถค้นคว้าเพิ่มเติมต่อได้

บทความวิชาการ (Academic Article)

งานเขียนที่นำเสนอความรู้ทางวิชาการและประสบการณ์ของผู้เขียนซึ่งได้จากการอ่าน การสังเกต การสัมภาษณ์ ฯลฯ ผู้เขียนได้วิเคราะห์ข้อมูลความรู้ทางวิชาการและเลือกสรรสาระที่สำคัญเพียงประเด็นเดียวนำมาเขียนแสดงความคิดเห็นในรูปแบบของบทความ วิธีการนำเสนอเนื้อหาทางวิชาการจึงมีลักษณะเป็นการเรียบเรียงข้อมูล การแสดงความคิดเห็นใหม่ ๆ การวิจารณ์ การให้ข้อสังเกต การเสนอแนะ ฯลฯ และมีท่วงทำนองการเขียนที่เคร่งขรึมและเป็นทางการ (นภลัย สุวรรณธาดา ธิดา โมสิกรัตน์ และ สุมาลี สังข์ศรี (2553)

โครงสร้างของบทความวิชาการ ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วนหลัก ได้แก่

1. ส่วนนำ: ชื่อเรื่อง ข้อความเกี่ยวกับผู้เขียน และบทคัดย่อหรือสาระสังเขป
 - 1.1 ชื่อเรื่อง: กำหนดเป็นคำ วลี หรือประโยค มีความหมายที่ทำให้เข้าใจขอบข่ายแนวคิดของเนื้อหาบทความวิชาการ และมีความสำคัญต่อการตัดสินใจอ่านหรือไม่อ่านบทความ
 - 1.2 ข้อความเกี่ยวกับผู้เขียน: พิมพ์เป็นเชิงบรรทัดกลางของหน้าแรก หรือพิมพ์รวม กับผู้เขียนอื่น ๆ เป็นข้อมูลแนะนำผู้เขียนที่แยกพิมพ์ในตอนท้ายของเล่ม เป็นส่วนที่ระบุชื่อผู้เขียน และผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) แสดงรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้เขียน
 - 1.3 บทคัดย่อหรือสาระสังเขป: ข้อความส่วนแรกของบทความวิชาการที่เขียนขึ้นใหม่แตกต่างหากจากเนื้อหา โดยเขียนสรุปเนื้อหาสาระของบทความทั้งหมดโดยสังเขป ทำให้ผู้อ่านได้ทราบขอบเขตเนื้อหา
2. ส่วนเนื้อหา: บทความวิชาการมีเนื้อหาประกอบด้วยความนำหรือเกริ่นนำ เนื้อหา และบทสรุป
 - 2.1 ความนำหรือเกริ่นนำ โดยการกล่าวถึงที่มาของเรื่องหรือความเป็นมาของประเด็นหรือปัญหาที่นำมาเขียน บอกจุดมุ่งหมายของการเขียน นำมาเชื่อมโยงไปสู่เนื้อหาความรู้ที่จะกล่าวต่อไปในส่วนเนื้อหา

2.2 เนื้อหา เนื้อหาที่มีสาระรายละเอียดในประเด็นหรือปัญหาต่าง ๆ ที่ผู้เขียนวางแผนจะเขียน แบ่งเป็นตอนหรือหัวข้อตามความเหมาะสม

2.3 บทสรุป อาจสรุปสาระของเนื้อหา ความให้ข้อเสนอแนะ หรือข้อสังเกตที่เกี่ยวข้องกับสาระที่นำเสนอ

3. ส่วนท้าย: เป็นส่วนที่แสดงว่า ความรู้และแนวคิดที่นำเสนอในบทความนั้น น่าเชื่อถือ เพราะผู้เขียนได้ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ และแสดงรายการที่ค้นคว้าไว้ในเชิงอรรถและ บรรณานุกรม

2. โฆษณา (Advertising)

งานเขียนที่เผยแพร่ออกไปยังสาธารณชน เป็นการโฆษณาสินค้า บริการ หรือกิจกรรมที่เกิดขึ้น เพื่อจูงใจให้ผู้บริโภคมีพฤติกรรมอันเอื้ออำนวยต่อความเจริญของธุรกิจการขายสินค้าหรือบริการนั้น โดยอาศัยกลยุทธ์ทั้งเรื่องจริงและเหตุผลสมมติผ่านทางสื่อโฆษณา (ธีรพล ภูรัต, 2538)

โครงสร้างของโฆษณา ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่

1. หัวเรื่อง: ส่วนของข้อความอันเป็นจุดเริ่มต้นของโฆษณาและอาจมีหัวเรื่องรองด้วยมักเป็นข้อความที่เร้าอารมณ์ ดึงดูดหรือเรียกร้องความสนใจ มีการใช้ถ้อยคำที่สั้น กระชับ ได้ใจความ โดยใช้ภาษาที่สะดุดตาหรือใช้ตัวอักษรที่มีความชัดเจน มีความโดดเด่นมากกว่าส่วนอื่น ๆ

2. การขยายความและรายละเอียด: ส่วนที่จะต้องอ่านและวิเคราะห์ว่ามีเหตุมีผลเป็นประโยชน์ตามที่อ้างหรือมีความจำเป็นในชีวิตเพียงใด ในส่วนการขยายความและรายละเอียดนี้มักเป็นข้อความที่เรียบเรียงอย่างประณีต ชัดเจน มีเหตุมีผล และยังเร้าให้ผู้อ่านอยากได้ ตลอดจนเชื่อมั่นสินค้าและบริการนั้นว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีประโยชน์สำหรับกลุ่มผู้บริโภคที่เป็นเป้าหมาย ซึ่งในส่วนนี้จะมีการใช้ตัวอักษรที่มีขนาดเล็กกว่าพาดหัวหรือหัวเรื่อง

3. ภาพประกอบ: ส่วนที่จะเสริมและสร้างความเข้าใจเพิ่มความเข้าใจเพิ่มจากข้อความโฆษณา หน้าที่สำคัญประการหนึ่งของภาพประกอบก็คือ การสร้างหรือดึงดูดความสนใจเช่นเดียวกับพาดหัว แต่ภาพประกอบนั้นควรจะต้องมีความสัมพันธ์กับพาดหัวตลอดจนเนื้อหาสาระของสิ่งโฆษณาแต่ละชิ้นเพื่อดึงดูดความสนใจผู้อ่าน ภาพประกอบไม่เพียงแต่เป็นสิ่งดึงดูดความสนใจเท่านั้น แต่ยังเป็นสิ่งเสริมหรือขยายข้อความโฆษณาเพื่อให้ความเข้าใจมากขึ้น

4. ส่วนลงท้าย: ส่วนข้อความที่กระตุ้นหรือแนะนำให้ทำตามเป้าหมายของการโฆษณาที่ตั้งไว้ เป็นส่วนที่จะทำให้ผู้รับสารรู้สึกประทับใจและจดจำได้ และเกิดความต้องการในสินค้าหรือบริการนั้น หรืออาจเป็นการเสนอประโยชน์อีกครั้ง และกระตุ้นให้ผู้รับสารรู้สึกต้องการในสินค้าหรือบริการ

3. เรื่องสั้น (Short story)

งานเขียนที่แต่งเป็นเรื่องสั้น โดยดำเนินเรื่องในระยะเวลาอันสั้นและไม่ซับซ้อน มีฉากหรือเหตุการณ์ 1-2 เหตุการณ์ มีตัวละครจำนวนน้อย มุ่งนำเสนอความคิดเด่น ๆ เพียงความคิดเดียว และเสนอวิกฤตการณ์เดียวของชั่วชีวิตคนเหล่านั้น (เปลื้อง ณ นคร, 2541; รื่นฤทัย สัจจพันธุ์, 2542) แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. เรื่องสั้นชนิดผูกเรื่อง (Plot Story) มีเค้าเรื่องซับซ้อน น่าฉงนใจ และจบลงในลักษณะที่ผู้อ่านคาดหมายไม่ถึง หรือไม่นึกกว่าจะเป็นเช่นนั้น
2. เรื่องสั้นชนิดที่แสดงลักษณะของตัวละคร (Character Story) เขียนถือตัวละครเป็นสำคัญและต้องการที่จะเสนอลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดของคนเป็นหลัก
3. เรื่องสั้นชนิดที่ถือฉากเป็นส่วนสำคัญ (Atmosphere Story) มีการเขียนบรรยายสถานที่แห่งหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดไปต่าง ๆ พฤติการณ์และตัวละครเกี่ยวพันอยู่กับฉาก
4. เรื่องสั้นที่แสดงแนวความคิดเห็น (Theme Story) แสดงถึงอุดมคติของผู้เขียนหรือต้องการชี้ให้เห็นความจริงอย่างหนึ่งของชีวิต

โครงสร้างของเรื่องสั้น ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 5 ส่วน ได้แก่

1. โครงเรื่อง (Plot): เรื่องที่มีการเปิดเรื่องในตอนต้น มีการดำเนินเรื่องโดยมีข้อขัดแย้งระหว่างตัวละครในตอนกลาง และการปิดเรื่องในตอนจบ ฉะนั้นจึงนับว่าโครงเรื่องเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ โดยมีการผูกปม สร้างข้อขัดแย้งในเรื่องให้คนอ่านสนใจติดตามเรื่อง โครงเรื่องไม่ใช่เนื้อเรื่องย่อ เพราะเรื่องสั้นไม่จำเป็นต้องเปิดเรื่องที่จุดเริ่มต้นเสมอไป
2. แก่นความคิดสำคัญ (Theme): แก่นเรื่องถือเป็นส่วนสำคัญที่สุดของเรื่อง ต้องอ่านอย่างพินิจพิจารณา เพราะผู้เขียนจะค่อย ๆ เผยความคิดออกมาอย่างช้า ๆ จากการผูกเรื่อง สร้างเหตุการณ์ ทิ้งคำพูดไว้เพื่อให้ผู้อ่านคิดกระทั่งจบเรื่อง
3. ตัวละคร (Characters): ตัวละครจะเป็นคน สัตว์หรือสิ่งของที่ไม่มีชีวิตก็ได้ทั้งสิ้น โดยทั่วไปอาจแยกออกเป็นตัวละครเอก (Central Characters) กับตัวละครประกอบ (minor Characters) แต่ในบางครั้งตัวละครตัวเดียวก็สามารถนำมาแต่งเป็นเรื่องสั้นได้
4. ฉาก (Setting): มีความสำคัญต่อเรื่องสั้นในการที่จะบอกผู้อ่านว่าเรื่องนั้นเกิดที่ไหนเมื่อไร แต่ฉากมิได้หมายถึงเพียงแต่สถานที่เกิดเท่านั้น ยังหมายถึงรายละเอียดอื่น ๆ ที่จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องสั้นนั้นดียิ่งขึ้น ได้แก่ การสร้างอารมณ์ และบรรยากาศ
5. เสียงเล่า (Tone): น้ำเสียงของผู้เล่าที่ปรากฏในเรื่อง ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่จะทำให้อ่านเรื่องสั้นน่าอ่านยิ่งกว่าการบรรยายแบบนิทานทั่วไป ฉะนั้นจึงถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งที่ขาดไม่ได้

แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จึงเน้นการวัดและประเมินผลที่องค์ประกอบย่อยด้านการประเมินค่าสิ่งที่อ่านให้มีน้ำหนักของจำนวนข้อสอบและคะแนนการประเมินมากที่สุด เพราะผู้สอบเป็นผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาซึ่งควรแสดงให้เห็นความคิดที่เกิดจากการไตร่ตรองมาอย่างดี ประกอบกับการใช้เหตุผลเพื่อประเมินสิ่งที่อ่านและการประยุกต์ใช้ผลจากการอ่านนั้น ๆ ลักษณะของแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณแบบอัตโนมัติจึงเหมาะสมกับการวัดองค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ทั้งนี้ประเภทของบทอ่านจะมีความหลากหลาย ทั้งข่าว โฆษณา บทความวิชาการ และเรื่องสั้น รวมถึงเนื้อเรื่องที่ครอบคลุมประเด็นทางสังคม วิทยาศาสตร์ สุขภาพ การดำเนินชีวิตประจำวัน โดยพิจารณาให้มีความยาวที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การอ่าน ระดับความสามารถของผู้เรียน ระยะเวลาที่ใช้ในการสอบ

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่าการอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะที่มีความจำเป็น เพราะช่วยให้ผู้อ่านรู้จักพินิจพิเคราะห์สารอย่างพิจารณาใคร่ครวญ ช่วยพัฒนาปัญญาของผู้รับสารให้เกิดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสารที่ได้อ่านสามารถแยกแยะส่วนต่าง ๆ และมองเห็นความสัมพันธ์ของทุกส่วนที่มาประกอบกัน ช่วยให้เป็นผู้ที่รอบคอบและมีเหตุผลยิ่งขึ้น ทำให้เป็นผู้มีความรู้กว้างขวางและเป็นแนวทางในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม โดยเฉพาะผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาที่ต้องนำไปใช้ในการเรียนทุกรายวิชา ถ้าหากไม่สามารถอ่านเรื่องราวในรายวิชานั้น ๆ ได้อย่างเข้าใจและถูกต้อง การเรียนรู้ก็เกิดขึ้นได้ยาก ดังนั้น นักศึกษาที่มีทักษะการอ่านสูงจึงมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูงตามไปด้วย การอ่านจึงมีบทบาทและสำคัญยิ่งในการศึกษาและการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้ ผู้สอนจึงควรพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความสามารถในการอ่านของผู้เรียน ผู้วิจัยจึงนำแนวการจัดการเรียนการสอน 2 แนวคิด ได้แก่ การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบมาใช้เป็นฐานในการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนต่อไป

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

Fennelly (1988) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการตรวจสอบผลของการสอนคิดอย่างมีวิจารณญาณที่มีต่อการทำความเข้าใจในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษามหาวิทยาลัยเมือง Albany ประเทศ สหรัฐอเมริกา จำนวน 85 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยวัดความสามารถด้าน การคิดอย่างมีวิจารณญาณและความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ผลการวิจัยพบว่า คะแนนการอ่านและคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นเพิ่มขึ้นทั้งกลุ่มทดลองและควบคุม

Cassan (2002) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการอ่านอย่างมีวิจาร์ณญาณโดยศึกษาอิทธิพลด้านครอบครัวที่มีต่อความเข้าใจของผู้เรียน และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนเพิ่มประสิทธิภาพทางความคิดซึ่งสามารถช่วยในเรื่องการตัดสินใจที่สมบูรณ์ของผู้เรียนมากขึ้น

สุทัศน์ คล้ายสุวรรณ (2545) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจาร์ณญาณของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 36 คน ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมเสริมทักษะผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจาร์ณญาณของผู้เรียนสูงขึ้นเพราะกิจกรรมเสริมทักษะช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ รู้เท่าทัน และขยายกรอบประสบการณ์ในด้านการอ่านได้

เอมอร เนียมน้อย (2546) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาผลสัมฤทธิ์การอ่านอย่างมีวิจาร์ณญาณด้วยวิธีอ่านแบบ SQ3R ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลอง การอ่านอย่างมีวิจาร์ณญาณของผู้เรียนสูงขึ้น เพราะทำให้ผู้เรียนอ่านและเรียบเรียงความคิดอย่างเป็นระบบ จับประเด็นของเรื่องที่สามารถวิเคราะห์เรื่องได้อย่างมีเหตุผล

เกศรินทร์ หาญดำรงศรีรักษ์ (2555) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านอย่างมีวิจาร์ณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 40 คน โดยใช้ชุดการสอนผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านอย่างมีวิจาร์ณญาณของผู้เรียนสูงกว่าก่อนเรียน เพราะช่วยให้สามารถลำดับเหตุการณ์ แสดงความคิดเห็นเชิงวิจาร์ณ วิเคราะห์ความสำคัญและจับใจความเรื่องที่สามารถ

จากงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการอ่านอย่างมีวิจาร์ณญาณพบว่า มีการศึกษาค้นคว้าตัวแปรดังกล่าวในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการสำรวจความก้าวหน้าในการอ่านอย่างมีวิจาร์ณญาณ การพัฒนาการอ่านอย่างมีวิจาร์ณญาณตามพื้นฐานแนวคิดต่าง ๆ การศึกษากิจกรรมและแบบฝึกทักษะการอ่านอย่างมีวิจาร์ณญาณที่มีประสิทธิภาพ โดยศึกษาในกลุ่มผู้เรียนระดับต่าง ๆ ระเบียบวิธีวิจัยส่วนใหญ่ใช้การวิจัยและพัฒนา การวิจัยเชิงทดลองและการวิจัยเชิงบรรยาย

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์

Guthrie and Wigfield (2000) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยบริบทในชั้นเรียนที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ (CORI) เพื่อพัฒนาความผูกพันการอ่าน บริบทที่ค้นพบได้แก่ การสอนเชื่อมโยงความรู้ในโลกปัจจุบัน การสนับสนุนความเป็นอิสระของผู้อ่าน การมีบทอ่านที่น่าสนใจ การสอนกลวิธีการอ่าน การร่วมมือเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของผู้สอน รางวัลและคำชมเชย การประเมิน และความเกี่ยวข้องเชื่อมโยง

Asselin (2004) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ในผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า สามารถพัฒนาความผูกพันในการอ่าน (reading engagement) ของผู้เรียนให้มากขึ้นได้ แล้วสรุปหลักการที่จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความผูกพันทางการอ่านได้ 6 ข้อ ดังนี้ 1) ผู้เรียนต้องมีเป้าหมาย 2) เนื้อหาในการอ่านเกี่ยวข้องกับโลกในชีวิตจริง 3) สนับสนุนความเป็นอิสระในการอ่าน 4) ควรมีการใช้บทอ่านที่หลากหลายรูปแบบ 5) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการเรียนรู้ร่วมกันกับผู้อื่น 6) มีการสอนกลวิธีการอ่าน ผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนมีความสนใจในการอ่านและมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านที่ดี

จรินทร์ทิพย์ วรกิจสวัสดิ์ (2550) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลการสอนอ่านภาษาอังกฤษแบบเน้นมโนทัศน์ที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการอ่านของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 84 คน ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์จะมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ในการอ่านและคะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการอ่านหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะการสอนกลยุทธ์การอ่านที่หลากหลายให้แก่ผู้เรียนทั้งในด้านลักษณะและวิธีการใช้กลยุทธ์ ทำให้ผู้เรียนสามารถเลือกนำมาใช้ให้เหมาะสมกับบทอ่านประเภทต่าง ๆ

สุรีรัตน์ อักษรกาญจน์ (2553) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลของการเรียนการสอนการอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจและแรงจูงใจในการอ่านของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 87 คน พบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการเรียนการสอนการอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ มีความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจและแรงจูงใจสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยการสอนการอ่านแบบปกติ เพราะส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจ สามารถจับประเด็นจากเรื่องที่อ่านและเชื่อมโยงความรู้ที่เรียนเข้ากับประสบการณ์ในชีวิตจริง ทั้งยังทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจที่สูงขึ้น เพราะผู้เรียนได้สำรวจความสนใจและประสบการณ์ของตนเอง มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันจากการนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดแลกเปลี่ยนกับเพื่อนหรือผู้สอน

เจนจิรา ศิริรัตน์นิติกุล (2558) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลของการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านและแรงจูงใจในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงทฤษฎีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 29 คน ผลการวิจัยพบว่า ความเข้าใจในการอ่านและแรงจูงใจในหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง แรงจูงใจในการอ่านมีส่วนสัมพันธ์กับความเข้าใจในการอ่าน ช่วยให้ผู้เรียนทำความเข้าใจเนื้อหา สรุป อ้างอิง และสร้างองค์ความรู้ได้ นอกจากนี้การร่วมกันอภิปรายและเปิดโอกาสให้เลือกบทอ่านที่สนใจหรือมีความเกี่ยวข้องกับผู้เรียน จะทำให้ความเข้าใจในการอ่านมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากงานวิจัยเกี่ยวกับการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์พบว่า ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยในต่างประเทศและพัฒนาการอ่านในผู้เรียนระดับประถมศึกษาส่วนงานวิจัยในประเทศไทยใช้แนวคิดนี้กับการอ่านภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษาและภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งการอ่านแบบเน้นมโนทัศน์นำมาใช้พัฒนาทักษะการอ่าน การรู้จักคิด การรับรู้ความสามารถของตนเอง และความผูกพันในการอ่านของผู้เรียนในระดับต่าง ๆ ได้ ระเบียบวิธีการวิจัยส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงทดลอง การวิจัยเชิงบรรยาย และการวิจัยเชิงสำรวจ

4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ

Mason (1998) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้เรียนในการเรียนรู้แบบสืบสอบ เพื่อดูว่าปัจจัยเหล่านั้นมีผลสะท้อนกลับต่อกระบวนการเรียนรู้รายวิชาคณิตศาสตร์ของผู้เรียนอย่างไร จากการศึกษาพบว่า ผู้เรียนสามารถเข้าใจหัวข้อที่เรียนรู้ เข้าใจความสัมพันธ์กับผู้สอน และเข้าใจความสัมพันธ์ของแบบทดสอบกับคะแนนได้ การเรียนแบบนี้จะช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนเกิดความผูกพันกับผู้เรียนคนอื่น ๆ และผู้สอนด้วย

Milson (2002) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบูรณาการเครื่องมือและวิธีการสอนสังคมศึกษาโดยใช้อินเทอร์เน็ตและการเรียนรู้แบบสืบสอบกับผู้เรียนเกรด 6 พบว่า การเรียนรู้แบบสืบสอบให้ประโยชน์เป็นอย่างมาก ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีนี้ เพราะฝึกให้ผู้เรียนได้ค้นหาหรือแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

Wilks (1995) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและคิดสร้างสรรค์ พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกต่อเรื่องที่อ่าน ทำให้เกิดการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินข้อมูลที่ได้จากการอ่านวรรณกรรม ทั้งยังเป็นการฝึกทักษะการฟัง พูด สนทนาโต้ตอบกับเพื่อนร่วมชั้นหรือครูอีกด้วย

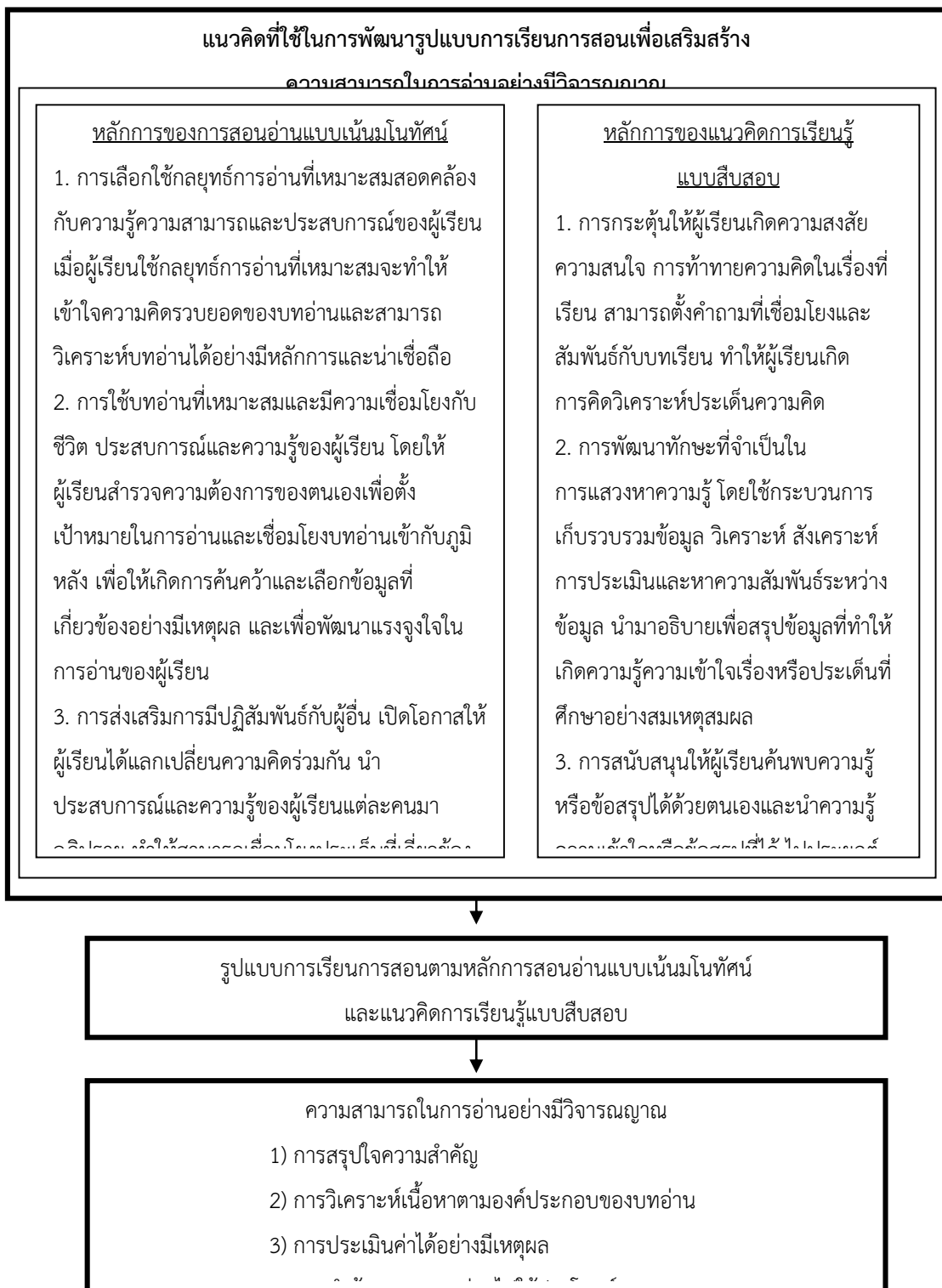
สมจิต บุญคงเสน (2549) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลของการสอนภาษาไทยด้วยกลวิธีสืบสอบที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน พบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการสอนด้วยกลวิธีสืบสอบมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุม โดยการเรียนการสอนด้วยกลวิธีสืบสอบจะทำให้ผู้เรียนได้ฝึกความสามารถในการคิดและการใช้ภาษาอย่างสัมพันธ์กัน ทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน และยังสามารถฝึกการคิดควบคู่ไปด้วย เนื่องจากการสอนด้วยกลวิธีนี้ เน้นให้ผู้เรียนได้อ่านบทอ่าน จากนั้นบันทึกข้อมูลหรือความรู้ที่ได้ แล้วนำมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น ทำให้ฝึกความสามารถในการคิดและใช้ภาษาอย่างสัมพันธ์กัน

วลิตา จันทรสุมบัตติ (2554) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยกลุ่มร่วมมือแบบสืบสอบ จำนวน 33 คน พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กลุ่มร่วมมือแบบสืบสอบจากการใช้ข่าวเหตุการณ์ประจำวัน เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาความสามารถของผู้เรียนและส่งเสริมกระบวนการค้นหาคำตอบ การแสวงหาความรู้ กระบวนการคิดและตรวจสอบความรู้เดิมของผู้เรียน

ปัทมาภรณ์ พรตวงคำ (2555) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์วรรณกรรมโดยใช้การสืบสอบสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 21 คน พบว่า ผู้เรียนมีการพัฒนาความสามารถวิเคราะห์วรรณกรรมดีขึ้นตามลำดับและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับคุณภาพดีมากทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดพิจารณาไตร่ตรองสิ่งต่าง ๆ อย่างรอบคอบและมีเหตุผล

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบ สรุปได้ว่า ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่ใช้แนวคิดนี้กับการสอนวิทยาศาสตร์และใช้กับรายวิชาอื่น ๆ ที่หลากหลาย เช่น คณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาไทย จิตวิทยา เป็นต้น ซึ่งแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบนำมาใช้พัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียนได้ โดยฝึกการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ญาณ คิดสร้างสรรค์ระเบียบวิธีการวิจัยส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงทดลองและการวิจัยเชิงสำรวจ

จากการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต ทั้งในด้านความหมาย ความสำคัญ หลักการหรือสาระสำคัญของแนวคิด รวมถึงองค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงการนำหลักการของแนวคิดทั้ง 2 แนวคิดมาผสมผสานกันเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ดังภาพที่

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของ นักศึกษาปริญญาบัณฑิต เป็นการวิจัยและพัฒนาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบกึ่งทดลอง มีขั้นตอน การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิด การเรียนรู้แบบสืบสอบ มีการดำเนินการ 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้ในการพัฒนาแบบการเรียนการสอนเพื่อ เสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ (Research 1: R₁)

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ภาษาไทยในระดับอุดมศึกษา สาเหตุ และปัญหาด้านการอ่าน
2. การศึกษาแนวคิดการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบ สืบสอบ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต (Development 1: D₁)

1. การสร้างรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และ แนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ
2. การจัดทำเอกสารประกอบรูปแบบการจัดการเรียนการสอน
3. การตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพของรูปแบบและเอกสารประกอบรูปแบบ การจัดการเรียนการสอน

ระยะที่ 2 การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้น มโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ มีการดำเนินการ 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอน (Research 2: R₂)

1. การเตรียมการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น
2. การพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

ขั้นตอนที่ 2 การนำเสนอการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต (Development 2: D₂)

1. สรุปข้อค้นพบจากการทดลองใช้และปรับปรุงการเรียนการสอน
2. จัดทำรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต ฉบับสมบูรณ์

รายละเอียดของขั้นตอนการวิจัย มีดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ มีการดำเนินการ 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ (Research 1: R₁)

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับปัญหาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และสาเหตุของปัญหา เพื่อนำไปสู่การศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาในขั้นตอนต่อไป ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การประเมินผลในรายวิชาภาษาไทย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ปัญหาการอ่านซึ่งมีรายละเอียดตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับอุดมศึกษา สาเหตุ และปัญหาด้านการอ่าน

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจากการสัมภาษณ์ผู้สอน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปเป็นปัญหาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับอุดมศึกษาโดยการศึกษาสภาพ สาเหตุ และปัญหาของการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับอุดมศึกษา ดังนี้

1.1.1 ศึกษาโครงสร้างหลักสูตรของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาภาษา
พิจารณาเฉพาะรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทย ศึกษาคำอธิบายรายวิชาที่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ กำหนด
ไว้ในหลักสูตร ผลการศึกษาพบว่า

1) มหาวิทยาลัยหลายแห่งกำหนดรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการอ่านให้
บรรจุและถือเป็นรายวิชาบังคับหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่นักศึกษาต้องเรียนโดยมีชื่อรายวิชาแตกต่างกัน
ไป

2) มหาวิทยาลัยบางแห่งกำหนดให้นักศึกษาต้องสอบผ่านความรู้ทาง
ภาษาไทยตามเกณฑ์ทดสอบมาตรฐานที่มหาวิทยาลัยกำหนดก่อนสำเร็จการศึกษา ซึ่งเป็นวิชาที่ไม่เน้น
หน่วยกิต โดยมีขอบเขตเนื้อหาที่เน้นการใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องทั้งในการอ่านและการเขียน

1.1.2 ศึกษาผลการทดสอบความรู้ทางภาษาไทยและผลการวิจัยในระดับ
อุดมศึกษาพบว่า ผู้เรียนยังทำคะแนนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทยได้น้อย โดยเฉพาะด้านการอ่าน
ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญอันจะนำไปสู่การเรียนรู้ในวิชาอื่น ๆ ต่อไป ดังนี้

1) ผลการทดสอบวัดความสามารถในการใช้ทักษะภาษาไทยเพื่อ
การศึกษาในระดับอุดมศึกษาของนิสิตแรกเข้าปีการศึกษา 2555 ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า
นิสิตมีสมรรถภาพการอ่านผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ คือ ได้ระดับ 3 จาก 5 ระดับ (สถาบันภาษาไทยสิรินธร,
2555) และผลการทดสอบสมรรถภาพการอ่านในรายวิชาการอ่านภาษาไทยสำหรับอุดมศึกษาของ
นิสิตชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2556 พบว่า นิสิตได้คะแนนการอ่านเพียง 13.61 จาก 20 คะแนน หรือคิด
เป็นร้อยละ 68.05 (สถาบันภาษาไทยสิรินธร, 2556) ผลการทดสอบพบว่า นิสิตยังขาดการคิด
วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลว่าข้อมูลใดควรเชื่อหรือไม่ควรเชื่อ ขาดความสามารถในการสกัดข้อมูลและ
ตัดสินใจบนความถูกต้องและสามารถสื่อสารการวิเคราะห์และความคิดเห็นของตนเองออกไปด้วย
ภาษาไทยที่ผู้อื่นเข้าใจ ปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถภาพการอ่านของนิสิต คือ การมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ใน
การเรียนสูง มีประสบการณ์ทางภาษาไทยสูง และมีเจตคติต่อภาษาไทยทางบวก

2) ผลงานวิจัยด้านการอ่านในระดับอุดมศึกษาแสดงให้เห็นว่า
ความสามารถในการอ่านของนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษายังมีปัญหา เพราะไม่เข้าใจศัพท์ สำนวน
ภาษา โวหาร ไม่สามารถตีความจากบริบทของเนื้อเรื่อง จับใจความไม่ได้ สรุปไม่เป็น ไม่สามารถ
วิเคราะห์ สังเคราะห์สิ่งที่อ่าน รวมถึงไม่สามารถหาแนวคิดสำคัญและจุดประสงค์ที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อ
ได้ประเมินค่าสิ่งที่อ่านได้ ขาดความสามารถในการบอกความสัมพันธ์เชิงเหตุผล การลำดับเหตุการณ์
ในเรื่อง การวิเคราะห์โวหารในการเขียน การวิเคราะห์วัตถุประสงค์หรือเจตนาของผู้เขียน การสรุป
เรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้น ๆ บนพื้นฐานข้อมูลที่มีอยู่ การตัดสินใจคุณค่าของงานเขียน ความน่าเชื่อถือ
ตลอดจนการประเมินข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากบทอ่าน (สุชาติา เขตชูธรรม, 2546; สุรรัตน์
อักษรกาญจน์, 2559; แสนประเสริฐ ปานเนียม, 2552; เอมอร เนียมน้อย, 2546)

1.1.3 ผลการสำรวจงานวิจัยที่กล่าวถึงสาเหตุของการอ่านและการอ่านอย่างมีวิจาร์ณญาณในระดับอุดมศึกษาพบว่า สาเหตุที่ทำให้นิสิตนักศึกษามีปัญหาในการอ่าน ได้แก่ การที่ผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย เน้นความรู้ความจำเกี่ยวกับเนื้อหาบทอ่าน ทำให้ผู้เรียนขาดประสบการณ์และขาดการศึกษาจากความเป็นจริงรอบตัว ไม่ได้ฝึกฝนความสามารถในการเลือกรับความจริงจากข้อมูลข่าวสารจริงและเท็จที่มีอยู่ท่วมท้น ขาดการนำประสบการณ์หรือข้อมูลมาสังเคราะห์เป็นปัญหาที่สูงขึ้น (วรรณิ แกมเกตุ และ สุเทพ บุญช้อน, 2554; สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ TK Park, 2554; สุชาติา เขตชูธรรม, 2546; แสนประเสริฐ ปานเนียม, 2552)

นอกจากนี้ การที่ผู้สอนการใช้บทอ่านที่ไม่หลากหลาย มีสำนวนภาษาที่เข้าใจยาก ไม่น่าสนใจ ทำให้ต้องตีความบริบทของเนื้อเรื่องหรือบางสำนวนเป็นคำโบราณซึ่งปัจจุบันไม่นิยมใช้หรือเป็นภาษาถิ่น รวมถึงหนังสือบางประเภทมักใช้สำนวนเชิงวิชาการและมีคำภาษาต่างประเทศแทรก ทำให้ต้องการตีความเพื่อให้เข้าใจสิ่งที่เขียน (สุชาติา เขตชูธรรม, 2546; สุวรรณา เกรียงไกรเพ็ชร, 2552; เอมอร เนียมน้อย, 2546)

1.1.4 ผลจากการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนรายวิชาภาษาไทยในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ พบว่า ผู้เรียนมักจะจับใจความสำคัญหรือสาระของเรื่องที่อ่านไม่ได้ ส่งผลต่อการวิเคราะห์และประเมินค่าบทอ่าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบทอ่านบางประเภทมีโครงสร้างงานเขียนที่ซับซ้อนหรือต้องอาศัยการตีความและพื้นฐานในการรู้คำศัพท์ จึงจะทำให้เข้าใจเรื่องราวได้

1.1.5 ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศพบว่า การพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจาร์ณญาณของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองให้ประสบความสำเร็จในด้านวิชาการ วิชาชีพ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะใช้ในการเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้นและเป็นเนื้อหาเชิงลึกทางวิชาชีพมากยิ่งขึ้น (Parr and Woloshyn, 2013; Tang, 2012)

จากการศึกษาปัญหาและสาเหตุของการอ่านพบว่า ปัญหาด้านการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลมีส่วนสัมพันธ์กับความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจาร์ณญาณ เพราะเป็นความสามารถที่ผู้อ่านจะต้องพิจารณาข้อมูลอย่างละเอียดเพื่อตัดสินใจได้อย่างสมเหตุสมผล ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ผู้วิจัยนำไปใช้ในการศึกษาแนวคิดที่จะช่วยแก้ไขปัญหานั้นในขั้นตอนต่อไป

2. การศึกษาการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสรุปสาระสำคัญและหลักการของแนวคิดที่นำมาใช้เป็นแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจาร์ณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต **ฉบับยก่าง**

ขั้นตอนการดำเนินงานนี้ เป็นการศึกษาแนวคิดที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ โดยผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน โดยสรุปสาระสำคัญของแนวคิดได้ดังนี้

2.1 การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ (Concept-Oriented Reading Instruction: CORI)

Guthrie และคณะ ได้พัฒนาการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์พัฒนาขึ้นมาจากต้นแบบของการสร้างความผูกพันกับการอ่าน เพื่อส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดผลลัพธ์เชิงบวกในการอ่านและผสมผสานแรงจูงใจกับกลยุทธ์ในการอ่านเข้าด้วยกัน (Guthrie, Wigfield, and Prencevich, 2004; Guthrie. et al., 1996) โดยบูรณาการระหว่างเนื้อหาบทกวีการอ่าน โดยใช้บทอ่านที่ผู้เรียนสนใจหรือมีความรู้หรือประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจบทอ่านได้เร็วขึ้นและมีแรงจูงใจในการอ่านเพิ่มขึ้น ทั้งแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอก ผสานกับการใช้กลยุทธ์การอ่านที่หลากหลายตามลักษณะและประเภทของบทอ่านเพื่อใช้ทำความเข้าใจบทอ่าน จนผู้เรียนสามารถอ่านได้อย่างชำนาญ Guthrie and Cox (2001) ส่วนสำคัญทั้ง 2 ประการนี้จะกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความสนใจและเกิดความมั่นใจในศักยภาพของตนเอง ทำให้ผู้อ่านสามารถอ่านอย่างมีเป้าหมาย ตั้งใจอ่าน และส่งผลต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจ (Guthrie, 2004)

Guthrie Wigfield and Prencevich (2004) ยังได้เสนอกรอบของการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ (framework) ไว้ 4 ระยะ (Phases) ได้แก่ 1) ระยะที่ 1 การสังเกตและสำรวจตนเอง (Observe and personalize) คือ การที่ให้ผู้เรียนเลือกบทอ่านตามความสนใจหรือความรู้เดิมเพื่อกำหนดเป้าหมายในการอ่านและสำรวจความรู้เดิมของตนเองเพื่อเชื่อมโยงกับสถานการณ์ที่เป็นจริงหรือประสบการณ์จริงช่วยสร้างแรงจูงใจในการอ่านให้กับผู้เรียน 2) ระยะที่ 2 การค้นคว้าและเรียกคืน (Search and retrieve) คือ ผู้สอนต้องสอนกลยุทธ์ในการอ่านอย่างหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนนำไปทำความเข้าใจบทอ่านและทบทวนความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาผสมผสานกับบทอ่าน 3) ระยะที่ 3 การทำความเข้าใจเนื้อหาและบูรณาการ (Comprehend and integrate) คือ ผู้เรียนนำกลยุทธ์การอ่านมาใช้เพื่อสรุปความ ตีความ วิเคราะห์เนื้อหาสาระของบทอ่าน เพื่อหาประเด็นจากเรื่องที่อ่านแล้วนำไปบูรณาการกับความรู้หรือประสบการณ์ที่มีโดยสนับสนุนการจัดการอ่านแบบอภิปรายกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้นและช่วยให้ผู้เรียนบูรณาการจากแหล่งข้อมูลได้มากกว่า การอ่านคนเดียว และ 4) ระยะที่ 4 การติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น (Communicating to others) ผู้เรียนนำผลการอ่านมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมชั้นและครูเพื่อสรุปประเด็นสำคัญของบทอ่าน

นอกจากนี้ Guthrie และคณะ ยังได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนกลยุทธ์ การอ่านประเภทต่าง ๆ และแนวทางในการพัฒนาแรงจูงใจ โดยกล่าวว่า การสอนอ่านแบบเน้น มโนทัศน์จะเกิดประสิทธิภาพได้เมื่อผสานแนวทางการจัดการเรียนการสอนเหล่านี้เข้าด้วยกัน กล่าวคือ ผู้เรียนจำเป็นต้องมีแรงจูงใจจากการสร้างปฏิสัมพันธ์ในชีวิตจริง การกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ บทอ่านที่น่าสนใจ การสนับสนุนการให้ความร่วมมือ การให้อิสระ รางวัลและคำชมเชย ส่วนความสามารถในการรับรู้จะเพิ่มขึ้นได้ด้วยการสอนกลยุทธ์ในการอ่านโดยตรง ทำให้ผู้เรียนพัฒนาแรงจูงใจและกลยุทธ์ในการอ่านเพื่อนำมาทำความเข้าใจบทอ่าน

ผู้วิจัยวิเคราะห์สาระสำคัญของการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์จากเนื้อหาสาระ ดังกล่าวข้างต้นและสรุปได้ว่า การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ หมายถึง การสอนอ่านที่ช่วยให้ผู้เรียนฝึก ปฏิบัติโดยการสร้างมโนทัศน์หรือความคิดรวบยอดในการอ่าน โดยให้ผู้เรียนสำรวจตรวจสอบ ความต้องการของตนเอง ใช้บทอ่านที่ผู้เรียนสนใจและทำให้เกิดความมั่นใจในศักยภาพการอ่านของตน เลือกใช้กลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมสอดคล้องกับความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในความคิดรวบยอดของบทอ่านและพัฒนาแรงจูงใจในการอ่าน รวมทั้งมี การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งผลให้สามารถอ่านได้อย่างเข้าใจมากขึ้น

ผู้วิจัยนำสาระสำคัญของการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ มาสังเคราะห์เป็นหลักการ 3 ประการ ดังนี้

1. การเลือกใช้กลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมสอดคล้องกับความรู้ความสามารถและ ประสบการณ์ของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนใช้กลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมจะทำให้เข้าใจความคิดรวบยอดของ บทอ่านและสามารถวิเคราะห์บทอ่านได้อย่างมีหลักการและน่าเชื่อถือ

2. การใช้บทอ่านที่เหมาะสมและมีความเชื่อมโยงกับชีวิต ประสบการณ์และความรู้ ของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนสำรวจความต้องการของตนเองเพื่อกำหนดเป้าหมายในการอ่านและเชื่อมโยง บทอ่านเข้ากับภูมิหลัง เพื่อให้เกิดการค้นคว้าและเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างมีเหตุผล และเพื่อพัฒนา แรงจูงใจในการอ่านของผู้เรียน

3. การส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิด ร่วมกัน นำประสบการณ์และความรู้ของผู้เรียนแต่ละคนมาอภิปราย ทำให้สามารถเชื่อมโยงประเด็นที่ เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงและเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทำให้ได้ประโยชน์ที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

ความสัมพันธ์ระหว่างสาระสำคัญของการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และหลักการของ การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์แสดงดังภาพที่ 4

สาระสำคัญของการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์

การสอนอ่านที่ช่วยให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติโดยการสร้างมโนทัศน์หรือความคิด รวบรวมในการอ่าน ด้วยการเลือกใช้ กลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมสอดคล้องกับความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทอ่าน (Guthrie and Cox, 2001; Guthrie, Wigfield and Perencevich, 2004)

การพัฒนาแรงจูงใจในการอ่านของผู้เรียน โดยการสำรวจตรวจสอบ ความต้องการของตนเอง ตั้งเป้าหมายการอ่าน และใช้บทอ่านที่ผู้อ่านสนใจและเกิดความมั่นใจในศักยภาพการอ่านของตนเอง (Guthrie and Cox, 2001; Guthrie, Wigfield and Perencevich, 2004)

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมชั้นและผู้สอนเพื่อสรุปประเด็นสำคัญของบทอ่าน ส่งผลให้สามารถอ่านได้อย่างเข้าใจมากขึ้น (Guthrie, Wigfield and Perencevich, 2004; Stipek, 1996 cited in Swan, 2003)

หลักการของการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์

1. การเลือกใช้กลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสม สอดคล้องกับความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนใช้กลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมจะทำให้เข้าใจความคิด รวบรวมของบทอ่านและสามารถวิเคราะห์บทอ่านได้อย่างมีหลักการและน่าเชื่อถือ

2. การใช้บทอ่านที่เหมาะสมและมีความเชื่อมโยงกับชีวิต ประสบการณ์และความรู้ของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนสำรวจความต้องการของตนเองเพื่อตั้งเป้าหมายในการอ่านและเชื่อมโยงบทอ่านเข้ากับภูมิหลัง เพื่อให้เกิดการค้นคว้าและเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างมีเหตุผล และเพื่อพัฒนาแรงจูงใจในการอ่านของผู้เรียน

3. การส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดร่วมกัน นำประสบการณ์และความรู้ของผู้เรียนแต่ละคนมาอภิปราย ทำให้สามารถเชื่อมโยงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงและเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทำให้ได้ประโยชน์ที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างสาระสำคัญของการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และหลักการของการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ ฉบับยกร่าง

2.2 แนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ (Inquiry-based learning)

แนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบได้รับการพัฒนาขึ้นในปี ค.ศ. 1957 เป็นการจัดการเรียนที่ให้ผู้เรียนฝึกฝนการเรียนรู้โดยการคิดหาเหตุผลจากข้อมูลที่ได้รับ กล่าวคือ ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา ตั้งสมมติฐาน สืบหาข้อมูล รวบรวมข้อมูล และสร้างข้อสรุปด้วยตนเอง (Suchman, 1962) ซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยการให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการดำเนินการเรียนการสอน คำนึงว่าหาความรู้ด้วยตนเองหรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนคอยสนับสนุนชี้แนะช่วยเหลือตลอดจนแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545; พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2544; กพ เลหาไพบูลย์, 2542)

การเรียนรู้แบบสืบสอบเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ฝึกวิเคราะห์วิจารณ์ ฝึกสร้างองค์ความรู้ เน้นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าหาความรู้ โดยการตั้งคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการทางความคิดหาเหตุผลจนค้นพบความรู้ด้วยตนเอง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อไปได้อย่างกว้างขวาง กว้างขวาง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2546) การใช้คำถามที่เหมาะสมจะช่วยนำผู้เรียนไปสู่การค้นพบองค์ความรู้ใหม่ ๆ ได้ (ทิตินา แชมมณี, 2545)

การจำแนกระดับของการสืบสอบนั้นมีหลายแบบด้วยกัน อาศัยหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกันไป เช่น การใช้เกณฑ์ของความรู้เป็นตัวจัดประเภท ได้แก่ การสืบสอบโดยใช้ความรู้เดิมซึ่งเป็นการนำความรู้ที่มีอยู่แล้วไปใช้ในการกำหนดปัญหาเป็นแนวทางในการออกแบบและการสืบสอบหาความรู้แบบใหม่ซึ่งเป็นการพัฒนาหลักความรู้ใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการปรับปรุงวิธีการต่าง ๆ ให้ถูกต้องเหมาะสม หรือการจัดแบ่งระดับซึ่งเป็นที่นิยมตามบทบาทหน้าที่ของผู้เรียนและผู้สอนหรือกิจกรรมการเรียนการสอน

ผู้วิจัยวิเคราะห์สาระสำคัญของแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบจากเนื้อหาสาระดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า แนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ หมายถึง การดำเนินการเรียนการสอนโดยผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้โดยการตั้งสมมติฐานและใช้คำถามเป็นสิ่งกระตุ้น ผู้เรียนกำหนดและวางแผนดำเนินการศึกษาค้นคว้าคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการคิดใคร่ครวญอย่างเป็นระบบและรู้จักหาเหตุผล

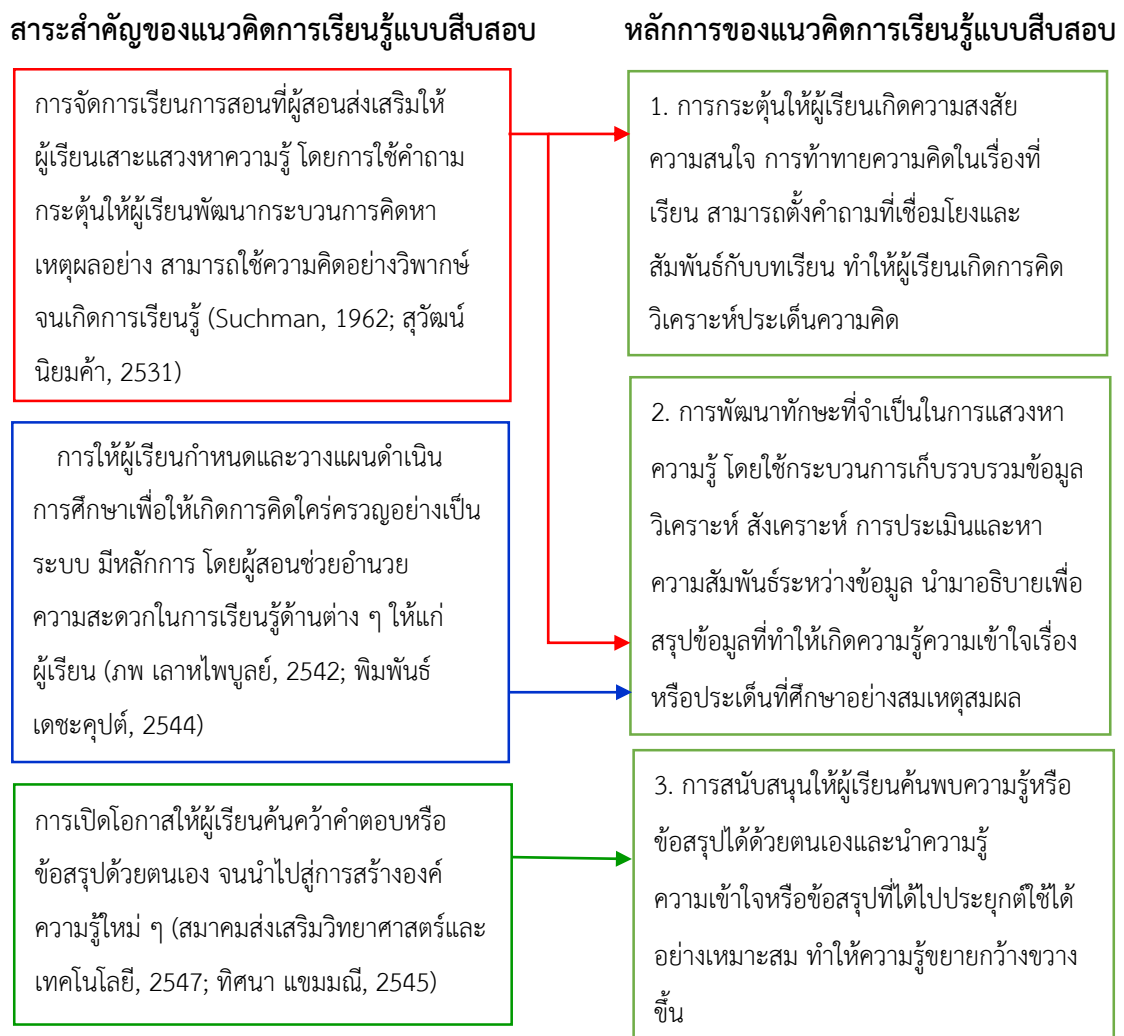
ผู้วิจัยนำสาระสำคัญของแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบมาสังเคราะห์เป็นหลักการ 3 ประการ ดังนี้

1. การกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสงสัย ความสนใจ การท้าทายความคิดในเรื่องที่เรียนสามารถตั้งคำถามที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กับบทเรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ประเด็นความคิด

2. การพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการแสวงหาความรู้ โดยใช้กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ การประเมินและหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล นำมาอธิบายเพื่อสรุปข้อมูลที่ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเรื่องหรือประเด็นที่ศึกษาอย่างสมเหตุสมผล

3. การสนับสนุนให้ผู้เรียนค้นพบความรู้หรือข้อสรุปได้ด้วยตนเองและนำความรู้ความเข้าใจหรือข้อสรุปที่ได้ ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม ทำให้ความรู้ขยายกว้างขวางขึ้น

ความสัมพันธ์ระหว่างสาระสำคัญของแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบและหลักการของแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบแสดงดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างสาระสำคัญของแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบและหลักการของแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ ฉบับยก่าง

ผู้วิจัยศึกษาเนื้อหาสาระของการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า แนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบมุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้จักประเมินข้อมูล ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนากระบวนการคิดและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ เสาะแสวงหาความรู้โดยใช้คำถาม ค้นหาคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการคิดอย่างเป็นระบบ รู้จักประเมินข้อมูลและหาเหตุผลจากการค้นคว้าหาความรู้ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่เหมาะสมและการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ ในขณะที่การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์จะทำให้ผู้เรียนรู้จักสำรวจตนเองและเรียกคืนเนื้อหาที่ตนเองมีความรู้ เพื่อนำความรู้และประสบการณ์มาผสมผสานเข้ากับบทอ่านจนนำไปสู่การเลือกบทอ่านที่มีความเกี่ยวข้องกับตนเอง และกำหนดให้ผู้เรียนจำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์จึงช่วยสนับสนุนผู้เรียนให้ใช้กลยุทธ์ในการอ่านเพื่อนำมาทำความเข้าใจเนื้อหาที่อ่านและสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาแรงจูงใจในการอ่าน โดยเฉพาะการตั้งเป้าหมายในการอ่านที่มีความเกี่ยวข้องกับทางวิชาการ วิชาชีพ และสังคม เพื่อให้สามารถค้นคว้าและเลือกข้อมูลได้อย่างมีเหตุผล นำข้อมูลที่ได้มาบูรณาการกับเนื้อหารายวิชาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อขยายข้อมูลให้เกิดสาระประโยชน์มากขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต (Development 1: D₁)

1. การสร้างรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ

ผู้วิจัยกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต ดังนี้

1.1 กำหนดหลักการของรูปแบบการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต เป็นรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้จัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความต้องการของตนเอง กำหนดเป้าหมายการอ่าน เลือกบทอ่าน และใช้กลยุทธ์เพื่อมาสรุป วิเคราะห์ และประเมินบทอ่าน โดยผู้สอนและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอภิปรายและแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

ผู้วิจัยนำหลักการของการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบที่สังเคราะห์ได้ มาสังเคราะห์รวมกันเป็นหลักการของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ทำให้ได้หลักการสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. การกระตุ้นให้ผู้เรียนสำรวจความต้องการอ่านของตนเอง เพื่อกำหนดเป้าหมายการอ่านและเลือกบทอ่านตรงตามเป้าหมาย โดยให้ผู้เรียนวางแผน กลยุทธ์การอ่านได้เหมาะสมกับประเภทของบทอ่าน

2. การใช้กลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมกับประสบการณ์การอ่านและองค์ประกอบของบทอ่านแต่ละประเภท ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้

3. การอ่านโดยใช้กระบวนการสืบสอบ ช่วยพัฒนาการอ่านวิเคราะห์และประเมินข้อมูลที่ได้จากการสืบค้น โดยพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูลประกอบความรู้และประสบการณ์เดิม ทำให้ได้ข้อสรุป สามารถประเมินค่าบทอ่าน และนำไปประยุกต์ใช้ตามเป้าหมายการอ่าน

4. การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันจากการอภิปราย โดยใช้ความรู้และประสบการณ์ เพื่อตรวจสอบ สะท้อนความคิด สร้างความเข้าใจเชิงลึกและกว้างขวาง เพื่อให้ได้ข้อมูลและข้อสรุปที่ได้จากการอ่าน

หลักการของรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบซึ่งเป็นผลจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์หลักการของการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบแสดงดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 หลักการของรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบอ่านเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ ฉบับยก่าง

1.2 การกำหนดวัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน

ผู้วิจัยวิเคราะห์หลักการของรูปแบบการเรียนการสอนที่นำไปสู่ผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน คือ ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มากำหนดวัตถุประสงค์หลักของรูปแบบการเรียนการสอน ได้แก่ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต ทั้งการสรุปใจความสำคัญ การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล และการนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์

1.3 การกำหนดขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอน

1.3.1 ผู้วิจัยนำหลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนมาวิเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางในการจัดการเรียนการสอนและขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นไปตามหลักการของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

ตารางที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ *ฉบับยกร่าง*

หลักการของรูปแบบการเรียนการสอน	แนวทางการจัดการเรียนการสอน
1. การกระตุ้นให้ผู้เรียนสำรวจความต้องการอ่านของตนเอง เพื่อกำหนดเป้าหมายการอ่าน และเลือกบทอ่านตรงตามเป้าหมาย โดยให้ผู้เรียนวางแผน กลยุทธ์การอ่านได้เหมาะสมกับประเภทของบทอ่าน	1. ผู้สอนสนับสนุนให้ผู้เรียนสำรวจความต้องการและเป้าหมายในการเรียนรู้เพื่อนำมากำหนดเป้าหมายในการอ่าน และให้ผู้เรียนร่วมกันคัดเลือกบทอ่านที่ตรงกับเป้าหมายในการเรียนรู้ของตน 2. ผู้สอนทบทวนความรู้ประเภทของงานเขียนและองค์ประกอบตามโครงสร้างของงานเขียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนวิเคราะห์บทอ่านตามองค์ประกอบในโครงสร้างงานเขียน
2. การใช้กลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมกับประสบการณ์การอ่านและองค์ประกอบของบทอ่านแต่ละประเภท ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้	3. ผู้สอนเตรียมกลยุทธ์การอ่านและสาธิตกลยุทธ์ที่หลากหลายให้แก่ผู้เรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้กลยุทธ์การอ่านให้เหมาะกับบทอ่านแต่ละประเภท 4. ผู้เรียนบันทึกการอ่าน โดยสรุปสาระสำคัญ กลยุทธ์การอ่าน การสืบค้นข้อมูล การประเมินข้อมูล และการประยุกต์ใช้

หลักการของรูปแบบ การเรียนการสอน	แนวทางการจัดการเรียนการสอน
3. การอ่านโดยใช้กระบวนการ สืบสอบ ช่วยพัฒนาการอ่าน วิเคราะห์และประเมินข้อมูลที่ ได้จากการสืบค้น โดย พิจารณาความน่าเชื่อถือของ ข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูล ประกอบความรู้และ ประสบการณ์เดิม ทำให้ได้ ข้อสรุป สามารถประเมินค่า บทอ่าน และนำไปประยุกต์ใช้ ตามเป้าหมายการอ่าน	5. ผู้เรียนตั้งคำถามสำคัญที่เกี่ยวเนื่องกับบทอ่าน เพื่อ นำมาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย 6. ผู้เรียนประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้ค้นคว้า มา แล้วนำมาเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับบทอ่านเพื่อ ประเมินค่าบทอ่านอย่างมีเหตุผล
4. การส่งเสริมการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกัน จากการ อภิปราย โดยใช้ความรู้และ ประสบการณ์ เพื่อตรวจสอบ สะท้อนความคิด สร้างความ เข้าใจเชิงลึกและกว้างขวาง เพื่อให้ได้ข้อมูลและข้อสรุปที่ ได้จากการอ่าน	7. ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพื่ออภิปรายขยาย ความรู้ร่วมกัน 8. ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและร่วมกันวางแผน แผนการอ่านในครั้งต่อไป โดยมีผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ

1.3.2 ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอน โดยนำแนวทางการจัดการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบมาสังเคราะห์เป็นขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1. ขั้นสำรวจตรวจตรา เป็นขั้นที่ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สำรวจความต้องการและกำหนดเป้าหมายในการอ่านด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนคัดเลือกบทอ่านที่ตรงกับเป้าหมายในการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การเลือกบทอ่านที่มีความเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์กับผู้เรียน ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่

1.1 ผู้เรียนตรวจสอบความสนใจในการอ่านของตนเอง โดยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความต้องการและความสนใจของตนเองในด้านการอ่านเพื่อเลือกบทอ่าน

1.2 ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายในการอ่าน วางแผนการอ่าน และกำหนดบทอ่าน โดยให้ผู้เรียนวางแผนการอ่านของตนเอง เช่น ตั้งเป้าหมายในการอ่าน เนื้อหาบทอ่านที่สนใจอ่าน ปริมาณบทอ่าน เวลาที่ใช้ในการอ่าน

2. ชั้นเรียนรู้และฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์ เป็นขั้นที่ผู้สอนทบทวนความรู้ประเภทของงานเขียนและองค์ประกอบตามโครงสร้างของงานเขียน และให้ผู้เรียนฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์การอ่าน เพื่อให้ผู้เรียนฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์การอ่าน และสรุปหรือระบุใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน ได้แก่

2.1 ผู้สอนให้ความรู้ผู้เรียนเกี่ยวกับการอ่านและฝึกการใช้กลยุทธ์การอ่าน

1) ผู้สอนให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะของบทอ่านประเภทต่าง ๆ เช่น องค์ประกอบของบทอ่านแต่ละประเภท การพิจารณาแนวคิดหรือทัศนคติของผู้แต่ง การวิเคราะห์กลวิธีการแต่ง ภาพสะท้อนสังคม การวิเคราะห์ฉาก ตัวละคร พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบการอธิบาย

2) ผู้เรียนเรียนรู้กลยุทธ์การอ่านประเภทต่าง ๆ เช่น การคาดเดาเนื้อเรื่อง การอ่านซ้ำ การตั้งคำถาม การสรุปเรื่อง การใช้ผังมโนทัศน์ ทั้งในด้านลักษณะและวิธีใช้เพื่อให้เหมาะสมกับบทอ่านแต่ละประเภท*

(* ขั้นตอนนี้จะสอนใน 2 ครั้งแรกของการสอนกลยุทธ์การอ่าน ส่วนในครั้งต่อ ๆ ไป ผู้เรียนจะเลือกใช้กลยุทธ์การอ่านที่ได้เรียนรู้มาแล้ว ไปใช้ฝึกอ่านบทอ่าน)

2.2 ผู้เรียนฝึกอ่านและวิเคราะห์บทอ่าน

1) ผู้สอนแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยและฝึกอ่านบทอ่านที่ผู้สอนคัดเลือกมาให้

2) ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายบทอ่านในด้านใจความสำคัญ องค์ประกอบของบทอ่าน และกลวิธีการแต่ง

3) ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปและวิเคราะห์บทอ่านตัวอย่างที่ผู้สอนเตรียมมา

2.3 ผู้เรียนนำบทอ่านที่ตนเองเลือกมาฝึกอ่านและเลือกใช้กลยุทธ์การอ่าน

1) ผู้เรียนค้นคว้าบทอ่านที่ตนเองสนใจในคาบเรียนเพื่อนำมาฝึกอ่าน

2) ผู้เรียนนำบทอ่านที่ตนเองเลือกมาฝึกอ่าน โดยนำความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบทอ่านที่ได้เรียนรู้และกลยุทธ์ต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสม

3) ผู้เรียนสรุปผลวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบของบทอ่าน และบันทึกประเด็นลงในแบบบันทึกการอ่าน

3. ขั้นตามติดสืบค้น เป็นขั้นที่ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนกำหนดคำถามหรือประเด็นสำคัญเพื่อนำไปสู่การสืบค้นเพิ่มเติมโดยการร่วมสนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนได้อ่าน และให้ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการศึกษาค้นคว้าที่ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้ ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่

3.1 ผู้เรียนระบุหัวข้อหรือคำถามที่สนใจและเกี่ยวข้องกับบทอ่าน

1) ผู้เรียนคัดเลือกประเด็นหรือคำถามที่น่าสนใจ

2) ผู้สอนอธิบายวิธีพิจารณาและประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล สอนหลักในการเลือกและวางแผนการสืบค้น เช่น แหล่งที่มาของข้อมูล ความน่าเชื่อถือ ผลงาน การศึกษาและความเชี่ยวชาญของผู้เขียน การได้รับการอ้างอิงจากฐานข้อมูล การมีคณะกรรมการกลั่นกรองข้อมูล การมีสถิติหรือผลวิจัยมารองรับ หน่วยงานที่ให้ข้อมูล*

(* ขั้นตอนนี้จะสอนเพียงครั้งแรกของการสืบค้นข้อมูล)

3.2 ผู้เรียนสืบค้นตามประเด็นที่กำหนดด้วยตนเอง โดยการสืบค้นจากเอกสาร ตำรา หรือแหล่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งในและนอกห้องเรียน ตามความเหมาะสมกับเวลาและเนื้อหา

4. ขั้นลงข้อสรุป เป็นขั้นที่ผู้เรียนวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่สืบค้นและประมวลข้อสรุปอย่างมีเหตุผล และนำข้อมูลที่คัดเลือกแล้วมาเชื่อมโยงกับความรู้หรือประสบการณ์หรือบทอ่าน ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่

4.1 ผู้เรียนวิเคราะห์และพิจารณาความน่าเชื่อถือของบทอ่าน โดยการวิเคราะห์และพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่สืบค้นด้วยตนเองตามหลักการที่ได้เรียนรู้ และตัดสินใจเลือกเชื่อหรือไม่เชื่อในข้อมูลที่สืบค้น

4.2 ผู้เรียนสรุปเนื้อหาที่ได้จากการอ่านและค้นคว้า

1) ผู้เรียนพิจารณาความสัมพันธ์และความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างบทอ่านกับข้อมูลที่สืบค้นหรือความรู้เดิม

2) ผู้เรียนพิจารณาบทอ่านทั้งในด้านความเหมาะสมของภาษา การนำเสนอแนวคิด ความถูกต้องของเนื้อหา

3) ผู้เรียนได้ข้อสรุปในประเด็นของตนเองและเขียน

เพิ่มเติมลงแบบบันทึกการอ่าน

5. ขั้นตรวจสอบแลกเปลี่ยน เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันประมวลความคิดรวบยอดที่ได้จากการอ่านและการค้นคว้าเพิ่มเติม ผ่านการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม เป็นการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับจากบทอ่านกับข้อค้นพบที่ได้จากการเสาะแสวงหาความรู้ ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่

5.1 ผู้เรียนแลกเปลี่ยนประเด็นที่ตนเองสรุปได้จากการอ่านและการสืบค้น

1) ผู้เรียนนำข้อสรุปที่ได้จากการสืบค้นมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันตามลักษณะบทอ่านหรือหัวข้อการเรียนรู้ที่กำหนดเพื่อให้ได้ข้อสรุป

2) ผู้เรียนตรวจสอบบันทึกการอ่าน โดยระบุความรู้ความเข้าใจและกระบวนการสืบค้น

5.2 ผู้เรียนเชื่อมโยงการอ่านสู่การประยุกต์ใช้และวางแผนการอ่านเป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนร่วมกันวางแผนการอ่านในครั้งต่อไป โดยการกำหนดบทอ่านที่จะเรียนรู้ร่วมกันผ่านบทอ่านที่ผู้สอนจะเตรียมมา เช่น สารคดีท่องเที่ยว สารคดีอัตชีวประวัติ สารคดีชีวประวัติ บทความวิชาการด้านต่าง ๆ

ขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมนทัศน์ และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบที่พัฒนาขึ้นเป็นผลจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนการสอน แสดงดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างแนวทางการจัดการเรียนการสอนและขั้นตอนการสอนตามรูปแบบ
ฉบับยกกว้าง

1.4 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนนี้ เป็นการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นก่อนการใช้รูปแบบการเรียนการสอน และหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) การวัดและประเมินผลก่อนการใช้รูปแบบการเรียนการสอน เป็นการวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณก่อนการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจำนวน 5 แผน เพื่อทราบว่าก่อนการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณมากน้อยเพียงใด เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผล คือ แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ฉบับก่อนเรียน

2) การวัดและประเมินผลหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน เป็นการวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจำนวน 5 แผน เพื่อทราบว่าหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณมากน้อยเพียงใด เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผล คือ แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ฉบับหลังเรียน

ผลจากการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต สรุปได้ดังปรากฏในภาพ ภาพที่ 8

รูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ
หลักการ
<ol style="list-style-type: none"> 1. การกระตุ้นให้ผู้เรียนสำรวจความต้องการอ่านของตนเอง เพื่อกำหนดเป้าหมายการอ่านและเลือกบทอ่านตรงตามเป้าหมาย โดยให้ผู้เรียนวางแผนกลยุทธ์การอ่านได้เหมาะสมกับประเภทของบทอ่าน 2. การใช้กลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมกับประสบการณ์การอ่านและองค์ประกอบของบทอ่านแต่ละประเภท ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้ 3. การอ่านโดยใช้กระบวนการสืบสอบ ช่วยพัฒนาการอ่านวิเคราะห์และประเมินข้อมูลที่ได้จากการสืบค้น โดยพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูลประกอบความรู้และประสบการณ์เดิม ทำให้ได้ข้อสรุป สามารถประเมินค่าบทอ่านและนำไปประยุกต์ใช้ตามเป้าหมายการอ่าน 4. การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จากการอภิปราย โดยใช้ความรู้และประสบการณ์ เพื่อตรวจสอบ สะท้อนความคิด สร้างความเข้าใจเชิงลึกและกว้างขวาง เพื่อให้ได้ข้อมูลและข้อสรุปที่ได้จากการอ่าน
วัตถุประสงค์
เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต ทั้งการสรุปใจความสำคัญ การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล และการนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์
ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน
<p>ขั้นตอนที่ 1 ขั้นสำรวจตรวจตรา</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1 ตรวจสอบความสนใจในการอ่านของตนเอง โดยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความต้องการและความสนใจของตนเองในด้านการอ่าน เพื่อเลือกบทอ่าน 1.2 กำหนดเป้าหมายในการอ่าน วางแผนการอ่านและกำหนดบทอ่าน โดยให้ผู้เรียนวางแผนการอ่านของตนเอง <p>ขั้นตอนที่ 2 ขั้นเรียนรู้และฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์</p> <ol style="list-style-type: none"> 2.1 การให้ความรู้ผู้เรียนเกี่ยวกับการอ่านและการใช้กลยุทธ์การอ่าน โดยผู้สอนให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะของบทอ่านประเภทต่าง ๆ และผู้เรียนเรียนรู้กลยุทธ์การอ่าน 2.2 ฝึกอ่านและวิเคราะห์บทอ่านตัวอย่าง 2.3 นำบทอ่านที่ตนเองเลือกมาฝึกอ่านและเลือกใช้กลยุทธ์การอ่าน <p>ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตามติดสืบค้น</p> <ol style="list-style-type: none"> 3.1 ระบุหัวข้อหรือคำถามที่สนใจและเกี่ยวข้องกับบทอ่าน 3.2 ดำเนินการสืบค้นตามประเด็นที่กำหนด โดยการสืบค้นจากเอกสาร ตำรา หรือแหล่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งในและนอกห้องเรียน ตามความเหมาะสมกับเวลาและเนื้อหา <p>ขั้นตอนที่ 4 ขั้นลงข้อสรุป</p> <ol style="list-style-type: none"> 4.1 วิเคราะห์และพิจารณาความน่าเชื่อถือของบทอ่าน ตามหลักการที่ได้เรียนรู้ 4.2 สรุปเนื้อหาที่ได้จากการอ่านและค้นคว้า ทั้งในด้านความสัมพันธ์และความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างบทอ่านกับข้อมูลที่สืบค้นหรือความรู้เดิม ความถูกต้องเหมาะสมของบทอ่าน <p>ขั้นตอนที่ 5 ขั้นตรวจสอบแลกเปลี่ยน</p> <ol style="list-style-type: none"> 5.1 แลกเปลี่ยนประเด็นที่ตนเองสรุปได้จากการอ่านและการสืบค้น และเขียนแบบบันทึกการอ่าน 5.2 เชื่อมโยงการอ่านสู่การประยุกต์ใช้และวางแผนการอ่าน โดยให้ผู้เรียนร่วมกันวางแผนการอ่านในครั้งต่อไป
การวัดและประเมินผล
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้นี้ เป็นการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นทั้งก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

ภาพที่ 8 รูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ ฉบับย่อ

2. การจัดทำเอกสารประกอบรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

ผู้วิจัยจัดทำเอกสารประกอบรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ คู่มือการใช้รูปแบบ ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น โดยมีขั้นตอนการพัฒนา ดังนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2556 รายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ในด้านคำอธิบายรายวิชา เนื้อหาสาระ วัตถุประสงค์ และผลการเรียนรู้

2.2 ศึกษาเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องกับประเภทบทอ่านที่เหมาะสมกับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา จากนั้นคัดเลือกประเภทของบทอ่านเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนมา จำนวน 5 ประเภท ได้แก่ ข่าว โฆษณา สารคดี บทความวิชาการ และเรื่องสั้น ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แผนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามหลักสอนอ่านแบบเน้น มโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบของกลุ่มทดลอง

แผนการจัดการ การเรียนการสอน	บทอ่าน		เวลาที่ใช้ในการจัด การเรียนการสอน (ชั่วโมง)
	ประเภท	ความยาว (คำ)	
1	ข่าว	250-300	2
2	โฆษณา	50	2
3	สารคดี	500-750	4
4	บทความวิชาการ	3,000	4
5	เรื่องสั้น	900	4
รวม			16

แผนการจัดการเรียนการสอนข้างต้น เป็นหน่วยการจัดการเรียนการสอนการอ่าน จำนวน 5 หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยเลือกประเภทบทอ่านที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา เกณฑ์การจัดลำดับบทอ่านตามตารางดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจัดเรียงตามลักษณะองค์ประกอบของบทอ่านและความยาวของบทอ่าน เริ่มตั้งแต่องค์ประกอบของบทอ่านที่วิเคราะห์ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นที่มีขนาดสั้น คือ ข่าว จนถึงขนาดยาว คือ บทความวิชาการ และบันเทิงคดีประเภทเรื่องสั้นที่มีองค์ประกอบของบทอ่าน 5 องค์ประกอบ

ทั้งนี้ สำหรับบทอ่านขนาดสั้นคือ ข่าว และ โฆษณา การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจนครบทั้ง 5 ขั้นตอน จะดำเนินการจัดการเรียนการสอนบทอ่านละ 1 แผน/1 ครั้ง/วงรอบ รวม 2 แผน (2 วงรอบ) และใช้เวลาแผนละ 2 ชั่วโมง/1 สัปดาห์ รวม 4 ชั่วโมง (2 สัปดาห์)

ส่วนบทอ่านที่มีขนาดยาวและซับซ้อนขึ้น คือ สารคดี บทความวิชาการ และเรื่องสั้น จะจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจนครบทั้ง 5 ขั้นตอน โดยดำเนินการจัดการเรียนการสอนบทอ่านละ 1 แผน/2 ครั้ง/วงรอบ รวม 3 แผน (3 วงรอบ) และใช้เวลาแผนละ 4 ชั่วโมง/2 สัปดาห์ รวม 12 ชั่วโมง (6 สัปดาห์) โดยมีความยืดหยุ่นของเวลาในแต่ละขั้นตามความยาวของบทอ่านแต่ละประเภท

รวมจำนวนแผนการจัดการเรียนการสอนทั้งสิ้น 5 แผน ใช้การจัดการเรียนการสอนตามขั้นตอนของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจำนวน 5 วงรอบ ใช้เวลา 8 สัปดาห์ และชั่วโมงการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง

2.3 สร้างแผนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น (รายละเอียดในภาคผนวก ง) โดยการกำหนดเนื้อหารายวิชา และสร้างแผนการจัดการเรียนการสอนตามประเภทบทอ่านจำนวน 5 แผน แต่ละแผนประกอบด้วย ชื่อแผนการจัดการเรียนการสอน จำนวนชั่วโมง ความคิดรวบยอด จุดประสงค์การเรียนการสอน เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ในแผนการจัดการเรียนการสอนผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนตามขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น

ส่วนแผนการจัดการเรียนการสอนปกติสำหรับกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยพัฒนาแผนการจัดการเรียนการสอนจำนวน 5 แผน ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (มคอ.3) แผนการจัดการเรียนการสอนแบบปกติใช้เนื้อหาเช่นเดียวกับกลุ่มทดลอง ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แผนการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มควบคุม

แผนการจัด การเรียนการสอน	บทอ่าน		เวลาที่ใช้ในการจัด การเรียนการสอน (ชั่วโมง)
	ประเภท	ความยาว (คำ)	
1	ข่าว	250-300	2
2	โฆษณา	50	2
3	สารคดี	500-750	4

แผนการจัดการ การเรียนการสอน	บทอ่าน		เวลาที่ใช้ในการจัด การเรียนการสอน (ชั่วโมง)
	ประเภท	ความยาว (คำ)	
4	บทความวิชาการ	3,000	4
5	เรื่องสั้น	900	4
	รวม		16

รายละเอียดของขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งผู้สอนจัดการเรียนการสอนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (มคอ.3) ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการสื่อสาร เข้าใจกระบวนการอ่าน สามารถนำเสนอสาระและความรู้ไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาชีวิต และใช้การอ่านเป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้เพื่อช่วยให้การรับสารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง (ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนอ่านอย่างมี วิจาร์ณญาณตามหลักการสอนอ่านแบบเน้น มโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ)	กลุ่มควบคุม (ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนอ่านอย่างมี วิจาร์ณญาณแบบปกติ)
<p>1. ขั้นสำรวจตรวจตรา เป็นขั้นที่ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สำรวจ ความต้องการและกำหนดเป้าหมายในการอ่านด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนคัดเลือกบทอ่านที่ตรงกับเป้าหมายในการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การเลือกบทอ่านที่มีความเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์กับผู้เรียน</p> <p>2. ขั้นเรียนรู้และฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์ เป็นขั้นที่ผู้สอนทบทวนความรู้ประเภทของงานเขียนและองค์ประกอบตามโครงสร้างของงานเขียน และให้ผู้เรียนฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์การอ่าน เพื่อให้ผู้เรียนฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์การอ่าน และสรุปหรือระบุใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้</p> <p>3. ขั้นตามติดสืบค้น เป็นขั้นที่ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนกำหนดคำถามหรือประเด็นสำคัญเพื่อนำไปสู่การสืบค้นเพิ่มเติมโดยการร่วมสนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่</p>	<p>1. ขั้นนำ ผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการทบทวนความรู้พื้นฐานที่จำเป็นที่จะใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนหรือการชวนอภิปรายและใช้คำถามที่สัมพันธ์กับหัวข้อการเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์</p> <p>2. ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถอ่านได้อย่างมีวิจาร์ณญาณ โดยใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย เช่น การบรรยาย การอภิปราย การถามตอบ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้</p> <p>1) ขั้นเตรียมตัวอ่าน โดยผู้สอนเตรียมบทอ่านและให้ผู้เรียนอ่านแบบคร่าว</p> <p>2) ขั้นสอนหลักการอ่านโดยผู้สอนสอนหลักการอ่านอย่างมีวิจาร์ณญาณและอธิบายองค์ประกอบของบทอ่านแต่ละประเภท และให้ผู้เรียนอ่านเนื้อเรื่อง</p>

กลุ่มทดลอง (ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนอ่านอย่างมี วิจารณ์ญาณตามหลักการสอนอ่านแบบเน้น มโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ)	กลุ่มควบคุม (ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนอ่านอย่างมี วิจารณ์ญาณแบบปกติ)
<p>ผู้เรียนได้อ่าน และให้ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการศึกษาค้นคว้าที่ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้</p> <p>4. ขั้นลงข้อสรุป เป็นขั้นที่ผู้เรียนวิเคราะห์ความ น่าเชื่อถือของข้อมูลที่สืบค้นและประมวลข้อสรุปอย่าง มีเหตุผล และนำข้อมูลที่คัดเลือกแล้วมาเชื่อมโยงกับ ความรู้หรือประสบการณ์หรือบทอ่าน</p> <p>5. ขั้นตรวจสอบแลกเปลี่ยน เป็นขั้นที่ผู้เรียน ร่วมกันประมวลความคิดรวบยอดที่ได้จากการอ่านและ การค้นคว้าเพิ่มเติม ผ่านการอภิปรายแลกเปลี่ยน ความรู้ภายในกลุ่ม เป็นการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับจาก บทอ่านกับข้อค้นพบที่ได้จากการเสาะแสวงหาความรู้</p>	<p>แบบละเอียดตามหลักการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ พิจารณาเนื้อหา แนวคิดที่สำคัญของเรื่อง และกลวิธี การแต่ง</p> <p>3. ขั้นสรุปและอภิปราย ผู้สอนหรือผู้เรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญจาก การอ่าน อภิปรายคุณค่าและทำแบบฝึกที่เกี่ยวข้อง กับบทอ่าน หรือการนำเสนอผลการอ่านหน้าชั้นเรียน</p>

2.4 ผู้วิจัยกำหนดการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ตาม
 ขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนที่สร้างขึ้น ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 กำหนดการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

แผนการ จัดการ เรียน การสอน	ประเภท บทอ่าน	สัปดาห์ ที่	การจัดการเรียนการสอนอ่านอย่าง มีวิจารณ์ญาณตามหลักการสอน อ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิด การเรียนรู้แบบสืบสอบ		การจัดการเรียนการสอนอ่านอย่าง มีวิจารณ์ญาณแบบปกติ	
			ขั้นตอน การจัดการเรียน การสอน	ขอบข่าย เนื้อหา	ขั้นตอน การจัดการเรียน การสอน	ขอบข่าย เนื้อหา
1	ข่าว	1	1. ขั้นสำรวจ ตรวจตรา 2. ขั้นเรียนรู้ และฝึกอ่านโดยใช้ กลยุทธ์ 3. ขั้นตามติด สืบค้น	-ความหมาย ของบทอ่าน แต่ละประเภท -การแบ่ง ประเภทของ บทอ่าน	1. ขั้นนำ 2. ขั้นจัด กิจกรรมการเรียน การสอน 3. ขั้นสรุปและ อภิปราย	-ความหมาย ของบทอ่านแต่ ละประเภท -การแบ่ง ประเภทของ บทอ่าน

แผนการจัดการเรียนการสอน	ประเภทบทอ่าน	สัปดาห์ที่	การจัดการเรียนการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ		การจัดการเรียนการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณแบบปกติ	
			ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน	ข้อบ่งชี้	ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน	ข้อบ่งชี้
			4. ขั้นลงข้อสรุป 5. ขั้นตรวจสอบแลงเปลี่ยน	-โครงสร้างของบทอ่าน -หลักการอ่าน -ประโยชน์ที่ได้รับจากการอ่าน		-โครงสร้างของบทอ่าน -หลักการอ่าน -ประโยชน์ที่ได้รับจากการอ่าน
2	โฆษณา	2	มีรายละเอียดเหมือนกับแผนการจัดการเรียนการสอนที่ 1 ซึ่งจัดการเรียนการสอนโดยใช้ระยะเวลา 1 สัปดาห์/วงรอบ			
3	สารคดี	3	1. ขั้นสำรวจตรวจตรา 2. ขั้นเรียนรู้และฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์	-ความหมายของบทอ่านแต่ละประเภท -การแบ่งประเภทของบทอ่าน	1. ขั้นนำ 2. ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	-ความหมายของบทอ่านแต่ละประเภท -การแบ่งประเภทของบทอ่าน
		4	3. ขั้นตามติดสืบค้น 4. ขั้นลงข้อสรุป 5. ขั้นตรวจสอบแลงเปลี่ยน	-โครงสร้างของบทอ่าน -หลักการอ่าน -ประโยชน์ที่ได้รับจากการอ่าน	2. ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (ต่อ) 3. ขั้นสรุปและอภิปราย	-โครงสร้างของบทอ่าน -หลักการอ่าน -ประโยชน์ที่ได้รับจากการอ่าน
4	บทความวิชาการ	5-6	มีรายละเอียดเหมือนกับแผนการจัดการเรียนการสอนที่ 3 ซึ่งจัดการเรียนการสอนโดยใช้ระยะเวลา 2 สัปดาห์/วงรอบ			
5	เรื่องสั้น	7-8				

2.5 จัดทำคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน (รายละเอียดในภาคผนวก ค) ประกอบด้วยสาระสำคัญ 7 ส่วน ได้แก่ 1) แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบการเรียนการสอน

2) หลักการของรูปแบบการเรียนการสอน 3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน 4) ขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอน 5) การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน 6) แนวทางในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ และ 7) เงื่อนไขในการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

3. การตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพของรูปแบบและเอกสารประกอบรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

เมื่อพัฒนาร่างรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยนำร่างของรูปแบบการเรียนการสอนไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

3.1 นำรูปแบบการเรียนการสอนและแผนการจัดการเรียนการสอนเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ความเหมาะสมของกิจกรรมและการใช้ถ้อยคำ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง

3.2 ปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนและแผนการจัดการเรียนการสอนตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3.3 นำเอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอนพร้อมแบบประเมินเอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินจำนวน 5 ท่าน (รายชื่อในภาคผนวก ก) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบการเรียนการสอนและเอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอน ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) เมื่อค่าดัชนีความสอดคล้องที่คำนวณได้มีค่าระหว่าง 0.50-1.00 แสดงว่ารายการประเมินข้อนั้นมีความสอดคล้อง ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนและเอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอน พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนและเอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอนมีค่าดัชนีความสอดคล้องเฉลี่ยเท่ากับ 0.83 และประเด็นที่สอดคล้องมีค่า IOC มากกว่า 0.5 ทุกรายการ ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์สำหรับการปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน

3.4 นำรายละเอียดผลการพิจารณาและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการเรียนการสอน มีดังนี้

รูปแบบการเรียนการสอน

1) ภาพรวมของรูปแบบการเรียนการสอนมีความชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานของรูปแบบ มีความเชื่อมโยงกันในแต่ละองค์ประกอบ แต่ควรขยายรายละเอียดของกิจกรรมในบางขั้นตอนให้ละเอียดชัดเจนขึ้น (การฝึกให้ผู้เรียนตั้งคำถาม) เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในการนำไปใช้สอนในชั้นเรียนจริง

2) การให้ความรู้เกี่ยวกับการอ่านและการใช้กลยุทธ์การอ่าน ควรให้ผู้เรียนสืบค้นความรู้เองมากกว่าผู้สอนให้ความรู้ เนื่องจากเป็นรูปแบบที่ใช้กับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา กระบวนการเรียนรู้จึงควรให้ผู้เรียนสืบค้นความรู้เองมากกว่าผู้สอนเป็นผู้นำมาให้ ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบให้ชัดเจนมากขึ้น

คู่มือของรูปแบบการเรียนการสอน

1) ควรขยายรายละเอียดในข้อกำหนดเป้าหมายในการอ่าน การวางแผนการอ่าน และการกำหนดบทอ่าน

2) ผู้สอนต้องทราบและสามารถแนะนำให้ผู้เรียนใช้กลยุทธ์การอ่านได้อย่างเหมาะสม คู่มือต้องเพิ่มกลยุทธ์การอ่านและแนวทางการใช้กลยุทธ์

3) การที่ผู้วิจัยเขียนไว้ในคู่มือการใช้รูปแบบ โดยระบุว่า สำหรับการเรียนการสอนครั้งแรก ๆ ผู้สอนจะช่วยผู้เรียนในการฝึกตั้งคำถาม ดังนั้น ถ้าครั้งต่อ ๆ ไป ควรเน้นให้ชัดเจนว่าผู้สอนจะลดบทบาทในการช่วยผู้เรียนลง

แผนการจัดการเรียนการสอน

พิจารณาจากตัวอย่างแผนการจัดการเรียนการสอน มีข้อสังเกตว่า การใช้สื่อวีดิทัศน์สารคดีเพื่อนำเข้าสู่การตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาสาระ แง่คิด ประโยชน์ ฯลฯ นั้น มีความเหมาะสมหรือไม่ เนื่องจากการดูเป็นการรับสารด้วยการฟังเสียงคุณภาพ ซึ่งเป็นกระบวนการรับสารที่ต่างจากการรับสารโดยการอ่าน ซึ่งใช้การเรียนรู้ผ่านการใช้สายตามองตัวหนังสือที่อ่านเท่านั้น ผลที่ได้จะเหมือนกันได้จริงหรือไม่

3.5 ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และหาข้อสรุปร่วมกันในการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งได้ปรับปรุงตามรายละเอียดดังนี้

รูปแบบการเรียนการสอน

1) ใส่รายละเอียดเกี่ยวกับการฝึกให้ผู้เรียนฝึกตั้งคำถามในเอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอน หัวข้อ เงื่อนไขในการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอน เพื่อเน้นย้ำถึงรายละเอียดสำคัญตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำ

2) เนื่องจากเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 ผู้สอนจึงสอนข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกลยุทธ์การอ่านทั้งในด้านลักษณะและวิธีการใช้ให้แก่ผู้เรียน แต่สนับสนุนให้ผู้เรียนค้นคว้าหากกลยุทธ์อื่น ๆ ที่ผู้เรียนสนใจหรือมีความรู้เดิมเพื่อนำมาใช้อ่านโดยมีผู้สอนคอยให้คำแนะนำ

คู่มือของรูปแบบการเรียนการสอน

1) ปรับปรุงคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน เกี่ยวกับการประเภทของเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการอ่าน โดยเพิ่มเติมรายละเอียดวัตถุประสงค์การอ่าน ได้แก่

การอ่านเพื่อติดตามข่าวสาร การอ่านเพื่อความรู้ การอ่านเพื่อความบันเทิง การอ่านเพื่อนำไปใช้ ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ขยายรายละเอียดเกี่ยวกับการวางแผนการอ่านที่เลือกตามความสนใจ ความสามารถ ระยะเวลาที่ใช้อ่าน ปริมาณบทอ่าน รวมถึงประเภทและลักษณะของบทอ่านต่าง ๆ ได้แก่ ข่าว โฆษณา สารคดี บทความวิชาการ และเรื่องสั้น

2) ปรับปรุงคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน โดยเพิ่มรายละเอียดของ ลักษณะกลยุทธ์การอ่านประเภทต่าง ๆ และแนวทางการใช้กลยุทธ์แต่ละประเภท เพื่อให้ผู้เรียน สามารถนำกลยุทธ์ต่าง ๆ ไปใช้ให้เหมาะสมตามประเภทบทอ่าน ตามความสนใจ หรือตาม ความสามารถของตนเอง

แผนการจัดการเรียนการสอน

1) เปลี่ยนแปลงสื่อสารคดีเพื่อใช้ในการตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาสาระ แง่คิด ประโยชน์ จากวิถีทัศน์เป็นตัวอย่างบทอ่านสารคดีสั้นจากนิตยสารศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้สอดคล้อง กับตัวแปรตามที่ต้องการวัด คือ การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

2) เน้นย้ำรายละเอียดในแผนการสอนเกี่ยวกับการฝึกให้ผู้เรียนตั้งคำถาม โดย ครั้งแรกผู้สอนอาจมีบทบาทในการช่วยแนะนำประเด็นที่น่าสนใจ หากแต่ในครั้งถัดไป ให้เปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้ฝึกตั้งคำถามด้วยตนเอง

3.6 นำแผนการจัดการเรียนการสอนที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์จำนวน 1 แผน ไปทดลองนำร่องใช้กับนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒจำนวน 20 คน ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2561 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มี ลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อดูความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอนและเวลาที่ กำหนด ผลการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนการสอน พบว่า

1) ผู้เรียนบางคนไม่กล้าตั้งคำถามเพื่อใช้ในการสืบสอบ แต่จะรอให้เพื่อนเริ่ม ก่อน เมื่อตนเองเริ่มช้า ก็ทำให้เสียเวลาและมีเวลาในการสืบค้นข้อมูลไม่เพียงพอ

2) ผู้เรียนพอรู้จักกลยุทธ์การอ่านบางกลยุทธ์ เพราะเคยใช้สมัยเรียนในระดับ มัธยมศึกษา เช่น การทำผังมโนทัศน์ การขีดเส้นใต้ แต่กลยุทธ์อื่น ๆ ผู้เรียนยังไม่เคยฝึกอย่างจริงจัง และไม่ทราบถึงประเภทบทอ่านที่เหมาะสมกับกลยุทธ์ลักษณะต่าง ๆ

3) ผู้เรียนส่วนหนึ่งไม่ใช้ยุทธการอ่านที่ผู้สอนได้ให้ความรู้พื้นฐานไว้ รอเพื่อน อ่านแล้วมาสรุปให้ฟังอย่างเดียว

3.7 จากปัญหาที่พบขณะทดลองสอนในชั้นเรียน ทำให้ผู้วิจัยนำมาพิจารณาหา วิธีการที่เหมาะสมในการปรับปรุงการสอนของตนเอง สรุปได้ดังนี้

1) ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกตั้งคำถามด้วยตนเอง โดยเฉพาะการเรียน การสอนในครั้งแรก ๆ อาจให้ผู้เรียนที่เป็นผู้นำกลุ่มเป็นผู้ช่วยในการกระตุ้นเพื่อนร่วมชั้นเรียนและ

แสดงให้เห็นเพื่อนร่วมชั้นเรียนเห็นถึงต้นแบบที่กล้าแสดงออกในการตั้งคำถาม และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน เพื่อให้สามารถเรียนรู้ได้มากที่สุด

2) ผู้สอนควรเสนอกิจกรรมการอ่านพื้นฐานให้กับผู้เรียน เพราะผู้เรียนส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักหรือยังไม่เข้าใจกลยุทธ์แต่ละประเภท จึงควรมีกิจกรรมพื้นฐานสำหรับการอ่านบทอ่านประเภทต่าง ๆ

3) ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกใช้กลยุทธ์การอ่าน โดยแสดงให้เห็นผลลัพธ์จากเพื่อนนิสิตที่ใช้กลยุทธ์การอ่าน ว่าสามารถทำให้จับประเด็นหรือสรุปเรื่องได้ถูกต้องยิ่งขึ้นและใช้เวลาในการอ่านน้อยลง

4) การใช้บทอ่านแทนสื่อวีดิทัศน์ เป็นบทอ่านสารคดีขนาดสั้น สอดคล้องกับลักษณะของความสามารถที่ต้องการพัฒนา

3.8 นำผลการทดลองใช้แผนการสอนมาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอคำแนะนำในการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการเรียนการสอนและเอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอนตามคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ และจากผลการทดลองสอน มาพิจารณาปรับปรุงคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนและแผนการสอน ให้สมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปใช้ทดลองเพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนต่อไป โดยมีรายละเอียด ดังนี้

รูปแบบการเรียนการสอน

ใส่รายละเอียดเกี่ยวกับการฝึกให้ผู้เรียนฝึกตั้งคำถามในเอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอน หัวข้อ เงื่อนไขในการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอน เพื่อเน้นย้ำถึงรายละเอียดตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำ

คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

1) ผู้วิจัยให้ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับบทอ่านประเภทต่าง ๆ และกลยุทธ์การอ่าน โดยใส่รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะและองค์ประกอบของบทอ่านประเภทต่าง ๆ รวมถึงรวบรวมกลยุทธ์อ่านที่เหมาะสมกับประเภทของบทอ่านมาอธิบายเพิ่มเติมไว้ในคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนทั้งในด้านลักษณะ วิธีการใช้ และประเภทบทอ่านที่ใช้จากเดิม 4 กลยุทธ์ เป็น 10 กลยุทธ์ ในหัวข้อการเตรียมผู้เรียน

2) ผู้วิจัยเน้นย้ำข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนครั้งแรก ๆ ที่อ่าน ผู้สอนอาจมีบทบาทในการช่วยผู้เรียนตั้งคำถามและกระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกตั้งคำถามด้วยตนเอง หรือให้ผู้เรียนที่เป็นผู้นำกลุ่มเป็นผู้ช่วยในการกระตุ้นเพื่อนร่วมชั้นเรียนและแสดงให้เห็นถึงต้นแบบที่กล้าแสดงออกในการตั้งคำถาม โดยใส่ในคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน หัวข้อ เงื่อนไขในการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

3) ปรับปรุงคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน เกี่ยวกับการประเภทของเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ในการอ่าน โดยเพิ่มเติมรายละเอียดวัตถุประสงค์การอ่าน ได้แก่ การอ่านเพื่อติดตามข่าวสาร การอ่านเพื่อความรู้ การอ่านเพื่อความบันเทิง การอ่านเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ขยายรายละเอียดเกี่ยวกับการวางแผนการอ่านที่เลือกตามความสนใจ ความสามารถ ระยะเวลาที่ใช้อ่าน ปริมาณบทอ่าน รวมถึงในหัวข้อการวัดและประเมินผล ผู้วิจัยใส่รายละเอียด ประเภทและลักษณะของบทอ่านประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ข่าว โฆษณา สารคดี บทความวิชาการ และเรื่องสั้น

แผนการจัดการเรียนการสอน

เปลี่ยนแปลงสื่อสารคดีเพื่อใช้ในการตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาสาระ แง่คิด ประโยชน์จากชีวิตที่ค้นเป็นตัวอย่างบทอ่านสารคดีสั้นจากนิตยสารศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับตัวแปรตามที่ต้องการวัด คือ การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

ระยะที่ 2 การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ

มีการดำเนินการ 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอน (Research 2: R₂)

1. การเตรียมการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น

1.1 การกำหนดประชากร

การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ ผู้วิจัยกำหนดให้กลุ่มเป้าหมายเป็นนักศึกษาปริญญาบัณฑิต ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่จัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีลักษณะเป็นผู้เรียนจากหลากหลายสาขาวิชา

1.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเลือกนิตยสารปริญญาบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากนิตยสารกลุ่มดังกล่าวเป็นตัวแทนของผู้เรียนที่ผ่านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และผ่านการเรียนวิชาภาษาไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมาแล้ว บริบทนิตยสารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีลักษณะของผู้เรียนเช่นเดียวกับนิตยสารนิตศึกษาในมหาวิทยาลัยรัฐที่สอบแข่งขันเพื่อคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา เพราะมีความรู้ความสามารถ เพศ และวัยที่ใกล้เคียงกัน จึงเป็นกลุ่มผู้เรียนที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ทักษะทางภาษาไทย โดยเฉพาะการอ่านในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้นิตยสารกลุ่มดังกล่าวเมื่อจบการศึกษาจะต้องไปประกอบวิชาชีพครูหรือเป็นบุคลากร

ทางการศึกษา จึงมีความจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้และการประกอบวิชาชีพในอนาคตต่อไป

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2561 จำนวน 2 กลุ่ม โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ใช้วิธีจับสลากเพื่อเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกสถานศึกษา คือ

1) สถาบันอุดมศึกษาแห่งนี้เป็นมหาวิทยาลัยรัฐที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนหลากหลายสาขาวิชา

2) ผู้ที่เรียนในสถาบันแห่งนี้ เป็นผู้ที่สอบเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาทั้งวิธีสอบตรงและสอบตามระบบการคัดเลือกปกติ

3) เป็นสถานศึกษาที่มีความพร้อมในการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสืบค้นและจัดทำข้อมูล

4) สถานศึกษามีต้นกำเนิดมาจากสถานศึกษาที่มุ่งผลิตครู จึงให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาไทย โดยกำหนดให้นิสิตทุกคนต้องเรียนรายวิชาภาษาไทยในชั้นปีที่ 1

จากนั้นผู้วิจัยจึงสุ่มห้องเรียนแบบยกกลุ่มโดยวิธีจับสลากเพื่อจัดเป็นกลุ่มทดลอง ผลปรากฏว่านิสิตกลุ่มเรียน B18 จำนวน 21 คน เป็นกลุ่มทดลอง และนิสิตกลุ่มเรียน B23 จำนวน 24 คน เป็นกลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มและเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของคะแนนสอบจากแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณฉบับก่อนเรียนของผู้เรียนทั้ง 2 กลุ่ม ด้วยสถิติ T-test for independent โดยมีคะแนนเต็ม 44 คะแนน ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณระหว่างกลุ่มทดลอง (N=21) และกลุ่มควบคุม (N=24) ก่อนการทดลอง

กลุ่ม	ก่อนเรียน		t	p
	\bar{X}	S.D.		
ทดลอง	19.33	4.34	1.069	0.146
ควบคุม	18.13	3.22		

* $p < .05$

จากตารางที่ 9 พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณก่อนการทดลองเท่ากับ 24.81 และกลุ่มควบคุมเท่ากับ 23.46 และการเปรียบเทียบ

คะแนนเฉลี่ยด้วยการใช้สถิติทดสอบที่ พบว่า ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทดสอบประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณฉบับก่อนเรียนและฉบับหลังเรียน และเกณฑ์การประเมิน ใช้วัดก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบ ส่วนเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบบันทึกการอ่าน โดยมีการดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือดังนี้

2.1 แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบอัตนัยจำนวน 2 ฉบับ คือ ฉบับก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

2.1.2 ศึกษาคำอธิบายรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร กลุ่มวิชาภาษา หลักสูตรรายวิชาศึกษาทั่วไป ของสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พร้อมทั้งวัตถุประสงค์รายวิชา

2.1.3 กำหนดโครงสร้างเนื้อหาและจำนวนข้อของแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยศึกษางานวิจัยที่ได้กำหนดสัดส่วนในการสร้างเครื่องมือไว้ ซึ่งวัดระดับความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณตามแนวทางของ Bloom (1956); Anderson and Krathwohl (2001); สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2537) ที่แบ่งการวัดออกเป็น 6 ระดับด้วยกัน ทั้งนี้ งานวิจัยส่วนใหญ่จะวัดความรู้ระดับพื้นฐาน 3 ระดับแรกที่ร้อยละ 30 และวัดความรู้ระดับสูงที่ร้อยละ 70 เช่น งานวิจัยของ จรรยา บุญปล้อง (2541) ขวัญชนก นัยเจริญ (2551) และ จริยาพร สิมทอง (2536) ซึ่งเป็นการวัดผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในขณะที่สมจิต บุญคงเสน (2549) วัดเฉพาะความรู้ระดับสูง 3 ระดับ เนื่องจากเป็นผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากงานวิจัยที่กล่าวถึงการแบ่งสัดส่วนของการวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณดังกล่าวข้างต้นทำให้สรุปได้ว่าการวัดระดับของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของความสามารถที่ต้องการเน้นความสำคัญและสร้างให้สอดคล้องกับระดับช่วงวัยของผู้เรียน

2.1.4 สร้างแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับก่อนเรียนและฉบับหลังเรียน โดยทั้ง 2 ฉบับ มีลักษณะคู่ขนานกัน กล่าวคือ เนื้อหาของบทอ่านเป็นประเภทเดียวกัน มีรูปแบบข้อสอบและจำนวนข้อคำถามเท่ากัน มีความยาวของบทอ่านและมีค่าความยากง่ายใกล้เคียงกัน แบบวัดมีลักษณะเป็นแบบสอบอัตนัยจำนวน 25 ข้อ รวม 44 คะแนน ซึ่งมาจากการสังเคราะห์องค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักวิชาการด้านการอ่าน (Dallman et al, 1974; Hamadek, 1978; Harris, 2000; Harris & Carl 1968; Rubin, 1990; ถนอมวงศ์ ถ้ายอดมรรคผล, 2533; ประเสริฐศักดิ์ เหมินโรสง, 2546; อัจฉรา วงศ์โสธร, 2539) โดยครอบคลุมประเภทของการอ่าน 4 ประเภท คือ ข่าว โฆษณา บทความวิชาการ และเรื่องสั้น ซึ่งมาจากการสังเคราะห์รายวิชาการอ่านในหลักสูตรระดับอุดมศึกษาถึงประเภทบทอ่านที่นักศึกษาระดับอุดมศึกษาควรอ่าน (Sipe, 2006; จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ บาทัน อิมสาราญ, 2551) เพื่อนำมาประเมินความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณใน 4 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) การสรุปใจความสำคัญ คือ ความสามารถในการสรุปเรื่องโดยย่อ
- 2) การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน คือ ความสามารถในการอธิบายเนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่านแต่ละประเภท
- 3) การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล คือ ความสามารถในการอธิบายคุณค่าของเนื้อหาที่ได้จากการอ่าน การระบุความถูกต้องและน่าเชื่อถือของบทอ่าน และการตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล
- 4) การนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์ คือ ความสามารถในการอธิบายการประยุกต์ใช้ข้อมูลจากการอ่าน

โครงสร้างของแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและรายละเอียดของเนื้อหาแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 โครงสร้างแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 25 ข้อ ฉบับยกเว้น

องค์ประกอบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ	สัดส่วน		ลักษณะบทอ่าน				รวม	คะแนน
	คะแนน	ข้อ	ข้อความ	ข้อความวิชาการ	เรื่องสั้น	(ข้อ)	รวม	
	100 (ร้อยละ)	จำนวน	ข้อที่	จำนวน	ข้อที่	จำนวน	(คะแนน)	
1. การสรุปใจความสำคัญ	12	1	-	1	4.1	1	3	3
- การสรุปเรื่องโดยย่อ								
2. การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน	23	2	2.1.2.2	1	4.2	1	6	10
- การอธิบายเนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่านแต่ละประเภท								
3. การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล	40	2	2.3.2.4	2	4.3	1	10	20
- การอธิบายคุณค่าของเนื้อหาที่ได้จากการอ่าน								
- การระบุความถูกต้องและน่าเชื่อถือของบทอ่าน								
- การตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล								
4. การนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์	25	2	2.5	1	4.4,4.5	2	6	11
- การอธิบายการประยุกต์ใช้ข้อมูลจากการอ่าน								
รวม 25 ข้อ	100	7	5	8	5	25	44	

2.1.5 กำหนดเกณฑ์การประเมินการอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็นรายข้อ มีทั้งข้อที่คะแนนเต็ม 1 คะแนน และข้อที่คะแนนเต็ม 2 คะแนน โดยพิจารณาจากข้อใดที่ต้องอธิบายแสดงเหตุผลหรือยกตัวอย่างประกอบเพิ่มเติมจะมีคะแนนเต็ม 2 คะแนน

2.1.6 นำแบบทดสอบและเกณฑ์การประเมินการอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่พัฒนาขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจพิจารณาความตรงตามเนื้อหาและความถูกต้องในการใช้ภาษา แล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.1.7 นำแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน (รายชื่อในภาคผนวก ก) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับวัตถุประสงค์ของการทดสอบ (Item - objective congruence: IOC) โดยนำข้อคำถามหรือข้อความแต่ละข้อในแบบวัดไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาว่า แบบวัดแต่ละข้อวัดเนื้อหาหรือสิ่งที่ต้องการวัดหรือไม่ มีความตรงตามเนื้อหาที่ต้องการวัดหรือไม่ รวมทั้งลักษณะการใช้คำถามและการใช้ภาษา ผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5-1.0 ผลการตรวจพิจารณาพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นสอดคล้องกับข้อคำถามทุกข้อ แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่สร้างขึ้นมีความชัดเจนและสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัด โดยได้ค่าคะแนนการประเมิน 0.95

เมื่อได้รับผลคะแนนและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยนำผลคะแนนและข้อเสนอแนะมาพิจารณาเพื่อปรับปรุงคุณภาพข้อสอบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

ด้านเวลาที่ใช้สอบ

การกำหนดเวลาที่ใช้ในการสอบ 120 นาทีเพียงพอหรือไม่ การกำหนดเวลาที่ใช้ในการทำแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ควรเกิดจากการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เหมือนกับตัวอย่างจริง เพื่อให้ได้เวลาที่เหมาะสม

ด้านเกณฑ์การประเมิน

เกณฑ์การประเมินที่เป็นแนวคำตอบ (2 คะแนน) ค่อนข้างชัดเจน แต่ระดับ 1 และ 0 ไม่มีแนวคำตอบให้อาจเข้าใจไม่ตรงกันหรือไม่เป็นปรนัย การกำหนดเกณฑ์ให้คะแนน อาจพิจารณาขยายความเพิ่มเติมจากคำตอบของตัวอย่างที่ทดลองใช้เครื่องมือ เพื่อให้เห็นทิศทางของคำตอบของตัวอย่างที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด

ด้านการสะกดคำ การใช้ภาษา

ตรวจสอบการสะกดคำและการใช้ภาษา ซึ่งอาจยังมีความบกพร่องและการใช้ภาษายังสื่อความไม่ชัดเจน

2.1.8 ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และหาข้อสรุปร่วมกันเพื่อปรับปรุงแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านเวลาที่ใช้สอบ

ผู้วิจัยนำแบบวัดความสามารถที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของการใช้ภาษาและเวลาที่ใช้ในการทำแบบทดสอบ ผลการทดลองใช้แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า ผู้เรียนเข้าใจโจทย์การอ่านที่กำหนดให้และส่วนใหญ่ทำแบบวัดได้ภายในเวลาที่กำหนด

ด้านเกณฑ์การประเมิน

ผู้วิจัยพัฒนาแนวทางของคำตอบเพิ่มเติม โดยพิจารณาจากการตอบคำถามในการทดลองใช้แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ จึงใส่แนวคำตอบเพิ่มเติมประกอบการอธิบาย ทั้งยังปรับแก้ไขแนวคำตอบในเรื่องข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ด้านการสะกดคำ การใช้ภาษา

ผู้วิจัยตรวจสอบการสะกดคำ การเว้นวรรค การใช้เครื่องหมายต่าง ๆ รวมถึงตรวจสอบการใช้ภาษาให้ถูกต้องตามหลักภาษาไทยและสื่อความได้อย่างกระชับ ชัดเจน ซึ่งมีทั้งการตัดคำที่ไม่จำเป็นและการเพิ่มข้อความที่จำเป็น เพื่อให้คำถามสื่อความหมายได้ตรงประเด็นมากยิ่งขึ้น

2.1.9 ผู้วิจัยนำแบบวัดความสามารถที่พัฒนาขึ้นไปทดลองนำร่องใช้กับนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 20 คน ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2561 ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของการใช้ภาษาและเวลาที่ใช้ในการทำแบบทดสอบ แล้วนำปัญหาและข้อบกพร่องในการทดลองสอนนั้นมาปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นนำแบบทดสอบให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้งเพื่อให้มีความสมบูรณ์และครอบคลุมสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาก่อนที่จะนำไปทดลองจริงกับกลุ่มตัวอย่าง ผลการทดลองใช้แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า ผู้เรียนเข้าใจโจทย์การอ่านที่กำหนดให้และส่วนใหญ่ทำแบบวัดได้ภายในเวลาที่กำหนด

2.1.10 ผู้วิจัยนำแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณไปหาคุณภาพโดยใช้สูตรคำนวณหาค่าความเที่ยง (Reliability) สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งมีเกณฑ์ว่าค่าความเที่ยงต้องมีค่า 0.60 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์พบว่า แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณฉบับก่อนและหลังเรียน มีค่าความเที่ยงอยู่ที่ 0.923 และ 0.934 ตามลำดับ แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่า

อำนาจจำแนก (r) โดยใช้สูตรของ D.R.Sabers ซึ่งมีเกณฑ์ว่า ค่าความยากง่าย (p) ต้องอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ต้องมีค่า 0.20 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์พบว่า แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณฉบับก่อนเรียน มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ที่ 0.20-0.70 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ที่ 0.20 ขึ้นไป ส่วนฉบับหลังเรียน มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ที่ 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ที่ 0.20 ขึ้นไป

2.1.11 ผู้วิจัยนำแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณฉบับสมบูรณ์ไปใช้พัฒนานักศึกษากลุ่มทดลองต่อไป

2.2 เกณฑ์การประเมินแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเกณฑ์การประเมินแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและแนวคำตอบ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างเกณฑ์การประเมินความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

2.2.2 ศึกษาองค์ประกอบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่กำหนดไว้ในงานวิจัย นำนิยามเชิงปฏิบัติการมากำหนดเกณฑ์การประเมินความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่ครอบคลุมองค์ประกอบย่อยทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสรุปใจความสำคัญ 2) การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน 3) การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล และ 4) การนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์

2.2.3 พัฒนาเกณฑ์การประเมินความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณแบบรายข้อ โดยมีข้อที่คะแนนเต็ม 2 คะแนน จำนวน 19 ข้อ และข้อที่คะแนนเต็ม 1 คะแนน จำนวน 6 ข้อ รวม 25 ข้อ

โดยผู้วิจัยกำหนดความแตกต่างของเกณฑ์การให้คะแนนเต็มระหว่าง 2 กับ 1 จากการที่ หากคำถามข้อใดผู้เรียนต้องอธิบายขยายความหรือยกตัวอย่างเพิ่มเติม จะมีคะแนนเต็มเท่ากับ 2 คะแนน แต่หากคำถามข้อใดมีเพียงคำตอบที่ตอบถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง โดยที่ผู้เรียนไม่ต้องอธิบายขยายความหรือยกตัวอย่างเพิ่มเติม จะมีคะแนนเต็มเท่ากับ 1 คะแนน โดยมีแนวการตอบคำถาม แสดงให้เห็นเป็นรายข้อ เพื่อให้การประเมินผลมีประสิทธิภาพและสามารถวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้ถูกต้อง

2.2.4 นำเกณฑ์การประเมินการอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจแก้ไขความถูกต้องด้านเนื้อหาและภาษา เพื่อปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.2.5 นำเกณฑ์การประเมินที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน (รายชื่อในภาคผนวก ก) ตรวจสอบความตรง ความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์และให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นปรับปรุงแก้ไขเกณฑ์ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการตรวจสอบคุณภาพของเกณฑ์การประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีข้อเสนอแนะว่า *การกำหนดเกณฑ์ให้คะแนนอาจพิจารณาขยายความเพิ่มเติมจากคำตอบของตัวอย่างที่ทดลองใช้เครื่องมือ เพื่อให้เห็นทิศทางของคำตอบของตัวอย่างที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด*

2.2.6 ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และหาข้อสรุปร่วมกันเพื่อปรับปรุงเกณฑ์ประเมินความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยมีการปรับปรุงตามรายละเอียดคือ *ปรับปรุงแนวคำตอบของแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยการนำแนวคำตอบของนิสิตมาใส่เพิ่มเติม ตลอดจนการแก้ไขภาษาให้ถูกต้องและมีความสม่ำเสมอ*

2.3 แบบบันทึกการอ่าน

แบบบันทึกการอ่านของผู้เรียน ใช้สำหรับศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มีข้อความจำนวน 8 ข้อ เป็นการบันทึกเกี่ยวกับความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจำนวน 4 ข้อ และการบันทึกเกี่ยวกับกระบวนการจำนวน 4 ข้อ โดยให้ผู้เรียนเขียนบันทึกการอ่านเองเมื่อจบแต่ละบทอ่าน จำนวน 5 บันทึก มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

2.3.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และแบบบันทึกการอ่าน

2.3.2 สร้างแบบบันทึกการอ่านให้ผู้เรียนบันทึกผลการอ่านเมื่อจบบทอ่านแต่ละประเภทจำนวน 5 บันทึก โดยกำหนดประเด็นของการบันทึกจากการพิจารณาจากองค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและรูปแบบของการเรียนการสอน นำมาผนวกกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและกระบวนการอ่าน

แบบบันทึกการอ่านที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยคำถาม 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 คำถามจำนวน 4 ข้อ ซึ่งเป็นข้อความที่ตรงกับองค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ การสรุปใจความสำคัญ การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล และการนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์

ส่วนที่ 2 คำถามจำนวน 4 ข้อ ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนพิจารณากระบวนการอ่านของตนเองที่ส่งผลต่อความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เช่น การระบุเป้าหมายการอ่าน

การระบุกลยุทธ์การอ่านที่ใช้ในการสรุปและวิเคราะห์เนื้อหาบทอ่าน การระบุคำถามหรือประเด็นสำคัญที่ใช้ในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และการระบุแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการแสวงหาความรู้

2.3.3 ผู้วิจัยนำแบบบันทึกการอ่านไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence: IOC) ผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบบันทึกผลการอ่านที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5-1.0 ผลการตรวจพิจารณาพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นสอดคล้องกับประเด็นที่กำหนดให้ผู้เรียนบันทึกทั้ง 8 ข้อ ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญในด้านการใช้ภาษา แล้วส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาความเหมาะสม

3. การดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น

การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยมีแบบแผนการทดลองแบบสองกลุ่มทดสอบสองครั้งทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน (The Pretest-Posttest Design with Nonequivalent Groups) ดังนี้

กลุ่ม	การวัดก่อนการทดลอง	ตัวแปรจัดกระทำ	การวัดหลังการทดลอง
E	O ₁	X	O ₂
C	O ₃	-	O ₄

E = กลุ่มทดลอง

C = กลุ่มควบคุม

X = รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น

O₁ O₃ = การวัดการอ่านอย่างมีวิจารณญาณก่อนการทดลอง

O₂ O₄ = การวัดการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลอง

3.1 การดำเนินการก่อนการทดลอง

ผู้วิจัยทดสอบก่อนการทดลอง โดยให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณฉบับก่อนเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น แล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความแปรปรวน

3.2 การดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน

ผู้วิจัยเป็นผู้สอนกลุ่มทดลองเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ซึ่งดำเนินการวิจัยดังนี้

กลุ่มทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามขั้นตอนการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น และประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอน โดยดำเนินการ ดังนี้

3.2.1 ผู้สอนประเมินความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจากแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยทำการทดสอบกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการสอน (pre-test) ด้วยแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ฉบับก่อนเรียน

3.2.2 พิจารณาผลการวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทั้งในด้านค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติที

3.2.3 ดำเนินการสอนในชั้นเรียนตามแผนการจัดการเรียนการสอนที่จัดทำขึ้นตามแนวทางในรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนมีรายละเอียด ดังนี้

1. ขั้นสำรวจตรวจตรา เป็นขั้นที่ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สำรวจความต้องการและกำหนดเป้าหมายในการอ่านด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนคัดเลือกบทอ่านที่ตรงกับเป้าหมายในการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การเลือกบทอ่านที่มีความเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์กับผู้เรียน ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่

1.1 ผู้เรียนตรวจสอบความสนใจในการอ่านของตนเอง โดยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความต้องการและความสนใจของตนเองในด้านการอ่านเพื่อเลือกบทอ่าน

1.2 ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายในการอ่าน วางแผนการอ่าน และกำหนดบทอ่าน โดยให้ผู้เรียนวางแผนการอ่านของตนเอง เช่น ตั้งเป้าหมายในการอ่าน เนื้อหาบทอ่านที่สนใจอ่าน ปริมาณบทอ่าน เวลาที่ใช้ในการอ่าน

2. ขั้นเรียนรู้และฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์ เป็นขั้นที่ผู้สอนทบทวนความรู้ประเภทของงานเขียนและองค์ประกอบตามโครงสร้างของงานเขียน และให้ผู้เรียนฝึกอ่านโดยใช้ กลยุทธ์การอ่าน เพื่อให้ผู้เรียนฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์การอ่าน และสรุปหรือระบุใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน ได้แก่

2.1 ผู้สอนให้ความรู้ผู้เรียนเกี่ยวกับการอ่านและฝึกการใช้กลยุทธ์การอ่าน

1) ผู้สอนให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะของบทอ่านประเภทต่าง ๆ เช่น องค์ประกอบของบทอ่านแต่ละประเภท การพิจารณาแนวคิดหรือทัศนะของผู้แต่ง การวิเคราะห์กลวิธีการแต่ง ภาพสะท้อนสังคม การวิเคราะห์ฉาก ตัวละคร พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ การอธิบาย

2) ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์การอ่านประเภทต่าง ๆ เช่น การคาดเดาเนื้อเรื่อง การอ่านซ้ำ การตั้งคำถาม การสรุปเรื่อง การใช้ผังมโนทัศน์ ทั้งในด้านลักษณะและวิธีใช้ เพื่อให้เหมาะสมกับบทอ่านแต่ละประเภท*

(* ขั้นตอนนี้จะสอนใน 2 ครั้งแรกของการสอนกลยุทธ์การอ่าน ส่วนในครั้งต่อ ๆ ไป ผู้เรียนจะเลือกใช้กลยุทธ์การอ่านที่ได้เรียนรู้มาแล้ว ไปใช้ฝึกอ่านบทอ่าน)

2.2 ผู้เรียนฝึกอ่านและวิเคราะห์บทอ่าน

1) ผู้สอนแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยและฝึกอ่านบทอ่านที่ผู้สอนคัดเลือกมาให้

2) ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายบทอ่านในด้านใจความสำคัญ องค์ประกอบของบทอ่าน และกลวิธีการแต่ง

3) ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปและวิเคราะห์บทอ่านตัวอย่างที่ผู้สอนเตรียมมา

2.3 ผู้เรียนนำบทอ่านที่ตนเองเลือกมาฝึกอ่านและเลือกใช้กลยุทธ์การอ่าน

1) ผู้เรียนค้นคว้าบทอ่านที่ตนเองสนใจในคาบเรียนเพื่อนำมาฝึกอ่าน

2) ผู้เรียนนำบทอ่านที่ตนเองเลือกมาฝึกอ่าน โดยนำความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบทอ่านที่ได้เรียนรู้และกลยุทธ์ต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสม

3) ผู้เรียนสรุปผลวิเคราะห์องค์ประกอบของบทอ่านและบันทึกประเด็นลงในแบบบันทึกการอ่าน

3. ขั้นตามติดสืบค้น เป็นขั้นที่ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนกำหนดคำถามหรือประเด็นสำคัญเพื่อนำไปสู่การสืบค้นเพิ่มเติมโดยการร่วมสนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนได้อ่าน และให้ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการศึกษาค้นคว้าที่ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้ ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่

3.1 ผู้เรียนระบุหัวข้อหรือคำถามที่สนใจและเกี่ยวข้องกับบทอ่าน

1) ผู้เรียนคัดเลือกประเด็นหรือคำถามที่น่าสนใจ

2) ผู้สอนอธิบายวิธีพิจารณาและประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลสอนหลักในการเลือกและวางแผนการสืบค้น เช่น แหล่งที่มาของข้อมูล ความน่าเชื่อถือ ผลงานการศึกษาและความเชี่ยวชาญของผู้เขียน การได้รับการอ้างอิงจากฐานข้อมูล การมีคณะกรรมการกลั่นกรองข้อมูล การมีสถิติหรือผลวิจัยมารองรับ หน่วยงานที่ให้ข้อมูล*

(* ขั้นตอนนี้จะสอนเพียงครั้งแรกของการสืบค้นข้อมูล)

3.2 ผู้เรียนสืบค้นตามประเด็นที่กำหนดด้วยตนเอง โดยการสืบค้นจากเอกสาร ตำรา หรือแหล่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งในและนอกห้องเรียน ตามความเหมาะสมกับเวลาและเนื้อหา

4. ชั้นลงข้อสรุป เป็นขั้นที่ผู้เรียนวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่สืบค้น และประมวลข้อสรุปอย่างมีเหตุผล และนำข้อมูลที่คัดเลือกแล้วมาเชื่อมโยงกับความรู้หรือประสบการณ์หรือบทอ่าน ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่

4.1 ผู้เรียนวิเคราะห์และพิจารณาความน่าเชื่อถือของบทอ่าน โดยการวิเคราะห์และพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่สืบค้นด้วยตนเองตามหลักการที่ได้เรียนรู้ และตัดสินใจเลือกเชื่อหรือไม่เชื่อในข้อมูลที่สืบค้น

4.2 ผู้เรียนสรุปเนื้อหาที่ได้จากการอ่านและค้นคว้า

1) ผู้เรียนพิจารณาความสัมพันธ์และความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างบทอ่านกับข้อมูลที่สืบค้นหรือความรู้เดิม

2) ผู้เรียนพิจารณาบทอ่านทั้งในด้านความเหมาะสมของภาษา การนำเสนอแนวคิด ความถูกต้องของเนื้อหา

3) ผู้เรียนได้ข้อสรุปในประเด็นของตนเองและเขียนเพิ่มเติมลงแบบบันทึกการอ่าน

5. ขั้นตรวจสอบแลกเปลี่ยน เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันประมวลความคิดรวบยอดที่ได้จากการอ่านและการค้นคว้าเพิ่มเติม ผ่านการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม เป็นการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับจากบทอ่านกับข้อค้นพบที่ได้จากการเสาะแสวงหาความรู้ ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่

5.1 ผู้เรียนแลกเปลี่ยนประเด็นที่ตนเองสรุปได้จากการอ่านและการสืบค้น

1) ผู้เรียนนำข้อสรุปที่ได้จากการสืบค้นมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันตามลักษณะบทอ่านหรือหัวข้อการเรียนรู้ที่กำหนดเพื่อให้ได้ข้อสรุป

2) ผู้เรียนตรวจสอบบันทึกการอ่าน โดยระบุความรู้ความเข้าใจและกระบวนการสืบค้น

5.2 ผู้เรียนเชื่อมโยงการอ่านสู่การประยุกต์ใช้และวางแผนการอ่านเป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนร่วมกันวางแผนการอ่านในครั้งต่อไป โดยการกำหนดบทอ่านที่จะเรียนรู้ร่วมกันผ่านบทอ่านที่ผู้สอนจะเตรียมมา เช่น สารคดีท่องเที่ยว สารคดีอัตชีวประวัติ สารคดีชีวประวัติ บทความวิชาการ ด้านต่าง ๆ

3.2.4 ผู้สอนประเมินความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนแต่ละสัปดาห์จากแบบบันทึกการอ่าน ซึ่งผู้วิจัยจัดลำดับเนื้อหาในการสอนตามองค์ประกอบของบทอ่าน

และความยาวของบทอ่านแต่ละประเภท ได้แก่ ข่าว โฆษณา สารคดี บทความวิชาการ และเรื่องสั้น ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ รวม 16 ชั่วโมง

ผู้วิจัยวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนโดยดำเนินการดังต่อไปนี้

1) ผู้สอนประเมินความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน โดยใช้แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณฉบับก่อนเรียนและหลังเรียน

2) ผู้สอนวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบบันทึกการอ่าน โดยให้ผู้เรียนเขียนบันทึกการอ่านเมื่อจบแต่ละบทอ่านจำนวน 5 ครั้ง โดยเก็บข้อมูลในสัปดาห์ที่ 1,2,4,6 และ 8

3.3 การดำเนินการหลังการทดลอง

หลังจากการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยทดสอบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองด้วยแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณฉบับหลังเรียน (post-test) ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อสอบแบบคู่ขนาน เพื่อประเมินความสามารถของผู้เรียนที่เกิดจากรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.3.1 หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง

3.3.2 หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง

3.3.3 เปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติ t-test for dependent ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

3.3.4 เปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นกับกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ ด้วยการใช้สถิติ t-test for independent ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

3.3.5 นำข้อมูลจากแบบบันทึกการอ่านของผู้เรียนมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อหาข้อสรุปและประเมินคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ด้วยการนำข้อมูลมาจัดเป็นหมวดหมู่ สรุปประเด็นสำคัญและเรียบเรียงเป็นความเรียง

ขั้นตอนที่ 2 การนำเสนอการพัฒนาารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต (Development 2: D₂)

ผู้วิจัยสรุปข้อค้นพบจากการทดลองและนำข้อมูลผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนมาพิจารณาประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนอ่านให้สามารถนำไปใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยดำเนินการดังนี้

2.1 สรุปข้อค้นพบจากการทดลองใช้และปรับปรุงการเรียนการสอน

ผู้วิจัยนำรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นไปดำเนินการทดลองสอนกับกลุ่มทดลอง 8 สัปดาห์ รวมเวลาที่ทดลองใช้รูปแบบ 16 ชั่วโมง ใช้ในวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำผลการทดลองสอนมาปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งได้ข้อค้นพบ สำหรับการปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน แบ่งเป็น 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

2.1.1 องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน

จากการนำขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนไปใช้ ทำให้ผู้วิจัยพบว่า การเขียนอธิบายหลักการของรูปแบบการเรียนการสอน แนวทางการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอน และขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน ยังไม่ชัดเจนและไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน บางข้อมีความซ้ำซ้อนและไม่กระชับ บางขั้นตอนยังไม่สะท้อนสิ่งที่จะทำได้อย่างชัดเจน ซึ่งอาจทำให้สื่อความได้ไม่สมบูรณ์และทำให้ผู้ที่สนใจนำรูปแบบไปใช้นั้นเข้าใจรูปแบบได้ไม่ชัดเจนหรือเข้าใจคลาดเคลื่อน ผู้วิจัยจึงปรับปรุงทั้ง 3 ประเด็น ดังนี้

1) หลักการของรูปแบบการเรียนการสอน

ผู้วิจัยเรียบเรียงหลักการข้อที่ 3 คือ การอ่านโดยใช้กระบวนการสืบสอบ ที่เขียนยังไม่ชัดเจน โดยแก้ไขเป็น “3. ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลจากประเด็นที่น่าสนใจ เพื่อนำมาตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูลประกอบความรู้และประสบการณ์เดิม ทำให้ได้ข้อสรุปสามารถพัฒนาการอ่านวิเคราะห์ ประเมินค่าบทอ่าน และนำไปประยุกต์ใช้ตามเป้าหมายการอ่าน” และนำแนวทางเกี่ยวกับการเชื่อมโยงบทอ่านกับชีวิตจริง จากการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ มาสังเคราะห์เป็นหลักการของรูปแบบฯ โดยแก้ไขเป็น “4. ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จากการอภิปราย โดยใช้ความรู้เดิมและเชื่อมโยงประสบการณ์จริง เพื่อตรวจสอบ สะท้อนความคิด สร้างความเข้าใจเชิงลึกกว้างขวาง เพื่อให้ได้ข้อมูลและข้อสรุปที่ได้จากการอ่านที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง” จากนั้นปรับการใช้ภาษาให้มีความสม่ำเสมอ โดยการใส่ประธานของประโยคให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2) แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอน

ผู้วิจัยปรับแนวทางการจัดการเรียนการสอนในข้อที่ 7 และข้อที่ 8 โดยนำมา ผสานกัน เพราะประเด็นสอดคล้องกัน คือ การส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

3) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยปรับแก้ไขการเขียนอธิบายในทุกขั้นตอนให้กระชับและสื่อความหมาย เพื่อป้องกันความสับสนเมื่อมีผู้สนใจนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ และเปลี่ยนชื่อชั้นที่ 1 จาก “การสำรวจตรวจตรา” เป็น “การสำรวจ” นอกจากนี้ยังปรับและเรียบเรียงขั้นตอนการจัดการเรียน การสอนใหม่ เพื่อแสดงให้เห็นถึงการสอดประสานของแนวคิดทั้ง 2 เข้าด้วยกัน โดยชั้นที่ 1 ผู้วิจัยใส่ รายละเอียดของการกระตุ้นผู้เรียนด้วยคำถามและการอภิปราย ซึ่งมาจากหลักการของแนวคิด การเรียนรู้แบบสืบสอบที่สังเคราะห์ขึ้น

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลก่อนทดลองใช้และการปรับปรุงหลังทดลองใช้ตามประเด็น องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนเปรียบเทียบให้เห็นในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 การปรับแก้ไขจากข้อค้นพบด้านองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน

ประเด็นที่ปรับแก้	ข้อมูลก่อนทดลองใช้	ปรับปรุงหลังทดลองใช้
1. หลักการของ รูปแบบการเรียน การสอน	1. การกระตุ้นให้ผู้เรียนสำรวจความต้องการ อ่านของตนเอง เพื่อกำหนดเป้าหมายการอ่าน และเลือกบทอ่านตรงตามเป้าหมาย โดยให้ ผู้เรียนวางแผนกลยุทธ์การอ่านได้เหมาะสมกับ ประเภทของบทอ่าน	1. ผู้เรียนสำรวจความต้องการอ่านของ ตนเองผ่านการกระตุ้นของผู้สอน เพื่อกำหนดเป้าหมายการอ่านและเลือกบทอ่าน ตรงตามเป้าหมาย โดยให้ผู้เรียนวางแผน กลยุทธ์การอ่านได้เหมาะสมกับประเภท ของบทอ่าน
	2. การใช้กลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมกับ ประสบการณ์การอ่านและองค์ประกอบของ บทอ่านแต่ละประเภท ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนา ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ได้	2. ผู้เรียนเลือกใช้กลยุทธ์การอ่านที่ เหมาะสมกับประสบการณ์การอ่านและ องค์ประกอบของบทอ่านแต่ละประเภท ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการ อ่านอย่างมีวิจารณญาณได้
	3. การอ่านโดยใช้กระบวนการสืบสอบ ช่วย พัฒนาการอ่านวิเคราะห์และประเมินข้อมูลที่ ได้จากการสืบค้น โดยพิจารณาความน่าเชื่อถือ ของข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูลประกอบความรู้และ ประสบการณ์เดิม ทำให้ได้ข้อสรุป สามารถ ประเมินค่าบทอ่าน และนำไปประยุกต์ใช้ตาม เป้าหมายการอ่าน	3. ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลจากประเด็นที่ น่าสนใจ เพื่อนำมาตรวจสอบความ น่าเชื่อถือของข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูล ประกอบความรู้และประสบการณ์เดิม ทำให้ได้ข้อสรุป สามารถพัฒนาการอ่าน วิเคราะห์ ประเมินค่าบทอ่าน และนำไป ประยุกต์ใช้ตามเป้าหมายการอ่าน

ประเด็นที่ปรับแก้	ข้อมูลก่อนทดลองใช้	ปรับปรุงหลังทดลองใช้
	4. การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันจากการอภิปราย โดยใช้ความรู้และประสบการณ์ เพื่อตรวจสอบ สะท้อนความคิด สร้างความเข้าใจเชิงลึกและกว้างขวาง เพื่อให้ได้ข้อมูลและข้อสรุปที่ได้จากการอ่าน	4. ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จากการอภิปราย โดยใช้ความรู้เดิมและเชื่อมโยงประสบการณ์จริง เพื่อตรวจสอบ สะท้อนความคิด สร้างความเข้าใจเชิงลึกกว้างขวาง เพื่อให้ได้ข้อมูลและข้อสรุปที่ได้จากการอ่านที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง
2. แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอน	7. ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพื่ออภิปรายขยายความรู้ร่วมกัน 8. ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและร่วมกันวางแผนการอ่านในครั้งต่อไป โดยมีผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ	7. ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน อภิปรายขยายความรู้โดยมีผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ
3. ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน	1. ขั้นสำรวจตรวจตรา เป็นขั้นที่ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สำรวจ ความต้องการและกำหนดเป้าหมายในการอ่านด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนคัดเลือกบทอ่านที่ตรงกับเป้าหมายในการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การเลือกบทอ่านที่มีความเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์กับผู้เรียน ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1.1 ผู้เรียนตรวจสอบความสนใจในการอ่านของตนเอง โดยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความต้องการและความสนใจของตนเองในด้านการอ่านเพื่อเลือกบทอ่าน 1.2 ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายในการอ่าน วางแผนการอ่าน และกำหนดบทอ่าน โดยให้ผู้เรียนวางแผนการอ่านของตนเอง เช่น ตั้งเป้าหมายในการอ่าน เนื้อหาบทอ่านที่สนใจอ่าน ปริมาณบทอ่าน เวลาที่ใช้ในการอ่าน	1. ขั้นสำรวจ เป็นขั้นที่ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สำรวจความต้องการและกำหนดเป้าหมายในการอ่านด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนทำหน้าที่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนผ่านการตั้งคำถามและชวนอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคัดเลือกบทอ่านที่ตรงกับเป้าหมายในการเรียนรู้ นำไปสู่การเลือกบทอ่านที่มีความเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์กับผู้เรียน ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1.1 ผู้สอนกระตุ้นความคิดของผู้เรียนโดยชวนอภิปรายพร้อมตั้งคำถามที่เชื่อมโยงกับความรู้ ประสบการณ์ หรือความสนใจของผู้เรียน 1.2 ผู้เรียนตรวจสอบความสนใจในการอ่านของตนเอง โดยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความต้องการและความสนใจของตนเองในด้านการอ่านเพื่อเลือกบทอ่าน 1.3 ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายในการอ่าน วางแผนการอ่าน และกำหนดบทอ่าน โดยให้ผู้เรียนวางแผนการอ่านของตนเอง เช่น ตั้งเป้าหมายในการอ่าน

ประเด็นที่ปรับแก้	ข้อมูลก่อนทดลองใช้	ปรับปรุงหลังทดลองใช้
		<i>เนื้อหาบทอ่านที่สนใจอ่าน ปริมาณบทอ่าน เวลาที่ใช้ในการอ่าน</i>
	<p>2. ชั้นเรียนรู้และฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์ เป็นขั้นที่ผู้สอนทบทวนความรู้ประเภทของงานเขียนและองค์ประกอบตามโครงสร้างของงานเขียน และให้ผู้เรียนฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์การอ่าน เพื่อให้ผู้เรียนฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์การอ่าน และสรุปหรือระบุใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน ได้แก่</p>	<p>2. ชั้นเรียนรู้และฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์ เป็นขั้นที่ผู้สอนทบทวนความรู้ประเภทของงานเขียนและรูปแบบโครงสร้างของงานเขียน โดยให้ผู้เรียนฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์การอ่าน เพื่อให้ผู้เรียนนำมาทำความเข้าใจบทอ่าน ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่</p>
	<p>2.1 ผู้สอนให้ความรู้ผู้เรียนเกี่ยวกับการอ่านและฝึกการใช้กลยุทธ์การอ่าน</p>	<p>2.1 ผู้เรียนฝึกอ่านและวิเคราะห์บทอ่านโดยใช้กลยุทธ์การอ่าน</p>
	<p>1) ผู้สอนให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะของบทอ่านประเภทต่าง ๆ เช่น องค์ประกอบของบทอ่านแต่ละประเภท การพิจารณาแนวคิดหรือทัศนคติของผู้แต่ง การวิเคราะห์กลวิธีการแต่ง ภาพสะท้อนสังคม การวิเคราะห์ฉาก ตัวละคร พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบการอธิบาย</p>	<p>1) ผู้สอนให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะของบทอ่านประเภทต่าง ๆ เช่น โครงสร้างของบทอ่านแต่ละประเภท การพิจารณาแก่นความคิดสำคัญของผู้แต่ง กลวิธีการแต่ง ภาพสะท้อนสังคม พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบการอธิบาย</p>
	<p>2) ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์การอ่านประเภทต่าง ๆ เช่น การคาดเดาเนื้อเรื่อง การอ่านซ้ำ การตั้งคำถาม การสรุปเรื่อง การใช้ผังมโนทัศน์ ทั้งในด้านลักษณะและวิธีใช้ เพื่อให้เหมาะสมกับบทอ่านแต่ละประเภท* (* ขั้นตอนนี้จะสอนใน 2 ครั้งแรกของการสอนกลยุทธ์การอ่าน ส่วนในครั้งต่อ ๆ ไป ผู้เรียนจะเลือกใช้กลยุทธ์การอ่านที่ได้เรียนรู้มาแล้ว ไปใช้ฝึกอ่านบทอ่าน)</p>	<p>2) ผู้สอนแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยและฝึกอ่านบทอ่านที่ผู้สอนคัดเลือกมาให้ จากนั้นให้ผู้เรียนอภิปรายบทอ่านร่วมกัน</p>
	<p>2.2 ผู้เรียนฝึกอ่านและวิเคราะห์บทอ่าน</p> <p>1) ผู้สอนแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยและฝึกอ่านบทอ่านที่ผู้สอนคัดเลือกมาให้</p> <p>2) ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายบทอ่านในด้านใจความสำคัญ องค์ประกอบของบทอ่าน และกลวิธีการแต่ง</p>	<p>2.2 ผู้เรียนนำบทอ่านที่ตนเองเลือกมาฝึกอ่านและเลือกใช้กลยุทธ์การอ่าน</p> <p>1) ผู้เรียนค้นคว้าบทอ่านที่ตนเองสนใจหรือต้องการอ่าน อันเป็นผลมาจากการสำรวจความสนใจของตนเอง เพื่อนำมาฝึกอ่าน</p> <p>2) ผู้เรียนนำบทอ่านที่ตนเองเลือกมาฝึกอ่าน โดยนำความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบทอ่านที่ได้เรียนรู้และกลยุทธ์ต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสม และเขียนลงแบบบันทึกการอ่าน</p>

ประเด็นที่ปรับแก้	ข้อมูลก่อนทดลองใช้	ปรับปรุงหลังทดลองใช้
	<p>3) ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปและวิเคราะห์บทอ่านตัวอย่างที่ผู้สอนเตรียมมา</p> <p>2.3 ผู้เรียนนำบทอ่านที่ตนเองเลือกมาฝึกอ่านและเลือกใช้กลยุทธ์การอ่าน</p> <p>1) ผู้เรียนค้นคว้าบทอ่านที่ตนเองสนใจในคาบเรียนเพื่อนำมาฝึกอ่าน</p> <p>2) ผู้เรียนนำบทอ่านที่ตนเองเลือกมาฝึกอ่าน โดยนำความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบทอ่านที่ได้เรียนรู้และกลยุทธ์ต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสม</p> <p>3) ผู้เรียนสรุปผลวิเคราะห์องค์ประกอบของบทอ่านและบันทึกประเด็นลงในแบบบันทึกการอ่าน</p>	
	<p>3. ชั้นตามติดสืบค้น เป็นชั้นที่ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนกำหนดคำถามหรือประเด็นสำคัญเพื่อนำไปสู่การสืบค้นเพิ่มเติมโดยการร่วมสนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนได้อ่านและให้ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการศึกษาค้นคว้าที่ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้ ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่</p> <p>3.1 ผู้เรียนระบุหัวข้อหรือคำถามที่สนใจและเกี่ยวข้องกับบทอ่าน</p> <p>1) ผู้เรียนคัดเลือกประเด็นหรือคำถามที่น่าสนใจ</p> <p>2) ผู้สอนอธิบายวิธีพิจารณาและประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล สอนหลักในการเลือกและวางแผนการสืบค้น เช่น แหล่งที่มาของข้อมูล ความน่าเชื่อถือ ผลงานการศึกษาและความเชี่ยวชาญของผู้เขียน การได้รับการอ้างอิงจากฐานข้อมูล การมีคณะกรรมการกลั่นกรองข้อมูล การมีสถิติหรือผลวิจัยมารองรับ หน่วยงานที่ให้ข้อมูล* (* ขั้นตอนนี้จะสอนเพียงครั้งแรกของการสืบค้นข้อมูล)</p>	<p>3. ชั้นตามติดสืบค้น เป็นชั้นที่ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนกำหนดคำถามหรือประเด็นสำคัญเพื่อนำไปสู่การสืบค้นเพิ่มเติมโดยการร่วมสนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนได้อ่าน ให้ผู้เรียนค้นคว้าและเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างมีเหตุผล นำกลยุทธ์การอ่านมาช่วยทำความเข้าใจข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่</p> <p>3.1 ผู้เรียนระบุหัวข้อหรือคำถามที่สนใจและเกี่ยวข้องกับบทอ่าน โดยให้ผู้เรียนคัดเลือกประเด็นหรือคำถามที่ตนเองสนใจไว้สำหรับสืบค้น</p> <p>3.2 ผู้เรียนสืบค้นตามประเด็นที่กำหนดด้วยตนเอง โดยการสืบค้นจากเอกสาร ตำรา หรือแหล่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งในและนอกห้องเรียน ตามความเหมาะสมกับเวลาและเนื้อหา โดยใช้กลยุทธ์การอ่านมาช่วยในการทำความเข้าใจข้อมูลที่สืบค้น</p>

ประเด็นที่ปรับแก้	ข้อมูลก่อนทดลองใช้	ปรับปรุงหลังทดลองใช้
	<p>3.2 ผู้เรียนสืบค้นตามประเด็นที่กำหนดด้วยตนเอง โดยการสืบค้นจากเอกสาร ตำรา หรือแหล่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งในและนอกห้องเรียน ตามความเหมาะสมกับเวลา และเนื้อหา</p> <p>4. ชั้นลงข้อสรุป เป็นขั้นที่ผู้เรียนวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่สืบค้นและประมวลข้อสรุปอย่างมีเหตุผล และนำข้อมูลที่คัดเลือกแล้วมาเชื่อมโยงกับความรู้หรือประสบการณ์หรือบทอ่าน ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่</p> <p>4.1 ผู้เรียนวิเคราะห์และพิจารณาความน่าเชื่อถือของบทอ่าน โดยการวิเคราะห์และพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่สืบค้นด้วยตนเองตามหลักการที่ได้เรียนรู้ และตัดสินใจเลือกเชื่อหรือไม่เชื่อในข้อมูลที่สืบค้น</p> <p>4.2 ผู้เรียนสรุปเนื้อหาที่ได้จากการอ่าน และค้นคว้า</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ผู้เรียนพิจารณาความสัมพันธ์และความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างบทอ่านกับข้อมูลที่สืบค้นหรือความรู้เดิม 2) ผู้เรียนพิจารณาบทอ่านทั้งในด้านความเหมาะสมของภาษา การนำเสนอแนวคิด ความถูกต้องของเนื้อหา 3) ผู้เรียนได้ข้อสรุปในประเด็นของตนเองและเขียนเพิ่มเติมลงแบบบันทึกการอ่าน <p>5. ชั้นตรวจสอบแลกเปลี่ยน เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันประมวลความคิดรวบยอดที่ได้จากการอ่านและการค้นคว้าเพิ่มเติม ผ่านการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม เป็นการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับจากบทอ่านกับข้อค้นพบที่ได้จากการเสาะแสวงหาความรู้ ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่</p>	<p>4. ชั้นลงข้อสรุป เป็นขั้นที่ผู้เรียนวิเคราะห์และพิจารณาแหล่งที่มาของข้อมูลที่สืบค้นและประมวลข้อสรุปอย่างมีเหตุผล และนำข้อมูลที่คัดเลือกแล้วมาลงข้อสรุป โดยการเชื่อมโยงบทอ่านกับความรู้หรือประสบการณ์เดิมหรือในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่</p> <p>4.1 ผู้เรียนวิเคราะห์และพิจารณาความน่าเชื่อถือของบทอ่าน โดยการพิจารณาแหล่งที่มาของข้อมูลที่สืบค้นด้วยตนเอง เพื่อตัดสินใจเลือกเชื่อหรือไม่เชื่อในข้อมูลที่สืบค้น</p> <p>4.2 ผู้เรียนสรุปเนื้อหาที่ได้จากการอ่าน และค้นคว้า โดยผู้เรียนพิจารณาความสัมพันธ์และความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างบทอ่านกับข้อมูลที่สืบค้นหรือความรู้เดิม และพิจารณาบทอ่านทั้งในด้านความเหมาะสมของภาษา การนำเสนอแก่นความคิดสำคัญ ความถูกต้องของเนื้อหา เพื่อให้ได้ข้อสรุปในประเด็นของตนเองและเขียนเพิ่มเติมลงแบบบันทึกการอ่าน</p> <p>5. ชั้นตรวจสอบแลกเปลี่ยน เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันประมวลข้อสรุปที่ได้จากการอ่านและการค้นคว้าเพิ่มเติม ผ่านการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม เป็นการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับจากบทอ่านกับข้อค้นพบที่ได้จากการเสาะแสวงหาความรู้ ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่</p>

ประเด็นที่ปรับแก้	ข้อมูลก่อนทดลองใช้	ปรับปรุงหลังทดลองใช้
	5.1 ผู้เรียนแลกเปลี่ยนประเด็นที่ตนเองสรุปได้จากการอ่านและการสืบค้น	5.1 ผู้เรียนแลกเปลี่ยนประเด็นที่ตนเองได้จากการอ่านและการสืบค้น
	1) ผู้เรียนนำข้อสรุปที่ได้จากการสืบค้นมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันตามลักษณะบทอ่านหรือหัวข้อการเรียนรู้ที่กำหนด เพื่อให้ได้ข้อสรุป	1) ผู้เรียนนำข้อสรุปที่ได้จากการสืบค้นมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันตามลักษณะบทอ่านหรือเนื้อหาเพื่อให้ได้ข้อความรู้ที่กว้างขวาง
	2) ผู้เรียนตรวจสอบบันทึกการอ่าน โดยระบุความรู้ความเข้าใจและกระบวนการสืบค้น	2) ผู้เรียนตรวจสอบบันทึกการอ่าน โดยระบุความรู้ความเข้าใจและกระบวนการสืบค้น
	5.2 ผู้เรียนเชื่อมโยงการอ่านสู่การประยุกต์ใช้และวางแผนการอ่านเป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนร่วมกันวางแผนการอ่านในครั้งต่อไป โดยการกำหนดบทอ่านที่จะเรียนรู้ร่วมกันผ่านบทอ่านที่ผู้สอนจะเตรียมมา เช่น สารคดีท่องเที่ยว สารคดีอัตชีวประวัติ สารคดีชีวประวัติ บทความวิชาการด้านต่าง ๆ	5.2 ผู้เรียนเชื่อมโยงข้อความรู้และข้อค้นพบที่ได้จากการอ่านกับชีวิตจริงและเขียนลงแบบบันทึกการอ่าน

2.1.2 เครื่องมือวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

จากการนำเครื่องมือวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณไปใช้ ทำให้ผู้วิจัยพบว่า โครงสร้างของแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณยังไม่มี ความชัดเจน เกณฑ์การประเมินแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณยังไม่มี ความสม่ำเสมอและยังไม่มีความเป็นปรนัย และการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งได้ข้อค้นพบสำหรับการปรับปรุงเครื่องมือวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ แบ่งเป็น 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1) โครงสร้างแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

ผู้วิจัยกำหนดโครงสร้างของแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณใหม่ แสดงให้เห็นถึงรายละเอียดขององค์ประกอบย่อยที่ต้องการวัด โดยการกำหนดน้ำหนักของแต่ละองค์ประกอบที่ต้องการวัดและคะแนนแต่ละองค์ประกอบให้สอดคล้องกับพฤติกรรมหลักที่ต้องการจะวัด โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1.1) ผู้วิจัยสังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการอ่านอย่างมี วิจารณญาณของ Smith (1963) และ Cooper et al (1988) ที่ได้กล่าวถึงความสามารถในการอ่านอย่างมี วิจารณญาณไว้ว่า ผู้อ่านต้องสามารถประเมินข้อมูล วิเคราะห์โดยใช้ประสบการณ์ ความจริง หรือเหตุผล และตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน ไตร่ตรองสิ่งต่าง ๆ ที่ได้อ่านอย่างรอบคอบ ซึ่งการที่ผู้อ่านจะ

สามารถประเมินค่าสิ่งที่อ่านได้นั้น Dallman et al (1974) และ Harris (2000) ได้กล่าวถึงความสามารถพื้นฐานของผู้อ่านที่จะต้องสามารถจับใจความสำคัญ วิเคราะห์ข้อเท็จจริงข้อคิดเห็นและจดหมายเหตุของผู้แต่ง เพื่อเป็นพื้นฐานนำมาทำความเข้าใจบทอ่าน นอกจากนี้ Hamadek (1978) และ Rubin (1990) ยังกล่าวเพิ่มเติมถึงการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนในอุดมศึกษาที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลและรู้จักใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการแสวงหาความรู้ทางวิชาการ วิชาชีพในอนาคต และดำรงตนในฐานะพลเมืองของสังคมได้ (Manarin, Carey, Rathburn, Ryland, & Hutchings, 2015; ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2555) ดังนั้นผู้เรียนจึงควรนำความรู้ความคิดที่ได้จากบทอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงและสำหรับการศึกษาต่อไป

1.2) ผู้วิจัยสร้างแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจำนวน 2 ฉบับ คือ ฉบับก่อนเรียนและฉบับหลังเรียน โดยทั้งสองฉบับเป็นแบบวัดคู่ขนาน โดยเป็นชนิดอัตนัย ฉบับละ 25 ข้อ จำนวน 50 คะแนน โดยผู้วิจัยนำแนวคิดเกี่ยวกับระดับการวัดความสามารถในการอ่านของสุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2537) มาวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปว่า ระดับการวัดแต่ละระดับนั้น สอดคล้องกับแต่ละองค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณองค์ประกอบใดเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามในแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 แสดงระดับของการวัดการอ่านกับความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

ระดับของการวัดการอ่าน (สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2537)	การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ
1. ความรู้ ความจำ (การจดจำเรื่องราวหรือตัวละคร)	การสรุปใจความสำคัญ
2. ความเข้าใจ (การเล่าเรื่องราวหรือสรุปเรื่อง)	
3. การนำไปใช้ (การนำสิ่งที่ได้จากการอ่านไปใช้ในสถานการณ์ใหม่)	การนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์
4. การวิเคราะห์ (การแยกองค์ประกอบจากการอ่าน)	การวิเคราะห์เนื้อหาตาม
5. การสังเคราะห์ (การสรุปแก่นความคิดของเรื่อง)	องค์ประกอบของบทอ่าน
6. การประเมินค่า (การตัดสินใจและค้นหาคุณค่าของเรื่อง)	การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล

1.3) ผู้วิจัยสร้างโครงสร้างแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจำนวน 25 ข้อ โดยกำหนดสัดส่วนของการวัดความสามารถในแต่ละองค์ประกอบกำหนดข้อละคะแนน

ให้มีความสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัด จากการสังเคราะห์ตำราและงานวิจัยในบทที่ 2 ที่กล่าวถึงความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและแนวทางการกำหนดสัดส่วนของแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของ สมจิต บุญคงเสน (2549) ซึ่งกำหนดสัดส่วนการวิเคราะห์ร้อยละ 20 การสังเคราะห์ร้อยละ 40 และการประเมินค่าร้อยละ 40 มาปรับใช้

จากการศึกษาข้อมูล พบว่า การกำหนดสัดส่วนของแบบวัดขึ้นอยู่กับระดับความสามารถที่เน้นเป็นสำคัญและสอดคล้องกับช่วงวัยของผู้เรียน ผู้วิจัยพบว่า องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่มีวิจารณญาณคือ การประเมินค่าสิ่งที่อ่านได้อย่างมีเหตุผล สามารถเลือกตัดสินใจบนพื้นฐานของการไตร่ตรองข้อมูลอย่างถี่ถ้วน สอดคล้องกับที่ Smith (1963) กล่าวว่า การอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็นการอ่านขั้นสูงสุด ซึ่งผู้อ่านสามารถประเมินข้อมูลได้และสามารถวิจารณ์โดยใช้ประสบการณ์ ความจริง หรือเหตุผลเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับองค์ประกอบนี้มากที่สุด ด้วยเหตุนี้ จึงกำหนดสัดส่วนที่ร้อยละ 40 นอกจากนี้ นักศึกษาที่มีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจะต้องสามารถนำข้อมูลที่อ่านและประเมินค่านั้นไปใช้ได้อย่างเป็นประโยชน์ในวิชาการ วิชาชีพในอนาคต หรือในชีวิตประจำวัน ดังที่ (Conley and Wise, 2011) กล่าวว่า นิสิตนักศึกษาที่มีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจะเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในด้านวิชาการ การทำงาน และยังเป็นการพัฒนาความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม ผู้วิจัยจึงกำหนดสัดส่วนที่ร้อยละ 30 โดยมีสัดส่วนรวมกันสำหรับองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบนี้ ที่ร้อยละ 70

ส่วนองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจบทอ่าน ได้แก่ การสรุปสาระสำคัญและการวิเคราะห์บทอ่านก็เป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำหรับใช้ทำความเข้าใจในสิ่งที่อ่านก่อนที่จะตัดสินใจเลือกเชื่อข้อมูลเหล่านั้น ดังที่ Smith (1963) กล่าวว่า ผู้ที่จะเข้าใจถึงขั้นใช้วิจารณญาณได้ จะต้องอาศัยความเข้าใจ 2 ระดับแรกเป็นพื้นฐานก่อนจะประเมินสิ่งที่อ่าน ดังนั้น การวัดความสามารถในการสรุปใจความสำคัญซึ่งเป็นเพียงการวัดในระดับความจำความเข้าใจ ผู้วิจัยจึงกำหนดสัดส่วนร้อยละ 10 ในขณะที่การวิเคราะห์นั้น ผู้เรียนต้องสามารถวิเคราะห์บทอ่านที่มีองค์ประกอบต่างกันได้ จึงกำหนดสัดส่วนที่ร้อยละ 20 รวมทั้ง 2 องค์ประกอบ คือ ร้อยละ 30 สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดสัดส่วนการจับใจความสำคัญและการวิเคราะห์ร้อยละ 30 ส่วนการประเมินค่าและการนำไปใช้ร้อยละ 70 ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 โครงสร้างแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ 25 ข้อ ฉบับหลังทดลองใช้

องค์ประกอบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ	ลักษณะพหุอ่าน														
	สัดส่วนคะแนน (ร้อยละ)	รวม (ข้อ)	รวม (คะแนน)	ข่าว		โฆษณา		บทความวิชาการ		เรื่องสั้น					
				ข้อที่	จำนวน	ข้อที่	จำนวน	ข้อที่	จำนวน	ข้อที่	จำนวน				
1. การสรุปใจความสำคัญ	10	3	5	1.1	1	1*	-	-	3.1	1	2*	4.1	1	2*	
- การสรุปเรื่องโดยย่อ															
2. การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของพหุอ่าน	20	6	10	1.2,1.3	2	3	2.1,2.2	2	3.2	1	2	4.2	1	2	
- การอธิบายเนื้อหาตามองค์ประกอบของพหุอ่านแต่ละประเภท															
3. การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล	40	10	20	1.4,1.5	2	4	2.3,2.4	2	4	3.3,3.4,3.5	5	10	4.3	1	2
- การอธิบายคุณค่าของเนื้อหาที่ได้จากการอ่าน															
- การระบุความถูกต้องและน่าเชื่อถือของพหุอ่าน															
4. การนำข้อมูลจากพหุอ่านไปใช้ประโยชน์	30	6	15	1.6,1.7	2	4*	2.5	1	2*	3.8	1	3*	4.4,4.5	2	6*
- การอธิบายการประยุกต์ใช้ที่อนุมานจากการอ่าน															
รวม 25 ข้อ	100	25	50		7		5		8		5		5		

จากตารางที่ 12 และ ตารางที่ 13 สรุปได้ว่า ความสามารถด้านการสรุปใจความสำคัญจะเป็นการวัดความรู้ความจำและความเข้าใจซึ่งเป็นระดับการวัดพื้นฐาน จึงกำหนดสัดส่วนที่ร้อยละ 10 ในขณะที่ความสามารถด้านการวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน ผู้เรียนจะต้องระบุผลการวิเคราะห์ตามองค์ประกอบแต่ละประเภทซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งในด้านของความยาวและความซับซ้อนของเนื้อหา จึงกำหนดสัดส่วนที่ร้อยละ 20 ส่วนความสามารถด้านการประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผลซึ่งเป็นด้านที่สำคัญที่สุดที่จะแสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้มีวิจารณญาณได้กำหนดสัดส่วนที่ร้อยละ 40 และความสามารถด้านการนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์ได้ กำหนดสัดส่วนที่ร้อยละ 30 เพราะผู้เรียนต้องสามารถบอกสถานการณ์ใหม่และยกตัวอย่างประกอบสถานการณ์นั้น ๆ ได้

1.4) ผู้วิจัยกำหนดจำนวนข้อสอบที่แตกต่างกันในบทอ่านแต่ละประเภท เนื่องจากผู้เรียนซึ่งเป็นนิสิตในระดับอุดมศึกษาต้องอ่านบทอ่านที่เป็นเอกสาร ตำราวิจัย หรือเอกสารทางวิชาการอยู่เสมอ (Beya and Nicoll, 1997) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเน้นบทอ่านประเภทนี้มากที่สุด นอกจากนี้ ข่าวสารต่าง ๆ เป็นเรื่องที่น่าสนใจต้องพบในชีวิตประจำวัน เพราะข่าวสารเป็นการรายงานข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ประชาชนให้ความสำคัญหรือน่าสนใจ รวมทั้งมีผลกระทบต่อคนจำนวนมาก (ฉอ่าน วุฒิกรมรักษา, 2536; พนม วรรณศิริ, 2544) ในฐานะที่นิสิตเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การติดตามข่าวสารจึงเป็นเรื่องใกล้ตัวและพบได้ในชีวิตประจำวัน ผู้วิจัยจึงกำหนดข้อสอบประเภทข่าวให้มีสัดส่วนลดหลั่น รวมถึงโฆษณาและเรื่องสั้นก็มีสัดส่วนตามลำดับเช่นเดียวกัน

1.5) ผู้วิจัยกำหนดคะแนนในองค์ประกอบเดียวกัน แต่มีคะแนนที่แตกต่างกัน เช่น องค์ประกอบข้อที่ 1 การสรุปใจความสำคัญ กำหนดให้ข่าว 1 ข้อ มีคะแนนเท่ากับ 1 คะแนน ในขณะที่บทความวิชาการและเรื่องสั้น มีคะแนนเท่ากับ 2 คะแนน และองค์ประกอบข้อที่ 4 การนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์ กำหนดให้ข่าวและโฆษณา 1 ข้อ มีค่าคะแนนเท่ากับ 2 คะแนน ในขณะที่บทความวิชาการและเรื่องสั้นมีค่าคะแนนเท่ากับ 3 คะแนน เนื่องจากความยาวและความซับซ้อนของเนื้อหาแตกต่างกัน โดยที่ข่าวและโฆษณามีขนาดสั้นและโครงเรื่องไม่ซับซ้อน จึงกำหนดค่าคะแนนน้อยกว่าบทอ่านประเภทบทความวิชาการและเรื่องสั้น

2) เกณฑ์การประเมินแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การประเมินของแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณใหม่ให้มีความชัดเจน สม่่าเสมอ และมีความเป็นปรนัย โดยการสังเคราะห์เกณฑ์การประเมินจากตำราวิชาการที่กล่าวถึงระดับของการอ่านของ สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2537) และจากเกณฑ์การประเมินการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของ Eastern Kentucky University (Eastern Kentucky University, 2019) ได้เกณฑ์การประเมินความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 เกณฑ์การประเมินแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

องค์ประกอบความสามารถ ในการอ่านอย่างมี วิจารณญาณ	ระดับคุณภาพ		
	2	1	0
1. การสรุปใจความสำคัญ	สามารถจับใจความสำคัญได้ตรงประเด็นและครบถ้วน	สามารถจับใจความสำคัญได้ตรงประเด็นเพียงบางส่วนหรือระบุใจความสำคัญได้ไม่ครบถ้วนทุกประเด็น	จับใจความสำคัญผิดประเด็นทั้งหมด หรือไม่ สามารถระบุใจความสำคัญของบทอ่านได้
2. การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน*	ระบุผลการวิเคราะห์เรื่องตามองค์ประกอบได้ถูกต้องและครบถ้วน	ระบุผลการวิเคราะห์เรื่องตามองค์ประกอบไม่ครบถ้วน หรือมีบางองค์ประกอบคลาดเคลื่อนหรือไม่ชัดเจน	ระบุผลการวิเคราะห์เรื่องตามองค์ประกอบของบทอ่านผิดทั้งหมด
3. การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าด้านเนื้อหาที่ได้จากการอ่านได้ถูกต้องและมีเหตุผลประกอบที่ชัดเจน	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าด้านเนื้อหาที่ได้จากการอ่านได้ถูกต้อง แต่ไม่อ้างเหตุผลประกอบ	ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าด้านเนื้อหาที่ได้จากการอ่านได้
	ระบุผลการตัดสินใจหรือความคิดเห็นสอดคล้องหรือคัดค้านหรือความเหมาะสมของข้อมูลที่ได้จากบทอ่านพร้อมแสดงเหตุผลประกอบอย่างชัดเจน	ระบุผลการตัดสินใจหรือความคิดเห็นสอดคล้องหรือคัดค้านหรือความเหมาะสมของข้อมูลที่ได้จากบทอ่าน แต่ไม่มีเหตุผลประกอบ	ไม่สามารถระบุผลการตัดสินใจหรือความคิดเห็นสอดคล้องหรือคัดค้านหรือความเหมาะสมของข้อมูลที่ได้จากบทอ่านได้
	ระบุจุดเด่นและหรือจุดบกพร่องของข้อมูลที่ได้จากบทอ่านได้ครบถ้วนและมีเหตุผลประกอบที่ชัดเจน	ระบุจุดเด่นและหรือจุดบกพร่องของข้อมูลที่ได้จากบทอ่านได้ครบถ้วน แต่ไม่มีเหตุผลประกอบ	ไม่สามารถระบุจุดเด่นและหรือจุดบกพร่องของข้อมูลที่ได้จากบทอ่านได้
4. การนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์	ระบุสถานการณ์หรือบริบทอื่นที่สอดคล้องกับชีวิตจริงและเนื้อหาบทอ่าน และระบุแนวทาง การนำผลการอ่านไปปรับใช้กับสถานการณ์หรือบริบทดังกล่าวได้ถูกต้อง เหมาะสม และสอดคล้อง	ระบุสถานการณ์อื่นหรือบริบทอื่นที่สอดคล้องกับชีวิตจริงและเนื้อหาบทอ่านได้ไม่ตรง และหรือบอกแนวทางการนำผลการอ่านไปปรับใช้ไม่ได้ สอดคล้องอย่างตรงประเด็น	ไม่สามารถระบุสถานการณ์อื่นหรือบริบทอื่นที่สอดคล้องกับชีวิตจริงและเนื้อหาบทอ่าน และไม่สามารถบอกแนวทางการนำผลการอ่านไปปรับใช้ได้

ที่มา : ปรับจากเกณฑ์การประเมินการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของ Eastern Kentucky University (Eastern Kentucky University, 2019)

จากตารางที่ 14 เกณฑ์การประเมินแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมี
 วิจารณญาณแบ่งตามระดับคุณภาพได้ 3 ระดับ โดยคะแนนของข้อสอบแต่ละข้อในแบบวัด
 ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจะแปรผลตามระดับคุณภาพทั้ง 3 ระดับ ดังนี้

ระดับคุณภาพ 0 = คะแนน 0 ในข้อที่มีคะแนนเต็ม 1 2 และ 3

ระดับคุณภาพ 1 = คะแนน 0.5 ในข้อที่มีคะแนนเต็ม 1

คะแนน 1 ในข้อที่มีคะแนนเต็ม 2

คะแนน 1.5 ในข้อที่มีคะแนนเต็ม 3

ระดับคุณภาพ 2 = คะแนน 1 ในข้อที่มีคะแนนเต็ม 1

คะแนน 2 ในข้อที่มีคะแนนเต็ม 2

คะแนน 3 ในข้อที่มีคะแนนเต็ม 3

* ทั้งนี้ สำหรับองค์ประกอบของบทอ่านที่ผู้เรียนต้องสามารถวิเคราะห์ได้ใน
 ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณองค์ประกอบที่ 2 มีลักษณะดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 แสดงองค์ประกอบของบทอ่านที่ผู้เรียนต้องวิเคราะห์ในองค์ประกอบที่ 2

ประเภทบทอ่าน	องค์ประกอบของบทอ่าน				
	ข้อเท็จจริง	ข้อคิดเห็น	วัตถุประสงค์	สาระสำคัญ	
1. สารคดีและวิชาการ					
1) ข่าว	✓	✓	✓	-	
(2) สารคดี)*	✓	✓	✓	✓	
3) บทความวิชาการ	✓	✓	✓	✓	
2. โฆษณา	✓	✓	✓	-	
3. เรื่องสั้น	แก่นความคิดสำคัญ	โครงเรื่อง	ตัวละคร	ฉาก	เสียงเล่า

* หมายเหตุ แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณไม่ได้กำหนด
 บทอ่านประเภทนี้ เนื่องจาก ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาจำเป็นที่จะต้องอ่านงานเขียนเชิงวิชาการหรือ
 ตำราที่เป็นเนื้อหาความรู้ต่าง ๆ เพื่อใช้สำหรับการเรียนการศึกษาของตนเอง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือก
 สร้างแบบวัดที่ให้ผู้เรียนอ่านบทความวิชาการ ในส่วนของเรื่องสั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอ

ความเพลิตเพลินที่แฝงแก่นความคิดสำคัญต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ สารคดีซึ่งเป็นงานเขียนที่เสนอทั้งสาระความรู้และความเพลิตเพลินร่วมกัน จึงมีวัตถุประสงค์ที่ซ้ำกับบทอ่านอีก 2 ประเภทข้างต้น อีกทั้งการสร้างแบบวัดจากบทอ่านทั้ง 4 ประเภท สามารถวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้ครบทุกองค์ประกอบ ผู้วิจัยจึงไม่ได้นำสารคดีมาเป็นบทอ่านในแบบวัดที่สร้างขึ้น

3) การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยออกแบบเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบบันทึกการอ่าน ซึ่งจากการที่ผู้เรียนใช้แบบบันทึกการอ่าน ผู้วิจัยพบว่า ข้อคำถามในแบบบันทึกการอ่านมีอยู่ 2 ส่วนปนกัน คือ ส่วนที่วัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และส่วนที่วัดกระบวนการเรียนรู้ ดังนั้นจึงได้ปรับข้อคำถามโดยแบ่งเป็น 2 ส่วน และปรับคำถามให้มีรายละเอียดที่ชัดเจนมากขึ้น

ผู้วิจัยปรับข้อคำถามโดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนละ 4 ข้อ และปรับคำถาม ในข้อคำถามที่เกี่ยวกับประเด็นที่สอดคล้องหรือโต้แย้งระหว่างบทอ่านกับข้อมูลที่ค้นคว้าเพิ่มเติม โดยให้ผู้เรียนอธิบายขยายความประกอบ และในข้อคำถามที่ถามข้อคิดและประโยชน์จากการอ่าน ปรับเป็นข้อคิดที่ได้จากการอ่าน เพื่อให้วัดได้เฉพาะเจาะจงมากขึ้น

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลก่อนทดลองใช้และปรับปรุงหลังทดลองใช้ตามประเด็นการสร้างเครื่องมือวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณเปรียบเทียบกับเห็นในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 การปรับแก้ไขจากข้อค้นพบด้านการสร้างเครื่องมือวัดความสามารถในการอ่านอย่างมี
 วิจารณ์ญาณ

ประเด็นที่ปรับแก้	ข้อมูลก่อนทดลองใช้	ปรับปรุงหลังทดลองใช้
1) โครงสร้างแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ	1) ร้อยละของแต่ละองค์ประกอบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ คือ 12, 23, 40, และ 25 ตามลำดับ	1) ปรับแก้ไขร้อยละของแต่ละองค์ประกอบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ คือ 10, 20, 40, และ 30 ตามลำดับ
	2) คะแนนของแต่ละองค์ประกอบไม่มีความสอดคล้องกับตัวแปรตามและค่าน้ำหนักร้อยละ	2) ปรับคะแนนของแต่ละองค์ประกอบให้สอดคล้องกับค่าน้ำหนักร้อยละขององค์ประกอบของตัวแปรตามและประเภทบทอ่าน
		3) เขียนอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับที่มาของการสร้างโครงสร้างแบบวัดความสามารถใน

ประเด็นที่ปรับแก้	ข้อมูลก่อนทดลองใช้	ปรับปรุงหลังทดลองใช้
2) เกณฑ์การประเมินแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ	เกณฑ์การประเมินไม่มีความชัดเจน ใช้คำไม่สม่ำเสมอ และไม่มีความเป็นปรนัย	<p>การอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยอ้างอิงตำราวิชาการและงานวิจัย</p> <p>1) เขียนเกณฑ์การประเมิน โดยสังเคราะห์มาจากตำรา งานวิจัย และเกณฑ์การประเมินความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของต่างประเทศ</p> <p>2) เขียนอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับที่มาของการสร้างเกณฑ์การประเมินแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ</p>
3) การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ	แบบบันทึกการอ่านมีข้อความที่ปะปนกันระหว่างการวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการเขียนบันทึกกระบวนการเรียนรู้	<p>1) ปรับข้อความให้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนละ 4 ข้อ และปรับคำถามบางข้อให้มีความชัดเจนเพื่อให้วัดได้เฉพาะเจาะจงมากขึ้น</p> <p>2) แบบบันทึกการอ่านที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้บันทึกเมื่อผู้เรียนอ่านบทอ่านแต่ละประเภทเสร็จสิ้น จำนวน 5 ประเภท ด้วยกัน เนื่องด้วยบทอ่านทั้ง 5 ประเภทมีความแตกต่างกันในด้านองค์ประกอบและโครงสร้าง</p> <p>บทอ่าน ทำให้ไม่สามารถวัดพัฒนาการของผู้เรียนได้ ดังนั้น หากต้องการวัดพัฒนาการ ควรให้ผู้เรียนใช้บทอ่านประเภทเดิม แต่เนื้อเรื่องเปลี่ยนไป และให้บันทึกแบบบันทึกการอ่าน ซึ่งจะสามารทำให้เห็นพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างถูกต้องและต่อเนื่อง</p> <p>ดังนั้น ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงปรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยอธิบายพฤติกรรมของผู้เรียนในการอ่านอย่างมี</p>

ประเด็นที่ปรับแก้	ข้อมูลก่อนทดลองใช้	ปรับปรุงหลังทดลองใช้
		วิจารณ์ญาณ โดยนำเสนอตาม ประเภทหลักของ บทอ่าน 3 ประเภท ได้แก่ สารคดี และวิชาการ โฆษณา และเรื่องสั้น

2.1.3 คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

1) บทอ่านที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

จากการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน พบว่า บทอ่านประเภทต่าง ๆ มีลักษณะองค์ประกอบของบทอ่านและวิธีการวิเคราะห์ที่แตกต่างกัน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเกิดประสิทธิผลจึงควรเพิ่มรายละเอียดของประเภทและลักษณะองค์ประกอบของบทอ่านประเภทต่าง ๆ ไว้ในคู่มือ (ดูในภาคผนวก ค)

ผู้วิจัยจึงเพิ่มรายละเอียดของประเภทและลักษณะองค์ประกอบของบทอ่านประเภทต่าง ๆ ไว้ในคู่มือหัวข้อ แนวทางการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ : การเตรียมสื่อการเรียนการสอน

2) แผนการจัดการเรียนการสอน

จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า กิจกรรมย่อยที่ให้ผู้สอนชวนคุยเกี่ยวกับความสำคัญของการอ่านและพูดถึงหนังสือในดวงใจใช้เวลานานเกินไป ทำให้ผู้เรียนมีเวลาในการอ่านและวิเคราะห์บทอ่านน้อย

ผู้วิจัยจึงปรับปรุงกิจกรรมย่อยโดยปรับแก้ไขแผนการจัดการเรียนการสอนด้านเวลาในการทำกิจกรรมโดยตัดกิจกรรมที่พูดคุยถึงการอ่านและหนังสือในดวงใจออกและเพิ่มเวลาในการวิเคราะห์บทอ่านมากขึ้น

2.2 จัดทำรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต ฉบับสมบูรณ์

เมื่อผู้วิจัยปรับปรุงรายละเอียดของรูปแบบการเรียนการสอน แผนการจัดการเรียนการสอน และเครื่องมือวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยได้นำไปทดลองนำร่องและทดลองสอนจริง จากนั้นผู้วิจัยจึงปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน เครื่องมือวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ และคู่มือประกอบรูปแบบการเรียนการสอนตามข้อค้นพบที่ได้ และจัดทำรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบ

เน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมี
 วิจารณ์ญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต ฉบับสมบูรณ์ ดังรายละเอียดในบทที่ 4

ผลจากการนำข้อค้นพบจากการทดลองใช้มาปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนตาม
 หลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถ
 ในการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต ผู้วิจัยนำเสนอการปรับปรุงแก้ไขแต่ละ
 ระยะในตารางที่ 17 และสรุปรูปแบบการเรียนการสอนได้ดังปรากฏในภาพ 9

ตารางที่ 17 การปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการเรียนการสอนแต่ละระยะ

รูปแบบการเรียนการสอน ฉบับยกร่าง	รูปแบบการเรียนการสอนฯ ฉบับปรับปรุง	
	หลังตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพ ของรูปแบบการเรียนการสอนจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ	หลังดำเนินการทดลองใช้ รูปแบบการเรียนการสอนที่ พัฒนาขึ้น
1) หลักการของรูปแบบ การเรียนการสอน		
1. การกระตุ้นให้ผู้เรียนสำรวจ ความต้องการอ่านของตนเอง เพื่อ กำหนดเป้าหมายการอ่านและ เลือกบทอ่านตรงตามเป้าหมาย โดยให้ผู้เรียนวางแผนกลยุทธ์ การอ่านได้เหมาะสมกับประเภท ของบทอ่าน		1. ผู้เรียนสำรวจความต้องการอ่าน ของตนเองผ่านการกระตุ้นของผู้สอน เพื่อกำหนดเป้าหมายการอ่านและ เลือกบทอ่านตรงตามเป้าหมาย โดย ให้ผู้เรียนวางแผน กลยุทธ์การอ่านได้ เหมาะสมกับประเภทของบทอ่าน
2. การใช้กลยุทธ์การอ่านที่ เหมาะสมกับประสบการณ์ การอ่านและองค์ประกอบของบท อ่านแต่ละประเภท ช่วยให้ผู้เรียน พัฒนาความสามารถในการอ่าน อย่างมีวิจารณ์ญาณได้	ไม่มีการแก้ไข	2. ผู้เรียนเลือกใช้กลยุทธ์การอ่านที่ เหมาะสมกับประสบการณ์การอ่าน และองค์ประกอบของบทอ่านแต่ละ ประเภท ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนา ความสามารถในการอ่านอย่างมี วิจารณ์ญาณได้
3. การอ่านโดยใช้กระบวนการ สืบสอบ ช่วยพัฒนาการอ่าน วิเคราะห์และประเมินข้อมูลที่ได้ จากการสืบค้น โดยพิจารณา ความน่าเชื่อถือของข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูลประกอบความรู้ และประสบการณ์เดิม ทำให้ได้		3. ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลจากประเด็นที่ น่าสนใจ เพื่อนำมาตรวจสอบความ น่าเชื่อถือของข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูล ประกอบความรู้และประสบการณ์ เดิม ทำให้ได้ข้อสรุป สามารถ พัฒนาการอ่านวิเคราะห์ ประเมินค่า

รูปแบบการเรียนการสอนฯ ฉบับยกร่าง	รูปแบบการเรียนการสอนฯ ฉบับปรับปรุง	
	หลังตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพ ของรูปแบบการเรียนการสอนจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ	หลังดำเนินการทดลองใช้ รูปแบบการเรียนการสอนที่ พัฒนาขึ้น
<p>ข้อสรุป สามารถประเมินค่า บทอ่าน และนำไปประยุกต์ใช้ตาม เป้าหมายการอ่าน</p> <p>4. การส่งเสริมการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกัน จากการอภิปราย โดยใช้ความรู้และประสบการณ์ เพื่อตรวจสอบ สะท้อนความคิด สร้างความเข้าใจเชิงลึกและ กว้างขวาง เพื่อให้ได้ข้อมูลและ ข้อสรุปที่ได้จากการอ่าน</p>		<p>บทอ่าน และนำไปประยุกต์ใช้ตาม เป้าหมายการอ่าน</p> <p>4. ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จากการอภิปราย โดยใช้ความรู้เดิม และเชื่อมโยงประสบการณ์จริง เพื่อ ตรวจสอบ สะท้อนความคิด สร้าง ความเข้าใจเชิงลึกกว้างขวาง เพื่อให้ ได้ข้อมูลและข้อสรุปที่ได้จากการอ่าน ที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง</p>
<p>2) แนวทางการจัดการเรียนการ สอนของรูปแบบการเรียนการ สอน</p> <p>7. ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและ กัน เพื่ออภิปรายขยายความรู้ ร่วมกัน</p> <p>8. ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกันและร่วมกันวาง แผนการอ่านในครั้งต่อไป โดยมี ผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ</p>	ไม่มีการแก้ไข	<p>7. ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน อภิปรายขยายความรู้โดยมีผู้สอนเป็น ผู้ชี้แนะ</p>
<p>3) ขั้นตอนการจัดการเรียน การสอน</p> <p>1. ขั้นสำรวจตรวจตรา เป็น ขั้นที่ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ สำรวจ ความต้องการและกำหนด เป้าหมายในการอ่านด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนคัดเลือกบทอ่านที่ตรง กับเป้าหมายในการเรียนรู้ เพื่อ นำไปสู่การเลือกบทอ่านที่มี ความเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์</p>	ไม่มีการแก้ไข	<p>1. ขั้นสำรวจ เป็นขั้นที่ผู้สอนส่งเสริม ให้ผู้เรียนได้สำรวจความต้องการและ กำหนดเป้าหมายในการอ่านด้วย ตนเอง โดยมีผู้สอนทำหน้าที่กระตุ้น ความสนใจของผู้เรียนผ่านการตั้ง คำถามและชวนอภิปราย เพื่อให้ ผู้เรียนสามารถคัดเลือกบทอ่านที่ตรง กับเป้าหมายในการเรียนรู้ นำไปสู่</p>

รูปแบบการเรียนการสอนฯ ฉบับยกร่าง	รูปแบบการเรียนการสอนฯ ฉบับปรับปรุง	
	หลังตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพ ของรูปแบบการเรียนการสอนจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ	หลังดำเนินการทดลองใช้ รูปแบบการเรียนการสอนที่ พัฒนาขึ้น
<p>กับผู้เรียน ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่</p> <p>1.1 ผู้เรียนตรวจสอบ ความสนใจในการอ่านของตนเอง โดยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ ความต้องการและความสนใจของ ตนเองในด้านการอ่านเพื่อเลือก บทอ่าน</p> <p>1.2 ผู้เรียนกำหนดเป้าหมาย ในการอ่าน วางแผนการอ่าน และ กำหนดบทอ่าน โดยให้ผู้เรียนวาง แผนการอ่านของตนเอง เช่น ตั้งเป้าหมายในการอ่าน เนื้อหา บทอ่านที่สนใจอ่าน ปริมาณ บทอ่าน เวลาที่ใช้ในการอ่าน</p> <p>2. ชั้นเรียนรู้และฝึกอ่านโดยใช้ กลยุทธ์ เป็นขั้นที่ผู้สอนทบทวน ความรู้ประเภทของงานเขียนและ องค์ประกอบตามโครงสร้างของ งานเขียน และให้ผู้เรียนฝึกอ่าน โดยใช้กลยุทธ์การอ่าน เพื่อให้ ผู้เรียนฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์ การอ่าน และสรุปหรือระบุ ใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน ได้แก่</p>	<p>การเลือกบทอ่านที่มีความเกี่ยวข้อง และเป็นประโยชน์กับผู้เรียน ซึ่งมี ขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน ได้แก่</p> <p>1.1 ผู้สอนกระตุ้นความคิดของ ผู้เรียน โดยชวนอภิปรายพร้อมตั้ง คำถามที่เชื่อมโยงกับความรู้ ประสบการณ์ หรือความสนใจของ ผู้เรียน</p> <p>1.2 ผู้เรียนตรวจสอบความสนใจ ในการอ่านของตนเอง โดยให้ผู้เรียน วิเคราะห์ความต้องการและความ สนใจของตนเองในด้านการอ่านเพื่อ เลือกบทอ่าน</p> <p>1.3 ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายใน การอ่าน วางแผนการอ่าน และ กำหนดบทอ่าน โดยให้ผู้เรียนวาง แผนการอ่านของตนเอง เช่น ตั้งเป้าหมายในการอ่าน เนื้อหา บทอ่านที่สนใจอ่าน ปริมาณบทอ่าน เวลาที่ใช้ในการอ่าน</p> <p>2. ชั้นเรียนรู้และฝึกอ่านโดยใช้ กลยุทธ์ เป็นขั้นที่ผู้สอนทบทวน ความรู้ประเภทของงานเขียนและ รูปแบบโครงสร้างของงานเขียน โดย ให้ผู้เรียนฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์ การอ่าน เพื่อให้ผู้เรียนนำมาทำความ เข้าใจบทอ่าน ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่</p> <p>2.1 ผู้เรียนฝึกอ่านและวิเคราะห์ บทอ่านโดยใช้กลยุทธ์การอ่าน</p>	

รูปแบบการเรียนรู้การสอนฯ ฉบับปรับปรุง		
รูปแบบการเรียนรู้การสอนฯ ฉบับยกร่าง	หลังตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพของรูปแบบการเรียนรู้การสอนจากผู้ทรงคุณวุฒิ	หลังดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้การสอนที่พัฒนาขึ้น
<p>2.1 ผู้สอนให้ความรู้ผู้เรียนเกี่ยวกับการอ่านและฝึกการใช้กลยุทธ์การอ่าน</p> <p>1) ผู้สอนให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะของบทอ่านประเภทต่าง ๆ เช่น องค์ประกอบของบทอ่านแต่ละประเภท การพิจารณาแนวคิดหรือทัศนคติของผู้แต่ง การวิเคราะห์กลวิธีการแต่ง ภาพสะท้อนสังคม การวิเคราะห์ฉากตัวละคร พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบการอธิบาย</p> <p>2) ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์การอ่านประเภทต่าง ๆ เช่น การคาดเดาเนื้อเรื่อง การอ่านซ้ำ การตั้งคำถาม การสรุปเรื่อง การใช้ผังมโนทัศน์ทั้งในด้านลักษณะและวิธีใช้ เพื่อให้เหมาะสมกับบทอ่านแต่ละประเภท*</p> <p>(* ขั้นตอนนี้จะสอนใน 2 ครั้ง แรกของการสอนกลยุทธ์การอ่าน ส่วนในครั้งต่อ ๆ ไป ผู้เรียนจะเลือกใช้กลยุทธ์การอ่านที่ได้เรียนรู้มาแล้ว ไปใช้ฝึกอ่านบทอ่าน)</p> <p>2.2 ผู้เรียนฝึกอ่านและวิเคราะห์บทอ่าน</p>	<p>1) ผู้สอนให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะของบทอ่านประเภทต่าง ๆ เช่น โครงสร้างของบทอ่านแต่ละประเภท การพิจารณาแก่นความคิดสำคัญของผู้แต่ง กลวิธีการแต่ง ภาพสะท้อนสังคม พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบการอธิบาย</p> <p>2) ผู้สอนแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยและฝึกอ่านบทอ่านที่ผู้สอนคัดเลือกมาให้ จากนั้นให้ผู้เรียนอภิปรายบทอ่านร่วมกัน</p> <p>2.2 ผู้เรียนนำบทอ่านที่ตนเองเลือกมาฝึกอ่านและเลือกใช้กลยุทธ์การอ่าน</p> <p>1) ผู้เรียนค้นคว้าบทอ่านที่ตนเองสนใจหรือต้องการอ่าน อันเป็นผลมาจากการสำรวจความสนใจของตนเอง เพื่อนำมาฝึกอ่าน</p> <p>2) ผู้เรียนนำบทอ่านที่ตนเองเลือกมาฝึกอ่าน โดยนำความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบทอ่านที่ได้เรียนรู้และกลยุทธ์ต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสมและเขียนลงแบบบันทึกการอ่าน</p>	

รูปแบบการเรียนการสอนฯ ฉบับยกร่าง	รูปแบบการเรียนการสอนฯ ฉบับปรับปรุง	
	หลังตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพ ของรูปแบบการเรียนการสอนจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ	หลังดำเนินการทดลองใช้ รูปแบบการเรียนการสอนที่ พัฒนาขึ้น
<p>1) ผู้สอนแบ่งกลุ่มผู้เรียน ออกเป็นกลุ่มย่อยและฝึกอ่าน บทอ่านที่ผู้สอนคัดเลือกมาให้</p> <p>2) ผู้เรียนร่วมกัน อภิปรายบทอ่านในด้านใจ ความสำคัญ องค์ประกอบของบท อ่าน และกลวิธีการแต่ง</p> <p>3) ผู้สอนและผู้เรียน ร่วมกันสรุปและวิเคราะห์บทอ่าน ตัวอย่างที่ผู้สอนเตรียมมา</p>	<p>2.3 ผู้เรียนนำบทอ่านที่ตนเอง เลือกมาฝึกอ่านและเลือกใช้ กลยุทธ์การอ่าน</p> <p>1) ผู้เรียนค้นคว้าบทอ่าน ที่ตนเองสนใจในคาบเรียนเพื่อ นำมาฝึกอ่าน</p> <p>2) ผู้เรียนนำบทอ่านที่ ตนเองเลือกมาฝึกอ่าน โดยนำ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบทอ่านที่ ได้เรียนรู้และกลยุทธ์ต่าง ๆ มาใช้ ให้เหมาะสม</p> <p>3) ผู้เรียนสรุปผล วิเคราะห์องค์ประกอบของ บทอ่านและบันทึกประเด็นลงใน แบบบันทึกการอ่าน</p>	<p>3. ชั้นตามติดสืบค้น เป็นขั้นที่ ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนกำหนด คำถามหรือประเด็นสำคัญเพื่อนำไปสู่ การสืบค้นเพิ่มเติมโดยการร่วม สนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนได้อ่าน ให้ ผู้เรียนค้นคว้าและเลือกข้อมูลที่ เกี่ยวข้องอย่างมีเหตุผล นำกลยุทธ์ การอ่านมาช่วยทำความเข้าใจข้อมูล</p>
<p>3. ชั้นตามติดสืบค้น เป็นขั้นที่ ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนกำหนด คำถามหรือประเด็นสำคัญเพื่อ นำไปสู่การสืบค้นเพิ่มเติมโดย การร่วมสนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่ ผู้เรียนได้อ่าน และให้ข้อมูล</p>		

รูปแบบการเรียนการสอนฯ ฉบับยกร่าง	รูปแบบการเรียนการสอนฯ ฉบับปรับปรุง	
	หลังตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพ ของรูปแบบการเรียนการสอนจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ	หลังดำเนินการทดลองใช้ รูปแบบการเรียนการสอนที่ พัฒนาขึ้น
<p>สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการศึกษาค้นคว้าที่ ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้ ซึ่งมีขั้นตอน ย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่</p> <p>3.1 ผู้เรียนระบุหัวข้อหรือ คำถามที่สนใจและเกี่ยวข้องกับ บทอ่าน</p> <p>1) ผู้เรียนคัดเลือก ประเด็นหรือคำถามที่น่าสนใจ</p> <p>2) ผู้สอนอธิบายวิธี พิจารณาและประเมิน ความน่าเชื่อถือของข้อมูล สอน หลักในการเลือกและวางแผน การสืบค้น เช่น แหล่งที่มาของ ข้อมูล ความน่าเชื่อถือ ผลงาน การศึกษาและความเชี่ยวชาญของ ผู้เขียน การได้รับการอ้างอิงจาก ฐานข้อมูล การมีคณะกรรมการ กลั่นกรองข้อมูล การมีสถิติหรือ ผลวิจัยมารองรับ หน่วยงานที่ให้ ข้อมูล*</p> <p>(* ขั้นตอนนี้จะสอนเพียงครั้งแรก ของการสืบค้นข้อมูล)</p> <p>3.2 ผู้เรียนสืบค้นตาม ประเด็นที่กำหนดด้วยตนเอง โดย การสืบค้นจากเอกสาร ตำรา หรือ แหล่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้ง ในและนอกห้องเรียน ตาม ความเหมาะสมกับเวลาและ เนื้อหา</p>	<p>ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่</p> <p>3.1 ผู้เรียนระบุหัวข้อหรือคำถาม ที่สนใจและเกี่ยวข้องกับบทอ่าน โดย ให้ ผู้เรียนคัดเลือกประเด็นหรือ คำถามที่ตนเองสนใจไว้สำหรับสืบค้น</p> <p>3.2 ผู้เรียนสืบค้นตามประเด็นที่ กำหนดด้วยตนเอง โดยการสืบค้น จากเอกสาร ตำรา หรือแหล่งข้อมูล ทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งในและนอก ห้องเรียน ตามความเหมาะสมกับ เวลาและเนื้อหา โดยใช้กลยุทธ์ การอ่านมาช่วยในการทำความเข้าใจ ข้อมูลที่สืบค้น</p>	<p>4. ขั้นลงข้อสรุป เป็นขั้นที่ผู้เรียน วิเคราะห์และพิจารณาแหล่งที่มาของ ข้อมูลที่สืบค้นและประมวลข้อสรุป</p>

รูปแบบการเรียนการสอนฯ ฉบับยกร่าง	รูปแบบการเรียนการสอนฯ ฉบับปรับปรุง	
	หลังตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพ ของรูปแบบการเรียนการสอนจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ	หลังดำเนินการทดลองใช้ รูปแบบการเรียนการสอนที่ พัฒนาขึ้น
<p>4. ชั้นลงข้อสรุป เป็นขั้นที่ผู้เรียนวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่สืบค้นและประมวลข้อสรุปอย่างมีเหตุผล และนำข้อมูลที่คัดเลือกแล้วมาเชื่อมโยงกับความรู้หรือประสบการณ์หรือบทอ่าน ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่</p> <p>4.1 ผู้เรียนวิเคราะห์และพิจารณาความน่าเชื่อถือของบทอ่าน โดยการวิเคราะห์และพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่สืบค้นด้วยตนเองตามหลักการที่ได้เรียนรู้ และตัดสินใจเลือกเชื่อหรือไม่เชื่อในข้อมูลที่สืบค้น</p> <p>4.2 ผู้เรียนสรุปเนื้อหาที่ได้จากการอ่านและค้นคว้า</p> <p>1) ผู้เรียนพิจารณาความสัมพันธ์และความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างบทอ่านกับข้อมูลที่สืบค้นหรือความรู้เดิม</p> <p>2) ผู้เรียนพิจารณาบทอ่านทั้งในด้านความเหมาะสมของภาษา การนำเสนอแนวคิด ความถูกต้องของเนื้อหา</p> <p>3) ผู้เรียนได้ข้อสรุปในประเด็นของตนเองและเขียนเพิ่มเติมลงแบบบันทึกการอ่าน</p> <p>5. ชั้นตรวจสอบแลกเปลี่ยน เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันประมวล</p>	<p>อย่างมีเหตุผล และนำข้อมูลที่คัดเลือกแล้วมาลงข้อสรุปโดยการเชื่อมโยงบทอ่านกับความรู้หรือประสบการณ์เดิมหรือในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่</p> <p>4.1 ผู้เรียนวิเคราะห์และพิจารณาความน่าเชื่อถือของบทอ่านโดยการพิจารณาแหล่งที่มาของข้อมูลที่สืบค้นด้วยตนเอง เพื่อตัดสินใจเลือกเชื่อหรือไม่เชื่อในข้อมูลที่สืบค้น</p> <p>4.2 ผู้เรียนสรุปเนื้อหาที่ได้จากการอ่านและค้นคว้า โดยผู้เรียนพิจารณาความสัมพันธ์และความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างบทอ่านกับข้อมูลที่สืบค้นหรือความรู้เดิม และพิจารณาบทอ่านทั้งในด้านความเหมาะสมของภาษา การนำเสนอแก่นความคิดสำคัญ ความถูกต้องของเนื้อหา เพื่อให้ได้ข้อสรุปในประเด็นของตนเองและเขียนเพิ่มเติมลงแบบบันทึกการอ่าน</p>	<p>5. ชั้นตรวจสอบแลกเปลี่ยน เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันประมวลข้อสรุปที่ได้จากการอ่านและการค้นคว้าเพิ่มเติมผ่านการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม เป็นการเชื่อมโยงความรู้</p>

รูปแบบการเรียนการสอนฯ ฉบับยกร่าง	รูปแบบการเรียนการสอนฯ ฉบับปรับปรุง	
	หลังตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพ ของรูปแบบการเรียนการสอนจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ	หลังดำเนินการทดลองใช้ รูปแบบการเรียนการสอนที่ พัฒนาขึ้น
<p>ความคิดรวบยอดที่ได้จากการอ่านและการค้นคว้าเพิ่มเติม ผ่านการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม เป็นการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับจากบทอ่านกับข้อค้นพบที่ได้จากการเสาะแสวงหาความรู้ ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่</p> <p>5.1 ผู้เรียนแลกเปลี่ยนประเด็นที่ตนเองสรุปได้จากการอ่านและการสืบค้น</p> <p>1) ผู้เรียนนำข้อสรุปที่ได้จากการสืบค้นมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันตามลักษณะบทอ่านหรือหัวข้อการเรียนรู้ที่กำหนด เพื่อให้ได้ข้อสรุป</p> <p>2) ผู้เรียนตรวจสอบบันทึกการอ่าน โดยระบุความรู้ความเข้าใจและกระบวนการสืบค้น</p> <p>5.2 ผู้เรียนเชื่อมโยงการอ่านสู่การประยุกต์ใช้และวางแผนการอ่านเป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนร่วมกันวางแผนการอ่านในครั้งต่อไป โดยการกำหนดบทอ่านที่จะเรียนรู้ร่วมกันผ่านบทอ่านที่ผู้สอนจะเตรียมมา เช่น สารคดีท่องเที่ยว สารคดีอัตชีวประวัติ สารคดีชีวประวัติ บทความวิชาการด้านต่าง ๆ</p>	<p>ที่ได้รับจากบทอ่านกับข้อค้นพบที่ได้จากการเสาะแสวงหาความรู้ ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่</p> <p>5.1 ผู้เรียนแลกเปลี่ยนประเด็นที่ตนเองได้จากการอ่านและการสืบค้น</p> <p>1) ผู้เรียนนำข้อสรุปที่ได้จากการสืบค้นมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันตามลักษณะบทอ่านหรือเนื้อหาเพื่อให้ได้ข้อความรู้ที่กว้างขวาง</p> <p>2) ผู้เรียนตรวจสอบบันทึกการอ่าน โดยระบุความรู้ความเข้าใจและกระบวนการสืบค้น</p> <p>5.2 ผู้เรียนเชื่อมโยงข้อความรู้และข้อค้นพบที่ได้จากการอ่านกับชีวิตจริงและเขียนลงแบบบันทึกการอ่าน</p>	

รูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ	
หลักการ	
<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้เรียนสำรวจความต้องการอ่านของตนเองผ่านการกระตุ้นของผู้สอน เพื่อกำหนดเป้าหมายการอ่านและเลือกบทอ่านตรงตามเป้าหมาย โดยให้ผู้เรียนวางแผน กลยุทธ์การอ่านได้เหมาะสมกับประเภทของบทอ่าน 2. ผู้เรียนเลือกใช้กลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมกับประสบการณ์การอ่านและองค์ประกอบของบทอ่านแต่ละประเภท ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้ 3. ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลจากประเด็นที่น่าสนใจ ช่วยพัฒนาการอ่านวิเคราะห์และประเมินข้อมูลที่ได้จาก การสืบค้น โดยพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูลประกอบความรู้และประสบการณ์เดิม ทำให้ได้ข้อสรุป สามารถประเมินค่าบทอ่าน และนำไปประยุกต์ใช้ตามเป้าหมายการอ่าน 4. ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จากการอภิปราย โดยใช้ความรู้เดิมและเชื่อมโยงประสบการณ์จริง เพื่อตรวจสอบ สะท้อนความคิด สร้างความเข้าใจเชิงลึกและกว้างขวาง เพื่อให้ได้ข้อมูลและข้อสรุปที่ได้จากการอ่าน 	
วัตถุประสงค์	
เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต ทั้งการสรุปใจความสำคัญ การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล และการนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์	
ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน	
ขั้นตอนที่ 1 ขั้นสำรวจ	
<ol style="list-style-type: none"> 1.1 ผู้สอนกระตุ้นความคิดของผู้เรียน โดยชวนอภิปรายพร้อมตั้งคำถามที่เชื่อมโยงกับความรู้ ประสบการณ์ หรือความสนใจของผู้เรียน 1.2 ผู้เรียนตรวจสอบความสนใจในการอ่านของตนเอง โดยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความต้องการและความสนใจของตนเองในด้านการอ่านเพื่อเลือกบทอ่าน 1.3 ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายในการอ่าน วางแผนการอ่านและกำหนดบทอ่าน โดยให้ผู้เรียนวางแผนการอ่านของตนเอง 	
ขั้นตอนที่ 2 ขั้นเรียนรู้และฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์	
<ol style="list-style-type: none"> 2.1 ผู้เรียนฝึกอ่านและวิเคราะห์บทอ่านโดยใช้กลยุทธ์การอ่าน 2.2 ผู้เรียนนำบทอ่านที่ตนเองเลือกมาฝึกอ่านและเลือกใช้กลยุทธ์การอ่าน 	
ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตามติดสืบค้น	
<ol style="list-style-type: none"> 3.1 ผู้เรียนระบุหัวข้อหรือคำถามที่สนใจและเกี่ยวข้องกับบทอ่าน โดยให้ผู้เรียนคัดเลือกประเด็นหรือคำถามที่ตนเองสนใจไว้สำหรับสืบค้น 3.2 ผู้เรียนสืบค้นตามประเด็นที่กำหนดด้วยตนเอง โดยการสืบค้นจากเอกสาร ตำรา หรือแหล่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งในและนอกห้องเรียน ตามความเหมาะสมกับเวลาและเนื้อหา โดยใช้กลยุทธ์การอ่านมาช่วยในการทำความเข้าใจข้อมูลที่สืบค้น 	
ขั้นตอนที่ 4 ขั้นลงข้อสรุป	
<ol style="list-style-type: none"> 4.1 ผู้เรียนวิเคราะห์และพิจารณาความน่าเชื่อถือของบทอ่าน โดยการพิจารณาแหล่งที่มาของข้อมูลที่สืบค้นด้วยตนเอง เพื่อตัดสินใจเลือกเชื่อหรือไม่เชื่อในข้อมูลที่สืบค้น 4.2 ผู้เรียนสรุปเนื้อหาที่ได้จากการอ่านและค้นคว้า โดยพิจารณาความสัมพันธ์และความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างบทอ่านกับข้อมูลที่สืบค้นหรือความรู้เดิม และพิจารณาบทอ่านทั้งในด้านความเหมาะสมของภาษา การนำเสนอแก่นความคิดสำคัญ ความถูกต้องของเนื้อหา เพื่อให้ได้ข้อสรุปในประเด็นของตนเอง จากนั้นเขียนลงแบบบันทึกการอ่าน 	
ขั้นตอนที่ 5 ขั้นตรวจสอบแลกเปลี่ยน	
<ol style="list-style-type: none"> 5.1 ผู้เรียนแลกเปลี่ยนประเด็นที่ตนเองได้จากการอ่านและการสืบค้น 5.2 ผู้เรียนเชื่อมโยงข้อความรู้และข้อค้นพบที่ได้จากการอ่านกับชีวิตจริง และเขียนลงแบบบันทึกการอ่าน 	
การวัดและประเมินผล	
การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนนี้ เป็นการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณฉบับก่อนและหลังเรียน	

ภาพที่ 9 รูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ *ฉบับสมบูรณ์*

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ผลของการพัฒนาการเรียนการสอน และตอนที่ 2 ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ ซึ่งนำเสนอตามองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน ดังนี้

- 1.1 หลักการของรูปแบบการเรียนการสอน
- 1.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน
- 1.3 ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนการสอน
- 1.4 การวัดและประเมินผลของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ ซึ่งนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการทดลองโดยภาพรวม และจำแนกตามองค์ประกอบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

2.2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลองโดยภาพรวม และจำแนกตามองค์ประกอบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลอง จำแนกตามประเภทบทอ่าน

ผลการวิจัยแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิและการนำไปใช้ และได้ปรับปรุงเป็นรูปแบบการเรียนการสอนฉบับสมบูรณ์ โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ 4 ประการ ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบการเรียนการสอน 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนการสอน และ 4) การวัดและประเมินผลของรูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. หลักการของรูปแบบการเรียนการสอน

ผู้วิจัยนำสาระสำคัญของการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบที่วิเคราะห์และสรุปได้มากำหนดเป็นหลักการของรูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งมีหลักการสำคัญ 4 ประการดังนี้

- 1) ผู้เรียนสำรวจความต้องการอ่านของตนเองผ่านการกระตุ้นของผู้สอน เพื่อกำหนดเป้าหมายการอ่านและเลือกบทอ่านตรงตามเป้าหมาย โดยให้ผู้เรียนวางแผน กลยุทธ์การอ่านได้เหมาะสมกับประเภทของบทอ่าน
- 2) ผู้เรียนเลือกใช้กลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมกับประสบการณ์การอ่านและองค์ประกอบของบทอ่านแต่ละประเภท ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้
- 3) ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลจากประเด็นที่น่าสนใจ เพื่อนำมาตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูลประกอบความรู้และประสบการณ์เดิม ทำให้ได้ข้อสรุป สามารถพัฒนาการอ่านวิเคราะห์ ประเมินค่าบทอ่าน และนำไปประยุกต์ใช้ตามเป้าหมายการอ่าน
- 4) ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จากการอภิปราย โดยใช้ความรู้เดิมและเชื่อมโยงประสบการณ์จริง เพื่อตรวจสอบ สะท้อนความคิด สร้างความเข้าใจเชิงลึกกว้างขวาง เพื่อให้ได้ข้อมูลและข้อสรุปที่ได้จากการอ่านที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต ทั้งการสรุปใจความสำคัญ การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล และการนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์

3. ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนการสอน

การนำรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในชั้นเรียนได้ดำเนินการตามขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ดังนี้

ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนมาจากการนำหลักการของรูปแบบการเรียนการสอนมาสังเคราะห์แนวทางในการจัดการเรียนการสอน จากนั้นพิจารณาแนวทางที่สังเคราะห์ขึ้น แล้วนำมากำหนดเป็นขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 5 ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นสำรวจ เป็นขั้นที่ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สำรวจ ความต้องการและกำหนดเป้าหมายในการอ่านด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนทำหน้าที่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนผ่านการตั้งคำถามและชวนอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคัดเลือกบทอ่านที่ตรงกับเป้าหมายในการเรียนรู้ นำไปสู่การเลือกบทอ่านที่มีความเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์กับผู้เรียน ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน ได้แก่

1.1 ผู้สอนกระตุ้นความคิดของผู้เรียน โดยชวนอภิปรายพร้อมตั้งคำถามที่เชื่อมโยงกับความรู้ ประสบการณ์ หรือความสนใจของผู้เรียน

1.2 ผู้เรียนตรวจสอบความสนใจในการอ่านของตนเอง โดยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความต้องการและความสนใจของตนเองในด้านการอ่านเพื่อเลือกบทอ่าน

1.3 ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายในการอ่าน วางแผนการอ่าน และกำหนดบทอ่าน โดยให้ผู้เรียนวางแผนการอ่านของตนเอง เช่น ตั้งเป้าหมายในการอ่าน เนื้อหาบทอ่านที่สนใจอ่าน ปริมาณบทอ่าน เวลาที่ใช้ในการอ่าน

2. ขั้นเรียนรู้และฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์ เป็นขั้นที่ผู้สอนทบทวนความรู้ประเภทของงานเขียนและรูปแบบโครงสร้างของงานเขียน โดยให้ผู้เรียนฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์การอ่าน เพื่อให้ผู้เรียนนำมาทำความเข้าใจบทอ่าน ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่

2.1 ผู้เรียนฝึกอ่านและวิเคราะห์บทอ่านโดยใช้กลยุทธ์การอ่าน

1) ผู้สอนให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะของบทอ่านประเภทต่าง ๆ เช่น โครงสร้างของบทอ่านแต่ละประเภท การพิจารณาแก่นความคิดสำคัญของผู้แต่ง กลวิธีการแต่ง ภาพสะท้อนสังคม พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบการอธิบาย

2) ผู้สอนแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยและฝึกอ่านบทอ่านที่ผู้สอนคัดเลือกมาให้ จากนั้นให้ผู้เรียนอภิปรายบทอ่านร่วมกัน

2.2 ผู้เรียนนำบทอ่านที่ตนเองเลือกมาฝึกอ่านและเลือกใช้กลยุทธ์การอ่าน

1) ผู้เรียนค้นคว้าบทอ่านที่ตนเองสนใจหรือต้องการอ่าน อันเป็นผลมาจากการสำรวจความสนใจของตนเอง เพื่อนำมาฝึกอ่าน

2) ผู้เรียนนำบทอ่านที่ตนเองเลือกมาฝึกอ่าน โดยนำความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบทอ่านที่ได้เรียนรู้และกลยุทธ์ต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสม และเขียนลงแบบบันทึกการอ่าน

3. ขั้นตามติดสืบค้น เป็นขั้นที่ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนกำหนดคำถามหรือประเด็นสำคัญเพื่อนำไปสู่การสืบค้นเพิ่มเติมโดยการร่วมสนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนได้อ่าน ให้ผู้เรียนค้นคว้าและเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างมีเหตุผล นำกลยุทธ์การอ่านมาช่วยทำความเข้าใจข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่

3.1 ผู้เรียนระบุหัวข้อหรือคำถามที่สนใจและเกี่ยวข้องกับบทอ่าน โดยให้ผู้เรียนคัดเลือกประเด็นหรือคำถามที่ตนเองสนใจไว้สำหรับสืบค้น

3.2 ผู้เรียนสืบค้นตามประเด็นที่กำหนดด้วยตนเอง โดยการสืบค้นจากเอกสารตำรา หรือแหล่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งในและนอกห้องเรียน ตามความเหมาะสมกับเวลาและเนื้อหาโดยใช้กลยุทธ์การอ่านมาช่วยในการทำความเข้าใจข้อมูลที่สืบค้น

4. ขั้นลงข้อสรุป เป็นขั้นที่ผู้เรียนวิเคราะห์และพิจารณาแหล่งที่มาของข้อมูลที่สืบค้นและประมวลข้อสรุปอย่างมีเหตุผล และนำข้อมูลที่คัดเลือกแล้วมาลงข้อสรุปโดยการเชื่อมโยงบทอ่านกับความรู้หรือประสบการณ์เดิมหรือในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่

4.1 ผู้เรียนวิเคราะห์และพิจารณาความน่าเชื่อถือของบทอ่าน โดยการพิจารณาแหล่งที่มาของข้อมูลที่สืบค้นด้วยตนเอง เพื่อตัดสินใจเลือกเชื่อหรือไม่เชื่อในข้อมูลที่สืบค้น

4.2 ผู้เรียนสรุปเนื้อหาที่ได้จากการอ่านและค้นคว้า โดยผู้เรียนพิจารณาความสัมพันธ์และความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างบทอ่านกับข้อมูลที่สืบค้นหรือความรู้เดิม และพิจารณาบทอ่านทั้งในด้านความเหมาะสมของภาษา การนำเสนอแก่นความคิดสำคัญ ความถูกต้องของเนื้อหา เพื่อให้ได้ข้อสรุปในประเด็นของตนเองและเขียนเพิ่มเติมลงแบบบันทึกการอ่าน

5. ขั้นตรวจสอบแลกเปลี่ยน เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันประมวลข้อสรุปที่ได้จากการอ่านและการค้นคว้าเพิ่มเติม ผ่านการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม เป็นการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับจากบทอ่านกับข้อค้นพบที่ได้จากการเสาะแสวงหาความรู้ ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่

5.1 ผู้เรียนแลกเปลี่ยนประเด็นที่ตนเองได้จากการอ่านและการสืบค้น

1) ผู้เรียนนำข้อสรุปที่ได้จากการสืบค้นมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันตามลักษณะบทอ่านหรือเนื้อหาเพื่อให้ได้ข้อความรู้ที่กว้างขวาง

2) ผู้เรียนตรวจสอบบันทึกการอ่าน โดยระบุความรู้ความเข้าใจและกระบวนการสืบค้น

5.2 ผู้เรียนเชื่อมโยงข้อความรู้และข้อค้นพบที่ได้จากการอ่านกับชีวิตจริงและเขียนลงแบบบันทึกการอ่าน

4. การวัดและการประเมินผล

การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนนี้ เป็น การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นก่อนการใช้รูปแบบการเรียนการสอน และหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) การวัดและประเมินผลก่อนการใช้รูปแบบการเรียนการสอน เป็นการวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณก่อนการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจำนวน 5 แผน เพื่อทราบว่าก่อนการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณมากน้อยเพียงใด เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผล คือ แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ฉบับก่อนเรียน

2) การวัดและประเมินผลหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน เป็นการวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจำนวน 5 แผน เพื่อทราบว่าหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณมากน้อยเพียงใด เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผล คือ แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ฉบับหลังเรียน

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนตามโดยใช้การสอนอ่านแบบเน้น มโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ

การศึกษาประสิทธิผลรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณตามลำดับ ดังนี้ 1) ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณระหว่างก่อนและหลังการทดลองโดยภาพรวมและจำแนกตามองค์ประกอบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ 2) ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยภาพรวมและจำแนกตามองค์ประกอบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ 3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลอง จำแนกตามประเภทบทอ่าน

2.1 การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการทดลองโดยภาพรวม และจำแนกตามองค์ประกอบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

การนำเสนอผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการทดลอง มีลำดับการนำเสนอ ดังนี้ คือ การเปรียบเทียบความสามารถ

ในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณในภาพรวม และการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมี
 วิจารณญาณจำแนกตามองค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสรุปใจความสำคัญ 2) การวิเคราะห์เนื้อหาตาม
 องค์ประกอบของบทอ่าน 3) การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล และ 4) การนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้
 ประโยชน์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.1 การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนและหลังการทดลองในภาพรวม

การนำเสนอผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่ม
 ทดลองระหว่างก่อนและหลังการทดลองในภาพรวม โดยมีคะแนนเต็ม 50 คะแนน ดังนี้

ตารางที่ 18 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองระหว่าง
 ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ในภาพรวม (N= 21)

กลุ่มทดลอง	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
คะแนนเต็ม 50 คะแนน	24.81	4.565	41.52	4.893	15.855	.000*

* $p < .05$

จากตารางที่ 18 พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมี
 วิจารณญาณ ก่อนการทดลองเท่ากับ 24.81 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองเท่ากับ 41.52 และ
 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยด้วยการใช้สถิติทดสอบที พบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมี
 ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณในภาพรวมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทาง
 สถิติที่ระดับ .05

2.1.2 การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนและหลังการทดลองจำแนกตามองค์ประกอบ

การนำเสนอผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่ม
 ทดลองระหว่างก่อนและหลังการทดลอง จำแนกตามองค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่าง
 มีวิจารณญาณทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสรุปใจความสำคัญ 2) การวิเคราะห์เนื้อหาตาม
 องค์ประกอบของบทอ่าน 3) การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล และ 4) การนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้
 ประโยชน์ ผลปรากฏดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการทดลอง จำแนกตามองค์ประกอบ (N=21)

องค์ประกอบ	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t	p
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
1. การสรุปใจความสำคัญ (5)	3.40	0.515	4.07	0.531	4.285	.000*
2. การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน (10)	3.95	1.556	7.45	1.564	9.761	.000*
3. การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล (20)	9.52	2.657	16.24	2.737	10.802	.000*
4. การนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์ (15)	7.64	2.110	13.76	1.522	12.300	.000*
คะแนนรวม (50)	24.81	4.565	41.52	4.893	15.855	.000*

* $p < .05$

จากตารางที่ 19 พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถด้านการสรุปใจความสำคัญ การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล และการนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์ ก่อนการทดลองเท่ากับ 3.40, 3.95, 9.52 และ 7.64 ตามลำดับ และมีคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองเท่ากับ 4.07, 7.45, 16.24 และ 13.76 ตามลำดับ และจากการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยด้วยการใช้สถิติทดสอบที พบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณในทุกองค์ประกอบสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยภาพรวม และจำแนกตามองค์ประกอบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

การนำเสนอผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมนั้น มีลำดับการนำเสนอ ดังนี้ คือ การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองในภาพรวม และการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองจำแนกตามองค์ประกอบ ได้แก่

1) การสรุปใจความสำคัญ 2) การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน 3) การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล และ 4) การนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.1 การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในภาพรวม

การนำเสนอผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในภาพรวม โดยมีคะแนนเต็ม 50 คะแนน ดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลอง (N=21) และกลุ่มควบคุม (N=24) ในภาพรวม

กลุ่ม	หลังเรียน		t	p
	\bar{X}	S.D.		
ทดลอง	41.52	4.89	7.563	.000*
ควบคุม	30.23	5.09		

* $p < .05$

จากตารางที่ 20 พบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณเท่ากับ 41.52 และกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณเท่ากับ 30.23 และการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยด้วยการใช้สถิติทดสอบที พบว่า กลุ่มทดลองมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณในภาพรวมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2.2 การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจำแนกตามองค์ประกอบ

การนำเสนอผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองจำนวน 21 คน (N=21) และกลุ่มควบคุมจำนวน 24 คน (N=24) จำแนกตามองค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสรุปใจความสำคัญ 2) การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน 3) การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล 4) การนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์ ผลปรากฏดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลอง (N=21) และกลุ่มควบคุม (N=24) จำแนกตามองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	กลุ่มทดลอง (N=21)		กลุ่มควบคุม (N=24)		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. การสรุปใจความสำคัญ (5)	4.07	0.53	3.52	0.62	3.186	.001*
2. ด้านการวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน (10)	7.45	1.56	4.60	1.66	5.895	.000*
3. การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล (20)	16.24	2.74	10.92	2.30	7.086	.000*
4. การนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์ (15)	13.76	1.52	11.19	2.15	4.572	.000*
คะแนนรวม (50)	41.52	4.89	30.23	5.09	7.563	.000*

* $p < .05$

จากตารางที่ 21 พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถด้านการสรุปใจความสำคัญ การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล และการนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์ หลังการทดลองเท่ากับ 4.07, 7.45, 16.24 และ 13.76 ตามลำดับ และกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองเท่ากับ 3.52, 4.60, 10.92 และ 11.19 ตามลำดับ และการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยด้วยการใช้สถิติทดสอบที พบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณในทุกองค์ประกอบสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ จำแนกตามประเภทบทอ่าน

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพิจารณาจากการอ่านบันทึกการอ่านของผู้เรียนกลุ่มทดลอง โดยให้ผู้เรียนเขียนบันทึกการอ่านหลังการเรียนการสอนบทอ่านแต่ละประเภทเสร็จสิ้นจำนวน 21 คน แต่ละคนเขียนบันทึก 5 ครั้ง จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการอ่านบันทึกการอ่านของผู้เรียนมาวิเคราะห์เนื้อหา โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์แยกตามประเภทของบทอ่าน

ออกเป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่ 1) สารคดีและวิชาการ ได้แก่ ข่าว สารคดี และบทความวิชาการ
2) โฆษณา และ 3) เรื่องสั้น ดังนี้

1) สารคดีและวิชาการ

สารคดีและวิชาการเป็นงานเขียนที่นำเสนอข้อเท็จจริง ความถูกต้อง โดยมุ่งแสดงความรู้หรือความคิดเป็นสำคัญ ส่วนประกอบของบทความประเภทนี้จึงประกอบด้วยข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นเป็นสำคัญ สามารถแบ่งบทความได้ 3 ประเภท ดังนี้

ข่าว

จากการให้ผู้เรียนเขียนบันทึกการอ่านจากข่าว ซึ่งเป็นบทความครั้งที่ 1 พบว่า ผู้เรียนเลือกหัวข้อข่าวอย่างหลากหลาย มีทั้งเรื่องที่สังคมกำลังสนใจและเริ่มต้นตระหนัก เช่น ข่าวเรื่องฝุ่น PM 2.5 เทคโนโลยี การเกษตร สุขภาพและโรคต่าง ๆ หากพิจารณาความสามารถด้านการสรุปใจความสำคัญ จะเห็นได้ว่า ในครั้งแรกของการเรียนการสอน คือ การอ่านข่าวนั้น ผู้เรียน 12 คน สามารถสรุปใจความสำคัญได้ถูกต้องครบถ้วน ส่วนอีก 9 คน ยังสรุปใจความสำคัญได้ไม่ครบทุกประเด็นหรือใส่ข้อความที่เป็นรายละเอียดย่อยเข้ามา มาก เรียบเรียงได้ไม่ถูกต้อง และเคยชินกับการใช้ภาษาของต้นฉบับ ดังตัวอย่างจากแบบบันทึกการอ่านต่อไปนี้

“Marlboro เกิดขึ้นที่อังกฤษเมื่อปี 1847 โดยฟิลิป มอร์ริส และโด่งดังในอเมริกาเมื่อ 1902 โดยมีคอนเซ็ปต์บุหรี่ที่หรูหรา มีเรื่องโรเมนติคดราม่าเพื่อจูงใจคือ ชายขอให้หญิงที่เขารักอยู่กับเขาจนบุรุษหมดมวณก่อนจะจากไป และมีการตีตลาดผู้หญิงโดยผลิตก้นกรองเพื่อป้องกันไม่ให้ลิปสติกของหญิงสาวต้องเลอะที่จะเป็นที่นิยมในผู้ชายตามมา และมีการโฆษณาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งวงการรถแข่ง F1 มีการสกรีนโลโก้ของ Marlboro ทำให้เป็นที่นิยมและมีชื่อเสียงอย่างมากสำหรับบุรุษ Marlboro” (คนที่ 9)

“ไค โฮ ชายวัย 38 ปี เขาถูกเรียกว่าเป็น “ผู้บริโภคอากาศ” ตามลัทธิ Breatharian เขาสามารถเก็บเกี่ยวสารอาหารจากอากาศได้ โดยที่ร่างกายไม่หิวอาหารเลย และเขาก็สามารถมีชีวิตอยู่ได้โดยที่ร่างกายรับแค่ 100 แคลอรีต่อสัปดาห์ โฮใช้วิธีการทำสมาธิตามแนวศาสนาฮินดู ซึ่งเขายังงดเว้นการรับประทานอาหารและดื่มน้ำได้นาน 3 เดือน โดยอาศัยแค่ลูกอมมันต์เพื่อกำจัดรสชาติขม ๆ ภายในปาก โฮอ้างว่าเขารวบรวมสารอาหารจากแสงอาทิตย์และดูดซับความชุ่มชื้นจากอากาศ แต่เขากลับมีสภาพร่างกายภายนอกที่สมบูรณ์ มีน้ำหนักตัวมากถึง 82 กิโลกรัม” (คนที่ 12)

เมื่อพิจารณาในส่วนของการใช้กลยุทธ์จากแบบบันทึกการอ่าน พบว่า ผู้เรียนเลือกใช้กลยุทธ์เพียงอย่างเดียวในการนำมาทำความเข้าใจบทอ่านหรือไม่อธิบายรายละเอียดวิธีการใช้กลยุทธ์ให้ชัดเจน รวมถึงไม่ค่อยมีผู้เรียนสนใจใช้กลยุทธ์ที่ไม่คุ้นเคย เช่น การอ้างถึง การโต้แย้ง มักใช้เพียงกลยุทธ์การสรุปความมากกว่ากลยุทธ์อื่น

นอกจากนี้ ในการอ่านข่าวเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลหาความสอดคล้องหรือโต้แย้ง ผู้เรียน 12 คน ไม่อธิบายขยายความถึงประเด็นสอดคล้องให้ชัดเจน ผู้เรียนมักจะบอกส่วนที่เป็นข้อมูลที่สอดคล้องโดยไม่ขยายความรายละเอียดว่าสอดคล้องหรือสนับสนุนข้อมูลบทอ่านเดิมอย่างไร หรือยังหาประเด็นสำคัญที่อาจมีข้อโต้แย้งไม่ได้ โดยผู้เรียนยังไม่สามารถวิเคราะห์ได้ว่าข้อมูลจากบทอ่านก็อาจมีบางส่วนที่ไม่สอดคล้องกับข้อมูลที่เป็นจริง ดังตัวอย่างแบบบันทึกการอ่าน

“ประเด็นที่สอดคล้อง คือ ปัญหาสุขภาพในช่องปาก ในข่าวบอกว่าหาก
สูบบุหรี่ร่วมด้วยจะทำให้เพิ่มโอกาสการเป็นมะเร็งช่องปากเพิ่ม” (คนที่ 1)

“การควบคุมอาหารสามารถลดน้ำหนักได้ เป็นประเด็นที่สอดคล้องตาม
กัน” (คนที่ 2)

นอกจากนี้ จากแบบบันทึกการอ่านแสดงให้เห็นว่า ในการอ่านข่าว ผู้เรียนจะตั้งคำถามเพื่อสืบค้นที่เป็นคำถามแบบง่าย ไม่ซับซ้อน เช่น ฝุ่น PM 2.5 คืออะไร กระบวนการเมทิลเลชันคืออะไร คอลลาเจนไตรเปปไทด์คืออะไร และผู้เรียนมักสืบค้นจากฐานข้อมูลหรือเว็บไซต์ที่ไม่มีที่น่าเชื่อถือหรือความน่าเชื่อถือต่ำ โดยให้เหตุผลว่าเป็นเว็บไซต์จากสำนักข่าวที่มีชื่อเสียงหรือมีคนติดตามจำนวนมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนยังไม่สนใจที่จะประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งที่มาของข้อมูล ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ทราบว่าข้อมูลนั้นมีที่มาอย่างไรและน่าเชื่อถือหรือไม่ เพียงใด

หากพิจารณาความสามารถด้านการระบุข้อคิด จะเห็นได้ว่า ในการอ่านข่าว ผู้เรียน 12 คน ยังระบุข้อคิดได้ไม่สอดคล้องกับบทอ่านหรือไม่อธิบายขยายความรายละเอียดอะไรเพิ่มเติม ส่วนใหญ่เขียนตอบมาเพียงประเด็นสั้น ๆ ดังตัวอย่างจากแบบบันทึกการอ่านต่อไปนี้

“ความเชื่อต่าง ๆ อาจไม่จริงเสมอไป” (คนที่ 2)

“ฟ้าทะลายโจรสามารถรักษาโรคได้” (คนที่ 4)

“ได้รู้ถึง e-sport ว่าคืออะไร” (คนที่ 3)

หากพิจารณาความสามารถด้านการนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์จะเห็นได้ว่าในการอ่านข่าว ผู้เรียน 11 คน ระบุประเด็นที่จะประยุกต์ใช้ได้ แต่ยังไม่ขยายความเพิ่มเติมหรือระบุสถานการณ์ใหม่ประกอบประเด็น หรือยังไม่เขียนแสดงให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้ บอกแต่เพียงประโยชน์ที่ได้รับ ดังตัวอย่างจากแบบบันทึกการอ่านต่อไปนี้

“เราต้องช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาร่วมกัน” (คนที่ 8)

“นิสิตควรรับประทานแครอท เพราะมีสารวิตามินเอที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย” (คนที่ 6)

กล่าวโดยสรุป จากการวิเคราะห์แบบบันทึกการอ่านครั้งที่ 1 การอ่านข่าว จะเห็นว่า ผู้เรียนเกือบครึ่งห้องสรุปใจความสำคัญได้ไม่ถูกต้องทั้งหมด โดยใส่รายละเอียดที่ไม่ใช่ใจความสำคัญและยังใช้สำนวนภาษาของบทอ่านมาเขียนโดยไม่ได้เรียบเรียงเป็นสำนวนภาษาของตนเอง นอกจากนี้ยังไม่วิเคราะห์หรืออธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมในประเด็นที่สอดคล้องหรือโต้แย้งให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และสรุปข้อคิดและการนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ด้วยประโยคสั้น ๆ โดยไม่อธิบายขยายความเพิ่มเติม

สารคดี

จากการให้ผู้เรียนเขียนบันทึกการอ่านจากสารคดี ซึ่งเป็นบทอ่านครั้งที่ 3 พบว่า ผู้เรียนเลือกหัวข้อสารคดีอย่างหลากหลาย ผู้เรียนเลือกสารคดีที่ท่องเที่ยวสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีผู้ที่เลือกสารคดีที่เกี่ยวกับสังคม ศิลปวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ มาใช้เป็นบทอ่านด้วย นับได้ว่าผู้เรียนสามารถเลือกบทอ่านที่เหมาะสมตรงกับเป้าหมายและความสนใจ เช่น การอ่านสารคดีท่องเที่ยวผจญภัยเพราะนิสิตชอบท่องเที่ยว การอ่านสารคดีชีวประวัตินักวิทยาศาสตร์เพราะเรียนสายวิทยาศาสตร์ หากพิจารณาความสามารถด้านการสรุปใจความสำคัญ จะเห็นได้ว่า ในครั้งที่ 3 ของการเรียนการสอน คือ การอ่านสารคดีนั้น ผู้เรียน 16 คน สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดีขึ้นจากการได้ฝึกฝนและได้รับการชี้แนะจากผู้สอน ดังตัวอย่างจากแบบบันทึกการอ่านต่อไปนี้

“พลาสติกจำนวนมากถูกพบที่ทะเล ครั้งหนึ่งของขยะจมน้ำทะเลและขยะพลาสติกที่เหลือจะลอยอยู่ใกล้ผิวน้ำทะเลเป็นมลภาวะต่อห่วงโซ่อาหาร บางครั้งมีขนาดเล็กมองด้วยตาเปล่าไม่เห็นและทำปฏิกิริยากับสารมลพิษอื่น ๆ ในน้ำทะเล โดยประเทศจีน อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทยและเวียดนามเป็น

ประเทศที่ทิ้งขยะลงทะเลมากที่สุด ส่วนสหรัฐอเมริกาแม้จะเป็นประเทศผู้นำด้านรีไซเคิลขยะ แต่ถูกจัดอยู่ในกลุ่ม 20 ชาติที่สร้างขยะมากที่สุด” (คนที่ 9)

“ผาแต้มเป็นอุทยานแห่งชาติที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี มีการค้นพบภาพเขียนสีสมัยโบราณยุคก่อนประวัติศาสตร์ 3,000-4,000 ปี และได้เสนอของอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ ให้จัดตั้งป่าบริเวณผาแต้มให้เป็นอุทยานแห่งชาติ ซึ่งถือเป็นอุทยานแห่งชาติแห่งแรกของประเทศไทยที่มีแม่น้ำโขงไหลผ่านและสามารถมองเห็นทิวทัศน์ของประเทศลาวได้เป็นอย่างดี ซึ่งต่อมาผาแต้มเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากทั้งจากชาวไทยและชาวต่างชาติ” (คนที่ 8)

เมื่อพิจารณาในส่วนของการใช้กลยุทธ์จากแบบบันทึกการอ่าน พบว่า ผู้เรียนสามารถนำกลยุทธ์การอ่านมาฝึกอ่านทำให้การสรุปและวิเคราะห์บทอ่านได้ดีขึ้น สามารถเลือกกลยุทธ์ได้ตามความถนัดหรือเหมาะสม เช่น หากอ่านสารคดีที่เป็นเรื่องสังคมวัฒนธรรม นิสิตจะเลือกกลยุทธ์การดูก่อนอ่านเพื่อสำรวจคร่าว ๆ ทั้งชื่อเรื่อง ผู้แต่ง ภาพประกอบ หรือการตั้งคำถามขณะอ่าน เพื่อให้สามารถมองหาคำตอบกับสิ่งที่สงสัยในระหว่างการอ่านไปพร้อม ๆ กัน ทำให้ผู้เรียนสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ถูกต้องยิ่งขึ้น ข้อมูลจากบันทึกการอ่าน พบว่า ผู้เรียนสรุปสาระสำคัญจากการใช้กลยุทธ์ เช่น การสรุป การอ่านซ้ำ การดูก่อนอ่าน การคาดเดา การตั้งคำถามขณะอ่าน ดังตัวอย่างกลยุทธ์ที่ผู้เรียนเลือกใช้ในการอ่านจากแบบบันทึกการอ่านต่อไปนี้

“การสรุป เพราะจะได้รวบรวมความรู้จากเรื่องที่อ่านได้ง่ายขึ้น เช่น การสรุปสาระสำคัญจากเรื่องที่อ่าน ใช้การตั้งคำถามขณะอ่าน ช่วยให้กระตุ้นการติดตามเนื้อหามากขึ้น เช่น ความหมายของคำว่าล้าง ใช้การคาดเดา เป็นการมองโดยภาพรวมก่อนอ่าน เช่น การดูรูปแล้วคาดเดาว่าล้างน่าจะหมายถึงบ่อน้ำ ใช้การอ่านซ้ำ เพื่อให้เกิดความแม่นยำในเนื้อหามากขึ้น เป็นการเก็บรายละเอียด เช่น พ.ศ. ที่สร้างล้างของวัดเลียบ” (คนที่ 10)

นอกจากนี้ ในการอ่านสารคดีเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลหาความสอดคล้องหรือโต้แย้ง พบว่า ผู้เรียน 17 คน บอกส่วนที่เป็นข้อมูลที่สอดคล้องและมีการขยายความรายละเอียดว่า สอดคล้องและสนับสนุนข้อมูลบทอ่านเดิมอย่างไร และมีประเด็นที่สามารถหาข้อโต้แย้งได้มากขึ้น ดังตัวอย่างแบบบันทึกการอ่าน

“ข้อมูลที่วิเคราะห์เพิ่มเติมในเรื่องของภาวะโลกร้อนว่าส่งผลต่อประชากร แมวน้ำหรือไม่ ซึ่งส่งผลเพราะภาวะโลกร้อนทำให้น้ำแข็งละลายและแมวน้ำไม่สามารถอยู่ในน้ำได้ตลอดเวลาเพราะพวกมันต้องอาบแดดสำหรับอบอุ่นร่างกาย” (คนที่ 1)

“ประเด็นที่สอดคล้องระหว่างบทอ่านกับข้อมูลที่ศึกษาเพิ่มเติม คือ กลุ่มภาพเขียนสีที่ผาแต้มเป็นกลุ่มภาพเขียนสีที่มีขนาดใหญ่ที่สุด มีจำนวนมากกว่า 300 ภาพ เรียงรายเป็นแนวยาวถึง 180 เมตร มีภาพกลุ่มสัตว์ ภาพมือ ภาพเครื่องมือจับสัตว์น้ำ ภาพคน และภาพลวดลายเรขาคณิต บอกเล่าถึงพิธีกรรม ความเชื่อ วิถีชีวิตของมนุษย์ในยุคจับปลาและล่าสัตว์สมัยก่อนประวัติศาสตร์” (คนที่ 8)

หากพิจารณาการค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อหาประเด็นที่สอดคล้องหรือโต้แย้งนั้น ในการอ่านสารคดี พบว่า ผู้เรียนสามารถเลือกแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เช่น จากเว็บไซต์ที่เป็นหน่วยงาน รัฐบาล หน่วยงานราชการ สถานศึกษา หรือหน่วยงานที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น สถาบันวิจัยมะเร็ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เว็บไซต์คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เว็บไซต์กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช รวมถึงการคัดเลือกข้อมูลจากผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น เภสัชกร อาจารย์มหาวิทยาลัย งานวิจัยต่าง ๆ ดังตัวอย่างแหล่งข้อมูลที่ใช้ค้นคว้าหาความรู้จากแบบบันทึกการอ่านดังต่อไปนี้

“แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการแสวงหาความรู้ คือ <https://www.nstda.or.th> เพราะเป็นเว็บไซต์ของสถาบันการจัดการเทคโนโลยีและนวัตกรรมอาหาร เป็นหน่วยงานที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จึงมีข้อมูลที่ถูกต้องตรงความเป็นจริง แล้วเว็บไซต์ยังใช้ .or.th ซึ่งหมายถึงองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรอีกด้วย” (คนที่ 16)

หากพิจารณาความสามารถด้านการระบุข้อคิด พบว่า ในการอ่านสารคดี ผู้เรียน 16 คน สามารถระบุข้อคิดที่สืบเนื่องจากบทอ่านได้หลากหลายประเด็นมากขึ้น และมีการอธิบายขยายความรายละเอียดเพิ่มเติม ดังตัวอย่างจากแบบบันทึกการอ่านต่อไปนี้

“ความพยายามของสตีเฟน ฮอว์คิง เพราะในชีวิตประวัติ แม้ร่างกายจะขยับไม่ได้ แต่เขาก็ต่อสู้กับอุปสรรคโดยคิดค้นทฤษฎีสำคัญมากมาย” (คนที่ 2)

“1. แม้เราจะสูญเสียอะไรบางอย่างไป เราอาจจะได้อย่างอื่นที่ดึกกลับคืนมาเช่นกัน เช่น แม้เราจะสูญเสียการมองเห็น แต่เราก็มีหูที่ไว ได้ยินเสียงต่าง ๆ มากกว่าคนที่ตาปกติ 2. เมื่อเราพบเจอกับความสูญเสียหรือปัญหา เราควรมีสติเพื่อให้สามารถปรับตัวกับปัญหาได้เร็วขึ้น นอกจากด้านสมองแล้ว ด้านจิตใจก็จะช่วยให้เราปรับตัวกับปัญหาและความสูญเสียนั้น” (คนที่ 5)

หากพิจารณาความสามารถด้านการนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์ พบว่า ในการอ่านสารคดี ผู้เรียน 14 คน ระบุประเด็นที่จะประยุกต์ใช้ได้และขยายความเพิ่มเติมหรือระบุสถานการณ์ใหม่ประกอบประเด็น ซึ่งเป็นผลมาจากความเข้าใจในบทอ่านที่ผู้เรียนสามารถบอกได้ว่า จะนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างไรในชีวิตประจำวันหรือสถานการณ์อื่น ๆ อย่างไร ผู้เรียนสามารถนำแนวทางการเรียนรู้ดังกล่าวมาปรับใช้กับการอธิบายถึงการนำความรู้ที่ได้รับจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์ให้สอดคล้องสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของตนหรือบริบทที่เกี่ยวข้องกับตนเอง เช่น ในบทอ่านสารคดี ผู้เรียนสามารถบอกได้ว่า การนำความรู้เรื่องถ้าเอราวัณไปใช้ในการสอนเด็กนักเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์-ภูมิศาสตร์ ดังตัวอย่างจากแบบบันทึกการอ่านต่อไปนี้

“นำความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์มาแต่มาใช้เมื่อมีโอกาสได้ไปเที่ยวหรือศึกษาสถานที่จริง การลงสถานที่จริงแล้วเราได้รับรู้ข้อมูลความเป็นมาของสถานที่นั้น จะทำให้เรารู้สึกเกิดการกระตุ้นและสนใจสถานที่นั้นมากยิ่งขึ้น” (คนที่ 8)

“เมื่อทราบปัญหาที่ตามมาจากการใช้พลาสติกหรือการทิ้งขยะต่าง ๆ ทำให้เกิดการรับผิดชอบต่อส่วนรวม ไม่ทิ้งขยะเกลื่อนกลาด ลดการใช้ถุงพลาสติก รักธรรมชาติมากขึ้น พกถุงผ้าทุกครั้งที่มีการซื้อของ การนำถุงพลาสติกมาใช้ซ้ำเพื่อส่วนรวมหรือโลกของเรา” (คนที่ 9)

กล่าวโดยสรุป จากการวิเคราะห์แบบบันทึกการอ่านครั้งที่ 3 การอ่านสารคดี จะเห็นได้ว่าผู้เรียนเกินครึ่งห้องสามารถสรุปใจความสำคัญได้ถูกต้องและ/หรือครบถ้วนมากขึ้น โดยเรียบเรียงเป็นสำนวนภาษาของตนเอง และมีการวิเคราะห์หรืออธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมในประเด็นที่

สอดคล้องหรือโต้แย้งให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น รวมถึงการสรุปข้อคิดและการนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ด้วย สถานการณ์ใหม่และมีการอธิบายขยายความเพิ่มเติมเพื่อให้เข้าใจหรือเห็นประเด็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

บทความวิชาการ

จากการให้ผู้เรียนเขียนบันทึกการอ่านจากบทความวิชาการ ซึ่งเป็นบทอ่านครั้งที่ 4 พบว่า ผู้เรียนเลือกหัวข้อบทความวิชาการอย่างหลากหลายและน่าสนใจ ทั้งบทความวิชาการที่เกี่ยวกับการศึกษา เด็ก และเยาวชน เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ เกี่ยวกับโภชนาการ และอื่น ๆ มาใช้เป็นบทอ่าน โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เด็กและเยาวชน มีจำนวนผู้เลือกอ่านมากที่สุดถึง 6 คน นับได้ว่าผู้เรียนสามารถเลือกบทอ่านที่เหมาะสมตรงกับเป้าหมาย ความสนใจ และความเกี่ยวข้องกับการเรียนหรือวิชาชีพ เพราะผู้เรียนเรียนคณะที่สอนเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ (กศ.บ.) ซึ่งจัดการเรียนการสอนในวิชาชีพครุร่วมด้วย หากพิจารณาความสามารถด้านการสรุปใจความสำคัญ จะเห็นได้ว่า ในครั้งที่ 4 ของการเรียนการสอน คือ การอ่านบทความวิชาการนั้น ผู้เรียน 14 คน สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดีขึ้นจากการได้ฝึกฝนและได้รับการชี้แนะจากผู้สอน ดังตัวอย่างจากแบบบันทึกการอ่านต่อไปนี้

“บัวบกเป็นพืชสมุนไพรที่ได้รับความนิยมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยผู้วิจัยนำบัวบกมาศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพของบัวบกในการบำรุงสมองและเพิ่มความสามารถในการจดจำผ่านหลากหลายกลไกของการออกฤทธิ์ ทั้งในหลอดทดลอง สัตว์ทดลอง รวมทั้งในมนุษย์ ซึ่งได้ประสิทธิภาพที่ดีเมื่อเทียบกับยาแผนปัจจุบันและมีความปลอดภัย แต่ควรระวังการใช้บัวบกในผู้ช่วยโรคตับ” (คนที่ 15)

“การศึกษาไทยในโลกหลังยุคใหม่ ต้องฝึกผู้เรียนให้เข้าใจถึงความเป็นมนุษย์ชาติและต้องสามารถพัฒนาจิตสำนึกของผู้เรียนในการค้นคว้าหาความรู้ตลอดเวลา มีความสามารถในการหยั่งรู้ว่าควรทำหรือไม่ควรทำอะไรให้ชาติได้บ้าง รวมทั้งต้องฝึกให้เด็กไทยมีฐานการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ ถ้าการศึกษาไทยสามารถทำได้ดังที่กล่าวมา จะทำให้เด็กไทยสามารถยืนอยู่ได้ในสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุขและที่สำคัญสามารถดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ไทยได้อย่างงดงาม” (คนที่ 21)

เมื่อพิจารณาในส่วนของการใช้กลยุทธ์จากแบบบันทึกการอ่าน พบว่า ผู้เรียนสามารถนำกลยุทธ์การอ่านมาฝึกอ่านทำให้การสรุปและวิเคราะห์บทอ่านได้อย่างหลากหลาย สามารถเลือก

กลยุทธ์ได้ตามความถนัดหรือเหมาะสม โดยในบทอ่านหนึ่ง ๆ ผู้เรียนใช้กลยุทธ์ที่หลากหลายหรือกลยุทธ์ที่เหมาะสมมาใช้เพื่อช่วยให้เข้าใจบทอ่านได้ดีขึ้น ดังตัวอย่างกลยุทธ์ที่ผู้เรียนเลือกใช้ในการอ่านจากแบบบันทึกการอ่าน ดังนี้

“การอ่านซ้ำ โดยครั้งแรกจะอ่านเนื้อหาแบบคร่าว ๆ และอ่านครั้งที่ 2-3 เพื่อหาประเด็นรายละเอียดที่สำคัญเพิ่มขึ้นจากรอบแรก เช่น ประเด็นเรื่อง การศึกษาของคนชายขอบ การตั้งคำถามขณะอ่าน โดยอ่านเนื้อหาทั้งหมดตามลำดับและถ้าเกิดสงสัยในคำศัพท์ ก็จะตั้งคำถาม และมองหาคำตอบควบคู่กัน เช่น คำว่าชายขอบหมายถึงบุคคลใด” (คนที่ 5)

“การคาดเดา คือ เมื่อเราเห็นหัวเรื่อง ให้เราลองมาเดาดูว่าจะมีเนื้อความแบบไหนบ้าง ทำให้เกิดความอยากรู้ อยากหาคำตอบ อย่างเรื่องนี้ เมื่อเห็นหัวเรื่องว่า มุสลิมถือศีลอดทำไม ผมก็เดาว่าเนื้อหาที่จะปรากฏในบทความจะต้องเป็นเรื่องของประโยชน์ของการถือศีลอดในเชิงวิชาการอย่างแน่นอน” (คนที่ 1)

ในส่วนของการอ่านบทความวิชาการเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลหาความสอดคล้องหรือโต้แย้ง พบว่า ผู้เรียน 12 คน สามารถบอกส่วนที่เป็นข้อมูลที่สอดคล้องและมีการขยายความรายละเอียดว่าสอดคล้องและสนับสนุนข้อมูลบทอ่านเดิมอย่างไร และมีประเด็นที่สามารถหาข้อโต้แย้งได้ดี ประเด็นที่สืบค้นเพิ่มเติมมีความน่าสนใจ เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันหรือช่วงวัย ดังตัวอย่างแบบบันทึกการอ่านต่อไปนี้

“ข้อมูลที่สอดคล้องคือ เนื่องจากการแปร่งฟันหลังรับประทานอาหารทันที โดยเฉพาะเมื่อทานอาหารหรือเครื่องดื่มที่มีกรดสูง เช่น น้ำส้ม น้ำผลไม้ซิตรัส โซดา หรือน้ำสลัด ความเป็นกรดของอาหารจะทำให้เคลือบฟันของเราอ่อนลง และเมื่อแปร่งฟันก็เท่ากับเปิดโอกาสให้ฟันสึกง่ายขึ้น ควรปล่อยให้สารในน้ำลายลดความเป็นกรดของอาการไปก่อนราว ๆ 30-60 นาที” (คนที่ 11)

“จากการค้นคว้าเพิ่มเติมในส่วนของความใคร่ (Lust) ฮอร์โมนที่สร้างขึ้นจะกระตุ้นความรู้สึกไปยังสมองในระบบ Limbic โดยส่วนของ Hippocampus จะเป็นส่วนควบคุมพฤติกรรมที่ตอบสนองต่ออารมณ์ ในระยะที่ 2 แรงดึงดูด (Attraction) ในส่วนของฮอร์โมน Adrenaline เป็นฮอร์โมนที่เกี่ยวกับความเครียด ซึ่งระดับของอะดรีนาลีนและคอร์ติซอล (Cortisol) ในเลือดเพิ่มขึ้น

จะทำให้มีอาการเหงื่อออก หัวใจเต้นเร็ว และปากแห้งเมื่อพบกับความรักครั้งใหม่” (คนที่ 14)

หากพิจารณาการค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อหาประเด็นที่สอดคล้องหรือโต้แย้งนั้น ในการอ่านบทความวิชาการ พบว่า ผู้เรียนเริ่มสร้างคำถามที่น่าสนใจและมีความซับซ้อนขึ้น เช่น ถ้าครูหรือข้าราชการไม่เลือกตั้งจะถูกตัดสิทธิ์รับราชการหรือไม่ อย่างไร ภาวะซึมเศร้าในผู้ชายต่างจากผู้หญิงอย่างไร มีอาหารเพียง 4 ชนิดเท่านั้นหรือที่ลดเสียงปอดอักเสบ เพื่อใช้ประเด็นคำถามเหล่านี้ในการสืบค้นข้อมูลต่อไป เช่น “การแปร่งฟันหลังรับประทานอาหารทันทีเป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือไม่ เพราะคิดว่าการแปร่งฟันหลังรับประทานอาหารทันทีจะเป็นการกำจัดสิ่งสกปรกในปากที่จะช่วยไม่ให้ฟันผุ” นอกจากนี้ ผู้เรียนยังสามารถเลือกแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ดังตัวอย่างแหล่งข้อมูลที่ใช้ค้นคว้าหาความรู้จากแบบบันทึกการอ่านดังต่อไปนี้

“www.edu.ru.ac.th เป็นเว็บไซต์ที่รวบรวมบทความวิชาการของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งได้รับการตรวจสอบและยอมรับ มีความน่าเชื่อถือ อีกทั้งยังเขียนโดย รศ.ดร. ซึ่งมีความเชี่ยวชาญกับความรู้ด้านวิชาชีพครูเป็นอย่างดี” (คนที่ 12)

“www.nsm.or.th เว็บไซต์องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ หรือที่เรียกกันว่า อพวช. เป็นองค์การที่ให้ความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์รอบตัวที่อยู่คู่คนไทยมานานหลายปี ตั้งแต่ตอนที่ยังเป็นนิตยสารที่ส่งมาที่บ้านที่อ่านเพื่อเพิ่มพูนปัญญา” (คนที่ 14)

ข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นการให้ผู้เรียนพิจารณาและประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล เช่น แหล่งที่มาของข้อมูล ความน่าเชื่อถือ ผลงาน ความเชี่ยวชาญของผู้เขียน แล้วนำข้อมูลที่ค้นพบมาใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงจากแหล่งต่าง ๆ หลากหลายแหล่งประกอบการอธิบาย เพื่อการตัดสินใจว่าจะเลือกเชื่อหรือไม่เชื่อ ซึ่งวิธีการเรียนรู้ดังกล่าว ทำให้พัฒนาการความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้านการคิดสรรข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้น

ส่วนของความสามารถด้านการระบุข้อคิด พบว่า ในการอ่านสารคดี ผู้เรียน 12 คน สามารถระบุข้อคิดที่น่าสนใจและตรงกับวัยรุ่นหรือผู้คนในสังคมปัจจุบัน ดังตัวอย่างจากแบบบันทึกการอ่านต่อไปนี้

“ถึงแม้ว่าความรักจะเป็นปฏิกิริยาทางเคมีที่เกิดขึ้นภายในร่างกายเพื่อตอบสนองความต้องการกับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม แต่ความรักนั้นยังขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ อีกมากมาย ไม่ใช่แค่เพียงสารเคมีในร่างกายเท่านั้น แต่ยังรวมถึงปัจจัยต่าง ๆ รอบตัว” (คนที่ 14)

“พฤติกรรมต่าง ๆ ที่ถูกแสดงออกมา แม้ว่าจะมองว่าเป็นพฤติกรรมที่ปกติ แต่อาจเป็นการแสดงออกที่แตกต่างจากเดิมของบุคคลนั้น ถือเป็น การแสดงพฤติกรรมที่เป็นจุดสังเกตให้เห็นถึงภาวะซึมเศร้าที่เป็นจุดเริ่มต้น” (คนที่ 10)

เมื่อวิเคราะห์ความสามารถด้านการนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์ พบว่า ในการอ่านบทความวิชาการ ผู้เรียน 13 คน ระบุประเด็นที่จะประยุกต์ใช้ได้และขยายความเพิ่มเติมหรือระบุสถานการณ์ใหม่ประกอบประเด็นได้ดี ในการอ่านบทความวิชาการ ผู้เรียนสามารถบอกได้ว่า ในอนาคตนิสิตต้องจบออกไปประกอบอาชีพครูในสาขาวิชาฟิสิกส์ จึงจะนำหลักการ SMART@SPEED ไปใช้ในการออกแบบการเรียนการสอนในชั้นเรียน แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้คัดเลือกและใช้บทอ่านที่หลากหลายและเป็นประโยชน์กับตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินชีวิตประจำวัน ความสนใจ ความเกี่ยวข้องในรายวิชาอื่น ๆ หรือในบริบทของสาขาอาชีพในอนาคต ดังตัวอย่างจากแบบบันทึกการอ่านต่อไปนี้

“สามารถนำข่าวบทมาตีพิมพ์เองหรือให้ผู้สูงอายุตีพิมพ์เพื่อบำรุงสมองหรือเพิ่มความจำได้ และสามารถนำความรู้ทางเคมีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนวิชาเคมีได้ เช่น สารเพนตะไซคลิกไตรเทอร์ปีน” (คนที่ 15)

“การนำความรู้ที่เล่าเรียน เช่น วิชาวิทยาศาสตร์ ไปสอนให้กับเด็กที่ด้อยโอกาส ไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือ เช่น เด็กตามดอย หรือตามต่างจังหวัดหรือพื้นที่ทุรกันดารที่การศึกษาเข้าไม่ถึง” (คนที่ 5)

กล่าวโดยสรุป จากการวิเคราะห์แบบบันทึกการอ่านครั้งที่ 4 การอ่านบทความวิชาการ จะเห็นได้ว่า ผู้เรียนเกินครึ่งสามารถสรุปใจความสำคัญได้ถูกต้องและสามารถวิเคราะห์หรืออธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมในประเด็นที่สอดคล้องหรือโต้แย้งให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น มีการสรุปข้อคิด และการนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ด้วยสถานการณ์ใหม่และอธิบายขยายความรายละเอียดเพิ่มเติมได้น่าสนใจ

2) โฆษณา

จากการให้ผู้เรียนเขียนบันทึกการอ่านจากโฆษณา ซึ่งเป็นบทอ่านครั้งที่ 2 พบว่า ผู้เรียนเลือกหัวข้อโฆษณาอย่างหลากหลายและน่าสนใจ ผู้เรียนเลือกโฆษณาครีมทาผิวขาว ผลิตภัณฑ์อาหารเสริม ผลิตภัณฑ์ลดน้ำหนัก ครีมปลูกผม กระดาษ และอื่น ๆ หากพิจารณาความสามารถด้านการสรุปใจความสำคัญ จะเห็นได้ว่า ในครั้งที่ 2 ของการเรียนการสอน คือ การอ่านโฆษณานั้น ผู้เรียน 13 คน สรุปใจความสำคัญไว้อย่างสั้น ๆ หรือใส่รายละเอียดของผลิตภัณฑ์มาเกินความจำเป็น ทั้งยังใส่คำเชิญชวนตามลักษณะของการโฆษณาเข้ามาในการสรุปใจความสำคัญ ดังตัวอย่างจากแบบบันทึกการอ่านต่อไปนี้

“กลูต้าดีดีบ ช่วยทำให้ผิวขาวใส ผิวแดงในเวลาอันรวดเร็ว” (คนที่ 7)

“กลูต้าดีดีบ ขาวไวปรอทแตก มีการปรับปรุงประสิทธิภาพให้ออกฤทธิ์ได้รวดเร็วยิ่งขึ้นด้วยโมเลกุลของยาที่เล็กด้วยส่วนผสมของกลูต้า 100,000 mg. และส่วนผสมของ Alpha lipoic acid เป็นตัวกระตุ้นให้กลูต้าในร่างกายขาวปรอทแตก ไม่ต้องโปะบีบีครีม นอกจากนี้ยังมีส่วนผสมของ Collagen extract ปรับผิวขาวเร่งด่วน รอยสิวจางลง ผิวเนียนอ่อนเยาว์ เห็นผลภายใน 3 วัน เพียงเม็ดละ 2 บาท” (คนที่ 5)

เมื่อพิจารณาในส่วนของการใช้กลยุทธ์จากแบบบันทึกการอ่าน พบว่า ผู้เรียนสามารถนำกลยุทธ์การอ่านมาฝึกอ่านทำให้การสรุปและวิเคราะห์บทอ่านได้อย่างหลากหลาย สามารถเลือกกลยุทธ์ได้ตามความถนัดหรือเหมาะสม เช่น การอ่านสรุป การอ่านสำรวจ การคาดเดา และการตั้งคำถาม โดยเฉพาะการตั้งคำถามและการเสนอข้อโต้แย้ง ผู้เรียนจะหยิบยกมาใช้ในการอ่านโฆษณาได้อย่างน่าสนใจ ดังตัวอย่างจากแบบบันทึกการอ่าน

“การตั้งคำถาม โดยหาประเด็นที่น่าสนใจและการโฆษณาเกินจริง” (คนที่ 2)

“การอ่านสรุป พิจารณารายละเอียดที่ปรากฏในข้อความแล้วนำมาสรุปอย่างมีเหตุผล การอ่านสำรวจ อ่านอย่างรวดเร็วเพื่อจับใจความ การตั้งคำถาม ขณะอ่าน เช่น โสมเกาหลีช่วยให้ผิวขาวจริงไหม การอ่านซ้ำอีก 3-4 รอบ” (คนที่ 11)

“ในขณะที่เรากำลังไล่อ่านสรรพคุณของยาชนิดนี้ เราก็ต้องตั้งคำถามขณะอ่านด้วยว่าสามารถเป็นไปได้จริงไหมกับผลลัพธ์ยาที่โฆษณาอ้างด้วยว่า

สามารถทำอะไรได้บ้าง และมองหาข้อโต้แย้งจากการอ่านทั้งหมดว่า ส่วนประกอบของยาชนิดนี้มันแก้ปัญหาเรื่องต่าง ๆ ได้จริงหรือไม่” (คนที่ 14)

“การเสนอข้อโต้แย้ง โดยการให้ข้อคิดเห็นแสดงทัศนคติหรือข้อโต้แย้งโดยให้เหตุผลประกอบว่าเห็นด้วยหรือไม่ อย่างในกรณีของโฆษณาสมุนไพร AB สามารถหาประเด็นได้ว่า AB ในสมุนไพรคุณภาพอย่างไรที่แท้จริงหรือ การทดสอบในห้องทดลองนั้นได้มาตรฐานจริงหรือเปล่า ทำให้เรานั้นหาข้อมูลยกเหตุผลต่าง ๆ มาวิเคราะห์โฆษณานี้ได้” (คนที่ 1)

ส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลหาความสอดคล้องหรือโต้แย้ง พบว่า ผู้เรียน 12 คน สามารถบอกส่วนที่เป็นข้อมูลที่สอดคล้อง และเริ่มมีประเด็นที่สามารถหาข้อโต้แย้งได้มากขึ้น ดังตัวอย่างแบบบันทึกการอ่านต่อไปนี้

“สิ่งที่สอดคล้อง ALA มีประสิทธิภาพในการต้านอนุมูลอิสระ จากเว็บไซต์ หมอมวลชน สิ่งที่โต้แย้ง กลูต้าที่นำมาผลิตเป็นสินค้าที่นำมาขาย โดยหวังว่าจะสามารถเสริมและเพิ่มความเข้มข้นของกลูต้าในกระแสเลือดมาก ๆ เพื่อหวังผลให้ผิวขาวอมชมพู แต่ในความเป็นจริงยาเม็ดที่เป็นอาหารเสริมนั้น ทานมากเท่าไรก็จะได้ผล เพราะสารชนิดนี้ถูกย่อยสลายและกำจัดออกจากร่างกาย ถ้าเป็นแบบฉีดยาเข้าไปในร่างกาย สิวที่ขาวเป็นผลที่เกิดขึ้นเพียงชั่วคราวเท่านั้น จากวารสารเพื่อการวิจัยและพัฒนา องค์การเภสัชกรรม” (คนที่ 7)

“โคโคซานไม่ได้เอามาจากไขมัน ต้านอ้วน หมอแล็บแพนด้า หรือ ภาคภูมิ เทพหัสดิน นักเทคนิคการแพทย์เปิดเผยว่า โคโคซานมีผลเสียต่อร่างกาย โดยโคโคซานทำให้ระบบร่างกายมีปัญหาดังนี้ 1. แม้ในโฆษณาจะบอกว่ายานี้สกัดจากไขมันได้จำนวนมาก แต่ในความเป็นจริง ไขมันที่มีส่วนในการช่วยดูดซึมวิตามินของร่างกายก็จะโดนสกัดด้วยเช่นกัน ส่งผลให้การดูดซึมสารอาหารหรือวิตามินที่จำเป็นอื่น ๆ มีปัญหา ทำให้ร่างกายขาดวิตามิน เมื่อระบบย่อยถูกปั่นป่วนโดยโคโคซาน ก็จะทำให้ลำไส้เกิดการปั่นป่วน ระบบขับถ่ายย่ำแย่ ถ่ายเหลวออกมาเป็นมูกน้ำมันเหลือง ๆ และไม่สามารถควบคุมได้ แม้ฝายลมก็อาจจะมีไขมันหลุดออกมาด้วย เนื่องจากร่างกายไม่สามารถดูดซึมไขมันได้เลย เมื่อกินเข้าไปก็ไหลออกมาแทบจะทันที และในระยะยาวระบบขับถ่ายจะมีปัญหา” (คนที่ 12)

หากพิจารณาแหล่งที่มาของข้อมูล พบว่า ผู้เรียนสามารถเลือกแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นจากเว็บไซต์หรือสายด่วน อย. เพื่อตรวจเลขที่จดแจ้งผลิตภัณฑ์ จากเว็บไซต์ของหมอหรือการวิจัย จากผู้เชี่ยวชาญอย่างเภสัชกร ดังตัวอย่างแหล่งข้อมูลที่ใช้ค้นคว้าหาความรู้จากแบบบันทึกการอ่านดังต่อไปนี้

“www.mmc.co.th เว็บไซต์หมอมวลชน เพราะเป็นเว็บไซต์ที่มีความน่าเชื่อถือ และวารสารเพื่อการวิจัยและพัฒนา องค์การเภสัชกรรม เพราะเป็นองค์กรที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ และมีความน่าเชื่อถือ พร้อมทั้งยังถูกตีพิมพ์แล้ว” (คนที่ 7)

“จากเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เพื่อหาข้อมูลของผลิตภัณฑ์ว่ามีการจะอ้างอิงหรือจดทะเบียนถูกต้องหรือไม่ และสายด่วน อย. 1556 เพื่อสอบถามข้อมูลว่าจริงเท็จอย่างไร” (คนที่ 9)

ส่วนความสามารถด้านการระบุข้อคิด พบว่า ในการอ่านโฆษณา ผู้เรียน 11 คน สามารถระบุข้อคิดที่น่าสนใจหรือตรงกับช่วงวัยหรือความสนใจของผู้คนในสังคมปัจจุบัน ดังตัวอย่างจากแบบบันทึกการอ่านต่อไปนี้

“ควรมีการศึกษาผลิตภัณฑ์ก่อนการซื้อที่ละเอียดมาก เพราะอาจมีข้อมูลบางอย่างที่ลึกลับ และสถิติต่าง ๆ หรือกลุ่มต่าง ๆ เป็นเพียงสิ่งส่งเสริมความน่าเชื่อถือจากบุคคลจำนวนมาก เพราะฉะนั้นควรมีการวิเคราะห์ดี ๆ จากสถิติหรือกลุ่มตัวอย่างของบุคคลหรือองค์กรนั้น ๆ” (คนที่ 10)

“การอ่านโฆษณาทำให้ทราบว่า คอลลาเจนไตรเปปไทด์มีประโยชน์ต่าง ๆ มากมาย เช่น การช่วยให้ผิวแข็งแรงขึ้น ทนต่อแสงแดด บำรุงกระดูก รักษาอาการปวดตามข้อ และอื่น ๆ อีกมากมาย นอกจากนั้นการอ่านโฆษณานี้ ยังทำให้เราเกิดข้อสงสัยและนำข้อสงสัยไปศึกษาต่อทำให้ได้ความรู้เพิ่มขึ้นอีก” (คนที่ 20)

ส่วนผลการวิเคราะห์ความสามารถด้านการนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์ พบว่า ในการอ่านโฆษณา ผู้เรียน 9 คน เริ่มระบุประเด็นที่จะประยุกต์ใช้ได้น่าสนใจหรือเกี่ยวข้องกับชีวิตหรือเชิงวิชาการ ดังตัวอย่างจากแบบบันทึกการอ่านต่อไปนี้

“จากการสืบค้นกรดอัลฟาไลโปอิก สามารถนำไปศึกษาองค์ประกอบทางเคมี คุณสมบัติของสารนี้ในการทำแลปในการศึกษาวิชาเคมี ทำให้มีความรู้ในการนำสารนี้มาใช้ในการเลือกซื้อหรือรับประทานผลิตภัณฑ์อาหารเสริมได้ เพื่อให้ไม่ส่งผลกระทบต่อร่างกาย” (คนที่ 5)

“ประเทศไทยสามารถนำสารจำพวกไฟเบอร์มาประยุกต์ใช้เพื่อผลิตเป็นยาที่ช่วยรักษาโรคเกี่ยวกับไขมันในเส้นเลือดได้” (คนที่ 4)

“จากการค้นคว้าข้อมูลพบว่าสารสกัดจากผลส้มแขกซึ่งเป็นส่วนผสมของผลิตภัณฑ์และมีสรรพคุณด้านการลดน้ำหนัก ทำให้เกิดความคิดว่าควรนำสารสกัดผลส้มแขกมาต่อยอดกับผลไม้ที่มีสรรพคุณด้านการลดน้ำหนักและมีประโยชน์ ซึ่งเป็นการผสมผสานของผลไม้หลากหลายชนิด” (คนที่ 21)

กล่าวโดยสรุป จากการวิเคราะห์แบบบันทึกการอ่านครั้งที่ 2 การอ่านโฆษณา จะเห็นได้ว่า ผู้เรียนเกินครึ่งห้องยังสรุปใจความสำคัญได้ไม่ถูกต้องทั้งหมด โดยใส่รายละเอียดของผลิตภัณฑ์มามากเกินไป ทั้งยังใส่คำเชิญชวนตามลักษณะของการโฆษณาเข้ามาในการสรุปใจความสำคัญ แต่สามารถวิเคราะห์หรืออธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมในประเด็นที่สอดคล้องหรือโต้แย้งได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น รวมถึงการสรุปข้อคิดและการนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ได้น่าสนใจ และมีการอธิบายขยายความรายละเอียดเพิ่มเติม

3) เรื่องสั้น

จากการวิเคราะห์ผลการเขียนบันทึกการอ่านของผู้เรียนในครั้งที่ 5 การอ่านเรื่องสั้น สะท้อนให้เห็นว่า ในการสรุปใจความสำคัญของเรื่องสั้นนั้น เนื่องจากองค์ประกอบของเรื่องสั้นที่มีความแตกต่างจากบทอ่านประเภทอื่น ๆ อย่างชัดเจน และมีความซับซ้อนของเนื้อหา ทำให้ความสามารถในการสรุปใจความสำคัญของผู้เรียนลดน้อยลงจากบทอ่านประเภทบทความวิชาการ ซึ่งข้อมูลจากบันทึกการอ่าน พบว่า ผู้เรียนจำนวน 11 คน สามารถสรุปเรื่องย่อได้ถูกต้องและครบถ้วน สามารถเรียบเรียงเนื้อหาได้ไม่สับสนและใช้สำนวนภาษาของตนเอง ดังตัวอย่างจากแบบบันทึกการอ่านต่อไปนี้

“ชายหนุ่มจะไปดูหนังแต่บอกภรรยาให้ทอดปลารอไว้ ภรรยาอยากไปด้วยแต่ชายหนุ่มกลับบอกให้ภรรยาอยู่ทำกับข้าวแล้วจะกลับมาเล่าให้ฟัง เมื่อชายหนุ่มกลับมา ภรรยาจึงบอกว่าทานปลาหมดแล้วและจะเล่าให้ฟังถึงรสชาติของปลา” (คนที่ 9)

“ชายหนุ่มถูกเชิญมาเป็นวิทยากรวิชาปรัชญา เขาใช้เหยือกและสิ่งของต่าง ๆ มาสอนว่า คนเราควรใส่ใจกับสิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิตก่อนโดยเปรียบเทียบเป็นลูกเทนนิส กรวดเปรียบเทียบเป็นสิ่งสำคัญรองลงมา และทรายแทนเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ โดยเปรียบเทียบชีวิตเป็นเหยือก หากใส่ทรายลงไปก่อนหมายถึงไปหมกมุ่นกับเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ จนไม่เหลือที่ให้ใส่ลูกเทนนิสหรือกรวดซึ่งเป็นเรื่องสำคัญกว่า เพราะฉะนั้นเราต้องดูแลเรื่องสำคัญที่สุดก่อนแต่ละวัน” (คนที่ 13)

ข้อมูลจากแบบบันทึกการอ่านแสดงให้เห็นว่า การที่ผู้เรียนนำความรู้ด้านการใช้กลยุทธ์และความรู้ประเภทของงานเขียนและองค์ประกอบตามโครงสร้างของงานเขียนมาฝึกอ่านมีส่วนทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ลักษณะบทอ่านประเภทต่าง ๆ ได้เรียนรู้และฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์การอ่านทั้งในด้านลักษณะและวิธีใช้เพื่อให้เหมาะสมกับบทอ่านแต่ละประเภท ได้ฝึกอ่านบทอ่านที่ผู้สอนเตรียมให้และได้อ่านบทอ่านที่ตนเองเลือก มีส่วนช่วยในการทำความเข้าใจในบทอ่านจนสามารถสรุปเรื่องย่อได้ นอกจากนี้ผู้เรียนบางคนยังใช้กลยุทธ์อื่น ๆ เพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ผู้สอนให้ข้อมูลพื้นฐานไว้ เพื่อนำมาทำความเข้าใจเรื่อง เช่น การตีความ ดังตัวอย่างบันทึกการอ่านต่อไปนี้

“ใช้การตีความ เพราะในบทอ่านมีการเปรียบเทียบ เช่น เปรียบให้เหยือกเป็นชีวิต และเปรียบเรื่องต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ใส่ลงไปในเหยือก เราต้องทำความเข้าใจทั้งความหมายที่ซ่อนไว้และความหมายอุปมาต่าง ๆ เพื่อเข้าใจบทอ่านและนำมาสรุป” (คนที่ 13)

“การสรุป เพื่อหาใจความสำคัญ การตั้งคำถามขณะอ่าน เช่น น้ำอบจะเอาหมูบั้งใส่ในตู้ไปรษณีย์ทำไม การคาดเดา คาดเดาว่าบงอรต้องพาน้ำอบไปหาคุณย่า การอ่านซ้ำ เพื่อหาประเด็นรายละเอียดสำคัญยิ่งขึ้น” (คนที่ 21)

หากพิจารณาความสามารถด้านการวิเคราะห์องค์ประกอบของบทอ่าน พบว่าผู้เรียน 11 คน สามารถหาจุดที่เป็นข้อโต้แย้งหรือเสนอข้อเสนอนะเพิ่มเติม วิเคราะห์ลักษณะของข้อมูลที่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงหรือสามารถวิเคราะห์และโต้แย้งข้อความที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง ประสบการณ์หรือความรู้เดิมได้ รวมถึงการค้นคว้าหาข้อมูลที่เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบทอ่าน เช่น ด้านจิตวิทยา ด้านปัญหาสังคม ด้านวิทยาศาสตร์ ด้านเศรษฐกิจ ดังตัวอย่างจากแบบบันทึกการอ่านต่อไปนี้

“ประเด็นสอดคล้องคือ ในปัจจุบันปัญหาภาวะเรื้อนกระจกส่งผลกระทบต่ออย่างมากกับชีวิตของเรา ทำให้เกิดโลกร้อน อุณหภูมิสูง น้ำแข็งขั้วโลกละลายมากขึ้น ฤดูกาลต่าง ๆ ไม่ตรงตามฤดูกาลที่ควรจะเป็น เกิดไฟป่า และมนุษย์เราก็กังหาทางแก้ไขไม่ได้ ส่วนประเด็นโต้แย้งคือ ปัญญาประดิษฐ์ไม่สามารถมาแก้ไข ปัญหาเหล่านี้ได้ ปัญญาประดิษฐ์เป็นเพียงเครื่องมือที่จะช่วยมนุษย์สามารถหาหนทางและวิธีการแก้ไขปัญหาเหล่านี้” (คนที่ 1)

“จากเรื่องสั้นข้างต้น เนื้อเรื่องเป็นการสะท้อนในเรื่องการทำงานแข่งกับเวลา วิธีชีวิตที่เร่งรีบของคนยุคใหม่ทำให้ลืมพ่อแม่ของเราที่อยู่ห่างไกล ซึ่งมักหาเหตุผลต่าง ๆ นานา มาอ้าง เช่น ไม่มีเวลา ซึ่งในการเขียนเรื่องสั้นนี้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนและช่วยเตือนใจได้ดี และทำให้ฝึกการบริหารเวลาให้เป็น” (คนที่ 21)

หากพิจารณาความสามารถด้านการระบุข้อคิด พบว่า ผู้เรียนจำนวน 18 คน สามารถระบุข้อคิดได้หลายข้อและสอดคล้องเป็นประโยชน์กับตนเอง หรือมีการอธิบายขยายความข้อคิดเหล่านั้นเพิ่มเติม ดังตัวอย่างจากแบบบันทึกการอ่านต่อไปนี้

“หลักการใช้ชีวิต 3 ประการ คือ 1. การอยู่กับเวลาปัจจุบัน 2. การดูแลคนใกล้ตัวที่อยู่กับเราให้ดีที่สุด รวมถึงการดูแลตัวเองด้วย 3. การมีเมตตากับผู้อื่นจะทำให้สังคมสงบสุข ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรทำที่สุด” (คนที่ 2)

“1. เมื่อเรามีปัญหาในเรื่องต่าง ๆ เราไม่ควรหาทางแก้ที่ผิด ๆ โดยการทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เพราะนอกจากผู้อื่นจะเดือดร้อนแล้ว สิ่งนั้นก็ส่งผลให้เราเดือดร้อนจากการประมาท อาจจะต้องโทษจำคุก ถ้าทำผิดกฎหมาย 2. เมื่อมีคนที่เรารู้จักกระทำความผิดกระทำความผิด เราควรตักเตือนเพื่อให้สำนึกผิดกับสิ่งที่ทำนั้น ไม่ควรช่วยให้พ้นจากความผิดนั้นเหมือนกับครุฑฉายปล่อยให้ตะลอมติดคุกเป็นการสำนึกในความผิด 3. เราจะต้องรู้จักการวางตนให้เหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์ต่าง ๆ” (คนที่ 5)

หากพิจารณาความสามารถด้านการนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์ พบว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการไปในทางที่ดีขึ้น ผู้เรียนจำนวน 16 คน ระบุประเด็นที่จะประยุกต์ใช้ได้และยกสถานการณ์มาประกอบได้หรือขยายความเพิ่มเติม ดังตัวอย่างจากแบบบันทึกการอ่านต่อไปนี้

“นำข้อคิดจากการอ่านเรื่องสั้นไปใช้ในชีวิตประจำวันคือ การไม่จมปลักกับอดีต ไม่ทำให้อดีตมาทำให้การดำเนินชีวิตในปัจจุบันของเราไม่มีความสุข เป็นวิธีการแก้เครียดและคิดมาก” (คนที่ 8)

“ถ้ามีเหตุผลความจำเป็นใด ๆ เช่น มาเรียนอยู่ที่กรุงเทพฯ ก็ต้องกลับไปเลือกตั้งที่บ้านเกิดของตนเอง และถ้าตนเองกลับไปไม่ได้ไม่ว่าด้วยเหตุผลใด เหตุผลหนึ่งก็ตาม ก็ควรจะเลือกตั้งล่วงหน้าเพื่อรักษาลิทธิของตนเอง เพราะรัฐบาลได้ให้โอกาสกับเราแล้ว” (คนที่ 19)

ข้อมูลจากแบบบันทึกการอ่าน แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นโดยการอธิบายการนำแนวคิดจากบทอ่านไปใช้ได้อย่างมีเหตุผลสอดคล้องกับเนื้อหาในบทอ่าน เชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับจากบทอ่านกับข้อค้นพบที่ได้จากการเสาะแสวงหาความรู้ และระบุนิยามหรือกระบวนการสืบค้นที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

กล่าวโดยสรุป จากการวิเคราะห์แบบบันทึกการอ่านครั้งที่ 5 การอ่านเรื่องสั้น พบว่า ผู้เรียนเกินครึ่งห้องสามารถสรุปใจความสำคัญได้ถูกต้องและสามารถวิเคราะห์หรืออธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมในประเด็นที่สอดคล้องหรือโต้แย้งได้ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามารถสรุปข้อคิดและการนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ได้น่าสนใจ แสดงให้เห็นว่าบทอ่านประเภทเรื่องสั้นสามารถเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้เรียนในการพัฒนาการประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผลและการนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์ได้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวข้างต้น พบว่า ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ดังนี้ ในครั้งที่ 1 การอ่านข่าว ผู้เรียนไม่เกินครึ่งห้องยังไม่สามารถสรุปใจความสำคัญ วิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน ประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล และนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์ได้ โดยผู้เรียนยังไม่คุ้นเคยกับการใช้กลยุทธ์บางประเภทและไม่ขยายความรายละเอียดเพิ่มเติม ประกอบการอธิบาย ส่วนบทอ่านครั้งที่ 2 การอ่านโฆษณา ผู้เรียนเกินครึ่งห้องสามารถวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่านได้สูงขึ้น โดยเฉพาะการวิเคราะห์ข้อค้นพบใหม่ที่ขัดแย้งกับข้อมูลเดิม เพราะลักษณะของบทอ่านประเภทโฆษณาจะเน้นข้อความชวนเชื่อหรือการกล่าวเกินจริง จึงต้องอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ สำหรับบทอ่านครั้งที่ 3 สารคดีและบทอ่านครั้งที่ 4 บทความวิชาการ ผู้เรียนเกินครึ่งห้องหรือกว่าร้อยละ 70 สามารถสรุปใจความสำคัญ วิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน ประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล และนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์ได้ โดยเฉพาะบทอ่านประเภทสารคดีที่ผู้เรียนทำได้ดีในทุกองค์ประกอบของ

ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ อันเป็นผลมาจากการฝึกฝนให้ผู้เรียนได้ใช้กลยุทธ์เพื่อนำมาทำความเข้าใจบทอ่าน การได้รับการชี้แนะจากผู้สอน และการแลกเปลี่ยนความรู้และกลยุทธ์ที่ใช้ในการอ่านกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน และบทอ่านครั้งที่ 5 คือเรื่องสั้น ผู้เรียนสามารถประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล โดยการอธิบายคุณค่าด้านเนื้อหาได้ดีกว่าองค์ประกอบด้านอื่น ทั้งนี้ ผู้เรียนสามารถตั้งเป้าหมายการอ่านและเลือกบทอ่านได้ตรงตามความสนใจ สามารถนำกลยุทธ์การอ่านมาช่วยในการสรุปใจความสำคัญ และใช้กระบวนการสืบค้นเพื่อประเมินค่าบทอ่านได้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งได้จากการแบบบันทึกการอ่าน แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น สามารถส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาให้ดีขึ้น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต มีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต

2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิตโดย

2.1 เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบก่อนและหลังการทดลอง

2.2 เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาที่เรียนด้วยการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบกับกลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนแบบปกติ

2.3 ศึกษาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบจำแนกตามประเภทบทอ่าน

การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ (Research 1: R₁) และขั้นที่ 2 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต (Development 1: D₁) ระยะที่ 2 การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญา

บัณฑิต แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอน (Research 2: R₂) และขั้นที่ 2 การนำเสนอการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต (Development 2: D₂)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการนำคะแนนที่ได้จากแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณมาวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนกลุ่มทดลองก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการใช้สถิติ t-test for dependent เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยการใช้สถิติ t-test for independent และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) ผลของการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน และ 2) ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอน สรุปได้ดังนี้

1. ผลของการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต ซึ่งมีองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการของรูปแบบการเรียนการสอน วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดดังนี้

1.1 หลักการของรูปแบบการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต เป็นรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมาจากการสังเคราะห์สาระสำคัญของการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ มีหลักการสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. ผู้เรียนสำรวจความต้องการอ่านของตนเองผ่านการกระตุ้นของผู้สอน เพื่อกำหนดเป้าหมายการอ่านและเลือกบทอ่านตรงตามเป้าหมาย โดยให้ผู้เรียนวางแผน กลยุทธ์การอ่านได้เหมาะสมกับประเภทของบทอ่าน

2. ผู้เรียนเลือกใช้กลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมกับประสบการณ์การอ่านและองค์ประกอบของบทอ่านแต่ละประเภท ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้

3. ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลจากประเด็นที่น่าสนใจ เพื่อนำมาตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูลประกอบความรู้และประสบการณ์เดิม ทำให้ได้ข้อสรุป สามารถพัฒนาการอ่านวิเคราะห์ ประเมินค่าบทอ่าน และนำไปประยุกต์ใช้ตามเป้าหมายการอ่าน

4. ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จากการอภิปราย โดยใช้ความรู้เดิมและเชื่อมโยงประสบการณ์จริง เพื่อตรวจสอบ สะท้อนความคิด สร้างความเข้าใจเชิงลึกกว้างขวาง เพื่อให้ได้ข้อมูลและข้อสรุปที่ได้จากการอ่านที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

1.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ คือ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต ได้แก่ การสรุปใจความสำคัญ การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล และการนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์

1.3 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ผู้วิจัยนำหลักการของรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบที่สังเคราะห์ได้ มากำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนและขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนได้แก่ 1) ขั้นสำรวจ 2) ขั้นเรียนรู้และฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์ 3) ขั้นตามติดสืบค้น 4) ขั้นลงข้อสรุป และ 5) ขั้นตรวจสอบแลกเปลี่ยนดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ขั้นสำรวจ เป็นขั้นที่ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สำรวจ ความต้องการและกำหนดเป้าหมายในการอ่านด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนทำหน้าที่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนผ่านการตั้งคำถามและชวนอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคัดเลือกบทอ่านที่ตรงกับเป้าหมายในการเรียนรู้ นำไปสู่การเลือกบทอ่านที่มีความเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์กับผู้เรียน ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอนได้แก่

1.1 ผู้สอนกระตุ้นความคิดของผู้เรียน โดยชวนอภิปรายพร้อมตั้งคำถามที่เชื่อมโยงกับความรู้ ประสบการณ์ หรือความสนใจของผู้เรียน

1.2 ผู้เรียนตรวจสอบความสนใจในการอ่านของตนเอง โดยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความต้องการและความสนใจของตนเองในด้านการอ่านเพื่อเลือกบทอ่าน

1.3 ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายในการอ่าน วางแผนการอ่าน และกำหนดบทอ่าน โดยให้ผู้เรียนวางแผนการอ่านของตนเอง เช่น ตั้งเป้าหมายในการอ่าน เนื้อหาบทอ่านที่สนใจอ่าน ปริมาณบทอ่าน เวลาที่ใช้ในการอ่าน

2. ชั้นเรียนรู้และฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์ เป็นขั้นที่ผู้สอนทบทวนความรู้ประเภทของงานเขียนและรูปแบบโครงสร้างของงานเขียน โดยให้ผู้เรียนฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์การอ่าน เพื่อให้ผู้เรียนนำมาทำความเข้าใจบทอ่าน ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่

2.1 ผู้เรียนฝึกอ่านและวิเคราะห์บทอ่านโดยใช้กลยุทธ์การอ่าน

1) ผู้สอนให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะของบทอ่านประเภทต่าง ๆ เช่น โครงสร้างของบทอ่านแต่ละประเภท การพิจารณาแก่นความคิดสำคัญของผู้แต่ง กลวิธีการแต่ง ภาพสะท้อนสังคม พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบการอธิบาย

2) ผู้สอนแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยและฝึกอ่านบทอ่านที่ผู้สอนคัดเลือกมาให้ จากนั้นให้ผู้เรียนอภิปรายบทอ่านร่วมกัน

2.2 ผู้เรียนนำบทอ่านที่ตนเองเลือกมาฝึกอ่านและเลือกใช้กลยุทธ์การอ่าน

1) ผู้เรียนค้นคว้าบทอ่านที่ตนเองสนใจหรือต้องการอ่าน อันเป็นผลมาจากการสำรวจความสนใจของตนเอง เพื่อนำมาฝึกอ่าน

2) ผู้เรียนนำบทอ่านที่ตนเองเลือกมาฝึกอ่าน โดยนำความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบทอ่านที่ได้เรียนรู้และกลยุทธ์ต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสม และเขียนลงแบบบันทึกการอ่าน

3. ชั้นตามติดสืบค้น เป็นขั้นที่ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนกำหนดคำถามหรือประเด็นสำคัญเพื่อนำไปสู่การสืบค้นเพิ่มเติมโดยการร่วมสนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนได้อ่าน ให้ผู้เรียนค้นคว้าและเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างมีเหตุผล นำกลยุทธ์การอ่านมาช่วยทำความเข้าใจข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่

3.1 ผู้เรียนระบุหัวข้อหรือคำถามที่สนใจและเกี่ยวข้องกับบทอ่าน โดยให้ผู้เรียนคัดเลือกประเด็นหรือคำถามที่ตนเองสนใจไว้สำหรับสืบค้น

3.2 ผู้เรียนสืบค้นตามประเด็นที่กำหนดด้วยตนเอง โดยการสืบค้นจากเอกสาร ตำรา หรือแหล่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งในและนอกห้องเรียน ตามความเหมาะสมกับเวลาและเนื้อหาโดยใช้กลยุทธ์การอ่านมาช่วยในการทำความเข้าใจข้อมูลที่สืบค้น

4. ชั้นลงข้อสรุป เป็นขั้นที่ผู้เรียนวิเคราะห์และพิจารณาแหล่งที่มาของข้อมูลที่สืบค้นและประมวลข้อสรุปอย่างมีเหตุผล และนำข้อมูลที่คัดเลือกแล้วมาลงข้อสรุปโดยการเชื่อมโยงบทอ่านกับความรู้หรือประสบการณ์เดิมหรือในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่

4.1 ผู้เรียนวิเคราะห์และพิจารณาความน่าเชื่อถือของบทอ่าน โดยการพิจารณาแหล่งที่มาของข้อมูลที่สืบค้นด้วยตนเอง เพื่อตัดสินใจเลือกเชื่อหรือไม่เชื่อในข้อมูลที่สืบค้น

4.2 ผู้เรียนสรุปเนื้อหาที่ได้จากการอ่านและค้นคว้า โดยผู้เรียนพิจารณาความสัมพันธ์และความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างบทอ่านกับข้อมูลที่สืบค้นหรือความรู้เดิม และพิจารณาบทอ่านทั้งในด้านความเหมาะสมของภาษา การนำเสนอแก่นความคิดสำคัญ ความถูกต้องของเนื้อหา เพื่อให้ได้ข้อสรุปในประเด็นของตนเองและเขียนเพิ่มเติมลงแบบบันทึกการอ่าน

5. ขั้นตรวจสอบแลกเปลี่ยน เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันประมวลข้อสรุปที่ได้จากการอ่านและการค้นคว้าเพิ่มเติม ผ่านการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม เป็นการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับจากบทอ่านกับข้อค้นพบที่ได้จากการเสาะแสวงหาความรู้ ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่

5.1 ผู้เรียนแลกเปลี่ยนประเด็นที่ตนเองได้จากการอ่านและการสืบค้น

1) ผู้เรียนนำข้อสรุปที่ได้จากการสืบค้นมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันตามลักษณะบทอ่านหรือเนื้อหาเพื่อให้ได้ข้อความรู้ที่กว้างขวาง

2) ผู้เรียนตรวจสอบบันทึกการอ่าน โดยระบุความรู้ความเข้าใจและกระบวนการสืบค้น

5.2 ผู้เรียนเชื่อมโยงข้อความรู้และข้อค้นพบที่ได้จากการอ่านกับชีวิตจริง และเขียนลงแบบบันทึกการอ่าน

1.4 การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนนี้ เป็น การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นก่อนการใช้รูปแบบการเรียนการสอน และหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) การวัดและประเมินผลก่อนการใช้รูปแบบการเรียนการสอน เป็นการวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณก่อนการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจำนวน 5 แผน เพื่อทราบว่าก่อนการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณมากน้อยเพียงใด เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผล คือ แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ฉบับก่อนเรียน

2) การวัดและประเมินผลหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน เป็นการวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจำนวน 5 แผน เพื่อทราบว่าหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณมากน้อยเพียงใด เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผล คือ แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ฉบับหลังเรียน

2. ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอน

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ดังนี้ 1) ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการทดลองโดยภาพรวม และจำแนกตามองค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ 2) ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยภาพรวม และจำแนกตามองค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และ 3) ผลการศึกษาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลอง จำแนกตามประเภทบทอ่าน

2.1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการทดลองโดยภาพรวม และจำแนกตามองค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณในภาพรวมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาโดยจำแนกตามองค์ประกอบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า กลุ่มทดลองมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกองค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

2.2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยภาพรวม และจำแนกตามองค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณในภาพรวมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาโดยจำแนกตามองค์ประกอบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า กลุ่มทดลองมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกองค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

2.3 ผลการศึกษาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลอง จำแนกตามประเภทบทอ่าน

ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยจำแนกตามประเภทบทอ่านออกเป็น 3 ประเภทหลัก ดังนี้

1) สารคดีและวิชาการ

ข่าว

ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังสรุปใจความสำคัญได้ไม่ถูกต้องทั้งหมด ยังไม่สามารถอธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมให้ชัดเจนเพื่อใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่านและการประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล ส่วนการนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์ ผู้เรียนระบุการนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ด้วยประโยคสั้น ๆ โดยไม่อธิบายขยายความเพิ่มเติม

สารคดี

ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถสรุปใจความสำคัญได้ถูกต้องและ/หรือครบถ้วนมากขึ้น โดยเรียบเรียงเป็นสำนวนภาษาของตนเอง ส่วนการวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน ผู้เรียนส่วนใหญ่มีการวิเคราะห์หรืออธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมในประเด็นที่สอดคล้องหรือโต้แย้งให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น รวมถึงการระบุคุณค่าของเนื้อหาและการนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์ โดยการระบุการประยุกต์ใช้ด้วยสถานการณ์ใหม่และมีการอธิบายขยายความเพิ่มเติมเพื่อให้เข้าใจหรือเห็นประเด็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณบทอ่านสารคดีได้ดีกว่าบทอ่านประเภทอื่นในทุกองค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

บทความวิชาการ

ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถสรุปใจความสำคัญได้ถูกต้องและสามารถวิเคราะห์หรืออธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมในประเด็นที่สอดคล้องหรือโต้แย้งให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น มีการระบุคุณค่าของเนื้อหาและการนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์ด้วยการอธิบายขยายความรายละเอียดเพิ่มเติมที่เหมาะสมกับวิชาการหรือวิชาชีพของตนเองได้

2) โฆษณา

ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่านได้สูงขึ้น โดยเฉพาะการวิเคราะห์ข้อค้นพบใหม่ที่ขัดแย้งกับข้อมูลเดิม ส่วนการสรุปใจความสำคัญ ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังสรุปใจความสำคัญได้ไม่ถูกต้องทั้งหมด สำหรับการประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผลและการนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์ ผู้เรียนสามารถระบุคุณค่าด้านเนื้อหาและการนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์ด้วยประเด็นที่น่าสนใจและทันสมัย

3) เรื่องสั้น

ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถสรุปใจความสำคัญได้ถูกต้องและสามารถวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่านด้วยการอธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมในประเด็นที่สอดคล้องหรือโต้แย้ง

ได้ นอกจากนี้ยังสามารถระบุคุณค่าของเนื้อหาและการนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์ได้ สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคมและหลักวิชาการ ผู้เรียนส่วนใหญ่แสดงให้เห็นถึงความสามารถใน องค์ประกอบนี้ได้ดีกว่าองค์ประกอบอื่น แสดงให้เห็นว่าบทอ่านประเภทเรื่องสั้นสามารถเอื้อ ประโยชน์ให้แก่ผู้เรียนในการพัฒนาการประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผลและการนำข้อมูลจากบทอ่านไป ใช้ประโยชน์ได้ดี

อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยซึ่งมีสาระสำคัญ 2 ประเด็น คือ ด้านการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิด การเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา ปริญญาบัณฑิต และด้านประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และ แนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของ นักศึกษาปริญญาบัณฑิต

1.1 การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนดำเนินการอย่างเป็นระบบ

รูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิด การเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา ปริญญาบัณฑิต เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบจากแนวคิด แนว การอ่านของนักวิชาการหลายท่าน พัฒนาตามกระบวนการอย่างเป็นขั้นตอนและสอดคล้องสัมพันธ์ กัน โดยเริ่มจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยใน ระดับอุดมศึกษา สาเหตุ และปัญหาด้านการอ่านจากงานวิจัยและการทดสอบของสถาบันการศึกษา ต่าง ๆ (สถาบันภาษาไทยสิรินธร, 2556; สุขาดา เชิดชูธรรม, 2546; สุรรัตน์ อักษรกาญจน์, 2559; แสนประเสริฐ ปานเนียม, 2552; เอมอร เนียมน้อย, 2546) ทำให้พบข้อมูลว่า ความสามารถในการอ่านซึ่งหมายรวมถึงการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษายังอยู่ในระดับต่ำ จึงนำไปสู่ประเด็น การวิจัยเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ สูงขึ้น

เมื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นแล้ว ผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามขั้นตอน โดยการศึกษาค้นคว้าแนวคิดที่สามารถนำมาเป็นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน คือ การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ (Concept-Oriented Reading Instruction: CORI) และแนวคิด การเรียนรู้แบบสืบสอบ (Inquiry-based learning) ซึ่งผู้วิจัยพบว่าสามารถเสริมสร้างความสามารถใน

การอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณได้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์สาระสำคัญของแนวคิดแนวการอ่านดังกล่าวข้างต้น เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นหลักการของรูปแบบการเรียนการสอน เชื่อมโยงไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน แนวทางการจัดการเรียนการสอน ขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลของรูปแบบการเรียนการสอน จากนั้นผู้วิจัยนำรายละเอียดต่าง ๆ มาจัดทำเป็นรูปแบบการเรียนการสอนฉบับยกร่าง โดยมีกระบวนการให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน มีความเชี่ยวชาญด้านการอ่าน มีความเชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ได้ตรวจสอบรูปแบบการเรียนการสอน และเอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอนก่อนนำมาพิจารณาร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำรูปแบบการเรียนการสอนและเอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอนไปทดลองนำร่องสอนก่อนนำไปใช้สอนจริงกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงรูปแบบให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงเป็นการตรวจสอบคุณภาพอย่างเป็นระบบในทุกๆระยะของการพัฒนารูปแบบ ทั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิและการทดลองสอนนำร่อง

จากการพิจารณากระบวนการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบที่สอดคล้องกัน ทั้งหลักการ วัตถุประสงค์ แนวทางการจัดการเรียนการสอน ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล รวมถึงมีการตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนจากผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษา ทำให้การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนดำเนินการอย่างเป็นระบบตามแนวทางการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ทำให้สามารถยอมรับได้ว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิตได้ ซึ่งการดำเนินการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2545) ที่กล่าวถึงการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนว่าต้องครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่าง ๆ โดยประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอนที่สามารถช่วยให้การเรียนการสอนนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ ดังนั้น รูปแบบการเรียนการสอนจึงเป็นแบบแผนการดำเนินการสอนที่ได้รับการจัดเป็นระบบอย่างสัมพันธ์สอดคล้องกับทฤษฎีหรือหลักการสอนที่รูปแบบนั้นยึดถือ และได้รับการพิสูจน์ทดสอบว่ามีประสิทธิภาพสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายเฉพาะของรูปแบบนั้น

1.2 รูปแบบการเรียนการสอนตอบสนองปัญหาที่เกิดขึ้นในสภาพจริง

รูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมนโต้นและแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยเริ่มจากการศึกษาปัญหาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา ซึ่งได้จากการสำรวจความคิดเห็นและการสัมภาษณ์นักวิชาการและอาจารย์ผู้สอนในเรื่องปัญหาและสาเหตุของการอ่านในสภาพจริง นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลที่ได้มาสรุปเป็นปัญหาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาแนวคิดที่สามารถช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการในบริบทจริง ทั้งในการสรุปใจความสำคัญ การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล และการนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์ โดยการชี้แนะข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะโครงสร้างของบทอ่านแต่ละประเภท สนับสนุนการใช้กลยุทธ์การอ่าน และส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อนำมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบ หาความสัมพันธ์กับบทอ่าน นอกจากนี้ยังมีการกระตุ้นแรงจูงใจของผู้เรียนด้วยการตั้งเป้าหมายการอ่านและกำหนดบทอ่านด้วยตนเอง รวมถึงการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ให้ผู้เรียนนำความรู้และประสบการณ์จริงมาพูดคุยเพื่อให้ได้รับข้อมูลย้อนกลับจากการอ่าน และขยายความรู้ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ทั้งยังสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับจากบทอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหรือในสภาพจริงได้

ผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นช่วยแก้ปัญหาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ดังที่งานวิจัยได้กล่าวถึงปัญหานี้ว่า นักศึกษาระดับอุดมศึกษา ยังจับใจความไม่ได้ สรุปไม่เป็น ไม่สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์สิ่งที่อ่าน รวมถึงไม่สามารถหาแนวคิดสำคัญและจุดประสงค์ที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อได้ ประเมินค่าสิ่งที่อ่านได้ ขาดความสามารถในการบอกความสัมพันธ์เชิงเหตุผล การลำดับเหตุการณ์ในเรื่อง การสรุปเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้น ๆ บนพื้นฐานข้อมูลที่มีอยู่ การตัดสินคุณค่าของงานเขียน ความน่าเชื่อถือ ตลอดจนการประเมินข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากบทอ่าน (สุชาติดา เติตชูธรรม, 2546; สุธีรัตน์ อักษรกาญจน์, 2559; แสนประเสริฐ ปานเนียม, 2552; เอมอร เนียมน้อย, 2546) ซึ่งมีสาเหตุมาจากการที่ผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย เน้นความรู้ความจำเกี่ยวกับเนื้อหาบทอ่าน ทำให้ผู้เรียนขาดประสบการณ์และขาดการศึกษาจากความเป็นจริงรอบตัว ไม่ได้ฝึกฝนความสามารถในการเลือกรับความจริงจากข้อมูลข่าวสารจริงและเท็จที่มีอยู่ท่วมท้น ขาดการนำประสบการณ์หรือข้อมูลมาสังเคราะห์เป็นปัญหาที่สูงขึ้น (วรรณิ แกมเกตุ และ สุเทพ บุญซอ่อน, 2554; สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ TK Park, 2554; สุชาติดา เติตชูธรรม, 2546; แสนประเสริฐ ปานเนียม, 2552) นอกจากนี้ การที่ผู้สอนใช้บทอ่านที่ไม่หลากหลาย มีสำนวนภาษาที่เข้าใจยาก ไม่คุ้นเคย ทำให้ต้องตีความ รวมถึงหนังสือบางประเภทมักใช้

สำนวนเชิงวิชาการและมีคำภาษาต่างประเทศแทรก (สุชาติา เชิดชูธรรม, 2546; สุวรรณ เกรียงไกรเพ็ชร, 2552; เอมอร์ เนียมน้อย, 2546)

ดังนั้น รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นจึงเน้นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตั้งเป้าหมายและเลือกบทอ่านที่เหมาะสมกับความสนใจและความรู้ความสามารถของตนเอง เพราะแรงจูงใจมีส่วนสำคัญในการสร้างความสนใจและความกระตือรือร้นในการอ่าน สอดคล้องกับคำกล่าวของ Guthrie and Cox (2001) ที่กล่าวว่า การให้ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกบทอ่านที่ใช้ในการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่ส่งเสริมการสร้างแรงจูงใจในการอ่าน และแรงจูงใจในการอ่านนี้เองเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่าน เพราะเมื่อมีแรงจูงใจสูง ความสนใจในการอ่านก็เพิ่มมากขึ้นและเกิดการเรียนรู้ที่มากขึ้นตามมา ดังนั้น การสร้างแรงจูงใจและจุดมุ่งหมายในการอ่านจึงเป็นสิ่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความเข้าใจและการจดจำเรื่องที่อ่าน (Burns, 1998) นอกจากนี้การตั้งเป้าหมายในการอ่านยังมีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเลือกบทอ่านที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้แต่ละครั้งและทำให้ผู้เรียนมีทิศทางในการอ่านมากขึ้น สอดคล้องกับ Bandura (1977) ที่กล่าวว่า การตั้งเป้าหมายเป็นวิธีการที่ทำให้งานยากและซับซ้อนมีความง่ายขึ้น ทำให้มีความพอใจและแรงจูงใจในการทำให้บรรลุเป้าหมายเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น การที่ผู้เรียนมีแรงจูงใจและตั้งเป้าหมายในการอ่านย่อมส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่าน ดังที่ Alverman and Phelps (1994) กล่าวว่า แรงจูงใจและการตั้งเป้าหมายในการอ่านเป็นสิ่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความเข้าใจและจดจำเรื่องที่อ่าน

นอกจากนี้ รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นยังสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้กลยุทธ์การอ่านที่มีให้เลือกหลากหลายตามความเหมาะสมของบทอ่านแต่ละประเภทและตามความสนใจความถนัดของผู้เรียน และในขั้นสุดท้ายของรูปแบบการเรียนการสอน ยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ซึ่งนอกจากจะมีการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทอ่านแล้ว ยังเป็นการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้กลยุทธ์การอ่านอีกด้วย การสนับสนุนให้ผู้เรียนฝึกใช้กลยุทธ์การอ่านจึงทำให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจบทอ่านได้ดีขึ้น สอดคล้องกับ Guthrie (2001) ที่กล่าวว่า การทำให้ผู้เรียนรับรู้ความสามารถของตนเองและควบคุมการอ่านของตนเองได้ เป็นวิธีสอนที่ให้ความสำคัญกับแรงจูงใจภายในในการอ่าน จึงต้องสอนกลยุทธ์การอ่านเพื่อให้ผู้อ่านมีความมั่นใจในศักยภาพการอ่านของตนเอง ดังนั้นเมื่อผู้อ่านมั่นใจในการอ่านของตน ย่อมส่งผลให้เวลาที่ใช้ในการอ่านสั้นลงด้วย

รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ยังเน้นให้มีการจัดกิจกรรมที่ช่วยสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองในการอ่าน โดยการให้ผู้เรียนมีโอกาสสนทนา แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดระหว่างกัน ทำให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น สนใจซักถาม และแลกเปลี่ยนข้อมูลกันมากขึ้น ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวมาทั้งหมดข้างต้น สามารถช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการบรรยายเพียงอย่างเดียว ขาดการให้ผู้เรียนฝึกฝนความสามารถในการอ่าน วิเคราะห์ และประเมิน

ค่าสิ่งที่อ่าน หรือการใช้บทอ่านที่ยากและไม่น่าสนใจ ด้วยเหตุนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นจึงช่วยแก้ปัญหาของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในบริบทจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต

ผลจากการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต พบว่า ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นสนับสนุนให้ผู้เรียนประเมินข้อมูลจากสิ่งที่ได้อ่านและสืบค้น โดยการให้ผู้เรียนตั้งประเด็นคำถามจากบทอ่าน ค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นที่สงสัยหรือสนใจ ประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล แล้วนำมาสรุป วิเคราะห์ และอภิปรายร่วมกันกับเพื่อน มีการอภิปรายเชื่อมโยงความรู้กับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันหรือในศาสตร์สาขาที่ตนเองเกี่ยวข้อง สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกฝนการเรียนรู้โดยการคิดหาเหตุผลจากข้อมูลที่ได้รับ กล่าวคือ ให้ผู้เรียนตั้งสมมติฐาน สืบหาข้อมูล รวบรวมข้อมูล และสร้างข้อสรุปด้วยตนเอง (Suchman, 1962) เน้นกระบวนการค้นหาและตรวจสอบความรู้ ทำให้ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ สามารถคิดวิเคราะห์และมีวิจารณญาณ โดยใช้ข้อสงสัยเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะค้นคว้าข้อมูลมาช่วยแก้ปัญหา เป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ปทีป เมธาคุณวุฒิ, 2544) นอกจากนี้การฝึกให้ผู้เรียนได้อ่านบทอ่านเพื่อค้นหามโนทัศน์และวิเคราะห์บทอ่านในด้านต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทอ่านได้ด้วยตนเองเชื่อมโยงบทอ่านกับความรู้และประสบการณ์เดิมและสามารถนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการสืบค้นข้อมูลต่อไป ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้ ดังองค์ประกอบของความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณต่อไปนี้

2.1 ความสามารถในการสรุปใจความสำคัญ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการสรุปใจความสำคัญก่อนการทดลอง (คะแนนเต็ม 5 คะแนน) เท่ากับ 3.40 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองเพิ่มขึ้นเป็น 4.07 ซึ่งสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า การฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กลยุทธ์แบบต่าง ๆ ทั้งในด้านลักษณะและวิธีการใช้ ทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในศักยภาพการอ่านของตนเองจนสามารถสรุปความและวิเคราะห์เนื้อหาสาระของบทอ่านได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น กลยุทธ์ที่สอน เช่น การดูก่อนอ่าน การสรุป การตั้งคำถามขณะอ่าน การอ่านสำรวจ การคาดเดา การขีดเส้นใต้

การอ่านซ้ำ การเสนอข้อโต้แย้ง เพราะการเรียนการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ โดยเฉพาะการใช้กลยุทธ์การอ่านหลากหลายกลยุทธ์รวมกัน ทำให้ผู้เรียนโดยเฉพาะผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ประสบความสำเร็จในการอ่าน (Swan, 2003) สอดคล้องกับ Grabe and Stoller (2002) ที่กล่าวว่า หลักที่สำคัญที่สุดของการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ คือ การมุ่งเน้นที่กลยุทธ์การอ่านและเป็นสิ่งที่ผู้เรียนต้องการจะนำไปใช้เพื่อพัฒนาการอ่านของตน ไม่ว่าจะเป็นการให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับบทอ่าน การเขียนสรุป การอ่านผ่าน ๆ การอ่านสรุป รวมถึงการเขียนผังมโนทัศน์ กลยุทธ์การอ่านเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้อ่านอ่านอย่างเข้าใจได้ดีขึ้น สอดคล้องกับ Pressley (2006) ที่พบว่า กลยุทธ์การอ่านช่วยเพิ่มความเข้าใจในการอ่าน โดยมีผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ ให้ความช่วยเหลือ และให้ผู้เรียนฝึกอย่างอิสระ ผู้เรียนสามารถเลือกใช้กลยุทธ์ได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้ความเข้าใจในการอ่านเพิ่มมากขึ้น

จากการวิจัยพบว่า การฝึกใช้กลยุทธ์การอ่านที่มีให้เลือกหลากหลายตามความเหมาะสมของบทอ่านแต่ละประเภทและตามความสนใจความถนัดของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนจับประเด็นได้เร็วขึ้นและถูกต้องมากยิ่งขึ้น ในส่วนของการใช้กลยุทธ์ในการอ่านนั้น พบว่า มีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนสามารถจับประเด็นได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้นสามารถหาประเด็นสำคัญหรือความสัมพันธ์ของเรื่องได้ดีขึ้นและใช้เวลาในการจับประเด็นหรือวิเคราะห์บทอ่านน้อยลง เพราะขั้นตอนกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น มีการอธิบายลักษณะและสาธิตการใช้กลยุทธ์การอ่านให้กับผู้เรียนได้ศึกษา ให้ผู้เรียนฝึกใช้กลยุทธ์การอ่านด้วยตนเองกับบทอ่านที่ผู้สอนเตรียมให้โดยมีผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ จากนั้นผู้เรียนก็จะนำความรู้ที่ได้เรียนไปใช้กับบทอ่านใหม่ที่ตนเองเลือกอ่าน ในขั้นสุดท้ายของรูปแบบการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ซึ่งนอกจากจะมีการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทอ่านแล้ว ยังเป็นการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้กลยุทธ์การอ่านอีกด้วย ดังนั้น เมื่อผู้อ่านนำมากลยุทธ์มาใช้ทำความเข้าใจบทอ่านและมั่นใจในการอ่านของตน ย่อมส่งผลให้เวลาที่ใช้ในการอ่านสั้นลงด้วย

กล่าวได้ว่า กลยุทธ์การอ่านจะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักคิดไตร่ตรองเกี่ยวกับบทอ่าน สร้างความรอบคอบ สามารถควบคุมกระบวนการอ่านของตน และสามารถแก้ไขปัญหาการอ่านได้ด้วยตนเองทั้งก่อนการอ่าน ขณะอ่าน และหลังการอ่าน ซึ่งช่วยพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สูงขึ้นและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Williams and Burden, 1997) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Chapman (1997) ที่ทดลองสอนการอ่านให้กับผู้เรียนหลายระดับและพบว่า ผู้เรียนมีพฤติกรรมการใช้กลยุทธ์การอ่านเปลี่ยนไป โดยผู้เรียนจะใช้กลยุทธ์การอ่านบ่อยขึ้น หลากหลายมากขึ้น และใช้กลยุทธ์การอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และผลการวิจัยของ Mcquire (1999) พบว่า ผู้เรียนจะได้รับประโยชน์จากการสอนกลยุทธ์การอ่าน โดยเฉพาะผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ รวมถึงผลการวิจัยของ อารีรักษ์ มีแจ้ง (2547) ที่พบว่า กลยุทธ์การอ่าน

เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการทำความเข้าใจบทอ่าน ผู้เรียนใช้กลยุทธ์มากกว่าหนึ่งกลยุทธ์ในการอ่านบทอ่านแต่ละเรื่อง และการฝึกกลยุทธ์การอ่านโดยมีผู้สอนคอยชี้แนะในตอนต้น ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและมีทักษะการใช้กลยุทธ์นั้น ๆ มากขึ้น

2.2 ความสามารถในการวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่านก่อนการทดลอง (คะแนนเต็ม 10 คะแนน) เท่ากับ 3.95 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองเพิ่มขึ้นเป็น 7.45 ซึ่งสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า ในขั้นวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่านที่ให้ผู้เรียนวิเคราะห์องค์ประกอบของบทอ่านตามลักษณะของบทอ่านแต่ละประเภทโดยใช้บทอ่านที่ตนเองได้เลือก จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อเรื่องที่จะอ่านในเบื้องต้น จากการสังเกตกิจกรรมการเรียนการสอนและการอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน พบว่า ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทของบทอ่านเพิ่มมากขึ้น มีหลักการในการสังเกตรูปแบบงานเขียนโดยเลือกใช้กลยุทธ์การอ่านที่ได้เรียนรู้ การที่ผู้เรียนใช้กลยุทธ์การอ่านอย่างหลากหลายและเหมาะสมกับบทอ่านแต่ละประเภท จะช่วยให้ผู้เรียนคิดอย่างเป็นระบบและกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนมีการฝึกเลือกใช้กลยุทธ์การอ่าน มีการปรับเปลี่ยนวิธีการไปเมื่อไม่ประสบความสำเร็จหรือมีการใช้บ่อย ๆ เมื่อกลยุทธ์นั้นทำให้สรุปและวิเคราะห์บทอ่านได้ง่ายขึ้น รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนกลยุทธ์ระหว่างกัน

นอกจากนี้ การให้ผู้เรียนทำแบบบันทึกการอ่านที่มีประเด็นคำถามช่วยฝึกจับใจความสำคัญ วิเคราะห์บทอ่าน และอธิบายถึงการเลือกใช้กลยุทธ์ในแต่ละครั้ง ทำให้ผู้เรียนจับประเด็นได้ถูกต้องและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ทั้งยังแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถเลือกใช้กลยุทธ์ที่หลากหลายมากขึ้นเมื่ออ่านบทอ่านประเภทถัดไป เช่น จากเดิมใช้กลยุทธ์การสรุปย่อเพียง 1 กลยุทธ์ก็เพิ่มเป็น 2-3 กลยุทธ์ต่อการอ่าน 1 บทอ่าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Guthrie, Anderson, Also, and Rinehart, 1999; Guthrie, Bennett, and McGough, 1994) ที่ค้นพบว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์มีผลลัพธ์ในด้านการอ่านดีกว่าผู้เรียนทั่วไป ทั้งยังได้รับประโยชน์และมีพัฒนาการดีในเรื่องกลยุทธ์ทางการเรียนรู้ที่ใช้ในการค้นคว้าและทำความเข้าใจแนวคิดหลักและบทอ่านได้ และช่วยให้ผู้เรียนฝึกความสามารถในการวิเคราะห์ส่วนประกอบของงานเขียนได้เป็นอย่างดี สามารถระบุประเภทของงานเขียน กลวิธีการแต่ง แนวคิดที่สำคัญของเรื่อง ความสัมพันธ์ของข้อมูลต่าง ๆ สอดคล้องกัน เพราะผู้อ่านที่จะเกิดความเข้าใจในการอ่านได้นั้น จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างของเนื้อหา

กล่าวได้ว่า การสอนอ่านที่สอนโครงสร้างเนื้อหาจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถหาความหมายจากสิ่งที่อ่านที่ตรงกับที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ การตระหนักถึงโครงสร้างหรือองค์ประกอบของเนื้อหาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้อ่านอย่างเข้าใจและทำให้ความสามารถในการอ่าน

ในภาพรวมดีขึ้น (Beya and Nicoll, 1997; Bond and Tinker, 1979; Grabe, 1986 ; Slater, 1985) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสาข์ จิตวิวัฒน์ (2543) ที่พบว่า โครงสร้างด้านเนื้อหาและรูปแบบของบทอ่านมีความสำคัญและส่งผลต่อประสิทธิภาพการอ่าน ทำให้อ่านได้ง่ายกว่าเรื่องที่ไม่คุ้นเคยทั้งเนื้อหาและรูปแบบ นอกจากนี้แล้ว ในขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนการสอน ยังมีการสนับสนุนให้นำความรู้และประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับสิ่งที่อ่านมาแลกเปลี่ยนกัน เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้สามารถเข้าใจและวิเคราะห์สิ่งที่อ่านได้ ดังที่ Goodman (1989) กล่าวว่า การอ่านเป็นการสื่อสารระหว่างผู้อ่านกับผู้เขียน โดยอาศัยมโนภาพและประสบการณ์เดิมของผู้อ่านในการเรียนรู้ความหมายที่ผู้เขียนพยายามสื่อสารและวิเคราะห์บทอ่านจากความรู้และประสบการณ์เหล่านั้น

2.3 ความสามารถในการประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล

ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผลก่อนการทดลอง (คะแนนเต็ม 20 คะแนน) เท่ากับ 9.52 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองเพิ่มขึ้นเป็น 16.24 ซึ่งสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่าการสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ฝึกตั้งคำถามเพื่อค้นคว้าเพิ่มเติมเป็นกระบวนการที่จำเป็นต่อการแสวงหาความรู้ต่าง ๆ การใช้คำถามที่เหมาะสมจะช่วยนำผู้เรียนไปสู่การค้นพบองค์ความรู้ใหม่ ๆ ได้ (ทศนา แฉมมณี, 2545) คำถามจึงมีส่วนสำคัญในการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบเป็นอย่างมาก เพราะคำถามมีส่วนสำคัญในการทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่เรียน ดังที่ วัชรรา เลาเรียนดี (2550) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสืบสอบเป็นการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยมีองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้คือการตั้งคำถาม ซึ่งเป็นหัวใจของการเรียนรู้ในรูปแบบนี้ สอดคล้องกับ ปิยนาล ประยูร (2548) ที่กล่าวถึงการตั้งคำถามว่า การตั้งคำถามที่ลึกซึ้งแหลมคม ผู้ตั้งคำถามจะต้องใส่ใจในสิ่งที่ศึกษาเรียนรู้และสามารถจับประเด็นได้เป็นอย่างดี จนสามารถตั้งคำถามที่จะนำไปสู่ความจริงที่ต้องการค้นหาได้

ดังนั้น ผู้สอนจะต้องพยายามตั้งคำถามเพื่อช่วยเหลือให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดและเข้าร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะในครั้งแรกที่ฝึกให้ผู้เรียนตั้งคำถามเพื่อสืบค้นข้อมูล ผู้สอนจะต้องเริ่มเป็นผู้ยกตัวอย่างคำถาม จากนั้นจึงฝึกให้ผู้เรียนได้ตั้งคำถามด้วยตนเองในครั้งต่อ ๆ ไป และสามารถตั้งคำถามได้ยากหรือซับซ้อนขึ้น กล่าวคือ เมื่อผู้เรียนพบคำศัพท์ที่ชวนสงสัยและต้องการทำความเข้าใจให้กระจ่างแจ้ง ผู้เรียนสามารถตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับคำหรือชื่อเหล่านั้นที่มีส่วนเชื่อมโยงกับใจความสำคัญของบทอ่านได้ นอกจากนี้ เมื่อผู้เรียนเผชิญกับปัญหาหรือข้อสงสัยในระหว่างดำเนินกิจกรรม ผู้สอนจะต้องสามารถทำให้คำถามนั้นง่ายหรือกระจ่างชัดยิ่งขึ้น การจัดกิจกรรมหรือการตั้งคำถามของผู้สอนจึงเป็นการกระตุ้นและเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมความสามารถในการคิดของผู้เรียน คำถามที่ดีจะช่วยให้ผู้เรียนต้องใช้ความคิดในการวิเคราะห์ แยกแยะ เปรียบเทียบ รวบรวมเหตุผลที่น่าเชื่อถือเพื่อสนับสนุนความคิดของ ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดและการอ่านจากการตั้งคำถาม เกิด

ความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ส่งผลให้ทำความเข้าใจบทอ่านได้ดีขึ้น สอดคล้องกับ Bossing (1942) ที่กล่าวว่า คำถามเป็นเครื่องเร้าความอยากรู้อยากเห็นและความคิดของผู้เรียน ช่วยกระตุ้นและชี้นำความคิดของผู้เรียน นอกจากนี้ยังเป็นกระบวนการทางอภิปรายที่แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนกำลังรู้ตัวว่าเรียนอะไรและทำไมต้องเรียนรู้สิ่งนั้น Harris and Sipay (1990) ดังนั้น การอ่าน โดยการตั้งคำถามจึงเป็นกลวิธีที่มีประสิทธิภาพมาก เนื่องจากการอ่านอย่างมีจุดหมาย ช่วยให้ ผู้เรียนมีความอยากรู้อยากเห็น ฝึกการคิดแก้ปัญหา ช่วยให้ ผู้เรียนมีความสนใจและมีความเข้าใจใน เรื่องที่อ่านมากยิ่งขึ้น (Riggs, 1981 อ้างถึงใน วิมล กระจ่างทอง, 2543) สอดคล้องกับผลการวิจัย ของ ชนิดา ศรีสองเมือง (2549) ที่พบว่า คำถามมีส่วนช่วยส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านมากขึ้น ช่วย ให้ผู้เรียนมีจุดหมายในการอ่าน รู้ว่าควรจะอ่านอะไรและอ่านตรงไหน กล่าวคือทำให้ส่วนสำคัญของ เรื่องที่จะอ่านเด่นชัดขึ้น และผลการวิจัยของ อัญชลี โทกุล (2551) ที่ศึกษาการเรียนด้วยวิธีการใช้ คำถามผสมการอภิปราย พบว่า พฤติกรรมและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน สูงขึ้น นอกจากนี้งานวิจัยของสมจิต บุญคงเสน (2549) ค้นพบว่า การตั้งคำถามในการจัดการเรียน การสอนด้วยกลวิธีสืบสอบทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดและการอ่านจากการตั้งคำถาม เป็น การกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด เร้าความสนใจของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีจุดหมาย มองเห็นขอบเขต ของเรื่อง มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ การตั้งประเด็นคำถามและเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ ใหม่ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินข้อมูลได้ถูกต้องหรือสมเหตุสมผล

นอกจากนี้ การอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนยังเป็นการช่วยเหลือและ เสริมสร้างการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้พัฒนาการตั้งคำถามที่ซับซ้อนและกระตุ้นความคิดมากยิ่งขึ้น การใช้ คำถามในการเสนอปัญหาเพื่อนำผู้เรียนไปสู่การอภิปราย ผู้เรียนจะได้ใช้เหตุผลและพัฒนาทักษะเชิง วิเคราะห์โดยการเสนอที่คนต่าง ๆ และหาข้อสรุปจากการอภิปราย (Mirman and Tishman , 1988 cited in Kaliban, 2000) ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การฝึกการอ่านอย่างมีวิจารณญาณในชั้นเรียน ประสบความสำเร็จ

การที่ผู้สอนทำหน้าที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน ฝึกให้ผู้เรียนตั้งคำถามเพื่อ การสืบค้น ตอบคำถาม และแสดงความคิดเห็น ผู้สอนคอยสังเกตการณ์และให้คำแนะนำเป็นระยะโดย ที่ผู้เรียนต้องฝึกตั้งคำถามด้วยตนเอง สอดคล้องกับความคิดเห็นของ Perrott (cited in Wilks, 1995) ที่กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนว่า ผู้สอนเปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้ข้อมูลมาเป็นผู้ฟัง คำถามของ ผู้สอนไม่จำเป็นต้องมีคำตอบที่ถูกต้องเสมอไป อาจมีได้หลายคำตอบและแต่ละคำตอบอาจถูกต้องใน แง่มุมที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ทิศนา แคมมณี (2545) ที่กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนว่าต้องกระตุ้น ให้ผู้เรียนตั้งคำถาม เกิดความคิด และลงมือแสวงหาความรู้ เพื่อนำมาประมวลหาคำตอบหรือสรุปด้วย ตนเอง โดยที่ผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ในด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน เป็นการสอนที่ กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ในเรื่องที่เรียนจนเกิดคำถามที่จะสืบเสาะหาด้วยตนเองได้

นอกจากนี้ การฝึกให้ผู้เรียนลงข้อสรุปจะประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่อ่าน และข้อมูลที่สืบค้น ทำให้ผู้เรียนค้นพบข้อเท็จจริงใหม่ขณะที่อ่านหรือหลังจากการอ่านแล้วผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทอ่านได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อารดา กันทะหงส์ (2546) พบว่า ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยกับเรื่องที่อ่านและสามารถเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดียิ่งขึ้น หลังจากที่ได้นำเอาความรู้เดิมและประสบการณ์เดิมเข้ามาเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ใหม่ ทั้งนี้ จากงานวิจัยของ พรพัทธน์ สัธน์รักษาเวศ (2553) พบว่า การให้ผู้เรียนได้ใช้การค้นหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตในการรวบรวมข้อมูลและนำมาอธิบายปัญหา ทำให้ผู้เรียนมีความเป็นอิสระ และได้ข้อมูลเพื่อนำมาพิจารณา ประเมินข้อมูล ตลอดจนตัดสินใจเชื่อและลงสรุปอย่างสมเหตุสมผล ทำให้ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนอยู่ในระดับดี

ดังนั้น การฝึกให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคำถามไปสู่ข้อมูลเชิงลึกและการให้ผู้เรียนได้สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากคำถามที่ตนเองสนใจ จะส่งเสริมให้ผู้เรียนอยากค้นคว้าหาความรู้จากคำถามนั้น โดยมีผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก แนะนำ และให้ความช่วยเหลือเท่าที่จำเป็น (สุวัฒน์ นิยมคำ, 2531) ในกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนจึงได้ฝึกตั้งคำถามอยู่เสมอ ๆ และพัฒนาคำถามให้มีประสิทธิภาพและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โดยมีผู้สอนเป็นผู้คอยกระตุ้นหรือให้คำแนะนำ

2.4 ความสามารถในการนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผลก่อนการทดลอง (คะแนนเต็ม 15 คะแนน) เท่ากับ 7.64 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองเพิ่มขึ้นเป็น 13.76 ซึ่งสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกบทอ่านได้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนรู้สึกอยากอ่านบทอ่าน เพราะเป็นการอ่านที่เกิดจากความสมัครใจมิได้บังคับ ทำให้เกิดแรงจูงใจในการอ่าน เห็นประโยชน์ที่ได้รับจากการอ่าน ซึ่งเป็นแรงจูงใจภายในที่สำคัญมาก คือ ความอยากรู้และความปรารถนาในการอ่าน เพราะหากผู้เรียนมีแรงจูงใจในการอ่านที่ดีแล้ว ย่อมนำไปสู่การจัดกิจกรรมการอ่านที่สัมฤทธิ์ผล (Wigfield and Guthrie, 1997) เมื่อผู้เรียนสามารถเลือกบทอ่านได้ตรงตามความต้องการมากขึ้น จะส่งผลให้ผู้เรียนสนใจและมีแรงจูงใจในการอ่าน ซึ่งส่งผลต่อความเข้าใจในบทอ่าน (Guthrie and Cox, 2001) ผู้เรียนจะสามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านของตนเองได้ ถ้าผู้สอนให้ผู้เรียนอ่านบทอ่านที่เหมาะสมกับวัย ระดับความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน และผู้เรียนได้รับการสอนอ่านด้วยวิธีการที่เหมาะสม (Richek, 1987)

การเรียนการสอนในขั้นนี้ยังฝึกให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายการอ่าน เช่น อ่านเพื่อความรู้ อ่านเพื่อความบันเทิง อ่านเพื่อการนำไปใช้ อ่านเพื่อจรรโลงใจ โดยผู้เรียนจะถูกฝึกให้ตั้งเป้าหมายการอ่านทุกครั้งก่อนเลือกบทอ่านและก่อนอ่าน เพื่อให้การอ่านแต่ละครั้งเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด การฝึกให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายการอ่านจะทำให้ผู้เรียนมีทิศทาง เป้าหมาย และกลยุทธ์การอ่านที่

เหมาะสมกับบทอ่าน ทำให้อ่านบทอ่านได้ประสบความสำเร็จและมีความเพลิดเพลินในระหว่างที่อ่าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bandura and Schunk (1981) ที่พบว่า การให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงขึ้น

นอกจากนี้ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน จะทำให้สามารถสรุปแนวคิดสำคัญได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะผู้เรียนได้นำความรู้เดิมมาเป็นพื้นฐานในการแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือประเด็นสำคัญร่วมกัน การพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลและการอภิปรายระหว่างกัน จะช่วยให้ทำความเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนได้ประโยชน์ที่กว้างขวางและสามารถขยายความรู้ได้มากขึ้นกว่าการเรียนรู้แบบเดี่ยว (Grabe and Stoller, 2002) การให้ผู้เรียนได้อภิปรายข้อค้นพบต่าง ๆ ร่วมกับแลกเปลี่ยนความคิดและเหตุผลซึ่งกันและกันระหว่างผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียน รวมทั้งแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับผู้อื่นได้ สามารถช่วยส่งเสริมความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ กล่าวคือ ผู้เรียนมีโอกาสรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลายและแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล มีการอ้างอิงหลักฐานน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับ ชาตรี เกิดธรรม (2545) ที่กล่าวว่า การอภิปรายกลุ่มไม่ว่าจะเป็นกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มย่อยเป็นวิธีการที่เกิดผลดี เพราะเริ่มจากความรู้พื้นฐานไปสู่ประสบการณ์ใหม่ ได้รู้จักแสดงความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่น ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ให้ความสำคัญกับการตรวจสอบข้อมูล แหล่งอ้างอิงของข้อมูล และรู้จักคิดพิจารณาตัดสินในสิ่งต่าง ๆ โดยใช้เหตุผลประกอบได้มากขึ้น เมื่อผู้เรียนได้ฝึกแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกัน จะพบว่ามีการใช้เหตุผลสนับสนุนความคิด รวบรวมรายละเอียด และเชื่อมโยงเนื้อหาสาระได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น จนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หรือประยุกต์ใช้ได้ตามวัตถุประสงค์การอ่านที่ตั้งไว้

การที่ผู้เรียนรู้อาจจะสามารถนำข้อมูลจากบทอ่านนั้น ๆ หรือในกระบวนการสืบค้นข้อมูลไปใช้ประโยชน์ต่อไป เป็นผลมาจากการที่ฝึกให้ผู้เรียนได้ตั้งเป้าหมายการอ่านและเลือกบทอ่าน ตั้งแต่ในครั้งแรกของการจัดการเรียนการสอน จะทำให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ของบทอ่านและสามารถระบุแนวทางในการนำไปใช้ประโยชน์ได้ จนสามารถตอบคำถามได้อย่างชัดเจนในบันทึกการอ่าน นอกจากนี้ พบว่าการเขียนบันทึกการอ่าน ช่วยแสดงให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านกับบทอ่าน มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนกับผู้เรียนอื่น ทำได้ข้อมูลเพิ่มเติมระหว่างอภิปราย ได้ความคิดใหม่ที่หลากหลาย ดังที่ Cooter and Flynt (1996) กล่าวว่า องค์ประกอบที่มีผลต่อการอ่าน คือ การให้เวลาในการอ่าน การสอนกลยุทธ์การอ่าน การให้ออกาสผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน และการให้ผู้เรียนได้พูดคุยถึงความคิดแต่ละขั้น

กล่าวได้ว่า การพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ จำเป็นต้องฝึกให้ผู้เรียนพิจารณาสิ่งที่อ่านอย่างมีเหตุผล สามารถสรุป วิเคราะห์วิจารณ์และเสนอประเด็นโต้แย้งได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะ

ในระดับอุดมศึกษา ดังที่ ฌอนมวงค์ ล้ายอมรรคผล (2549) กล่าวว่า ในทุกรายวิชา นักศึกษาต้องใช้ในการอ่าน ถึงร้อยละ 80-90 เพราะการอ่านเป็นทักษะที่ต้องนำไปใช้ในการเรียนทุกรายวิชา ถ้าหากไม่สามารถอ่านเรื่องราวในรายวิชานั้น ๆ ได้การเรียนรู้อาจเกิดขึ้นได้ยาก ดังนั้น นักศึกษาที่มีทักษะการอ่านสูงจึงมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูงตามไปด้วย การอ่านจึงมีบทบาทและสำคัญยิ่งในการศึกษาและการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการนำรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวความคิด การเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิตไปทดลองใช้ ทำให้ได้ข้อเสนอแนะสำหรับผู้สอนที่สนใจนำรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นไปปรับใช้ ดังนี้

1.1 เนื้อหาสาระของบทอ่านที่ใช้ควรเลือกตามความสนใจของผู้เรียน จากการวิจัยพบว่า เมื่อต้องเลือกบทอ่านที่มีขนาดยาวขึ้นอย่างบทอ่านประเภทสารคดี ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีทิศทางในการเลือกบทอ่าน ดังนั้น ผู้สอนจะต้องช่วยเสนอประเภทของบทอ่าน แนวเรื่องที่อ่าน หรือตัวอย่างหนังสือที่น่าสนใจให้แก่ผู้เรียน โดยพิจารณาจากความสนใจพื้นฐาน สาขาที่เรียน ประสบการณ์ผู้เรียน คำอธิบายรายวิชา และข้อมูลแนะนำหนังสือที่สอดคล้องกับวัยของผู้เรียน แล้วสนับสนุนให้ผู้เรียนแต่ละคนเลือกเรื่องราวหรือหัวข้อที่จะอ่านตามความสนใจของตนเอง เพื่อให้อ่านได้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

1.2 ผู้สอนควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับเนื้อหาสาระในบทอ่านที่ฝึกให้ผู้เรียนอ่าน จากการวิจัยพบว่า นอกจากผู้สอนจะต้องมีความรู้ในด้านกลยุทธ์การสอนและมีความเชี่ยวชาญในด้านการอ่านบทอ่านแต่ละประเภทแล้ว ผู้สอนยังควรมีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่มอบหมายให้ผู้เรียนฝึกอ่าน โดยผู้สอนอาจขอคำแนะนำจากผู้สอนหรือผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เพื่อให้สามารถประเมินความสามารถในการอ่านและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการสรุปและวิเคราะห์บทอ่านให้แก่ผู้เรียนทั้งในด้านเนื้อหาและการพัฒนาทักษะการค้นคว้าและประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่สืบค้น

1.3 ผู้สอนต้องวิเคราะห์ความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียน เพื่อจัดเตรียมตัวอย่างบทอ่าน สื่อ และแหล่งการเรียนรู้ที่มีระดับความยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน นอกจากนี้ควรเตรียม

ความรู้พื้นฐานด้านการอ่าน การใช้กลยุทธ์ และการสืบค้นให้แก่ผู้เรียน ทั้งนี้การวิเคราะห์ความรู้เดิมนอกจากจะช่วยให้ผู้สอนจัดเตรียมบทอ่านตัวอย่างได้เหมาะสมกับผู้เรียนแล้ว ยังส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ในขั้นตอนอื่น ๆ เช่น การตั้งคำถามที่สอดคล้องหรือต่อยอดจากพื้นฐานเดิม การจัดเตรียมสื่อที่เหมาะสม รวมถึงยังสามารถช่วยสร้างความสนใจและแรงจูงใจซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เข้าใจบทอ่านมากยิ่งขึ้น

1.4 เครื่องมือที่ใช้วัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ควรเป็นแบบวัดที่แสดงให้เห็นถึงการวัดกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย ทั้งนี้ แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้ตามองค์ประกอบและระดับของการวัด แต่ยังคงขาดการวัดกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้ที่สนใจสามารถสร้างเครื่องมือวัดอื่น ๆ เช่น แบบสำรวจตนเองของผู้เรียน หรือแบบสังเกตการเรียนการสอน เพื่อให้การวัดและประเมินผลครอบคลุมมากยิ่งขึ้น หรือการสร้างโจทย์คำถามในแบบวัดโดยการร้อยเรียงข้อมูลที่ต้องตอบคำถามที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมด้วย

1.5 เครื่องมือที่ใช้วัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ควรเป็นแบบวัดที่มีข้อคำถามที่สามารถวัดได้อย่างองค์รวม (Holistic) กล่าวคือ เป็นข้อคำถามเดียวที่สามารถวัดได้ทุกองค์ประกอบและหรือทุกประเภทบทอ่าน เพราะกระบวนการอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องสัมพันธ์กัน

1.6 ผู้ที่สนใจจะศึกษาพัฒนาการความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนจากรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ควรใช้บทอ่านประเภทเดียวกันในแต่ละครั้งของการใช้รูปแบบ แต่มีเนื้อหาที่แตกต่างหลากหลาย เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบว่าระหว่างเรียนผู้เรียนมีพัฒนาการในแต่ละองค์ประกอบหรือไม่ อย่างไร นอกจากนี้ควรกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมเพื่อศึกษาพัฒนาการไม่ต่ำกว่า 16 ชั่วโมง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสดงการเปลี่ยนแปลงให้เห็นได้อย่างชัดเจนมากขึ้น

1.7 การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กลยุทธ์การอ่านนั้น ผู้สอนควรสอนกลยุทธ์การอ่านที่หลากหลายในครั้งแรก ทั้งในด้านลักษณะและวิธีการใช้ หลังจากนั้นในครั้งถัดไป จึงเป็นการฝึกผู้เรียนให้รู้จักเลือกหยิบกลยุทธ์ที่ตนเองถนัด สนใจ หรือเห็นว่าเหมาะสมกับบทอ่าน มาใช้ในการเรียนรู้บทอ่านต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายด้วยวิจารณญาณของผู้เรียนเอง เพื่อเป็นการฝึกฝนผู้เรียนให้รู้จักพิจารณาความรู้ความสามารถและความสนใจของตนเองกับการเลือกใช้กลยุทธ์ที่มีอยู่มากมายให้เหมาะสมกัน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้สนใจควรนำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปปรับใช้ในการพัฒนาความสามารถทางการใช้ภาษาด้านอื่น ๆ เช่น การเขียนเชิงโต้แย้ง เพราะหลักการของรูปแบบสามารถส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การใคร่ครวญหาเหตุผล การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล ซึ่งคล้ายกับลักษณะการโต้แย้ง

2.2 ผู้สนใจควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการตั้งคำถามของผู้เรียน และความสัมพันธ์ระหว่างการตั้งคำถามกับประเภทของบทอ่าน เพราะในรูปแบบนี้ผู้เรียนจะต้องตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นความคิดในแต่ละขั้นตอนเพื่อนำไปสู่การสืบค้นด้วยตนเอง ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจที่จะนำมาศึกษาในครั้งต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กมลทิพย์ ต่อติด. (2544). ผลการฝึกกระบวนการสืบสอบที่มีต่อความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ. (2533). การอ่านอย่างไรให้มีคุณค่า. วารสาร มศว ปทุมวัน, 2(3), 1-11.

เกศรินทร์ หาญดำรงศรีรักษ์. (2555). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ชุดการสอน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, สาขาวิชาการศึกษาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ขวัญชนก นัยเจริญ. (2551). ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนด้วยวิธีวิจัยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยและความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิทยาลัยนาฏศิลป์ สังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, สาขาวิชาการศึกษาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. (2562). การอ่าน. Retrieved from <http://www.kkw.rmutr.ac.th/thai1/webpages/prc4.html>

จรรยา บุญปล้อง. (2541). การพัฒนารูปแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อสอนการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จรินทร์ทิพย์ วรกิจสวัสดิ์. (2550). ผลของการสอนอ่านภาษาอังกฤษแบบเน้นมโนทัศน์ที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการอ่านของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, สาขาวิชาการศึกษาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จริยาพร สิมทอง. (2536). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนที่อ่านโดยใช้วิธีวิทยาศาสตร์กับอ่านโดยใช้วิธี SQ3R ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียน

กัลยาณวัตร จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จิรววัฒน์ เพชรรัตน์ และอัมพร ทองใบ. (2556). *การอ่านเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และ บำหยัน อิ่มสาราญ. (2551). *ภาษากับการสื่อสาร*. กรุงเทพฯ: พี เพรส.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2560). *คุณลักษณะบัณฑิตอันพึงประสงค์*. In. Retrieved from http://www.academic.chula.ac.th/Curriculum/Diagram_grade/Rubric_grade.pdf

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2560). *วิชาการศึกษาทั่วไป*. In. Retrieved from <http://www.gened.chula.ac.th/cms/index.php?id=76&L=1>

เจนจิรา ศิริรัตน์นิติกุล. (2558). *ผลกระทบของการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเชิงทวิภาคีคริสเตียนแบบเน้นมนโศกต่อความเข้าใจในการอ่านและแรงจูงใจในการอ่านของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฉอ้าน วุฒิกรมรรักษ์. (2536). *หลักการรายงานข่าว*. กรุงเทพฯ: ประกายพริก.

ชนิดา ศรีสองเมือง. (2549). *การใช้กลวิธีการเรียนแบบพี แอล เอ เอ็น เพื่อส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและความสามารถในการเขียนย่อความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,

ชาติรี เกิดธรรม. (2545). *เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. (2545). *ภาษาไทย5-การอ่าน*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมจริราช.

ถนอมวงศ์ ถ้ายอดมรรคผล. (2533). *กระบวนการอ่านการรรณรงค์เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

ถนอมวงศ์ ถ้ายอดมรรคผล. (2549). *การอ่านให้เก่ง*. กรุงเทพฯ: กระดาษสา.

ทิตนา แคมมณี. (2545). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธวัช ปุณโณทก. (2527). *แนวทางศึกษาวรรณกรรมปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ธิดา โมสิกรัตน์. (2539). *เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทยหน่วยที่ 9-15*. กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมจริราช.

ธีรพล ภูรัต. (2538). *การโฆษณาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

นภาลักษณ์ สุวรรณธาดา. (2526). *ภาษาไทย1 การอ่าน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมจริราช.

นภาลักษณ์ สุวรรณธาดา ธิดา โมสิกรัตน์ และ สุมาลี สังข์ศรี. (2553). *การเขียนผลงานทางวิชาการและบทความ*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

- บันลือ พุกกะวัน. (2545). *มิติใหม่ในการสอนอ่าน*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. (2518). *แนะแนวทางการศึกษาวิชาวรรณคดี*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตการพิมพ์.
- ปทีป เมธาคุณวุฒิ. (2544). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเทิน มหาจันทร์. (2530). *การสอนอ่านเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: โอเอสพริ้นติ้งเฮ้าส์.
- ประเสริฐศักดิ์ เทินโรสง. (2546). *การสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปัทมาภรณ์ พรดวงคำ. (2555). *การพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์วรรณกรรมโดยใช้การสอน
แบบสืบเสาะหาความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเข็กน้อย จ.
เพชรบูรณ์*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปิยนาด ประยูร. (2548). *System Thinking วิธีคิดกระบวนการระบบ*. กรุงเทพฯ: โครงการ
เสริมสร้างความรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส).
- เปลื้อง ณ นคร. (2541). *ศิลปะแห่งการประพันธ์*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- ผกาศรี เย็นบุตร. (2526). *การอ่าน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ผดุงยศ ดวงมาลา. (2530). *การสอนวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา*. ปัตตานี:
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- พนม วรรณศิริ. (2544). *การสื่อข่าวและการเขียนข่าว*. กรุงเทพฯ: สารสัมพันธ์ศึกษา.
- พรพัฒน์ สัตนรักษาเวศ. (2553). *การศึกษามูลการเรียนรู้และความสามารถในการคิดอย่างมี
วิจารณญาณเรื่องวิกฤตการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้*. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2544). *การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: แนวคิด วิธีและเทคนิควิธีการ
สอน 1*. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมนเนจเม้นท์.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2555). *วิกฤตอุดมศึกษาไทย: ที่มาและที่ไป*. กรุงเทพฯ: สมาคมสภา
มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูริย์ สุขศรีงาม. (2546). *หลักสูตรและการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*. มหาสารคาม:
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ภาพ เลหาไพบูลย์. (2542). *แนวการสอนวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2560). *หลักสูตรระดับปริญญาตรี*. In. Retrieved from <http://www.ku.ac.th/web2012/index.php>
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. (2560). *หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป*. In. Retrieved from <http://gened.kmutt.ac.th/curriculum2/courseStructure.php>
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2560a). *คุณลักษณะบัณฑิตอันพึงประสงค์*. In. Retrieved from <http://www.pbic.tu.ac.th/main/sites/default/files/tu.pdf>
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2560b). *หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป*. In. Retrieved from <http://web.reg.tu.ac.th/registrar/home.asp?pageid=42>
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2561). *หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป*. In. Retrieved from <https://drive.google.com/file/d/0ByE1mTvAbJMfZVfWQkNqeTRrMjA/view?pli>
- รีนฤทัย สัจจพันธุ์. (2542). *สารคดี. ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*
- วรรณิ แกมเกตุ และ สุเทพ บุญซ้อน. (2554). *การพัฒนาดัชนีการอ่านและการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อดัชนีการอ่าน: ดัชนีการอ่านและสถานการณ์การอ่านของไทยปี 2553 (รายงานผลการวิจัย)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วลิตา จันทรสุมบัติ. (2554). *การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยกลุ่มร่วมมือแบบสลับส่ายจากข่าวเหตุการณ์ประจำวัน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วสันต์ อุปมา. (2528). *ผลของการใช้คำถามระดับสูงในการสอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาสังคมศึกษา (ส.306) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2550). *เทคนิคและยุทธวิธีพัฒนาทักษะการคิด การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: แอล ที เพรส.
- วิภา กงกะนันท์. (2522). *วรรณคดีศึกษา*. นครปฐม: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิมล กระจ่างทอง. (2543). *การเปรียบเทียบความสามารถในการสรุปความ ในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างกลุ่มที่ใช้กลวิธีการสรุปอิงความแตกต่างกัน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิสาข์ จิตวิวัฒน์. (2543). *การนิเทศการสอน*. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- วีระยุทธ วิเชียรโชคติ. (2521). *จิตวิทยาการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวน*. กรุงเทพฯ: อำนวย การพิมพ์.
- สถาบันภาษาไทยสิรินธร. (2555). *สรุปผลการวิเคราะห์ผลการทดสอบวัดความสามารถในการใช้ ทักษะภาษาไทยเพื่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษาสำหรับนิสิตแรกเข้า ปีการศึกษา 2555*. Retrieved from www.sti.chula.ac.th
- สถาบันภาษาไทยสิรินธร. (2556). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผล การทดสอบสมรรถภาพการใช้ภาษาไทย ของนิสิตแรกเข้า*. Retrieved from www.sti.chula.ac.th
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2546). *การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการ เรียนรู้วิทยาศาสตร์ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สมจิต บุญคงเสน. (2549). *ผลของการสอนภาษาไทยด้วยกลวิธีสืบสอบที่มีต่อความสามารถในการคิด อย่างมีวิจารณญาณและความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมถวิล วิเศษสมบัติ. (2528). *วิธีการสอนภาษาไทยมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- สมบัติ จำปาเงิน และ สำเนียง มณีกาญจน์. (2550). *หลักการอ่าน*. กรุงเทพฯ: เมติคัลมีเดีย.
- สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ TK Park. (2554). *บทความในการประชุมวิชาการ Thailand Conference on Reading 2011 วันที่ 24-25 สิงหาคมพ.ศ.2554 ณ โรงแรมมารีวอเตอร์ เกทกรุงเทพฯ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ TK Park.
- สุขุม เฉลยทรัพย์. (2529). *การส่งเสริมการอ่าน*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์.
- สุจรีต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรหม. (2539). *วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาดา เชิดชูธรรม. (2546). *ความสนใจในการอ่านของนักศึกษาระดับปริญญาตรีใน สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และ สารนิเทศศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทัศน์ คล้ายสุวรรณ. (2545). *ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สถาบันราชภัฏอุดรดิศต์ ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมเสริมทักษะ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุนันท์ ประสานสอน. (2544). *ผลของการใช้กลวิธีนำการอ่านและการคิดระดับสูงที่มีต่อความสามารถ ในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ปริญญา โทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2537). *หลักและวิธีการสอนอ่านภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สุปาณี พัดทอง. (2545). *การใช้ภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุรรัตน์ อักษรกาญจน์. (2553). *ผลของการเรียนการสอนการอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจและแรงจูงใจในการอ่าน ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรรัตน์ อักษรกาญจน์. (2559). การพัฒนาการสอนการอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ร่วมกับกลวิธี อาร์ อี เอ พี เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. *วารสารราชพฤกษ์*, 14(3), 18-25.

สุวรรณา เกรียงไกรเพ็ชร์. (2552). *ปากไถ่ฉบับวาระการอ่านแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย.

สุวัฒน์ นิยมคำ. (2531). *ทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติในการสอนวิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้เล่ม 1-2*. กรุงเทพฯ: เจเนอรัลบุ๊คส์ เซ็นเตอร์.

สุวิมล เขียวแก้ว. (2540). *การสอนวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา*. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

สุวิมล ว่องวานิช. (2536). *การพัฒนาการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลการเรียนการสอนแนวสืบสอบวิเคราะห์เบียบวิธีวิจัยทางศึกษาศาสตร์ (รายงานการวิจัย)*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิมล โสมวงศ์. (2538). *การอ่านเพื่อชีวิต*. สกลนคร: สถาบันราชภัฏสกลนคร.

แสนประเสริฐ ปานเนียม. (2552). *การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและเขียนของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่สอนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC กับวิธีสอนแบบปกติ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อโนมา โรจนางษ์. (2554). *การเพิ่มผลลัพธ์การอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนนายร้อยตำรวจโดยการเรียนการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ในบทความวิจัย: การทดลองภาคสนาม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรอนงค์ ตั้งก่อเกียรติเจริญ. (2542). *การอ่าน: ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและการสืบค้น*. กรุงเทพฯ: เอิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น.

อัจฉรา วงศ์โสธร. (2539). *แนวทางการสร้างข้อสอบภาษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อัญชลี โทกุล. (2551). *พฤติกรรมและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยวิธีการใช้คาถาผสมผสานกับการอภิปรายและ การแก้ปัญหา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อารดา กันทะหงส์. (2546). *การใช้เทคนิคการต่อขึ้นส่วนในการอ่านวรรณคดีเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในการอ่าน ภาษาอังกฤษและความฉลาดทางอารมณ์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อารีรักษ์ มีแจ้ง. (2547). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนกลวิธีการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมผลการเรียนรู้การอ่านสำหรับนิสิตนักศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทุมพร จามรมาน. (2537). *การพัฒนาการเรียนการสอนสืบสอบในวิชา 412644 Ability Testing (รายงานการวิจัย)*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอมอร เนียมน้อย. (2546). *การศึกษามูลสัมฤทธิ์การอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยวิธีอ่านแบบ SQ3R ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2545 สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร (รายงานการวิจัย)*. กำแพงเพชร: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร.

ภาษาอังกฤษ

- Alverman, D. E., & Phelps, S. F. (1994). *Content reading and literacy*. Boston: Allyn and Bacon.
- Anderson. (1999). *Exploring second language readings: Issues and strategies*. Boston: Heinle and Heinle.
- Anderson & Krathwohl. (2001). *A Taxonomy for learning, teaching and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives: Complete Edition*. New York: Longman.
- Asselin, M. (2004). *Supporting Sustains Engagements with Texts. Teacher Librarian*. In. Retrieved from www.ebscohost.com
- Banchi, H., & Bell, R. (2013). *Science and children*. Retrieved from <http://tltjc.blogspot.com/2001/02/banchi-and-bell-2008-four-levels-of.html>
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Bandura, A., & Schunk, D. H. (1981). Cultivating competence, self-efficacy, and

- intrinsic interest through proximal self-motivation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 41(1), 586-598.
- Beya & Nicoll. (1997). *Research utilization begins with learning to read research papers*. Retrieved from <http://findarticles.com>
- Beyer, B. K. (1987). *Practical strategies for the teaching of thinking*. Boston: Allyn and Bacon.
- Bisnauth, V. (2016). *Learning to read before you can discuss: Critical reading in first-year and peer-led tutorials*. Retrieved from <https://vpn.chula.ac.th/+CSCO+++/tasupport/2016/blog-learning-read-can-discuss-critical-reading-first-year-peer-led-tutorials>
- Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals*. New York: David McKay.
- Bond & Tinker. (1979). *Reading-difficulties*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Bossing, N. L. (1942). *Progressive methods of teaching in secondary schools*. Boston: Houghton Mifflin.
- Bruner, J. S. (1966). The act discovery. *Harvard Education*, 31(5), 89.
- Burmeister, L. E. (1974). *Improving speed of comprehension in reading strategies of secondary school teaching*. Massachusetts: Addison Wesley.
- Burns, R. S. (1998). *Secondary school literacy instruction. The Content Areas*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Cassan, A. K. (2002). Critical thinking leading to transformative learning: underselling the impact of one's family on adult learners. *Dissertation Abstracts International*, 45(2), 49.
- Chapman, M. L. (1997). *Instructing narrative text: Using children's concept of story with reciprocal teaching activities to foster story understanding and metacognition*. In. Retrieved from <http://thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp>
- Conley & Wise. (2011). Comprehension for what? Preparing students for their meaningful future. *Theory into Practice*, 50(2), 93-99.
- Cooper et al. (1988). *To what and How to reading instruction*. Ohio: Merrill.
- Cooter, R. B., & Flynt, E. S. (1996). *Teaching Reading in the content area: Developing content literacy for all students*. Engle Wood Cliffs: Merrill.

- Cunningham, R. T. (1971). *Developing question-asking skill: Developing teaching competencies*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Dallman et al. (1974). *The teaching of reading*. New York: Rhinehart and Winston.
- Daniels Hamby and Chen. (2003). Reading writing reciprocity: Inquiry in the classroom. *Middle School Journal*, 3(12), 73-80.
- Dorrill & Harwell. (1987). *Read and write: A guide to effective composition*. San Diego: Harcourt Brace Jovanovich.
- Eastern Kentucky University. (2019). *Critical reading rubrics*. Retrieved from https://qep.eku.edu/sites/qep.eku.edu/.../eku_critical_reading_rubric.doc
- Ennis, R. H. A. (1985). Logical basic for measuring critical thinking skills. *Educational Leadership*, 43(2), 45-48.
- Faculty of Education and Northeastern Illinois University. (2013). *Inquiry-Based Instruction*. Retrieved from <http://www.neiu.edu/~middle/Modules/science%20mods/amazon%20components/AmazonComponents2.html#components>
- Fennelly, P. (1988). The effect of one program in critical thinking instruction on the reading comprehension ability of underprepared college students. *Dissertation Abstracts International*, 52(1995), 145.
- Finocchiaro, M., & Sako, S. (1983). *Foreign Language Testing: A Practical Approach*. New York: Regents.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of education*. New York: McGraw-Hill.
- Goodman, K. S. (1989). Whole Language is whole: A response to Heymsfeld. *Educational Leadership*, 11(2), 69-72.
- Grabe & Stoller. (2002). *Teaching and research reading*. New York: Longman.
- Grabe, W. (1986). The transition from theory to practice in teaching reading. *teaching second language reading for academic purposes*, 12(1), 35-36.
- Guthrie & Cox. (2001). Classroom conditions for motivation and engagement in reading. *Education Psychology*, 13(3), 383-302.
- Guthrie & Wigfield. (2000). *Engagement and motivation in reading: Handbook of reading research*. New York: ErlbaumBack.

- Guthrie, J. T., Anderson, E., Alo, S., & Rinehart, J. (1999). Influences of Concept-oriented-Reading-Instruction on strategy use and conceptual learning from text. *The Elementary School Journal*, 74(5), 156-158.
- Guthrie, J. T., Bennett, L., & McGough, K. (1994). *Concept-oriented-Reading-Instruction: An intergrated curriculum to development and strategies for reading*. University of Georgia and University of Maryland: National Reading Research Center.
- Guthrie, J. T. (2004). Increasing reading comprehension and engagement through Concept-Oriented Reading Instruction. *Journal of Education Psychology*, 96(3), 403-423.
- Guthrie, J. T., Mason-Singh, A., & Coddington, C. S. (2012). *Instructional Effents of Concept-Oriented Reading Instruction on motivation for reading information text in middle school adolescent's engagement in academic literacy*. In. Retrieved from http://cori.umd.edu/researchpublications/2012_adolescents_engagement_ebook.pdf
- Guthrie, J. T. (2001). *Contexta for engagement and motivation in reading*. Retrieved from <http://readingrocket.org/articles>.
- Guthrie, J. T. (2007). Reading motivation and reading comprehension growth in the later elementary years. *Contemporary Education Psychology*, 32(2), 282-313.
- Guthrie, J. T., Wigfield, A., & Prencevich, K. C. (2004). *Motivating reading comprehension: Concept-Oriented Reading Instruction*.
- Guthrie, J. T., Peggy V.M., McCann, A.D., Wigfield, A., Bennett, L., Poundstone C.C., Mitchell A.M.. (1996). Growth in literacy engagement: Changes in motivations and strategies during ConceptOriented Reading Instruction. *Reading Research Quarterly*, 31(4), 306-325.
- Hamadek, A. E. (1978). *Critical reading improvement: A program for self-Instruction*. New York: Mc.Graw-Hill.
- Harris, A. J. (2000). *Strategies for college writing*. New York: A Pearson Education Company.
- Harris, A. J., & Sipay, E. R. (1990). *How to increase reading ability*. New York: Longman.

- Harris, L. A., & Smith C.B. (1980). *Reading instruction diagnostic teaching in the classroom* (Vol. 78). New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Henney, M. (1984). Analytical Reading and Reasoning. *Journal of Reading*, 27(4), 375-376.
- Kaliban, M. K. (2000). *Creative and critical thinking in language classroom*. In. Retrieved from <http://iteslj.org>
- Manarin, K., Carey, M., Rathburn, M., Ryland, G., & Hutchings, P. (2015). *Critical reading in higher education: Academic goals and social engagement*. Bloomington: Indiana University.
- Mcquire, K. M. (1999). *Generative précising as a reading comprehension strategy for adult ESL learners*. Retrieved from <http://thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp>
- Mickahail, A. (2002). *Reading across borders. The Centre for Electronic Projects in American Culture Studies (CEPACS) Georgetown University*. In. Retrieved from <http://www.georgetown.edu/bassr/borders/chap2.html>
- Miller, W. H. (1990). *Reading comprehension activities kit*. New York: The center for applied research in education.
- Milson, A. J. (2002). The Internet and Inquiry Learning: Integrating and Method in a Sixth Grade Social Studies Classroom. *Theory & Research in Social Education*, 30(3), 330-350.
- Montague, M., & Tanner, M. L. (1987). Reading strategy groups for content area instruction. *Journal of Reading*, 30(8), 716-723.
- Oxford, L., & Rebecca. (1990). *Language learning strategies*. Newbury House Reblisher: New York.
- Parr, C., Woloshyn V. (2013). Reading Comprehension strategy instruction in a first-year course: An instructor's self-study. *The Canadian Journal for the Scholarship of Teaching and Learning*, 25(4), 1-19.
- Pressley, M. (2006). *What the future of reading research could be? Paper present at the International Reading Association's Reading Research*. Chocago: Illinois.
- Reading Rockets. (2015). *Concept-Oriented Reading Instruction (CORI)*. Retrieved from <http://www.readingrockets.org/article/concept-oriented-reading-instruction-cori>

- Richek, M. A. (1987). 5 variations that facilitate independence in reading narratives. *Journal of Reading*, 9(2), 632-636.
- Riggs, P. J. (1997). Literacy development through inquiry learning. *Dissertation Abstracts International*, 57(3), 3802.
- Rubin, D. (1990). *A practical approach to teaching reading*. Boston: Allyn And Bacon.
- Sipe, K. L. (2006). *Reading apprenticeship training: Implementation of reading instruction in secondary content specific courses*. Immaculata University: Pennsylvania.
- Slater, W. H. (1985). Teaching expository text structure with structure organizers on ninth-grade students. *Comprehension and Recall of Four Patterns of Expository*. In *Reading Research Quarterly*, 20(2), 189-200.
- Smith, N. B. (1963). *Reading instruction for today's*. New York: prentice-Hall.
- Spache, G. D., & Spache, E. B. (1969). *Reading in elementary school*. Boston: Allyn and Bucu.
- Suchman, J. R. (1962). *The elementary school inquiry programe*. Urbana, Illinois: University of Illinois.
- Suchman, J. R. (1966). *Developing inquiry*. Chicago: Science Research Associates.
- Swan, E. A. (2003). *Concept-Oriented Reading Instruction: Engaging classrooms, lifelong learners*. New York: Guilford Publications.
- Tang, R. (2012). Developing a critical ethos in higher education: What undergraduate students gain from a reader response task. *Reflections on English Language Teaching*, 8(1), 1-20.
- Tomasek, T. (2009). Critical reading: Using reading prompts to promote achieve engagement with text. *International of Teaching and Learning in Higher Education*, 24(2), 127.
- Urquhart & Weir. (1998). *Reading in a second language: Process, product and practice*. New York: Longman.
- Valette, R. M., & Disick, R. S. (1972). *Modern Language Performance Objective and Individualization*. New York: Harcourt Brace Javanovich.
- Wigfield & Guthrie. (1997). Relations of children's motivation for reading

to the amount and breadth of their reading. *Journal of Educational Psychology*, 89(3), 420-432.

Wigfield et al. (2008). Role of reading engagement in mediating effects of reading comprehension instruction on reading outcomes. *Psychology in the Schools*, 45(5), 175-189.

Wilks, S. (1995). *Critical and creative thinking: Strategies for classroom inquiry*. Australia: Eleanor Curtain.

Williams, M., & Burden, R. L. (1997). *Psychology for language teachers: A social constructivist approach*. Cambridge: Cambridge University Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจพิจารณารูปแบบการเรียนการสอนและแผนการจัดการเรียนการสอน

1. รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์
ข้าราชการบำนาญ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. รองศาสตราจารย์ ดร.วารินทร์ แก้วอุไร
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ จันทร์เรือง
อาจารย์ประจำสาขาวิชา สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อภิรักษ์ อนุะมาน
อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภวรรณ สัจจพิบูล
ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ และอาจารย์ประจำสาขาวิชามัธยมศึกษา (ภาษาไทย)
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจพิจารณาเครื่องมือวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ จันทร์เรือง
อาจารย์ประจำสาขาวิชา สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีญา หุตินทะ
อาจารย์ประจำสาขาวิชา ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภวรรณ สัจจพิบูล
ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ และอาจารย์ประจำสาขาวิชามัธยมศึกษา (ภาษาไทย)
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวอย่างแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ
2. ตัวอย่างเกณฑ์การประเมินแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

ตัวอย่างแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ (ฉบับก่อนเรียน)

คำชี้แจง

1. แบบสอบฉบับนี้เป็นแบบสอบชนิดอัตนัยจำนวน 25 ข้อ คะแนนเต็ม 50 คะแนน
 2. ใช้เวลาในการทำแบบสอบ 120 นาที
 3. ให้นิสิตอ่านโจทย์ที่กำหนดและเขียนอธิบายคำตอบให้กระชับ ชัดเจน
-

คำสั่ง : จงอ่านบทความต่อไปนี้ แล้วตอบคำถาม

บทความที่ 1 : ข่าว

จริงหรือเก๊? ภาพวาด 'แวน โก๊ะ' ของ 'นักร้องชื่อดัง' รอตตรวจสอบจากเนเธอร์แลนด์ 1-2 เดือน

จากกรณีน่าสนใจเกี่ยวกับภาพวาดต้นไม้ที่นักร้องสาวชื่อดังครอบครองอยู่ ซึ่งถูกกล่าวอ้างว่าเป็นของศิลปินระดับโลกอย่าง "วินเซนต์ แวนโก๊ะ" โดยเธอซื้อภาพมาเพียง 1,000 บาทเท่านั้น จากร้านขายของเก่าที่นำเข้ามาจากประเทศเยอรมัน โดยภาพเขียนส่วนใหญ่ของแวนโก๊ะจะมีราคาซื้อขายที่ประมาณ 1,200-4,000 ล้านบาท ผลงานที่โด่งดังที่สุดของแวนโก๊ะคือภาพวาดดอก Irises ถูกประมูลไปในราคาเกือบ 3,500 ล้านบาท ซึ่งหากภาพที่เพิ่งถูกค้นพบเป็นผลงานของ วินเซนต์ แวนโก๊ะที่สูญหายไปจริง ย่อมจะมีราคาถึงกว่า 3 พันล้านบาท (ตามที่กล่าวอ้าง)

ผู้ครอบครองได้พิสูจน์ภาพดังกล่าวเป็นเวลา 3 ปี โดยได้รับความอนุเคราะห์จากสถาบันเทคโนโลยีนิวเคลียร์แห่งชาติ (สทน.) ในการตรวจสอบ ซึ่งให้บริการวิเคราะห์โบราณวัตถุหลากหลายชนิดมานานกว่า 20 ปี แต่เป็นครั้งแรกที่สถาบันได้วิเคราะห์ภาพวาด นับเป็นงานวิจัยครั้งแรกของเมืองไทย ผลสรุปยืนยันว่าเป็นภาพเก่าจริง จากการวิเคราะห์อายุของภาพตั้งแต่เส้นด้ายผ้าใบ สีที่ใช้ โดยการนำค่าที่ได้มาเทียบกับฐานข้อมูลของสีเขียนภาพในสมัยต่าง ๆ จนยืนยันได้ว่าองค์ประกอบของสีเป็นสีเก่าที่ผลิตก่อนปี 1900 การลงแปลง บ่งบอกว่าเป็นฝีมือของ "แวน โก๊ะ" ในช่วง 2 ปีสุดท้ายก่อนที่เขาจะจบชีวิตลง รวมถึงการหาอายุคาร์บอน (carbon dating) ด้วย

ผู้ครอบครองไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญด้านภาพเขียน แต่ได้ใช้ความรู้ที่เรียนประวัติศาสตร์ศิลป์จากวิทยาลัยช่างศิลป์ มาใช้ในการพิจารณาภาพและค่อนข้างมั่นใจว่าภาพดังกล่าวเป็นภาพของแวนโก๊ะจริง เพราะนอกจากลักษณะงานที่คล้ายคลึงแล้ว ยังสามารถพิสูจน์ได้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของหน่วยงานของประเทศไทยแล้วด้วย ว่าอยู่ในยุคสมัยเดียวกับ วินเซนต์ แวนโก๊ะ ซึ่งในยุคนั้นไม่มีใครที่เลียนแบบงานของท่าน ทำให้เชื่อว่าใช่แน่นอน โดยระหว่างนี้ต้องรอการตรวจสอบจาก แวนโก๊ะ มิวเซียม ให้มาตรวจสอบงานวิจัยทั้งหมด เพื่อให้ยกสถานะของภาพดังกล่าวให้เข้าสู่หมวดของภาพวาดที่สูญหายไปจากประวัติศาสตร์ของโลก ซึ่งถือเป็นเรื่องที่น่าตื่นเต้นและน่าภาคภูมิใจอย่างมาก

ล่าสุด วันที่ 31 พ.ค. 61 รายงานข่าวที่ชื่อว่า เส้นทางพิสูจน์ภาพแวนโก๊ะ ของสำนักข่าวบีบีซีไทย โดยผู้เขียนคือ ฐิติพล ปัญญาลิขิมนันท์ ได้ติดต่อสอบถามไปยังแวนโก๊ะมิวเซียม ซึ่งทางพิพิธภัณฑ์

ยืนยันว่า “ได้เคยปฏิเสธภาพเขียนชิ้นนี้และบอกกับนักร้องคนดังกล่าวว่า ภาพดังกล่าวไม่ใช่ผลงาน
ของวินเซนต์ แวนโก๊ะ”

ที่มา : เรียบเรียงจาก www.posttoday.com วันพุธ ที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2561

1.1 จงสรุปข่าวโดยย่อ (1. การสรุปใจความสำคัญ)

.....

.....

.....

.....

1.2 เนื้อหาข่าวส่วนใดที่เป็นข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น (2. การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของ
บทอ่าน)

.....

.....

.....

.....

1.3 ความคิดสำคัญของข่าวที่อ่านคืออะไร (2. การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน)

.....

.....

.....

.....

1.4 หากภาพดังกล่าวเป็นผลงานของแวนโก๊ะ การตั้งราคาขายที่ 3,000 ล้านบาท
มีความสมเหตุสมผลหรือไม่ เพราะเหตุใด (3. การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล)

.....

.....

.....

.....

1.5 จงอ่านข่าวต่อไปนี้ แล้วตอบคำถาม (3. การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล)

ฮือฮาพบศิลาจารึกโบราณ ที่ฟาร์มไก่-โขงเจียม ชาวบ้านแห่กราบไหว้ เจ้าของปิดเจียบ 30 ปี

วันที่ 12 มิ.ย. พ.ศ. 2561 ผู้สื่อข่าวรายงานว่า ที่ฟาร์มไก่ใน จ.อุบลราชธานี ของนายสัมฤทธิ์ ผาดี มีชาวบ้าน เดินทางเข้ามากราบไหว้สักการะหลักศิลาจารึกโบราณ ซึ่งคาดว่าจะเป็นหลักศิลาจารึกสมัยพระเจ้าจิตรเสน ในช่วง พ.ศ. 1150-1159

สำหรับการค้นพบหลักศิลาจารึกโบราณแห่งนี้ นายสัมฤทธิ์ ผาดี เล่าว่าเมื่อ 30 ปีก่อน มีชาวบ้านกลุ่มหนึ่งได้เดินทางไปยั้งฝั้ง สปป.ลาว บริเวณบ้านศรีสัมพันธ์ แล้วได้นำมาจากฝั่งประเทศเพื่อนบ้านมาตั้งไว้ในชุมชนนี้ และตนได้นำมาตั้งหน้าบ้านไว้สักการะบูชามานานแล้ว ปัจจุบันได้ทำฟาร์มเลี้ยงไก่ จึงมีผู้คนเข้ามาติดต่อซื้อลูกไก่และพบเจอซึ่งอาจมีการบอกเล่าต่อ ๆ กันไป จนทราบถึงเจ้าหน้าที่กรมศิลปากร

ผู้สื่อข่าวรายงานว่า จากลักษณะของหลักศิลาจารึก มีผู้ที่พบเห็นแล้วคาดว่าน่าจะเป็นหลักศิลาในสมัยพระเจ้ามเหศวรมันหรือพระเจ้าจิตรเสน ซึ่งเป็นพระโอรสของพระเจ้าวีรวรมันแห่งอาณาจักรพูนัน พระองค์ทรงครองราชย์ในราว พ.ศ. 1150-1159 ต่อจากพระเจ้ากวรมันที่ 1 ในปัจจุบันพบจารึกของพระเจ้าจิตรเสน ทั้งหมด 16 แห่ง แบ่งเป็นที่ประเทศกัมพูชา 3 แห่ง สปป.ลาว ทางตอนใต้ 3 แห่ง ภาคอีสานของไทย 9 แห่ง และที่สระแก้ว (ช่องสระแจง) อีก 1 แห่ง ส่วนใหญ่จะพบกระจายอยู่บริเวณริมลำน้ำโขง แม่น้ำมูล และแม่น้ำชี

จารึกล่าสุดพบที่บ้านเขว้า ต.ปะเคียบ อ.คูเมือง จ.บุรีรัมย์ โดยตามประวัติศาสตร์บันทึกว่า มีเมืองเก่าช่วงยุคสมัยนั้นตั้งกระจายอยู่ทั่วบริเวณนี้หลายเมือง ซึ่งน่าจะเป็นเมืองที่พระเจ้าจิตรเสนทรงได้รับชัยชนะในการทำศึกสงคราม และบนหลักศิลาจารึกที่เคยได้ค้นพบมามีเนื้อหาข้อความในจารึกของพระองค์ได้กล่าวถึงพระราชประวัติ พระราชกรณียกิจต่าง ๆ ตลอดจนการขยายอาณาจักรเจนละสำหรับอาณาจักรเจนละ เป็นชื่อแคว้นขนาดเล็กแคว้นหนึ่ง ที่อยู่ในความปกครองของอาณาจักรพูนัน หลังจากนั้นในราวพุทธศตวรรษที่ 11 แคว้นเจนละ เชื่อกันว่ามีศูนย์กลางอยู่ที่วัดพู แขวงจำปาสัก สปป.ลาว ได้รุ่งเรืองอำนาจขึ้นมาแทนอาณาจักรพูนัน

ที่มา เรียบเรียงจาก https://www.khaosod.co.th/special-stories/news_1208389

จากข่าวดังกล่าวข้างต้น นิสิตคิดว่าหลักศัลยาจารย์ที่เพิ่งถูกค้นพบ คือ หลักศัลยาจารย์โบราณสมัยพระเจ้าจิตรเสนจริงหรือไม่ เพราะเหตุใด (3. การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล)

.....

.....

.....

.....

1.6 หากนิสิตไปเที่ยวโบราณสถานและพบลูกประคำในร้านขายของเก่าที่ผู้ขายบอกว่าเป็นลูกประคำโบราณ นิสิตจะซื้อหรือไม่ เพราะอะไร หากซื้อนิสิตจะนำไปทำอะไร จงอธิบายประกอบ (4. การนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์)

.....

.....

.....

.....

1.7 ถ้านิสิตเป็นผู้พบศัลยาจารย์ นิสิตจะอย่างไรกับจารึกดังกล่าวต่อไป (4. การนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์)

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ (ฉบับหลังเรียน)

คำชี้แจง

1. แบบสอบฉบับนี้เป็นแบบสอบชนิดอัตนัยจำนวน 25 ข้อ คะแนนเต็ม 50 คะแนน
 2. ใช้เวลาในการทำแบบสอบ 120 นาที
 3. ให้นิสิตอ่านโจทย์ที่กำหนดและเขียนอธิบายคำตอบให้กระชับ ชัดเจน
-

คำสั่ง : จงอ่านบทอ่านต่อไปนี้ แล้วตอบคำถาม

บทอ่านที่ 1 : ชาว

ถามหา “วัคซีนพิษสุนัขบ้า” 10 ล้านโดสล่วงหน้า จี๊ตรวจสุขภาพ หลังพบ “หมา” ตาย

“หมอธีระวัฒน์” เปิดปม “โรคพิษสุนัขบ้า” ในไทยเพิ่มขึ้น เหตุวัคซีนไม่พอ ทวงถามวัคซีน 10 ล้านโดส ที่กรมปศุสัตว์ประมุลงยังล่องหน ไม่มีการกระจายลงพื้นที่ ขณะที่คุณภาพวัคซีนอาจมีปัญหา พบฉีดแล้วหมาโคมา สมอบวม บางตัวตายหลังฉีด ย้ำ ไทยอยู่ภาวะวิกฤต จี๊ อัย.ตรวจเข้มก่อนนำเข้า ทั้งความแรงและความปลอดภัยวัคซีนไม่ใช่แค่ใบรับรองประเทศต้นทาง พบบางรายสวมไบอонуญาด 7-8 ปีก่อน ทั้งที่ถูกถอนทะเบียนไปแล้ว

วันนี้ (14 ส.ค.) ศ.นพ.ธีระวัฒน์ เหมะจุธา ผู้อำนวยการศูนย์โรคติดเชื้อโรคอุบัติใหม่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กล่าวถึงสถานการณ์การระบาดของโรคพิษสุนัขบ้าที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ว่า ตั้งแต่ ม.ค.-ก.ค. 2561 มีผู้เสียชีวิตจากโรคพิษสุนัขบ้าแล้ว 17 ราย ซึ่งสูงกว่าทั้งปี 2560 ที่พบ 11 ราย ส่วนสาเหตุที่ทำให้การระบาดไม่ลดลลงนั้น มีหลายปัจจัย คือ ปัจจัยแรก วัคซีนป้องกันพิษสุนัขบ้ามีไม่เพียงพอ ทั้งในคนสัตว์และในคน โดยวัคซีนในสัตว์มีข้อมูลจากพื้นที่รายงานเข้ามาว่า ยังไม่เห็นการกระจายวัคซีนป้องกันพิษสุนัขบ้าในสัตว์จำนวน 10 ล้านโดส ที่กรมปศุสัตว์ประมุลงมา ไม่รู้ว่าวัคซีนไปอยู่ที่ใดและเป็นวัคซีนที่มาจากไหน ขณะนี้จึงต้องใช้วัคซีนเก่าที่เก็บไว้อย่างกระเปียดกระเสียนไปก่อน ซึ่งหากพื้นที่ไม่มีวัคซีนใช้แล้วจะควบคุมโรคได้อย่างไร ส่วนวัคซีนในคนกำลังผลิตของต่างประเทศก็ไม่เพียงพอเช่นกัน

ปัจจัยที่ 2 คือ คุณภาพของวัคซีนที่ใช้ ซึ่งฤทธิ์ของวัคซีนต้องมีความแรงและไม่มีสิ่งปนเปื้อน แต่จากข้อมูลตั้งแต่ ม.ค. 2561 เป็นต้นมา กลับพบว่า เมื่อมีการฉีดวัคซีนพิษสุนัขบ้าในสัตว์แล้ว ภายใน 1-3 วัน สุนัขกลับมีอาการป่วยและตาย โดยที่ไม่ได้เกิดจากโรคพิษสุนัขบ้าแต่อย่างใด โดยบางตัวเป็นสุนัขราคาแพง เจ้าของพามาฉีดวัคซีน ซึ่งเป็นวัคซีนที่กรมปศุสัตว์แนะนำหรือแบ่งลอตมา แต่สุดท้ายเกิดอาการโคมา สมอบวมหลังฉีด ต้องเข้าไอ.ซี.ยู.สัตว์ นานถึง 1 เดือน พอรอดออกมาได้ก็เกิดอาการชาเป้ บางตัวฉีดแล้วตาย เป็นต้น ซึ่งตรงนี้คาดว่าจะเป็นมาจากวัคซีน ทำให้คนเริ่มไม่มั่นใจในคุณภาพ จึงมองว่าต้องมีการตรวจสอบให้เข้มข้นว่า ลอตใดที่เข้ามาแล้วทำให้เกิดความผิดปกติ นอกจากนี้ ยังพบกรณีวัคซีนบางตัวที่ถูกถอนทะเบียนไปแล้ว แต่เมื่อวัคซีนขาดแคลนกลับนำเข้ามาใหม่ โดยใช้ไบอонуญาดที่ขอสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) เมื่อ 7-8 ปีก่อน ก็ขอตั้งคำถามว่า มีการตรวจสอบคุณภาพมากน้อยแค่ไหนและความปลอดภัยแค่ไหน

ปัจจัยสุดท้าย คือ การเข้าใจว่าเป็นพื้นที่ที่ปลอดภัย อย่างการที่ประชาชนรับประทานสัตว์ที่พบเชื้อพิษสุนัขบ้า ก็จะโทษประชาชนไม่ได้ เพราะเข้าใจว่าเป็นเขตปลอดโรค ซึ่งกรมปศุสัตว์จะประกาศพื้นที่สีแดงของการระบาดเป็นรายเดือน เช่น เดือนนี้พื้นที่เป็นพื้นที่สีแดง พอเดือนหน้าประกาศอีกพื้นที่หนึ่งเป็นสีแดง แต่ลบพื้นที่เดิม ทั้งที่จริงแล้วยังเป็นพื้นที่สีแดงอยู่ เช่นเดียวกับกรณีการตรวจหาสุนัขที่พบเชื้อพิษสุนัขบ้าน้อยลง แต่ไม่ใช่ว่าพบการระบาดลดลง เพราะทั่วประเทศเป็นพื้นที่เสี่ยงหมด เมื่อพบสุนัขตายก็ฝังกลบทันที ไม่ได้มีการส่งหาสุนัขตรวจ ทำให้จำนวนส่งตรวจน้อย ดังนั้น จึงต้องมาคิดว่าสัดส่วนว่าจำนวนสุนัขที่ส่งตรวจกับจำนวนสุนัขที่ตรวจพบเชื่อเป็นอย่างไร เช่น ส่งตรวจ 10 หัว พบ 8 หัว เป็นต้น

นอกจากนี้ สิ่งที่ยังกังวล คือ กรมปศุสัตว์ต้องยอมรับว่าทำงานไม่ไหว และขอความช่วยเหลือ ไม่ใช่บอกว่าทำได้ แต่ส่งวัคซีนให้พื้นที่หรือหมู่บ้านไปฉีดกันเอง ซึ่งก็ไม่สามารถทำได้ เพราะไม่มีสัตวแพทย์และสัตวบาลก็ไม่สามารถฉีดได้ตามกฎหมาย

ที่มา : เรียบเรียงจาก <http://news1live.com/detail.aspx?NewsID=961000080854> วัน

อังคาร ที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2561

1.1 จงสรุปข่าวโดยย่อ (1. การสรุปใจความสำคัญ)

.....

.....

.....

.....

1.2 เนื้อหาข่าวส่วนใดที่เป็นข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น (2. การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน)

.....

.....

.....

.....

1.3 ความคิดสำคัญของข่าวที่อ่านคืออะไร (2. การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน)

.....

.....

.....

.....

1.4 เมื่อนิสิตอ่านข่าว นิสิตคิดอย่างไรกับคุณภาพของระบบการสาธารณสุขของไทย เพราะเหตุใด (3. การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล)

.....

.....

.....

.....

1.5 จากข้อมูลของบทอ่าน นิสิตคิดว่าปัญหาด้านวัคซีนที่ขาดแคลนและวัคซีนที่ไม่มีคุณภาพเกิดจากสาเหตุใด เพราะเหตุใด (3. การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล)

.....

.....

.....

.....

1.6 จากข่าวดังกล่าว หากนิสิตมีบ้านอยู่ในพื้นที่เสี่ยงของการแพร่ระบาด นิสิตจะมีแนวทางในการป้องกันตนเองจากโรคพิษสุนัขบ้าได้อย่างไร (4. การนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์)

.....

.....

.....

.....

1.7 จงอ่านข่าวต่อไป่นี้ แล้วตอบคำถาม (4. การนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์)

ผวาทั้งบาง! หมาบ้ากั๊ดว๊ตตาย ส.อบต.เสียดายชำแหละขาย คนกินป่วยอื้อ

ชาวบ้านกว่า 250 คนแห่ไป รพ.เพื่อฉีควัคซีนกันเชื้อพิษสุนัขบ้า หลังพบว่าทานเนื้อวัวที่โดนหมาบ้ากั๊ดตาย แต่สมาชิกอบต. เสียดายชำแหละขายราคาถูกในหลายหมู่บ้านใน 2 อำเภอ

ผู้สื่อข่าวรายงานเมื่อ 16 ก.ย. 2561ว่า ในวันที่ 15 ก.ย. ทาง รพ.พรหมคีรี จ.นครศรีธรรมราช ได้ประสาน รพ.สต.ในพื้นที่ ต.ท่าจี้ว, ต.นาทราย, ต.ท่าเรือ อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช และ ต.นาเรียง ต.อินคีรี อ.พรหมคีรี จ.นครศรีธรรมราช ให้ช่วยประกาศให้ผู้ที่ได้รับประทานเนื้อวัวที่ถูกสุนัขกัดตายในพื้นที่ หมู่ 1 ต.นาเรียง อ.พรหมคีรี จ.นครศรีธรรมราช เมื่อเย็นวันที่ 13 ก.ย. 2561 มาโรงพยาบาลเพื่อฉีดยาป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

วัวดังกล่าวทราบว่าเป็นของ “ลุงแดง” สมาชิกอบต. นาเรียง อ.พรหมคีรี คนหนึ่ง โดยวัวถูกสุนัขกัดตาย สมาชิกอบต. เจ้าของวัวเกิดเสียดายจึงชำแหละวัวที่ตาย ก่อนนำเนื้อและเครื่องในวัวส่งไปจำหน่ายราคาถูกไปในพื้นที่หลายหมู่บ้าน หลายตำบลในท้องที่ อ.เมือง และ อ.พรหมคีรี หลังจากชาวบ้านนำเนื้อวัวมาปรุงอาหารประเภทต่าง ๆ รับประทานผ่านไปราว 2-3 ชม. หลายคนเริ่มมีอาการผิดปกติ เชื่องซึม ขนพอง ตาแดง น้ำลายฟูมปาก และปวดเมื่อยกล้ามเนื้อค่อนข้างรุนแรง ทั้งนี้ เชื่อว่าสุนัขตัวที่กัดวัวเป็นโรคพิษสุนัขบ้า เมื่อกัดวัวทำให้วัวติดโรคพิษสุนัขบ้าไปด้วย และต่อมาทั้งสุนัขและวัวได้ตาย

ที่มา : เรียบเรียงจาก <https://www.thairath.co.th/content/1376937>

ถ้านิสิตเป็นเจ้าของหน้าที่กรมปศุสัตว์ นิสิตจะช่วยยับยั้งการแพร่ระบาดของโรคพิษสุนัขบ้าอย่างไร (4. การนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์)

.....

.....

.....

.....

ตารางที่ 22 เกณฑ์การประเมินแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

องค์ประกอบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ	ระดับคุณภาพ		
	2	1	0
1. การสรุปใจความสำคัญ	สามารถจับใจความสำคัญได้ตรงประเด็นและครบถ้วน	สามารถจับใจความสำคัญได้ตรงประเด็นเพียงบางส่วน หรือระบุใจความสำคัญได้ไม่ครบถ้วนทุกประเด็น	จับใจความสำคัญผิด ประเด็นทั้งหมด หรือไม่ สามารถระบุใจความสำคัญของบทอ่านได้
2. การวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน*	ระบุผลการวิเคราะห์เรื่องตามองค์ประกอบได้ถูกต้องและครบถ้วน	ระบุผลการวิเคราะห์เรื่องตามองค์ประกอบไม่ครบถ้วน หรือมีบางองค์ประกอบคลาดเคลื่อนหรือไม่ชัดเจน	ระบุผลการวิเคราะห์เรื่องตามองค์ประกอบของบทอ่านผิดทั้งหมด
3. การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าด้านเนื้อหาที่ได้จากการอ่านได้ถูกต้องและมีเหตุผลประกอบที่ชัดเจน	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าด้านเนื้อหาที่ได้จากการอ่านได้ถูกต้อง แต่ไม่อ้างเหตุผลประกอบ	ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าด้านเนื้อหาที่ได้จากการอ่านได้
	ระบุผลการตัดสินใจหรือความคิดเห็นสอดคล้องหรือคัดค้านหรือความเหมาะสมของข้อมูลที่ได้จากบทอ่านพร้อมแสดงเหตุผลประกอบอย่างชัดเจน	ระบุผลการตัดสินใจหรือความคิดเห็นสอดคล้องหรือคัดค้านหรือความเหมาะสมของข้อมูลที่ได้จากบทอ่าน แต่ไม่มีเหตุผลประกอบ	ไม่สามารถระบุผลการตัดสินใจหรือความคิดเห็นสอดคล้องหรือคัดค้านหรือความเหมาะสมของข้อมูลที่ได้จากบทอ่านได้
	ระบุจุดเด่นและหรือจุดบกพร่องของข้อมูลที่ได้จากบทอ่านได้ครบถ้วนและมีเหตุผลประกอบที่ชัดเจน	ระบุจุดเด่นและหรือจุดบกพร่องของข้อมูลที่ได้จากบทอ่านได้ครบถ้วน แต่ไม่มีเหตุผลประกอบ	ไม่สามารถระบุจุดเด่นและหรือจุดบกพร่องของข้อมูลที่ได้จากบทอ่านได้
4. การนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์	ระบุสถานการณ์หรือบริบทอื่นที่สอดคล้องกับชีวิตจริงและเนื้อหาบทอ่าน และระบุแนวทางการนำผลการอ่านไปปรับใช้กับสถานการณ์หรือบริบทดังกล่าวได้ถูกต้องเหมาะสม และสอดคล้อง	ระบุสถานการณ์อื่นหรือบริบทอื่นที่สอดคล้องกับชีวิตจริงและเนื้อหาบทอ่านได้ไม่ตรง และหรือบอกแนวทางการนำผลการอ่านไปปรับใช้ไม่ได้ สอดคล้องอย่างตรงประเด็น	ไม่สามารถระบุสถานการณ์อื่นหรือบริบทอื่นที่สอดคล้องกับชีวิตจริงและเนื้อหาบทอ่าน และไม่สามารถบอกแนวทางการนำผลการอ่านไปปรับใช้ได้

ที่มา : ปรับจากเกณฑ์การประเมินการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของ Eastern Kentucky University
(Eastern Kentucky University, 2019)

เกณฑ์การประเมินแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณแบ่งตามระดับคุณภาพได้ 3 ระดับ โดยคะแนนของข้อสอบแต่ละข้อในแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจะแปรผลตามระดับคุณภาพทั้ง 3 ระดับ ดังนี้

ระดับคุณภาพ 0 = คะแนน 0 ในข้อที่มีคะแนนเต็ม 1 2 และ 3

ระดับคุณภาพ 1 = คะแนน 0.5 ในข้อที่มีคะแนนเต็ม 1

คะแนน 1 ในข้อที่มีคะแนนเต็ม 2

คะแนน 1.5 ในข้อที่มีคะแนนเต็ม 3

ระดับคุณภาพ 2 = คะแนน 1 ในข้อที่มีคะแนนเต็ม 1

คะแนน 2 ในข้อที่มีคะแนนเต็ม 2

คะแนน 3 ในข้อที่มีคะแนนเต็ม 3

* ทั้งนี้ สำหรับองค์ประกอบของบทอ่านที่ผู้เรียนต้องสามารถวิเคราะห์ได้ในความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณองค์ประกอบที่ 2 มีลักษณะดังตารางที่ 23

ตารางที่ 23 แสดงองค์ประกอบของบทอ่านที่ผู้เรียนต้องวิเคราะห์ในองค์ประกอบที่ 2

ประเภทบทอ่าน	องค์ประกอบของบทอ่าน				
	ข้อเท็จจริง	ข้อคิดเห็น	วัตถุประสงค์	สาระสำคัญ	
1. สารคดีและวิชาการ					
1) ข่าว	✓	✓	✓	-	
(2) สารคดี)*	✓	✓	✓	✓	
3) บทความวิชาการ	✓	✓	✓	✓	
2. โฆษณา	✓	✓	✓	-	
3. เรื่องสั้น	แก่นความคิดสำคัญ	โครงเรื่อง	ตัวละคร	ฉาก	เสียงเล่า

* หมายเหตุ แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณไม่ได้กำหนดบทอ่านประเภทนี้ เนื่องจาก ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาจำเป็นต้องอ่านงานเขียนเชิงวิชาการหรือตำราที่เป็นเนื้อหาความรู้ต่าง ๆ เพื่อใช้สำหรับการเรียนการศึกษาของตนเอง ดังนั้น ผู้เรียนจึงเลือกสร้างแบบ

วัดที่ให้ผู้เรียนอ่านบทความวิชาการ ในส่วนของเรื่องสั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความเพลิดเพลินที่แฝงแก่นความคิดสำคัญต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ สารคดีซึ่งเป็นงานเขียนที่เสนอทั้งสาระความรู้และความเพลิดเพลินร่วมกัน จึงมีวัตถุประสงค์ที่ซ้ำกับบทอ่านอีก 2 ประเภทข้างต้น อีกทั้งการสร้างแบบวัดจากบทอ่านทั้ง 4 ประเภท สามารถวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้ครบทุกองค์ประกอบ ผู้วิจัยจึงไม่ได้นำสารคดีมาเป็นบทอ่านในแบบวัดที่สร้างขึ้น

ภาคผนวก ค
คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

**คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิด
การเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ
ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต**

คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่ออธิบายรายละเอียดของรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้สอนเข้าใจรายละเอียดของรูปแบบการเรียนการสอน และได้แนวทาง การจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

คู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนฉบับนี้ ประกอบด้วยส่วนประกอบ 7 ส่วน ดังนี้

- 1) แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบการเรียนการสอน
- 2) หลักการของรูปแบบการเรียนการสอน
- 3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน
- 4) ขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอน
- 5) การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน
- 6) แนวทางในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้
- 7) เงื่อนไขในการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต ได้รับการพัฒนาขึ้นโดยอาศัยแนวคิดพื้นฐานดังต่อไปนี้

1. การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ (Concept-Oriented Reading Instruction: CORI)

การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์เป็นกระบวนการกระตุ้นให้ผู้เรียนสร้างมโนทัศน์หรือความคิดรวบยอดโดยอาศัย กลยุทธ์การอ่านแบบต่างๆ เพื่อหาแนวคิดหรือประเด็นสำคัญ ค้นหาองค์ประกอบหรือลักษณะเฉพาะที่เป็นแก่นสำคัญของเรื่องนั้น รวมถึงการหาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของเรื่องนั้น ด้วยการสนับสนุนการใช้กลยุทธ์ในการรับรู้หรือกลยุทธ์ในการอ่าน เช่น การทบทวนความรู้เดิม การให้ข้อมูลพื้นฐาน การตั้งคำถาม การสรุปความ การใช้ผังกราฟฟิก ไม่

ว่าจะเป็นการวาดรูปหรือทำผังมโนทัศน์จากเรื่องที่อ่านและการวิเคราะห์โครงสร้างของเรื่องที่อ่าน เพื่อให้ได้มโนทัศน์จากเรื่องที่อ่าน (Reading Rockets, 2015)

การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์เน้นให้ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกบทอ่านที่ใช้ในการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ส่งเสริมการสร้างแรงจูงใจในการอ่าน และแรงจูงใจในการอ่านนี้เองเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่าน แรงจูงใจกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และตั้งเป้าหมายในการอ่าน (Wigfield and Guthrie, 1997) การเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้เลือกบทอ่านที่มีความเกี่ยวข้องกับตนเองจนเกิดแรงจูงใจภายในได้นั้น ควรเป็นบทอ่านที่ทำให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น อยากรู้อะไรจากบทอ่าน มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาบทอ่านกับผู้อ่าน เช่น ตรงกับความสนใจ เหมาะสมกับวิชาชีพ เป็นต้น (Guthrie and Cox, 2001) นอกจากนี้แล้ว ลักษณะการเรียนการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ ยังมีลักษณะเป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Guthrie 2001) การอภิปรายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน จะทำให้ได้ข้อมูลใหม่ ๆ อันจะนำไปสู่การสร้างมโนทัศน์และบูรณาการความรู้ได้ดี (Guthrie 2007) จากการศึกษาพบว่า การพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลและการอภิปรายระหว่างกันหลังจากอ่านเอกสารงานวิจัย จะช่วยให้ทำความเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนได้ประโยชน์ที่กว้างขวางและสามารถขยายความรู้ได้มากขึ้นกว่าการเรียนรู้แบบเดี่ยว (Beya and Nicoll, 1997; Grabe and Stoller, 2002)

หลักการของการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์มี 3 ประการ ดังนี้

1. การเลือกใช้กลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมสอดคล้องกับความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนใช้กลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมจะทำให้เข้าใจความคิดรวบยอดของบทอ่านและสามารถวิเคราะห์บทอ่านได้อย่างมีหลักการและน่าเชื่อถือ
2. การใช้บทอ่านที่เหมาะสมและมีความเชื่อมโยงกับชีวิต ประสบการณ์และความรู้ของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนสำรวจความต้องการของตนเองเพื่อตั้ง เป้าหมายในการอ่านและเชื่อมโยงบทอ่านเข้ากับภูมิหลัง เพื่อให้เกิดการค้นคว้าและเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างมีเหตุผล และเพื่อพัฒนาแรงจูงใจในการอ่านของผู้เรียน
3. การส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดร่วมกัน นำประสบการณ์และความรู้ของผู้เรียนแต่ละคนมาอภิปราย ทำให้สามารถเชื่อมโยงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงและเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทำให้ได้ประโยชน์ที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

2. แนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ (Inquiry-based learning)

แนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบมุ่งให้ผู้เรียนฝึกฝนการคิดและค้นคว้าข้อมูลที่ได้รับอย่างมีเหตุผลโดยผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนกำหนดประเด็นในการค้นหา ตั้งสมมติฐาน เกิดคำถาม เกิดความคิด และลงมือเสาะแสวงหาความรู้ เพื่อนำมาประมวลหาคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง (ทิสนา แชมมณี,

2545) เป็นการนำผู้เรียนไปสู่การค้นพบองค์ความรู้ใหม่ ๆ หรือทำให้ข้อมูลเหล่านั้นละเอียดชัดเจนมากยิ่งขึ้น

การเรียนรู้แบบสืบสอบเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการดำเนินการเรียนการสอนเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองหรือสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยที่ครูทำหน้าที่คอยสนับสนุนชี้แนะช่วยเหลือตลอดจนแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอนและผู้เรียนทำหน้าที่คล้ายผู้จัดวางแผนการเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545; พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2544; ภา พ เลหาไพบูลย์, 2542) ให้โอกาสแก่ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกสังเกต ฝึกนำเสนอฝึกวิเคราะห์วิจารณ์ ฝึกสร้างองค์ความรู้ เน้นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าหาความรู้โดยการตั้งคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการทางความคิดหาเหตุผล พิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูล จนค้นพบความรู้หรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเองสรุปเป็นหลักการเกณฑ์ หรือวิธีการในการแก้ปัญหาและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง โดยมีผู้สอนเป็นผู้กำกับควบคุมดำเนินการให้คำปรึกษา ให้กำลังใจ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิด (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2546)

หลักการของแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบ (Inquiry-based learning) มี 3 ประการ ดังนี้

1. การกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสงสัย ความสนใจ การท้าทายความคิดในเรื่องที่เรียนสามารถตั้งคำถามที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กับบทเรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ประเด็นความคิด
2. การพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการแสวงหาความรู้ โดยใช้กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ การประเมินและหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล นำมาอธิบายเพื่อสรุปข้อมูลที่ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเรื่องหรือประเด็นที่ศึกษาอย่างสมเหตุสมผล
3. การสนับสนุนให้ผู้เรียนค้นพบความรู้หรือข้อสรุปได้ด้วยตนเองและนำความรู้ความเข้าใจหรือข้อสรุปที่ได้ ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม ทำให้ความรู้ขยายกว้างขวางขึ้น

หลักการของรูปแบบการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต เป็นรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้จัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความต้องการของตนเอง กำหนดเป้าหมายการอ่าน เลือกรับอ่าน และใช้กลยุทธ์ เพื่อมาสรุปและวิเคราะห์บทอ่าน โดยผู้สอนและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอภิปรายและแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนนี้มีหลักการสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. ผู้เรียนสำรวจความต้องการอ่านของตนเองผ่านการกระตุ้นของผู้สอน เพื่อกำหนดเป้าหมายการอ่านและเลือกบทอ่านตรงตามเป้าหมาย โดยให้ผู้เรียนวางแผน กลยุทธ์การอ่านได้เหมาะสมกับประเภทของบทอ่าน
2. ผู้เรียนเลือกใช้กลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมกับประสบการณ์การอ่านและองค์ประกอบของบทอ่านแต่ละประเภท ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณได้
3. ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลจากประเด็นที่น่าสนใจ เพื่อนำมาตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูลประกอบความรู้และประสบการณ์เดิม ทำให้ได้ข้อสรุป สามารถพัฒนาการอ่าน วิเคราะห์ ประเมินค่าบทอ่าน และนำไปประยุกต์ใช้ตามเป้าหมายการอ่าน
4. ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จากการอภิปราย โดยใช้ความรู้เดิมและเชื่อมโยงประสบการณ์จริง เพื่อตรวจสอบ สะท้อนความคิด สร้างความเข้าใจเชิงลึกกว้างขวาง เพื่อให้ได้ข้อมูล และข้อสรุปที่ได้จากการอ่านที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยเน้นให้ผู้เรียนสามารถสรุปใจความสำคัญ วิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่าน ประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล และนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์

ขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต มีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1. ขั้นสำรวจ เป็นขั้นที่ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สำรวจ ความต้องการและกำหนดเป้าหมายในการอ่านด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนทำหน้าที่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนผ่านการตั้งคำถามและชวนอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคัดเลือกบทอ่านที่ตรงกับเป้าหมายในการเรียนรู้ นำไปสู่การเลือกบทอ่านที่มีความเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์กับผู้เรียน ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน ได้แก่

1.1 ผู้สอนกระตุ้นความคิดของผู้เรียน โดยชวนอภิปรายพร้อมตั้งคำถามที่เชื่อมโยงกับความรู้ ประสบการณ์ หรือความสนใจของผู้เรียน

1.2 ผู้เรียนตรวจสอบความสนใจในการอ่านของตนเอง โดยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความต้องการและความสนใจของตนเองในด้านการอ่านเพื่อเลือกบทอ่าน

1.3 ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายในการอ่าน วางแผนการอ่าน และกำหนดบทอ่าน โดยให้ผู้เรียนวางแผนการอ่านของตนเอง เช่น ตั้งเป้าหมายในการอ่าน เนื้อหาบทอ่านที่สนใจอ่าน ปริมาณบทอ่าน เวลาที่ใช้ในการอ่าน

2. ชั้นเรียนรู้และฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์ เป็นขั้นที่ผู้สอนทบทวนความรู้ประเภทของงานเขียน และรูปแบบโครงสร้างของงานเขียน โดยให้ผู้เรียนฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์การอ่าน เพื่อให้ผู้เรียนนำมาทำความเข้าใจบทอ่าน ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่

2.1 ผู้เรียนฝึกอ่านและวิเคราะห์บทอ่านโดยใช้กลยุทธ์การอ่าน

1) ผู้สอนให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะของบทอ่านประเภทต่าง ๆ เช่น โครงสร้างของบทอ่านแต่ละประเภท การพิจารณาแก่นความคิดสำคัญของผู้แต่ง กลวิธีการแต่ง ภาพสะท้อนสังคม พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบการอธิบาย

2) ผู้สอนแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยและฝึกอ่านบทอ่านที่ผู้สอนคัดเลือกมาให้ จากนั้นให้ผู้เรียนอภิปรายบทอ่านร่วมกัน

2.2 ผู้เรียนนำบทอ่านที่ตนเองเลือกมาฝึกอ่านและเลือกใช้กลยุทธ์การอ่าน

1) ผู้เรียนค้นคว้าบทอ่านที่ตนเองสนใจหรือต้องการอ่าน อันเป็นผลมาจากการสำรวจความสนใจของตนเอง เพื่อนำมาฝึกอ่าน

2) ผู้เรียนนำบทอ่านที่ตนเองเลือกมาฝึกอ่าน โดยนำความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบทอ่านที่ได้เรียนรู้และกลยุทธ์ต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสม และเขียนลงแบบบันทึกการอ่าน

3. ชั้นตามติดสืบค้น เป็นขั้นที่ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนกำหนดคำถามหรือประเด็นสำคัญเพื่อนำไปสู่การสืบค้นเพิ่มเติมโดยการร่วมสนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนได้อ่าน ให้ผู้เรียนค้นคว้าและเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างมีเหตุผล นำกลยุทธ์การอ่านมาช่วยทำความเข้าใจข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่

3.1 ผู้เรียนระบุหัวข้อหรือคำถามที่สนใจและเกี่ยวข้องกับบทอ่าน โดยให้ผู้เรียนคัดเลือกประเด็นหรือคำถามที่ตนเองสนใจไว้สำหรับสืบค้น

3.2 ผู้เรียนสืบค้นตามประเด็นที่กำหนดด้วยตนเอง โดยการสืบค้นจากเอกสาร ตำรา หรือแหล่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งในและนอกห้องเรียน ตามความเหมาะสมกับเวลาและเนื้อหา โดยใช้กลยุทธ์การอ่านมาช่วยในการทำความเข้าใจข้อมูลที่สืบค้น

4. ชั้นลงข้อสรุป เป็นขั้นที่ผู้เรียนวิเคราะห์และพิจารณาแหล่งที่มาของข้อมูลที่สืบค้นและประมวลข้อสรุปอย่างมีเหตุผล และนำข้อมูลที่คัดเลือกแล้วมาลงข้อสรุปโดยการเชื่อมโยงบทอ่านกับความรู้หรือประสบการณ์เดิมหรือในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่

4.1 ผู้เรียนวิเคราะห์และพิจารณาความน่าเชื่อถือของบทอ่าน โดยการพิจารณาแหล่งที่มาของข้อมูลที่สืบค้นด้วยตนเอง เพื่อตัดสินใจเลือกเชื่อหรือไม่เชื่อในข้อมูลที่สืบค้น

4.2 ผู้เรียนสรุปเนื้อหาที่ได้จากการอ่านและค้นคว้า โดยผู้เรียนพิจารณาความสัมพันธ์และความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างบทอ่านกับข้อมูลที่สืบค้นหรือความรู้เดิม และพิจารณาบทอ่านทั้งในด้านความเหมาะสมของภาษา การนำเสนอแก่นความคิดสำคัญ ความถูกต้องของเนื้อหา เพื่อให้ได้ข้อสรุปในประเด็นของตนเองและเขียนเพิ่มเติมลงแบบบันทึกการอ่าน

5. ขั้นตรวจสอบแลกเปลี่ยน เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันประมวลข้อสรุปที่ได้จากการอ่านและการค้นคว้าเพิ่มเติม ผ่านการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม เป็นการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับจากบทอ่านกับข้อค้นพบที่ได้จากการเสาะแสวงหาความรู้ ซึ่งมีขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอน ได้แก่

5.1 ผู้เรียนแลกเปลี่ยนประเด็นที่ตนเองได้จากการอ่านและการสืบค้น

1) ผู้เรียนนำข้อสรุปที่ได้จากการสืบค้นมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันตามลักษณะบทอ่านหรือเนื้อหาเพื่อให้ได้ข้อความรู้ที่กว้างขวาง

2) ผู้เรียนตรวจสอบบันทึกการอ่าน โดยระบุความรู้ความเข้าใจและกระบวนการสืบค้น

5.2 ผู้เรียนเชื่อมโยงข้อความรู้และข้อค้นพบที่ได้จากการอ่านกับชีวิตจริงและเขียนลงแบบบันทึกการอ่าน

การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนนี้ เป็น การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นก่อนการใช้รูปแบบการเรียนการสอน และหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) การวัดและประเมินผลก่อนการใช้รูปแบบการเรียนการสอน เป็นการวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณก่อนการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจำนวน 5 แผน เพื่อทราบว่าก่อนการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณมากน้อยเพียงใด เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผล คือ แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ฉบับก่อนเรียน

2) การวัดและประเมินผลหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน เป็นการวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจำนวน 5 แผน เพื่อทราบว่าหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน

อย่างมีวิจารณ์ญาณมากน้อยเพียงใด เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผล คือ แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ ฉบับหลังเรียน

เนื่องจากการวัดและประเมินผลระหว่างทดลอง เป็นการประเมินผลจากแบบบันทึกการอ่านหลังการเรียนการสอนบทอ่านแต่ละประเภทเสร็จสิ้นจำนวน 5 ครั้ง ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอ ลักษณะของบทอ่าน 5 ประเภทที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนและเขียนบันทึกการอ่าน โดยแบ่งตาม เนื้อหาบทอ่านเป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่ 1. สารคดีและวิชาการ ได้แก่ ข่าว สารคดี และบทความวิชาการ 2. โฆษณา และ 3. เรื่องสั้น รายละเอียดแต่ละประเภทมีดังนี้

1. สารคดีและวิชาการ

สารคดีและวิชาการเป็นงานเขียนที่นำเสนอข้อเท็จจริง ความถูกต้อง โดยมุ่งแสดงความรู้หรือความคิดเป็นสำคัญ ส่วนประกอบของบทอ่านประเภทนี้จึงประกอบด้วยข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นเป็นสำคัญ สามารถแบ่งบทอ่านได้ 3 ประเภท ดังนี้

1) ข่าว (News)

งานเขียนที่รายงานข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ตลอดจนความคิดเห็นบุคคลสำคัญ ซึ่งเป็นเรื่องราวที่น่าสนใจ ประชาชนให้ความสำคัญและสนใจ รวมทั้งมีผลกระทบต่อคนจำนวนมาก โดยสามารถแบ่งประเภทของข่าวตามผลกระทบต่อสังคมในระดับที่แตกต่างกันเป็น 2 ประเภท (ฉอาน วุฑฒิกรรณรักษา, 2536; พนม วรรณศิริ, 2544) ดังนี้

1.1 ข่าวหนัก เป็นข่าวที่สำคัญกับชีวิตประชาชน เช่น ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวสังคม ข่าววิทยาศาสตร์การศึกษา ฯลฯ มักเป็นข่าวที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

1.2 ข่าวเบา เป็นข่าวที่เน้นอารมณ์ ผู้อ่านเกิดความพอใจ เบาสมอง เช่น ข่าวอาชญากรรม ข่าวอุบัติเหตุ ข่าวสังคมสตรี ข่าวกีฬา ข่าวตลกขบขัน ข่าวบันเทิง เมื่อเกิดแล้วผ่านไปอย่างรวดเร็วไม่กระทบต่อคนส่วนใหญ่

โครงสร้างของข่าว ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่

1. พาดหัวข่าว: ส่วนที่สร้างความสนใจ โดยใช้คำที่สะดุดตาและตัวอักษรขนาดใหญ่กว่าเนื้อข่าว

2. ความนำ: ส่วนเนื้อเรื่องย่อของข่าว เป็นการเขียนอธิบายสรุปให้ผู้อ่านทราบคร่าว ๆ บางครั้งอาจไม่ครบถ้วนเพียงแต่กล่าวเป็นบางส่วน

3. เนื้อข่าว: ส่วนรายละเอียดทั้งหมดของข่าว ส่วนใหญ่นิยมเขียนเป็นย่อหน้าสั้น ๆ หากมี รายละเอียดมากก็จะเขียนแยกออกเป็นหลายย่อหน้า โดยเรียงลำดับตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย

2) สารคดี (Non-fiction)

งานเขียนที่เขียนขึ้นจากเค้าความจริง มิใช่เรื่องที่เกิดจากจินตนาการ สารคดีจึงเป็นงานเขียนที่นำเสนอเนื้อหาที่เป็นข้อเท็จจริง เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้ ความคิด ความจริง และมีการดำเนินเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอน มีวัตถุประสงค์ในการอ่าน 1) เพื่อให้ได้สาระความรู้และความเพลิดเพลิน และ 2) เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจและความคิดเห็นของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องนั้นๆ (رينฤทัย สัจพันธุ์, 2542) แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. สารคดีประวัติบุคคล เป็นการบันทึกพฤติกรรมของบุคคล มุ่งให้เห็นสภาพชีวิตและประสบการณ์ในทุกแง่มุม แบ่งได้ 2 ประเภทย่อยคือ 1.1 สารคดีอัตชีวประวัติ คือ บุคคลนั้นเขียนถึงเรื่องราวของตนเอง และ 1.2 สารคดีชีวประวัติ คือ บุคคลหนึ่งเขียนถึงอีกบุคคลหนึ่ง

2. สารคดีท่องเที่ยว เป็นสารคดีที่เล่าเรื่องราวการเดินทางไปในสถานที่ต่างๆ มุ่งให้ความรู้แก่ผู้อ่านในด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ความเป็นอยู่ของผู้คน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยมและวัฒนธรรมรวมทั้งรายละเอียดปลีกย่อยที่เป็นคู่มือนักท่องเที่ยว และมุ่งให้ความเพลิดเพลินประกอบกัน

3. สารคดีวิชาการ มีความใกล้เคียงกับตำราวิชาการ แต่ต่างกันที่ศิลปะการเขียน มีเนื้อหาตามวิชาการหลาย ๆ ด้าน เช่น ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เกษตรกรรม ศาสนาความเชื่อ ภาษาและวรรณคดี

4. บทความ เป็นความเรียงที่เป็นเรื่องจริง เป็นเรื่องที่คนกำลังสนใจ อาจเป็นการเสนอปัญหาให้คนสนใจ หรือวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียข้อขัดแย้ง ต้องเสนอทัศนะของผู้เขียน ชี้ให้เห็นถึงสาเหตุของปัญหาและทางออกของปัญหา

โครงสร้างของโฆษณา ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ส่วน ได้แก่

1. บทนำ: ส่วนที่บอกจุดมุ่งหมายของเรื่อง สาระที่ผู้อ่านจะได้จากหนังสือ เป็นการดึงดูดความสนใจ ทำให้ผู้อ่านอยากอ่าน

2. เนื้อเรื่อง : ส่วนที่นำเสนอความรู้ความเข้าใจของผู้เขียนที่มีต่อเรื่อง

3. บทสรุป: ส่วนที่บอกสาระสำคัญของเรื่อง

4. ส่วนอ้างอิง: ส่วนที่แสดงรายชื่อผู้ที่สัมภาษณ์ และแหล่งข้อมูลประกอบการเขียน ทำให้ทราบที่มาของผู้เขียนว่ามีความน่าเชื่อถือเพียงใด และทำให้ผู้อ่านสามารถค้นคว้าเพิ่มเติมต่อได้

3) บทความวิชาการ (Academic Article)

งานเขียนที่นำเสนอความรู้ทางวิชาการและประสบการณ์ของผู้เขียนซึ่งได้จากการอ่าน การสังเกต การสัมภาษณ์ ฯลฯ ผู้เขียนได้วิเคราะห์ข้อมูลความรู้ทางวิชาการและเลือกสรรสาระที่สำคัญเพียงประเด็นเดียวนำมาเขียนแสดงความคิดเห็นในรูปแบบของบทความ วิธีการนำเสนอเนื้อหาทางวิชาการจึงมีลักษณะเป็นการเรียบเรียงข้อมูล การแสดงความคิดเห็นใหม่ ๆ การวิจารณ์ การให้ข้อสังเกต การเสนอแนะ ฯลฯ และมีท่วงทำนองการเขียนที่เคร่งขรึมและเป็นทางการ (นภลัย สุวรรณธาดา ธิดา โมสิกรัตน์ และ สุมาลี สังข์ศรี, 2553)

โครงสร้างของบทความวิชาการ ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วนหลัก ได้แก่

1. ส่วนนำ: ชื่อเรื่อง ข้อความเกี่ยวกับผู้เขียน และบทคัดย่อหรือสาระสังเขป

1.1 ชื่อเรื่อง: กำหนดเป็นคำ วลี หรือประโยค มีความหมายที่ทำให้เข้าใจขอบข่ายแนวคิดของเนื้อหาบทความวิชาการ และมีความสำคัญต่อการตัดสินใจอ่านหรือไม่อ่านบทความ

1.2 ข้อความเกี่ยวกับผู้เขียน: พิมพ์เป็นเชิงบรรทัดตอนล่างของหน้าแรก หรือพิมพ์รวม กับผู้เขียนอื่น ๆ เป็นข้อมูลแนะนำผู้เขียนที่แยกพิมพ์ในตอนท้ายของเล่ม เป็นส่วนที่ระบุชื่อผู้เขียน และผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) แสดงรายละเอียด ต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้เขียน

1.3 บทคัดย่อหรือสาระสังเขป: ข้อความส่วนแรกของบทความวิชาการที่เขียนขึ้นใหม่แตกต่างจากเนื้อหา โดยเขียนสรุปเนื้อหาสาระของบทความทั้งหมดโดยสังเขป ทำให้ผู้อ่านได้ทราบขอบเขตเนื้อหา

2. ส่วนเนื้อหา: บทความวิชาการมีเนื้อหาประกอบด้วยความนำหรือเกริ่นนำ เนื้อหา และบทสรุป

2.1 ความนำหรือเกริ่นนำ โดยการกล่าวถึงที่มาของเรื่องหรือความเป็นมาของประเด็นหรือปัญหาที่นำมาเขียน บอกจุดมุ่งหมายของการเขียน นำมาเชื่อมโยงไปสู่เนื้อหาความรู้ที่จะกล่าวต่อไปในส่วนเนื้อหา

2.2 เนื้อหา เนื้อหาที่มีสาระรายละเอียดในประเด็นหรือปัญหาต่าง ๆ ที่ผู้เขียนวางแผนจะเขียน แบ่งเป็นตอนหรือหัวข้อตามความเหมาะสม

2.3 บทสรุป อาจสรุปสาระของเนื้อหา ให้ข้อเสนอแนะ หรือข้อสังเกตที่เกี่ยวข้องกับสาระที่นำเสนอ

3. ส่วนท้าย: เป็นส่วนที่แสดงว่า ความรู้และแนวคิดที่นำเสนอในบทความนั้น น่าเชื่อถือ เพราะผู้เขียนได้ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ และแสดงรายการที่ค้นคว้าไว้ในเชิงอรรถและ บรรณานุกรม

2. โฆษณา (Advertising)

งานเขียนที่เผยแพร่ออกไปยังสาธารณชน เป็นการโฆษณาสินค้า บริการ หรือกิจกรรมที่เกิดขึ้น เพื่อจูงใจให้ผู้บริโภคมีพฤติกรรมอันเอื้ออำนวยต่อความเจริญของธุรกิจการขายสินค้าหรือบริการนั้น โดยอาศัยกลยุทธ์ทั้งเรื่องจริงและเหตุผลสมมติผ่านทางสื่อโฆษณา (ธีรพล ภูรัต, 2538)

โครงสร้างของโฆษณา ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่

1. หัวเรื่อง: ส่วนของข้อความอันเป็นจุดเริ่มต้นของโฆษณาและอาจมีหัวเรื่องรองด้วยมักเป็นข้อความที่เร้าอารมณ์ ดึงดูดหรือเรียกร้องความสนใจ มีการใช้ถ้อยคำที่สั้น กระชับ ได้ใจความ โดยใช้ภาษาที่สะดุดตาหรือใช้ตัวอักษรที่มีความชัดเจน มีความโดดเด่นมากกว่าส่วนอื่น ๆ

2. การขยายความและรายละเอียด: ส่วนที่จะต้องอ่านและวิเคราะห์ว่ามีเหตุผลเป็นประโยชน์ตามที่อ้างหรือมีความจำเป็นในชีวิตเพียงใด ในส่วนการขยายความและรายละเอียดนี้มักเป็นข้อความที่เรียบเรียงอย่างประณีต ชัดเจน มีเหตุผล และยังเร้าให้ผู้อ่านอยากได้ ตลอดจนเชื่อมั่นสินค้าและบริการนั้นว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีประโยชน์สำหรับกลุ่มผู้บริโภคที่เป็นเป้าหมาย ซึ่งในส่วนนี้จะมีการใช้ตัวอักษรที่มีขนาดเล็กกว่าพาดหัวหรือหัวเรื่อง

3. ภาพประกอบ: ส่วนที่จะเสริมและสร้างความเข้าใจเพิ่มความเข้าใจเพิ่มจากข้อความโฆษณา หน้าที่สำคัญประการหนึ่งของภาพประกอบก็คือ การสร้างหรือดึงดูดความสนใจเช่นเดียวกับพาดหัว แต่ภาพประกอบนั้นควรจะต้องมีความสัมพันธ์กับพาดหัวตลอดจนเนื้อหาสาระของสิ่งโฆษณาแต่ละขึ้นเพื่อดึงดูดความสนใจผู้อ่าน ภาพประกอบไม่เพียงแต่เป็นสิ่งดึงดูดความสนใจเท่านั้น แต่ยังเป็นสิ่งเสริมหรือขยายความข้อความโฆษณาเพื่อให้ความเข้าใจมากขึ้น

4. ส่วนลงท้าย: ส่วนข้อความที่กระตุ้นหรือแนะนำให้ทำตามเป้าหมายของการโฆษณาที่ตั้งไว้

เป็นส่วนที่จะทำให้ผู้รับสารรู้สึกประทับใจและจดจำได้ และเกิดความต้องการในสินค้าหรือบริการนั้น หรืออาจเป็นการเสนอประโยชน์อีกครั้ง และกระตุ้นให้ผู้รับสารรู้สึกต้องการในสินค้าหรือบริการ

3. เรื่องสั้น (Short story)

งานเขียนที่แต่งเป็นเรื่องสั้น โดยดำเนินเรื่องในระยะเวลาอันสั้นและไม่ซับซ้อน มีฉากหรือเหตุการณ์ 1-2 เหตุการณ์ มีตัวละครจำนวนน้อย มุ่งนำเสนอความคิดเด่น ๆ เพียงความคิดเดียว และ

เสนอวิฤตการณ์เดียวของชีวิตคนเหล่านั้น (เปลื้อง ณ นคร, 2541; รัชนีภทัย สัจจพันธุ์, 2542) แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. เรื่องสั้นชนิดผูกเรื่อง (Plot Story) มีเค้าเรื่องซับซ้อน น่าสนใจ และจบลงในลักษณะที่ผู้อ่านคาดหมายไม่ถึง หรือไม่นึกว่าจะเป็นเช่นนั้น

2. เรื่องสั้นชนิดที่แสดงลักษณะของตัวละคร (Character Story) เขียนถึงตัวละครเป็นสำคัญและต้องการที่จะเสนอลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดของคนเป็นหลัก

3. เรื่องสั้นชนิดที่ถือฉากเป็นส่วนสำคัญ (Atmosphere Story) มีการเขียนบรรยายสถานที่แห่งหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดไปต่าง ๆ พฤติกรรมและตัวละครเกี่ยวพันอยู่กับฉาก

4. เรื่องสั้นที่แสดงแนวความคิดเห็น (Theme Story) แสดงถึงอุดมคติของผู้เขียนหรือต้องการชี้ให้เห็นความจริงอย่างหนึ่งของชีวิต

โครงสร้างของเรื่องสั้น ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 5 ส่วน ได้แก่

1. โครงเรื่อง (Plot): เรื่องที่มีการเปิดเรื่องในตอนต้น มีการดำเนินเรื่องโดยมีข้อขัดแย้งระหว่างตัวละครในตอนกลาง และการปิดเรื่องในตอนจบ ฉะนั้นจึงนับว่าโครงเรื่องเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ โดยมีการผูกปม สร้างข้อขัดแย้งในเรื่องให้คนอ่านสนใจติดตามเรื่อง โครงเรื่องไม่ใช่เนื้อเรื่องย่อ เพราะเรื่องสั้นไม่จำเป็นต้องเปิดเรื่องที่จุดเริ่มต้นเสมอไป

2. แก่นเรื่อง (Theme): แก่นเรื่องถือเป็นส่วนสำคัญที่สุดของเรื่อง ต้องอ่านอย่างพิถีพิถัน เพราะผู้เขียนจะค่อย ๆ เผยความคิดออกมาอย่างช้า ๆ จากการผูกเรื่อง สร้างเหตุการณ์ ทั้งคำพูดไว้เพื่อให้ผู้อ่านคิดกระทั่งจบเรื่อง

3. ตัวละคร (Characters): ตัวละครจะเป็นคน สัตว์หรือสิ่งของที่ไม่มีชีวิตก็ได้ทั้งสิ้น โดยทั่วไปอาจแยกออกเป็นตัวละครเอก (Central Characters) กับตัวละครประกอบ (minor Characters) แต่ในบางครั้งตัวละครตัวเดียวก็สามารถนำมาแต่งเป็นเรื่องสั้นได้

4. ฉาก (Setting): มีความสำคัญต่อเรื่องสั้นในการที่จะบอกผู้อ่านว่าเรื่องนั้นเกิดที่ไหน เมื่อไร แต่ฉากมิได้หมายถึงเพียงแต่สถานที่เกิดเท่านั้น ยังหมายถึงรายละเอียดอื่น ๆ ที่จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องสั้นนั้นดียิ่งขึ้น ได้แก่ การสร้างอารมณ์ และบรรยากาศ

5. เสียงเล่า (Tone): คำพูดของตัวละครที่ได้ตอบกันในเรื่อง ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่จะทำให้เรื่องสั้นน่าอ่านยิ่งกว่าการบรรยายแบบนิทานทั่วไป ฉะนั้นจึงถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งที่ขาดไม่ได้

แนวทางในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้

การนำรูปแบบการจัดการสอนโดยใช้การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิตไปใช้ ผู้สอนควรดำเนินการดังนี้

1. การศึกษารายละเอียดของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

ผู้สอนควรทำความเข้าใจในแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบอย่างละเอียด เพื่อให้ทราบความเป็นมาและเหตุผลในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เห็นภาพรวมของรูปแบบการเรียนการสอน องค์ประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ โดยการศึกษาหลักการวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการวัดและประเมินผลอย่างละเอียด เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลแก่ผู้เรียนตามที่ผู้สอนคาดหวังไว้

2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระของเรื่องที่จะนำมาใช้

ผู้สอนควรวิเคราะห์เนื้อหาที่จะนำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โดยสามารถวิเคราะห์จากแบบสำรวจการอ่านของผู้เรียน สาขาวิชาหรือประสบการณ์การอ่านของผู้เรียน หรือ จากคำอธิบายรายวิชา หรือวิเคราะห์จากหนังสือแนะนำ จากงานวิจัย หรือจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ขอบเขตของเนื้อหาที่จะอ่านอย่างเหมาะสม รู้ประเภทของหนังสือ สามารถแนะนำเรื่องให้ผู้อ่านเลือกตามความสนใจได้ โดยเนื้อหามีความเป็นปัจจุบันและสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างหลากหลาย ผู้สอนควรกำหนดประเด็นที่จะอ่านในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยควรเป็นประเด็นที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์ปัจจุบัน สอดคล้องกับช่วงวัย สาขาวิชา และความสนใจของผู้เรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม โดยสามารถค้นคว้าหาเรื่องที่สนใจอ่านหรือขอบอ่านได้ด้วยตนเอง เพื่อให้การเรียนรู้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนให้ได้มากที่สุด

3. การวิเคราะห์ผู้เรียน

ผู้สอนควรศึกษาหาข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาเกี่ยวกับสาขาวิชา ชั้นปีที่ศึกษา ความรู้และประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับการอ่าน ประเภทบทอ่านที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดขอบเขตเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และสื่อการเรียนรู้

4. การเขียนแผนการจัดการเรียนการสอน

ผู้สอนเขียนแผนการจัดการเรียนการสอนตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบ โดยเริ่มจากแผนการจัดการเรียนการสอนเรื่องแรกซึ่งมีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน โดยในแผนการจัดการเรียนการสอนครั้งแรก ๆ ที่อ่าน ผู้สอนอาจมีบทบาทใน

การช่วยแนะนำและช่วยจัดหาเรื่องที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้อ่านเรื่องที่ตรงกับความสนใจ และในแผนการจัดการเรียนการสอนถัดมาให้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกค้นคว้าหาเรื่องที่อ่านด้วยตนเอง และในแผนการจัดการเรียนการสอนแต่ละหัวข้อผู้สอนควรใช้วิธีการสอนและเทคนิคที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอน เพื่อช่วยส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอนของผู้เรียนให้น่าสนใจและทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด

แผนการจัดการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นต้องมีข้อมูลที่จำเป็นอย่างครบถ้วน ทั้งจุดประสงค์ สาระสำคัญ ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน เวลาที่ใช้ และแนวทางการวัดและประเมินผล รวมถึงเอกสารประกอบต่าง ๆ เช่น บทอ่าน แบบฝึกหัดประกอบบทอ่าน บันทึกการอ่าน

5. การเตรียมวิธีสอนและเทคนิคการสอน

การจัดการเรียนการสอนที่ได้นอกจากการเตรียมการอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนแล้ว ในการจัดการเรียนการสอนผู้สอนควรใช้วิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาสาระวิชาที่สอนและวัยของผู้เรียน เช่น วิธีการสอนแบบบรรยาย วิธีการสอนแบบอภิปราย วิธีการสอนแบบอุปนัย และการเรียนรู้ร่วมกันผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่ผู้สอนสามารถเลือกใช้เพื่อช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน มีดังนี้

1) วิธีการสอนแบบบรรยาย คือ วิธีการสอนที่ผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนโดยการพูดบอกเล่าอธิบายเนื้อหาเรื่องราวที่ผู้สอนได้เตรียมการศึกษาค้นคว้ามาเป็นอย่างดี วิธีนี้เหมาะกับผู้ฟังจำนวนมากและผู้บรรยายมีความชำนาญในเรื่องนั้นๆ หรือต้องการนำเสนอเนื้อหาสาระจำนวนมากในลักษณะคมชัดลึก โดยใช้เวลาไม่มากนัก จึงเป็นการเรียนรู้ที่ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย นับเป็นวิธีการสอนที่ใช้ในการให้ความรู้พื้นฐานต่างๆ เช่น ความหมาย ประเภทบทอ่าน หลักการและกลวิธีการเขียน วิเคราะห์บทอ่านประเภทต่าง ๆ

2) วิธีการสอนแบบอภิปราย คือ วิธีการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือพิจารณาหัวข้อที่สนใจร่วมกัน ผู้เรียนจะมีส่วนร่วมในการเรียน คือ ได้คิด ได้ทำ ได้แก้ปัญหา ได้ฝึกการทำงานร่วมกัน จึงเป็นวิธีการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเพื่อทำความเข้าใจหรือหาข้อสรุปในประเด็นที่กำหนด รวมทั้งใช้วางแผนในการกำหนดประเด็นสืบค้น และการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้ได้ข้อสรุปจากการอ่าน

3) วิธีการสอนแบบอุปนัย คือ วิธีการสอนแบบย่อไปหาส่วนรวมหรือสอนจากตัวอย่างไปหากฎเกณฑ์ หลักการ ข้อเท็จจริง หรือข้อสรุป โดยการให้ผู้เรียนทำการศึกษา สังเกต เปรียบเทียบ แล้วพิจารณาค้นหาคำสรุปที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันจากตัวอย่างต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็น

ข้อสรุป ในที่นี้คือการศึกษาย่ออ่านประเภทต่าง ๆ หลากหลายผู้แต่ง เพื่อวิเคราะห์ลักษณะบทอ่านที่ดี มีกลวิธีการแต่งที่น่าสนใจ ถูกต้อง

4) เทคนิคการโต้แย้ง เป็นเทคนิคที่ช่วยให้ผู้เรียนฝึกการนำเสนอความคิด หลักฐาน และเหตุผลประกอบความคิดเกี่ยวกับข้อมูลที่สืบค้นได้อย่างหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถลงข้อสรุปได้อย่างสมเหตุสมผล

5) เทคนิคการตั้งคำถามกระตุ้นความคิด เป็นเทคนิคที่ใช้กระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความรู้ และความคิดเห็นในประเด็นที่ได้จากการอ่าน การวางแผนการอ่าน การวางแผนการสืบค้น และการวิเคราะห์ประเมินเรื่องที่อ่าน การใช้คำถามเป็นเทคนิคสำคัญในการเสาะแสวงหาความรู้ที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาทักษะการคิด การตีความ การไตร่ตรองการถ่ายทอดความคิดได้เป็นอย่างดี การถามเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาความคิดใหม่ ๆ กระบวนการถามจะช่วยขยายทักษะการคิด ทำความเข้าใจให้กระจ่าง ได้ข้อมูลย้อนกลับทั้งด้านการเรียนการสอน ก่อให้เกิดการทบทวน การเชื่อมโยงระหว่างความคิดต่าง ๆ ส่งเสริมความอยากรู้อยากเห็นและเกิดความท้าทาย

6) การยกเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องขึ้นเปรียบเทียบ เป็นเทคนิคที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นตัวอย่าง และเชื่อมโยงกับสิ่งที่ตนเองต้องการ เข้าใจเป้าหมายของตนเอง มองเห็นแนวทางปฏิบัติ เช่น ยกตัวอย่างเหตุการณ์ของบุคคลที่ประสบความสำเร็จจากการอ่าน ยกตัวอย่างหนังสือที่ได้รับการยกย่องหรือได้รับรางวัล

6. การกำหนดใบงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ

ผู้สอนใช้แบบบันทึกการอ่าน เพื่อช่วยการระบุที่มาและวิธีการของกระบวนการสืบค้นข้อมูลและใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหา รวมทั้งเหตุผลประกอบการคัดสรรข้อมูล รวมถึงเป็นแนวทางในการวางแผนการอ่านครั้งต่อไปเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีแนวทางในการสรุปและวิเคราะห์ประเด็นจากเรื่องที่อ่านและสืบค้น และเป็นแนวทางในการอภิปรายร่วมกันกับเพื่อนในชั้นเรียนและอาจารย์ผู้สอนเพื่อตรวจสอบความสมเหตุสมผลของตนเอง

7. การเตรียมสื่อการเรียนการสอน

ผู้สอนควรเตรียมสื่อที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้และช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนสามารถเรียนรู้และฝึกฝนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณในแต่ละชั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยทำการวิเคราะห์ก่อนเป็นข้อมูลเบื้องต้น และเนื่องจากความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนแตกต่างกัน ผู้สอนจึงควรใช้สื่อที่เป็นตัวอย่างหลากหลายประเภท เพื่อสามารถเสนอแนะผู้เรียนให้เลือกเรียนรู้ตามหัวข้อที่สนใจได้ เช่น การเตรียมสื่อวีดิทัศน์ในการนำเสนอสถานการณ์การอ่านประเภทต่าง ๆ การใช้สื่อสารสนเทศเพื่อให้ผู้เรียนฝึกฝน การสืบค้นข้อมูลผ่านทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์ หรือการเตรียมตัวอย่างบทอ่านที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ผู้สอนควรวิเคราะห์

เนื้อหาสาระในแต่ละหน่วยเพื่อใช้สำหรับคัดสรรสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนในแต่ละคาบ รวมถึงเตรียมแหล่งข้อมูลหรือแหล่งการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าข้อมูลประกอบการอ่านควรมีความหลากหลายทั้งจากเอกสาร บุคคล สถานที่ และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

8. การเตรียมผู้เรียน

ผู้สอนควรให้ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับบทอ่านประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ความหมาย ประเภทบทอ่าน องค์ประกอบบทอ่านประเภทต่าง ๆ ขั้นตอนการอ่าน การให้ข้อมูลย้อนกลับ การศึกษาค้นคว้าและประเมินข้อมูล และให้ความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์การอ่านประเภทต่าง ๆ ซึ่งได้รวบรวมกลยุทธ์การอ่านไว้ 10 กลยุทธ์ ดังนี้

8.1 กลยุทธ์การอ่านที่ใช้ก่อนอ่าน ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ ดังนี้

1) การอ่านสำรวจ (skim/scan) เป็นกลยุทธ์ที่ใช้ก่อนการอ่าน โดยการอ่านอย่างรวดเร็วเพื่อจับใจความสำคัญ (Main Idea) ของสิ่งที่อ่านโดยไม่มุ่งหวังที่จะทราบเกี่ยวกับรายละเอียดของเนื้อเรื่อง การอ่านประเภทนี้มักได้แก่ การอ่านบทความจากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร ปกหนังสือ (ตามแผงหรือร้านขายหนังสือ) และนวนิยายต่าง ๆ การอ่านด้วยวิธี Skim นี้จะไม่อ่านทุกคำหรือทุกประโยค แต่จะจับใจความเฉพาะคำที่สำคัญ (Key words) ที่จะบอกให้รู้ว่าเนื้อเรื่องที่อ่านทั้งหมดเกี่ยวกับเรื่องอะไร เหมาะกับงานเขียนประเภทข่าว โฆษณา สารคดี บทความวิชาการ และเรื่องสั้น

วิธีการใช้กลยุทธ์

1. ไม่อ่านทุกคำหรือทุกประโยค
2. เริ่มอ่านจากบทนำ และบทสรุป
3. ส่วนเนื้อหา ให้จับใจความเฉพาะคำที่สำคัญ (Key words) หรือคำที่กล่าวซ้ำบ่อยๆ หรือ คำที่พิมพ์ตัวเอียง ตัวหนา

4. คาดเดาเนื้อหาจากการอ่านสำรวจ

2) การคาดเดา (prediction) เป็นกลยุทธ์ที่ใช้ก่อนการอ่าน โดยการให้ผู้เรียนคาดเดาเกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่าน โดยอาจใช้รูปภาพ แผนภูมิ หัวเรื่อง ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะได้อ่านแล้วนำเสนอ หรือ อภิปราย หรือ หาคำตอบเกี่ยวกับภาพนั้นๆเหมาะกับงานเขียนประเภทข่าว โฆษณา สารคดี บทความวิชาการ และเรื่องสั้น

วิธีการใช้กลยุทธ์

1. สืบหาชื่อเรื่อง รูปภาพ แผนภูมิ แผนผัง ที่ปรากฏในเรื่อง
2. นำเสนอ หรือ อภิปราย หรือ หาคำตอบเกี่ยวกับภาพนั้น ๆ

3) *การดูก่อนอ่าน (preview)* เป็นกลยุทธ์ที่ใช้ก่อนการอ่าน โดยการที่ผู้อ่านได้สำรวจ ส่วนประกอบต่างๆ ของหนังสือหรือตำราก่อนที่จะอ่าน การอ่านต้องอ่านอย่างรวดเร็วเพื่อให้ได้หัวเรื่อง (Topic) ของข้อความนั้นๆ แต่ไม่ใช่ส่วนที่เป็นรายละเอียดของเรื่อง เหมาะกับงานเขียนประเภท สารคดี บทความวิชาการ และเรื่องสั้น

วิธีการใช้กลยุทธ์

1.สำรวจส่วนประกอบต่างๆ ของหนังสือหรือตำราที่จะอ่าน ซึ่งได้แก่ ปก หน้า (Title page) หน้าลิขสิทธิ์ (Copyright page) คำนำ (Preface or Introduction) สารบัญ (Contents) รูปภาพ (picture) กราฟ (Graphs) แผนภูมิ (Chart) อภิธานศัพท์ (Glossary) ภาคผนวก (Appendix) ชื่อเรื่องที่อ่าน ประโยคแรกของย่อหน้า และ/หรือประโยคสุดท้ายของข้อความ

2.เมื่ออ่านอย่างรวดเร็วเสร็จสิ้น ให้สรุปหัวเรื่อง (Topic) ของข้อความนั้น ๆ

8.2 กลยุทธ์การอ่านที่ใช้ขณะอ่าน ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ดังนี้

1) *การอ้างอิง (inference)* เป็นกลยุทธ์ที่ใช้ขณะอ่านโดยการอ้างอิงคำ กลุ่มคำ หรือ ประโยคที่ได้กล่าวมาแล้วในเรื่อง หรืออาจอ้างอิงสิ่งที่จะกล่าวต่อไปก็ได้ ช่วยให้เรื่องที่มี ความกระชับไม่เยิ่นเย้อ เป็นกลยุทธ์ที่ผู้เรียนต้องใช้เพื่อลงข้อสรุประหว่างแต่ละประโยคในย่อหน้านั้น ๆ ทำให้ผู้เรียนสร้างความหมายจากบทอ่านและสร้างความเข้าใจจากบทอ่านได้ เหมาะกับงานเขียน ประเภทสารคดี บทความวิชาการ เรื่องสั้น

วิธีการใช้กลยุทธ์

1. เมื่ออ่านพบย่อหน้าใดที่คิดว่าน่าสนใจ ให้ลองขยายความคิดโดยการกล่าวถึง คำศัพท์ หรือข้อความที่ย่อหน้านั้นสื่อ เช่น ในย่อหน้าที่ 7 เมื่อกล่าวถึง คำศัพท์ที่น่าสนใจ ผู้เรียนต้อง สามารถสร้างการอ้างอิงเกี่ยวกับคำศัพท์นั้นให้ได้อย่างน้อย 10 การอ้างอิง เป็นต้น

2. ลงข้อสรุปจากการขยายความคิด

2) *การตั้งคำถามขณะที่อ่าน (question)* เป็นกลยุทธ์ที่ใช้ขณะอ่าน โดยการตั้ง คำถามเกี่ยวกับหัวข้อ ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่คุณสงสัยอยู่แล้วหรือเพิ่งคิดถึงระหว่างอ่านผ่าน ๆ เช่น แนวคิด หลักของบทความนี้คืออะไร ผู้เขียนต้องการจะสื่ออะไรจากตัวอย่างนี้ ฉันจะเอาแนวคิดตรงนี้ไปใช้ได้ อย่างไร การตั้งคำถามจะทำให้มองหาคำตอบเหมือนเป็นการเตรียมความพร้อมให้สมองในการเรียนรู้ เหมาะกับงานเขียนประเภทข่าว โฆษณา สารคดี บทความวิชาการ และเรื่องสั้น

วิธีการใช้กลยุทธ์

1.อ่านเนื้อหาทั้งหมดไล่เรียงตามลำดับการนำเสนอเนื้อหา

2.หากอ่านแล้ว เกิดความสงสัยในคำศัพท์ แนวคิดหลัก สิ่งที่คุณเขียนต้องการจะสื่อ ฯลฯ ให้ตั้งคำถามขึ้นทันที

3.เมื่อตั้งคำถามในขณะอ่าน ให้มองหาคำตอบหรือวิเคราะห์คำตอบควบคู่กันไป

3) *การขีดเส้นใต้ (underline)* เป็นกลยุทธ์ที่ใช้ขณะอ่าน โดยการขีดเส้นใต้ข้อความที่สำคัญในขณะที่อ่านหนังสือ โดยการแบ่งข้อความที่อ่านในแต่ละหน้าออกเป็น ส่วน ๆ และอ่านแต่ละส่วนหนึ่งครั้งอย่างรวดเร็วโดยอ่านผ่าน ๆ ก่อน เพื่อจะได้ทราบคร่าว ๆ ว่าส่วนที่อ่านนี้เกี่ยวข้องกับอะไร แล้วอ่านแต่ละส่วนอีกครั้งที่สองและให้ขีดเส้นใต้หรือระบายสีข้อความที่สำคัญในรอบที่สองและลบคำที่ไม่จำเป็นออก เหมาะกับงานเขียนประเภทข่าว สารคดี บทความวิชาการ

วิธีการใช้กลยุทธ์

1. แบ่งข้อความที่อ่านในแต่ละหน้าออกเป็น ส่วน ๆ
2. อ่านผ่าน ๆ ครั้งแรกอย่างรวดเร็ว
3. อ่านแต่ละส่วนอีกครั้งที่สองและให้ขีดเส้นใต้หรือระบายสีข้อความที่สำคัญในรอบที่สองและลบคำที่ไม่จำเป็นออก

4) *การอ่านซ้ำ (reread)* กลยุทธ์ที่ใช้ขณะอ่าน โดยการอ่านหนังสือซ้ำ ๆ รอบที่ 2, 3 หรือ 4 จะช่วยให้รายละเอียดที่เคยตกหล่นจากการอ่านรอบแรก ๆ จะค่อย ๆ ชัดเจนมากขึ้น เหมาะกับงานเขียนประเภทข่าว โฆษณา สารคดี บทความวิชาการ และเรื่องสั้น

วิธีการใช้กลยุทธ์

1. อ่านเนื้อหาแบบคร่าว ๆ ในครั้งแรก
2. อ่านซ้ำครั้งที่ 2-4 และหาประเด็นหรือรายละเอียดที่สำคัญที่เพิ่มขึ้นจากการอ่านรอบแรกๆ

8.3 กลยุทธ์การอ่านที่ใช้หลังอ่าน ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ ดังนี้

1) *การสรุป (summarize)* เป็นกลยุทธ์ที่ใช้หลังการอ่านเสร็จสิ้น โดยการลงความเห็น การวินิจฉัย หรือการสรุปย่อตัวอย่างมีเหตุผล ซึ่งการสรุปความจากเนื้อเรื่องที่อ่านได้อย่างถูกต้องนั้น ผู้อ่านจะต้องพิจารณาจากรายละเอียดที่ปรากฏในข้อความแล้วนำมาสรุปอย่างมีเหตุผล โดยที่ผู้อ่านไม่สามารถหาคำตอบโดยตรงจากเนื้อเรื่อง และการที่จะบอกได้ว่าผู้อ่านสามารถอ่านข้อความได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ก็ย่อมหมายความว่าผู้อ่านสามารถตอบคำถามประเภทสรุปความได้อย่างถูกต้องด้วย เหมาะกับงานเขียนประเภทข่าว โฆษณา สารคดี บทความวิชาการ และเรื่องสั้น

วิธีการใช้กลยุทธ์

1. หาใจความสำคัญ และใจความสนับสนุนในแต่ละย่อหน้า
2. ใจความสำคัญมักอยู่ส่วนต้น หรือ กลาง หรือท้ายของย่อหน้านั้น ๆ
3. เมื่อหาใจความสำคัญได้ให้นำมาสรุป โดยเริ่มสรุปจากย่อหน้าเดียว ไปสู่ย่อหน้าคู่ จนนำไปสู่ทั้งบทในที่สุด

2) การใช้ผังความคิด (mind map) เป็นกลยุทธ์ที่นิยมใช้หลังการอ่านเสร็จสิ้น โดยผังความคิดมีประสิทธิภาพในการช่วยให้ผู้เรียนสามารถดึงเอาโครงสร้างความรู้เดิมมาเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ได้ดี เมื่อผู้เรียนเรียนจบบทอ่านแล้ว ผู้เรียนสามารถอภิปรายโดยใช้ผังความคิดเพื่อเน้นการจับใจความสำคัญของเนื้อหา สามารถขยายผังความคิดจากการอภิปรายกับเพื่อน ๆ ได้ ผังความคิดมีประสิทธิภาพและมีความยืดหยุ่น กล่าวคือ สามารถนำมาใช้ได้ทั้งกิจกรรมก่อนการอ่าน กิจกรรมขณะอ่าน และ กิจกรรมหลังการอ่าน ช่วยให้ผู้เรียน มองเห็นองค์ประกอบและความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ ในเนื้อหาที่อ่าน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถสรุปใจความสำคัญและโยงความสัมพันธ์ของแต่ละส่วนเข้าด้วยกันอย่างมีเอกภาพ เหมาะกับงานเขียนประเภทสารคดี บทความวิชาการ

วิธีการใช้กลยุทธ์

1. เมื่ออ่านบทอ่านเสร็จ ให้หาคำสำคัญหรือมโนทัศน์หลัก
2. เขียนหรือวาดมโนทัศน์หลักตรงกึ่งกลางหน้ากระดาษ
3. เขียนหรือวาดมโนทัศน์รองที่สัมพันธ์กับมโนทัศน์หลักไปรอบ ๆ
4. เขียนหรือวาดมโนทัศน์ย่อยที่สัมพันธ์กับมโนทัศน์รองแตกออกไปเรื่อย ๆ
5. สามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น ผังมโนทัศน์ ผังใยแมงมุม เป็นต้น

3) การเสนอข้อโต้แย้ง เป็นกลยุทธ์ที่ใช้หลังการอ่านเสร็จสิ้น โดยการให้ข้อคิดเห็น แสดงทัศนคติ หรือข้อโต้แย้ง ว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอย่างไร โดยให้เหตุผลประกอบการโต้แย้ง เพื่อเสนอแนวคิดและข้อคิดเห็นของตน เหมาะกับงานเขียนประเภทข่าว โฆษณา สารคดี

วิธีการใช้กลยุทธ์

1. อ่านเนื้อหาทั้งหมดและหาประเด็นหลัก ประเด็นรองที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อ
2. ประเมินข้อโต้แย้งจากความคิดเห็น ทัศนคติ หรือประเด็นที่ผู้เขียนเสนอว่าเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร ได้เรียนรู้อะไรจากบทอ่านนี้ บทอ่านนี้เกี่ยวข้องกับหัวข้อการเรียนรู้อื่น ๆ หรือไม่

9. การเตรียมประเมินผู้เรียน

รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีการวัดและประเมินผลทั้งในระหว่างและหลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการและเครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ การวิเคราะห์บันทึกการอ่าน การสังเกตพฤติกรรมและการตอบคำถาม

เงื่อนไขในการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

การใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยใช้การสอนอ่านแบบเน้นมโนทัศน์และแนวคิด การเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต มีเงื่อนไขในการใช้รูปแบบดังต่อไปนี้

1. เงื่อนไขด้านเนื้อหาสาระของบทอ่าน

เนื้อหาสาระของบทอ่านที่ใช้เลือกตามความสนใจของผู้เรียนซึ่งในครั้งแรก ๆ ผู้สอนจะต้องช่วยเสนอประเภทของบทอ่าน แนวเรื่องทีอ่าน หรือตัวอย่างหนังสือที่น่าสนใจให้แก่ผู้เรียน โดยพิจารณาจากความสนใจพื้นฐาน สาขาที่เรียน ประสบการณ์ผู้เรียน คำอธิบายรายวิชา งานวิจัยและข้อมูลแนะนำหนังสือที่สอดคล้องกับวัยของผู้เรียน แล้วสนับสนุนให้ผู้เรียนแต่ละคนเลือกเรื่องราวหรือหัวข้อที่จะอ่านตามความสนใจของตนเอง เพื่อให้อ่านได้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

2. เงื่อนไขด้านผู้สอน

รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่มุ่งพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ดังนั้น นอกจากผู้สอนจะต้องมีความรู้ในด้านกลยุทธ์การสอนและมีความเชี่ยวชาญในด้านการอ่านบทอ่านแต่ละประเภทแล้ว ยังควรมีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่มอบหมายให้ผู้เรียนฝึกอ่าน โดยผู้สอนอาจขอคำแนะนำจากผู้สอนหรือผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชาต่างๆ เพื่อสามารถประเมินความสามารถในการอ่านและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการสรุปและวิเคราะห์บทอ่านให้แก่ผู้เรียนทั้งในด้านเนื้อหาและการพัฒนาทักษะการค้นคว้าและประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่สืบค้น

3. เงื่อนไขด้านผู้เรียน

รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่นำไปทดลองใช้กับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา ไม่จำกัดสาขาวิชา โดยผู้สอนต้องวิเคราะห์ความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนเพื่อจัดเตรียมตัวอย่างบทอ่าน สื่อ และแหล่งการเรียนรู้ที่มีระดับความยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน นอกจากนี้ผู้สอนควรเตรียมความรู้พื้นฐานด้านการอ่าน การใช้กลยุทธ์ และการสืบค้นให้แก่ผู้เรียน โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกตั้งคำถามด้วยตนเอง โดยเฉพาะการเรียนการสอนในครั้งแรก ๆ อาจให้ผู้เรียนที่เป็นผู้นำกลุ่มเป็นผู้ช่วยในการกระตุ้นเพื่อนร่วมชั้นเรียนและแสดงให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนเห็นถึงต้นแบบที่กล้าแสดงออกใน การตั้งคำถาม และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน เพื่อให้สามารถเรียนรู้ได้มากที่สุด

4. เงื่อนไขเรื่องเวลาและสถานที่

รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่มุ่งพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจาก บทอ่านที่มีหลากหลายประเภท แต่ละประเภทก็มีลักษณะเฉพาะตัวและระดับความยากง่ายที่แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้สอนที่จะนำรูปแบบนี้ไปใช้จะต้องวางแผนกำหนดระยะเวลาในการสอนให้ครอบคลุมบทอ่านที่ผู้เรียนสนใจหรือสอดคล้องกับสาขาวิชาหรือประสบการณ์ของผู้เรียนและระดับชั้นนั้น ๆ จำเป็นต้องเรียนรู้ รวมถึงการให้ระยะเวลาที่มากพอสำหรับการฝึกปฏิบัติกรอ่าน เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ภาคผนวก ง
ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนการสอน

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนการสอนกลุ่มทดลอง

แผนการจัดการเรียนการสอนที่ 3 เรื่อง การอ่านสารคดี

เวลา 4 คาบ (คาบละ 60 นาที)

ความคิดรวบยอด

สารคดี หมายถึง งานเขียนที่เขียนขึ้นจากเค้าความจริง มิใช่เรื่องที่เกิดจากจินตนาการ สารคดีจึงเป็นงานเขียนที่นำเสนอเนื้อหาที่เป็นข้อเท็จจริง เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้ ความคิด ความจริง และมีการดำเนินเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอน มีวัตถุประสงค์ในการอ่าน 1) เพื่อให้ได้สาระ ความรู้และความเพลิดเพลิน และ 2) เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจและความคิดเห็นของผู้เขียนที่มี ต่อเรื่องนั้นๆ (เรีนฤทัย สัจจพันธุ์, 2542) แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1. สารคดีประวัติบุคคล 2. สารคดีท่องเที่ยว 3. สารคดีวิชาการ และ 4. บทความ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ผู้เรียนตั้งเป้าหมายการอ่านได้
2. ผู้เรียนบอกสาระสำคัญของสารคดีที่อ่านได้
3. ผู้เรียนเลือกใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมกับการอ่านได้
4. ผู้เรียนวิเคราะห์เนื้อหาและประเมินค่าสารคดีได้
5. ผู้เรียนบอกประโยชน์ที่ได้จากการอ่านสารคดี
6. ผู้เรียนอธิบายถึงการนำความรู้จากการอ่านไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

เนื้อหา

1. ความหมายของสารคดี
2. องค์ประกอบของสารคดี
3. ประเภทของสารคดี
4. ลักษณะของสารคดีที่ดี
5. แนวทางการวิเคราะห์สารคดี
6. ประโยชน์ที่ได้จากบทอ่านสารคดี

สารคดี หมายถึง เรื่องที่เขียนขึ้นจากเค้าความจริง มิใช่เรื่องที่เกิดจากจินตนาการ สารคดีจึง เป็นงานเขียนที่นำเสนอเนื้อหาที่เป็นข้อเท็จจริง เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้ ความคิด ความจริง และมีการดำเนินเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอน มีวัตถุประสงค์ในการอ่าน 1) เพื่อให้ได้สาระความรู้และ

ความเพลิดเพลิน และ 2) เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจและความคิดเห็นของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องนั้นๆ

องค์ประกอบของสารคดี ประกอบด้วย

1. บทนำ: ส่วนที่บอกจุดมุ่งหมายของเรื่อง สารคดีที่ผู้อ่านจะได้จากหนังสือ เป็นการดึงดูดความสนใจ ทำให้ผู้อ่านอยากอ่าน
2. เนื้อเรื่อง : ส่วนที่นำเสนอความรู้ความเข้าใจของผู้เขียนที่มีต่อเรื่อง
3. บทสรุป: ส่วนที่บอกสาระสำคัญของเรื่อง
4. ส่วนอ้างอิง: ส่วนที่แสดงรายชื่อผู้ที่สัมภาษณ์ และแหล่งข้อมูลประกอบการเขียน ทำให้ทราบที่มาของผู้เขียนว่ามีความน่าเชื่อถือเพียงใด และทำให้ผู้อ่านสามารถค้นคว้าเพิ่มเติมต่อได้

ประเภทของสารคดี แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. สารคดีประวัติบุคคล เป็นการบันทึกพฤติกรรมของบุคคล มุ่งให้เห็นสภาพชีวิตและประสบการณ์ในทุกแง่มุม แบ่งได้ 2 ประเภทย่อยคือ 1.1 สารคดีอัตชีวประวัติ คือ บุคคลนั้นเขียนถึงเรื่องราวของตนเอง และ 1.2 สารคดีชีวประวัติ คือ บุคคลหนึ่งเขียนถึงอีกบุคคลหนึ่ง
2. สารคดีท่องเที่ยว เป็นสารคดีที่เล่าเรื่องราวการเดินทางไปในสถานที่ต่างๆ มุ่งให้ความรู้แก่ผู้อ่านในด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ความเป็นอยู่ของผู้คน ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยมและวัฒนธรรมรวมทั้งรายละเอียดปลีกย่อยที่เป็นคู่มือนักท่องเที่ยว และมุ่งให้ความเพลิดเพลินประกอบกัน
3. สารคดีวิชาการ มีความใกล้เคียงกับตำราวิชาการ แต่ต่างกันที่ศิลปะการเขียน มีเนื้อหาตามวิชาการหลาย ๆ ด้าน เช่น ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เกษตรกรรม ศาสนาความเชื่อ ภาษาและวรรณคดี
4. บทความ เป็นความเรียงที่เป็นเรื่องจริง เป็นเรื่องที่คนกำลังสนใจ อาจเป็นการเสนอปัญหาให้คนสนใจ หรือวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียข้อขัดแย้ง ต้องเสนอทัศนะของผู้เขียน ชี้ให้เห็นถึงสาเหตุของปัญหาและทางออกของปัญหา

ลักษณะของสารคดีที่ดี ประกอบด้วย

1. ความคิดสร้างสรรค์ ผู้เขียนมีอิสระที่จะใช้ความสามารถในการผูกเรื่องและลำดับความตามที่ต้องการ
2. ความเป็นอัตวิสัย ผู้เขียนสามารถถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก ความนึกคิดของตนให้ผู้อื่นได้ทราบโดยเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสม
3. ความมีสาระ สารคดีเป็นงานเขียนที่นำเสนอข้อมูลเรื่องราว ที่เป็นเรื่องจริง ข้อเท็จจริง ซึ่งความจริงบางเรื่องไม่มีคุณสมบัติพอที่จะเขียนเป็นข่าว แต่สามารถนำมาเขียนเป็นสารคดีที่ให้สาระและแง่คิดได้

4. ความบันเทิง ผู้เขียนมุ่งให้ความรู้ที่น่าสนใจและความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน ซึ่งเป็นการผ่อนคลายความเครียดจากการอ่านข่าว

5. ความไม่ลำสมัย สารคดีเป็นงานเขียนที่ไม่ต้องคำนึงถึงข้อจำกัดด้านเวลา ซึ่งแตกต่างจากข่าวที่ต้องสด รวดเร็วต่อเหตุการณ์

แนวการวิเคราะห์สารคดี ได้แก่

1. จับใจความสำคัญของเรื่อง ซึ่งเป็นข้อความที่มีสาระคลุมข้อความอื่นๆ ในย่อหน้านั้นหรือเรื่องนั้นทั้งหมด ข้อความอื่นๆ เป็นเพียงส่วนขยายใจความสำคัญเท่านั้น ข้อความหนึ่งหรือตอนหนึ่งจะมีใจความสำคัญที่สุดเพียงหนึ่งเดียว

2. วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เขียน เป็นข้อหนึ่งที่ทำให้สารคดีต่างจากตำรา เพราะสารคดีมีส่วนที่เหมือนกับบันเทิงคดีอยู่ด้วยคือผู้เขียนมีจุดประสงค์จะเสนอสารหรือความคิด ทศนคติประการใดประการหนึ่งมาสู่ผู้อ่าน

ทั้งที่บอกโดยตรงและจากการอ่านระหว่างบรรทัดที่ผู้เขียนแฝงเอาไว้ระหว่างการเสนอข้อมูลต่างๆ

3. วิเคราะห์กลวิธีการเขียน สารคดีที่ดีมักจะใช้การเขียนแบบบรรยายอย่างตรงไปตรงมา เพื่อให้เกิดความเข้าใจกระจ่าง สารคดีใดเขียนตรงไปตรงมา เข้าใจง่าย มีรายละเอียดเสริมความเข้าใจ มีตัวอย่าง มีหลักฐานอ้างอิง มีตัวเลข มีสถิติประกอบ จึงจะเป็นหนังสือสารคดีที่ดีมีคุณค่า

4. วิเคราะห์เนื้อหาสาระ โดยเหตุที่สารคดีมุ่งเสนอความรู้ ข้อเท็จจริง ดังนั้น เนื้อหาของหนังสือจะต้องเชื่อถือได้ ใช้อ้างอิงได้ พิสูจน์ได้ ถูกต้องตามความเป็นจริง ต้องปรับปรุงให้ทันเหตุการณ์และความก้าวหน้าเสมอ

ประโยชน์ที่ได้จากบทอ่านสารคดี ได้แก่

1. ทำให้ได้ความรู้ ข้อเท็จจริง และเนื้อหาสาระในด้านต่างๆ จากการอ่านอย่างละเอียดและลึกซึ้ง

2. ก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน ผู้อ่านจะได้รับความเพลิดเพลินจากการใช้สำนวนภาษาที่ชวนให้ผู้อ่านมีความสุขสนุกสนานหรือใช้สำนวนภาษาที่มาให้ผู้อ่านมีความคิดเห็นคล้อยตามอยู่ตลอดเวลา และได้รับความรู้โดยไม่รู้ตัว

3. สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงหรือก่อให้เกิดประโยชน์ได้จากเนื้อหาที่อ่านหรือแนะนำของผู้เขียน

4. ก่อให้เกิดความจรรโลงใจ จากการอ่านเรื่องที่ตี สร้างสรรค์ หรือ ส่งผลกระทบต่อความคิด จิตใจ และการกระทำของคนในสังคม

อ้างอิง

ธัญญา สังขพันธานนท์. (2553). *การเขียนสารคดีภาคปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: อินทนิล.

รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. (2542). *วรรณกรรมปัจจุบัน*. ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอน

ขั้นตอนตามรูปแบบการเรียนการสอนบทอ่านประเภทสารคดีนี้ใช้เวลา 4 คาบเรียน จำนวน 2 ครั้ง (ครั้งละ 2 คาบเรียน) ครั้งที่ 1 คาบที่ 1-2 ดำเนินตามขั้นตอนที่ 1.1 - 2.3 ตามรูปแบบ และ ครั้งที่ 2 คาบที่ 3-4 จะเป็นการดำเนินการตามขั้นตอนที่ 3.1 - 5.2 ตามรูปแบบ

ขั้นตอน	กิจกรรม	บทบาทผู้เรียน	สื่อที่ใช้	เวลา
คาบที่1-2				
1. ขั้นสำรวจ	1. ผู้สอนชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียน			1 นาที่
1.1 ผู้สอน กระตุ้น ความคิดของ ผู้เรียน โดย ชวน อภิปราย พร้อมตั้ง คำถามที่ เชื่อมโยงกับ ความรู้ ประสบการณ์ หรือความ สนใจของ ผู้เรียน	2. ผู้สอนซักถามความรู้หรือประสบการณ์เดิมว่าเคยอ่านบทอ่าน “สารคดีเรื่องใดบ้าง เพราะเหตุใดจึงเลือกอ่านเรื่องนั้น ๆ” และกล่าวถึงการอ่านสารคดีว่ามีประโยชน์มากมาย โดยผู้อ่านสามารถกำหนดจุดมุ่งหมายในการอ่านตามประโยชน์ที่มุ่งได้รับจากการอ่านแต่ละครั้ง เช่น อ่านเพื่อความรู้อ่านเพื่อความบันเทิง อ่านเพื่อจรรโลงใจ อ่านเพื่อตอบสนองความสนใจ อ่านเพื่อการนำไปใช้ เป็นต้น	-สรุปสารคดีที่ เคยอ่าน -อธิบายถึง ประโยชน์ของ การตั้ง จุดมุ่งหมายการ อ่านและประ โยชน์ของการ อ่านสารคดี		2 นาที่
	3. ผู้สอนให้ผู้เรียนอ่านสารคดี “คนกรุงเทพฯ ยุคแรก เป็นใคร? มาจากไหน? คັນยุคสมัย “ความเป็นกรุงเทพฯ” ที่แท้” จากเว็บไซต์ นิตยสารศิลปวัฒนธรรม ความยาวเรียบเรียงครึ่งหน้า เผยแพร่ 2 มกราคม 2562 https://www.silpa-mag.com/history/article_25314	-อ่านสารคดี ตัวอย่าง	ตัวอย่าง บทอ่าน สารคดี	2 นาที่
	4. ผู้สอนตั้งคำถามถึงเนื้อหาสาระ ข้อคิด และประโยชน์จากการอ่านสาร	-ร่วมกันสรุป สาระสำคัญ วิเคราะห์ข้อคิด		2 นาที่

ขั้นตอน	กิจกรรม	บทบาทผู้เรียน	สื่อที่ใช้	เวลา
1.2 ผู้เรียน ตรวจสอบ ความสนใจ ในการอ่าน ของตนเอง โดยให้ผู้เรียน วิเคราะห์ ความ ต้องการและ ความสนใจ ของตนเอง ในด้านการ อ่านเพื่อ เลือกบทอ่าน	คดี ซึ่งถือเป็นบทอ่านประเภทหนึ่งที่ทำให้ ทั้งสาระความรู้และความเพลิดเพลิน 5. ผู้สอนเชื่อมโยงประสบการณ์การ อ่านของผู้เรียนกับการเลือกบทอ่าน โดยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความต้องการ และความสนใจของตนเองในด้านการ อ่าน	และประโยชน์ จากบทอ่าน -วิเคราะห์ความ ต้องการและ ความสนใจของ ตนเองในด้านการ อ่านเพื่อเลือกบท อ่าน		2 นาที
1.3 ผู้เรียน กำหนด เป้าหมายใน การอ่าน วาง แผนการอ่าน และกำหนด บทอ่าน โดย ให้ผู้เรียนวาง แผนการอ่าน ของตนเอง	6. ผู้เรียนเลือกบทอ่านและวาง แผนการอ่านในด้านเป้าหมายการอ่าน เนื้อหาที่ต้องการอ่าน ประเภทสารคดี ปริมาณบทอ่าน	-วางแผนการอ่าน ของตนเอง		1 นาที

ขั้นตอน	กิจกรรม	บทบาทผู้เรียน	สื่อที่ใช้	เวลา
2. ชั้นเรียนรู้และฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์	<p>1. ผู้สอนเตรียมบทอ่านสารคดีโดยเรียบเรียงเรื่อง “ฝากรอยเท้าที่น้ำตกทรายขาว...ชมทะเลหมอกบนเทือกเขาสันกาลาศีรี” จากเว็บไซต์สำนักพิมพ์อิศรา ความยาว 3 หน้า เผยแพร่ 21 สิงหาคม 2553</p> <p>https://www.isranews.org/south-news/documentary/1825-2010-08-21-14-17-27.html และเอกสารความรู้พื้นฐานการอ่านสารคดี</p> <p>2. ผู้สอนให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะของบทอ่านประเภทสารคดี เช่น การสรุปเรื่อง การจับใจความสำคัญ การวิเคราะห์เนื้อหา การพิจารณาแนวคิดหรือทัศนคติของผู้แต่ง แนวทางการเขียนสารคดี ลักษณะของสารคดี เป็นต้น โดยแจกเอกสารประกอบการสอนเรื่อง “การอ่านสารคดี” ประกอบ</p> <p>3. ผู้สอนแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย 7 คน และให้ผู้เรียนอ่านสารคดีที่ผู้สอนคัดเลือกมาให้ เรื่อง “ฝากรอยเท้าที่น้ำตกทรายขาว...ชมทะเลหมอกบนเทือกเขาสันกาลาศีรี” โดยใช้กลยุทธ์การอ่าน</p>	<p>-ประมวลความรู้ความเข้าใจเพื่อใช้ในการอ่านสารคดี</p> <p>-ทบทวนและเลือกกลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสมกับบทอ่านแต่ละประเภท</p> <p>-ฝึกอ่านจากบทอ่านที่ผู้สอนกำหนด และเลือกใช้กลยุทธ์การอ่านเพื่อฝึกสรุปใจความสำคัญและวิเคราะห์บทอ่าน</p>	<p>ตัวอย่างบทอ่านสารคดี</p> <p>-ใบความรู้เรื่องสารคดีและตัวอย่างการใช้กลยุทธ์การอ่านประเภทต่าง ๆ</p>	<p>30 นาที</p> <p>10 นาที</p>

ขั้นตอน	กิจกรรม	บทบาทผู้เรียน	สื่อที่ใช้	เวลา
2.1 ผู้เรียนฝึกอ่านและวิเคราะห์บทอ่านโดยใช้กลยุทธ์การอ่าน	4. ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มย่อยร่วมกันอภิปรายบทอ่านสารคดีในด้านใจความสำคัญ องค์ประกอบของบทอ่าน ทักษะคิด และกลวิธีการแต่งจุดเด่นของงานเขียน			20 นาที
	5. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปและวิเคราะห์บทอ่านตัวอย่างที่ผู้สอนเตรียมมา	-ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปบทอ่านตัวอย่าง	-บทอ่านที่ผู้เรียนเลือก	10 นาที
	6. ผู้สอนให้ผู้เรียนค้นหาสารคดีที่ตนเองต้องการอ่าน	-ค้นหาสารคดีที่ต้องการอ่าน		20 นาที
2.2 ผู้เรียนนำบทอ่านที่ตนเองเลือกมาฝึกอ่านและเลือกใช้กลยุทธ์การอ่าน	7. ผู้เรียนฝึกอ่านและวิเคราะห์เนื้อหาตามองค์ประกอบของบทอ่านประเภทสารคดี โดยนำความรู้พื้นฐานที่ได้รับ และกลยุทธ์ต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสม	-นำบทอ่านที่ตนเองเลือกมาฝึกการอ่าน และเลือกใช้กลยุทธ์การอ่านที่เหมาะสม	-แบบบันทึกการอ่าน	20 นาที
	8. ผู้เรียนบันทึกแบบบันทึกการอ่านในหัวข้อสาระสำคัญ การใช้กลยุทธ์	-สรุปใจความสำคัญและวิเคราะห์องค์ประกอบของบทอ่านลงบันทึกการอ่าน		10 นาที
คาบที่ 3-4 3. ขั้นตามติดสืบค้น	1. ผู้สอนถามคำถามและชวนอภิปรายเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ในประเด็นที่สำคัญหรือน่าสนใจ เช่น คำถามคำศัพท์ที่เป็นคำสำคัญของเรื่อง			3 นาที

ขั้นตอน	กิจกรรม	บทบาทผู้เรียน	สื่อที่ใช้	เวลา
3.1 ผู้เรียนระบุหัวข้อหรือคำถามที่สนใจและเกี่ยวข้องกับบทอ่าน	ถามเกี่ยวกับใจความสำคัญของเรื่อง เพื่อให้ผู้เรียนขยายข้อมูลต่อ 2. ผู้เรียนกำหนดคำถามของตนเอง จากสารคดีที่ตนเองเลือกมาอ่าน เช่น คำสำคัญในบทอ่าน เพื่อให้ผู้เรียนนำประเด็นไปหาข้อมูลเพิ่มเติม	-ตั้งคำถามหรือประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับบทอ่าน		2 นาที
3.2 ผู้เรียนสืบค้นตามประเด็นที่กำหนด	3. ผู้เรียนสืบค้นตามประเด็นที่กำหนด ด้วยตนเอง โดยการสืบค้นจากเอกสาร ตำรา หรือแหล่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งโทรศัพท์เคลื่อนที่ คอมพิวเตอร์ ห้องสมุด	-ค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	- แหล่งข้อมูลอื่นๆ ทั้งทางอิเล็กทรอนิกส์ และรูปเล่ม	30 นาที
4. ขั้นลงข้อสรุป 4.1 ผู้เรียนวิเคราะห์และพิจารณาบทอ่าน	1. ผู้เรียนวิเคราะห์และพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่สืบค้นด้วยตนเองตามหลักการที่ได้เรียนรู้ และตัดสินใจเลือกเชื่อหรือไม่เชื่อในข้อมูลที่สืบค้นและให้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ 2. ผู้เรียนพิจารณาความสัมพันธ์และความเป็นเหตุเป็นผล การสอดคล้องหรือข้อความที่ได้แย้งระหว่างบทอ่านกับ	-ประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล ให้เหตุผลประกอบการอธิบาย เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจและเลือกใช้ประโยชน์ -ผู้เรียนเชื่อมโยงและวิเคราะห์		30 นาที

ขั้นตอน	กิจกรรม	บทบาทผู้เรียน	สื่อที่ใช้	เวลา
4.2 ผู้เรียนสรุป เนื้อหาที่ได้ จากการอ่าน และค้นคว้า	ข้อมูลที่สืบค้นหรือความรู้เดิม และ พิจารณาบทอ่านทั้งในด้านความ เหมาะสมของภาษา การนำเสนอ แนวคิด ความถูกต้องของเนื้อหา 3. ผู้เรียนสรุปประเด็นของตนเองจาก การอ่านและสืบค้น ลงในแบบบันทึก การอ่าน	ความสัมพันธ์ของ ข้อมูล	-แบบ บันทึก การอ่าน	20 นาที
5. ตรวจสอบ แลกเปลี่ยน				
5.1 ผู้เรียน แลกเปลี่ยน ประเด็นที่ ตนเองสรุป ได้จากการ อ่านและการ สืบค้น	1. ผู้เรียนนำข้อสรุปที่ได้จากการสืบค้น มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันแบบกลุ่ม/ ห้องเรียน/ผู้สอน ตามลักษณะบทอ่าน หรือหัวข้อการเรียนรู้ที่กำหนด เพื่อให้ ได้ข้อสรุปร่วมกัน	-สรุปและสะท้อน ผลการอ่าน ร่วมกันทั้งกับ เพื่อนและ ครูผู้สอนโดยการ อภิปราย		20 นาที
5.2 ผู้เรียน เชื่อมโยง ข้อความรู้ และข้อ ค้นพบที่ได้ จากการอ่าน กับชีวิตจริง และเขียนลง แบบบันทึก	2. ผู้เรียนเขียนและตรวจสอบบันทึก การอ่าน โดยสามารถระบุความรู้หรือ กระบวนการสืบค้นที่สามารถนำไป ประยุกต์ใช้ได้	-เขียนบันทึกการ อ่าน โดยนำ ข้อสรุปที่ได้มา อธิบายถึงการ นำไปใช้ ประโยชน์	-แบบ บันทึก การอ่าน	15 นาที

สื่อการเรียนรู้

1. ตัวอย่างบทอ่านสารคดีเรื่อง “ฝากรอยเท้าที่น้ำตกทรายขาว...ชมทะเลหมอกบนเทือกเขาสันกาลาคีรี” จากเว็บไซต์สำนักพิมพ์อิศรา เขียนโดย พิศาล ภาพโดย แวลีเมาะ ปูชู ความยาว 3 หน้า เผยแพร่ 21 สิงหาคม 2553 <https://www.isranews.org/south-news/documentary/1825-2010-08-21-14-17-27.html>

2. ใบความรู้เกี่ยวกับงานเขียนประเภทสารคดี

3. แบบบันทึกการอ่าน

4. บทอ่านสารคดีขนาดสั้นที่เรียบเรียง เรื่อง “คนกรุงเทพฯ ยุคแรก เป็นใคร? มาจากไหน? ค้นยุคสมัย “ความเป็นกรุงเทพฯ” ที่แท้” จากเว็บไซต์นิตยสารศิลปวัฒนธรรม ความยาวครึ่งหน้า เผยแพร่ 2 มกราคม 2562 https://www.silpa-mag.com/history/article_25314

การวัดและประเมินผล

1. การตอบคำถาม

2. การทำกิจกรรมในชั้นเรียน

3. ผลการสรุปการเรียนรู้

4. ผลการเขียนบันทึกการอ่าน

ฝากรอยเท้าที่น้ำตกทรายขาว...ชมทะเลหมอกบนเทือกเขาสันกาลาคีรี

กิจกรรม “วิ่งป่าตानी จักรยานเสือภูเขา พิชิตยอดเขาสันกาลาคีรี ครั้งที่ 4” เมื่อต้นเดือนสิงหาคมที่ผ่านมา นอกจากจะส่งผลกระทบด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้คึกคักยิ่งขึ้น พร้อมสร้างภาพลักษณ์เรียกความเชื่อมั่นว่า “ชายแดนใต้ไม่ได้อันตรายอย่างที่คิด” แล้ว อีกหนึ่งผลพวงที่ปรากฏตามมาก็คือ ความประทับใจที่ผู้มาเยือนมีต่อ “น้ำตกทรายขาว” และความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติบนเทือกเขาสันกาลาคีรี

จะว่าไป “น้ำตกทรายขาว” ก็เป็นน้ำตกเลื่องชื่อของปัตตานีอยู่แล้ว แต่คนนอกพื้นที่อาจจะไม่ค่อยได้ยินชื่อเสียงเรียงนามนัก ประกอบกับข่าวสารความรุนแรง ทำให้ใครต่อใครพากัน “แหง” ที่จะแบกเป้ล่องใต้มาถึงสามจังหวัดชายแดน ด้วยเหตุนี้ สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปัตตานี จึงร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ทรายขาว อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว และชุมชนท่องเที่ยวทรายขาว จัดกิจกรรมดังกล่าวขึ้น โดยไฮไลท์ของงานคือการแข่งขันจักรยานเสือภูเขา การวิ่ง-เดินป่าหาอาร์ซี การวิ่งป่ามินิมารารอนพิชิตเทือกเขาสันกาลาคีรี และนั่งรถจี๊ปชมสวน ชิมผลไม้ตลอดทางตามแหล่งท่องเที่ยวด้วย

นางศิริวิ วาเลาะ ผู้อำนวยการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปัตตานี กล่าวว่า เนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบ ทำให้ปริมาณการท่องเที่ยวลดลงไป เราจึงพยายามใช้ความโดดเด่นของชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่บ้านทรายขาว อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี ซึ่งได้รับรางวัลดีเด่นด้านการท่องเที่ยวของชุมชน เมื่อปี 2550 จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) มาเป็นจุดขาย โดยชุมชนทรายขาวมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ วัดทรายขาว มัสยิดโบราณ และอุทยานแห่งชาติซึ่งมีทะเลหมอกสวยงาม

และนี่เองคือที่มาของการเลือกอุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาวเป็นสถานที่จัดกิจกรรม ซึ่งผลที่ได้รับก็เกินคุ้ม โดยเฉพาะ “น้ำตกทรายขาว” ที่ติดตามตรึงใจทั้งนักปั่นและนักวิ่งกว่า 5,000 คนที่ได้มาเยือน

สำรวจน้ำตกทรายขาว

น้ำตกทรายขาวและพื้นที่ป่าโดยรอบเพิ่งจะประกาศเป็นเขตอุทยานแห่งชาติเมื่อปีที่แล้วนี้เอง ครอบคลุมพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเขาใหญ่ และป่าสงวนแห่งชาติเทือกเขาสันกาลาคีรีใน 3 จังหวัด คือ ต.ป่าบอน ต.ทรายขาว ต.นาประดู่ อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี ต.ตาชี อ.ยะหา จ.ยะลา และ ต.บ้านโหนด ต.เปียน ต.ธารคีรี อ.สะบ้าย้อย จ.สงขลา น้ำตกทรายขาวเดิมชาวบ้านเรียกว่า “น้ำตกกะโถน” ค้นพบโดย พระครู ศรีรัตนากร (ท่านศรีแก้ว) อดีตเจ้าอาวาสวัดทรายขาว เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2475 และท่านได้ชักชวนราษฎรให้ช่วยกันปรับปรุงภูมิทัศน์น้ำตกทรายขาว ต่อมาน้ำตกแห่งนี้ก็ได้รับการพัฒนาเป็นลำดับ โดยอยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานป่าไม้

เขตปัตตานี (กรมป่าไม้) กระทั่งปี พ.ศ. 2530 กรมป่าไม้จึงให้เจ้าหน้าที่สำรวจเพื่อเตรียมการประกาศจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ ปัจจุบัน "น้ำตกทรายขาว" เป็นที่ตั้งของที่ทำการอุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว มีน้ำตกไหลมาจากยอดเขานางจันทร์บนเทือกเขาสันกาลาศีรี มีผาน้ำตกสูง 40 เมตร ไหลลดหลั่นลงมาเป็นชั้น ๆ ตลอดเส้นทางมีพันธุ์ไม้หายากชนิด มีเนื้อที่กว้างใหญ่ถึง 68,750 ไร่

สภาพโดยทั่วไปของอุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาวเป็นป่าดิบชื้น ประกอบด้วยพรรณไม้หลากหลายชนิด เป็นป่าต้นน้ำที่สำคัญของ จ.ปัตตานี ยะลา และสงขลา ซึ่งประชาชนได้อาศัยประโยชน์จากน้ำเพื่อการกสิกรรม อุปโภค และบริโภค ที่น่าปลาบปลื้มที่สุดก็คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ เคยเสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยม น้ำตกแห่งนี้ และทรงปลูกต้นไม้ไว้เป็นที่ระลึก เมื่อปี พ.ศ. 2518, 2528 และ 2533 ด้วยความลงตัวของธรรมชาติ

นายมะแอ เจะโต หัวหน้าอุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว เล่าให้ฟังว่า ยอดเขาสันกาลาศีรีเป็นต้นกำเนิดของน้ำตกทรายขาว เป็นจุดที่กั้นเขตแดนระหว่าง จ.ปัตตานี กับ จ.ยะลา และสงขลา น้ำตกทรายขาวมีทั้งหมด 10 ชั้น มีผาน้ำตกสูงถึง 40 เมตร ไหลลดหลั่นลงมาเป็นชั้น ๆ นอกจากนี้ยังมีน้ำตกโพงโพง น้ำตกอรัญวาริน อยู่ในพื้นที่เดียวกัน น้ำตกทรายขาวได้รับการประกาศให้เป็นอุทยานแห่งชาติเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2552 ทำให้ต้องปรับรูปแบบการจัดการ มีการเก็บค่าธรรมเนียมการเข้าชมและพักผ่อน เพื่อเป็นการบำรุงสถานที่ แต่ก็ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อตัวเลขนักท่องเที่ยว เพราะกลับพบว่าผู้คนที่ทั้งในพื้นที่และต่างจังหวัด ตลอดจนคนต่างชาตินิยมเที่ยวอย่างไม่ขาดสาย

“ป่าแถบนี้เป็นป่าดิบชื้น มีน้ำตกสวยงาม ความสมบูรณ์ทางธรรมชาติลงตัว สภาพทางภูมิศาสตร์ก็มีความเหมาะสม ข้างบนสุดมีผลไม้มากมายที่เรียกกันว่าสวนผสม ซึ่งชุมชนทรายขาวร่วมกันปลูก พื้นที่นี้ชาวบ้านไทยพุทธและมุสลิมอยู่ร่วมกันได้โดยไม่มีความขัดแย้ง ... คนมาเที่ยวกันเยอะ ทางอุทยานฯก็มีความภาคภูมิใจ ทุกวันนี้พื้นที่น้ำตกไม่เพียงพอกับนักท่องเที่ยวแล้ว ที่สำคัญคือตัวนักท่องเที่ยวเอง เราได้นักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ เพราะการเข้าชมแต่ละครั้งจะต้องเสียค่าธรรมเนียมด้วย เด็กวัยรุ่นที่มาจึงมาเที่ยวและพักผ่อนจริงๆ ไม่ใช่จะมาสร้างความรำคาญเหมือนแต่ก่อน” หัวหน้าอุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาวระบุ

เขตปลอดความขัดแย้ง

ขณะที่ นายสมาน ศรีปุเตะ หรือ “กำนันสมาน” ประธานชุมชนท่องเที่ยวตำบลทรายขาว บอกว่า ในความเลวร้ายที่ได้ยินจากข่าวสถานการณ์ความรุนแรงไม่เว้นแต่ละวันในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น น้ำตกทรายขาวถือเป็นช้อยกเว้น "จุดเด่นของชุมชนทรายขาวคือวัฒนธรรมท้องถิ่นดั้งเดิม มีอัตลักษณ์เป็นของตัวเอง และความสมัครสมานสามัคคีของคนในชุมชน ที่ทรายขาวมีสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ คือมัสยิดโบราณอายุ 380 ปี ชื่อว่ามัสยิดบาโงลาแง มีวัดทรายขาว และน้ำตกทรายขาว นอกจากนั้นกลุ่มแม่บ้านที่นี่ยังผลิตสินค้าโอท็อป ทั้งยังอยู่กันอย่างสงบสุขโดยไม่มี ความขัดแย้งระหว่างศาสนาด้วย ... ความรุนแรงในพื้นที่ทรายขาวไม่มี ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของการสร้างสถานการณ์หรืออะไรก็แล้วแต่ ทุกวันนี้ชุมชนทรายขาวยังมีกลุ่มแม่บ้านที่รวมตัวกันผลิตกล้วยเส้นขายเป็นสินค้าโอท็อป มีการผลิตผ้าทอลายจวนตานีที่ถูกใจนักท่องเที่ยว ที่สำคัญคือความสัมพันธ์ระหว่างไทยพุทธกับมุสลิมดีมาก ทุกคนอยู่กันเหมือนพี่เหมือนน้อง เวลามิงานของฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งก็จะมาช่วยกัน สมัยก่อนเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ พวกเราอยู่กันอย่างไร ตอนนี้พวกเราก็กังอยู่กันอย่างนั้น”

วันนี้ได้ไปสัมผัสน้ำใสไหลเย็นที่น้ำตกทรายขาว และฝากรอยเท้าไว้ที่เทือกเขาสันกาลาศิรีแล้วหรือยัง?

ที่มา: เว็บไซต์อิศรา วันที่ 21 สิงหาคม 2553 เรื่องโดย พิศาล ภาพโดย แวลิเมาะ ปูชู

<https://www.isranews.org/south-news/documentary/1825-2010-08-21-14-17-27.html>

แบบบันทึกการอ่าน

ชื่อ-นามสกุล.....รหัสประจำตัว.....สาขาวิชา.....

คำชี้แจง : ให้นิสิตเขียนบันทึกการอ่าน โดยครอบคลุมประเด็นดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1

1. สรุปสาระสำคัญจากเรื่องที่อ่าน (1. การสรุปใจความสำคัญ)

.....

.....

.....

.....

.....

2. ประเด็นที่สอดคล้องหรือโต้แย้งระหว่างบทอ่านกับข้อมูลที่ค้นคว้าเพิ่มเติม จงอธิบายรายละเอียด (2. การวิเคราะห์องค์ประกอบของบทอ่าน)

.....

.....

.....

.....

.....

3. ข้อคิดที่ได้จากบทอ่าน (3. การประเมินค่าได้อย่างมีเหตุผล)

.....

.....

.....

.....

.....

4. การประยุกต์ใช้ข้อมูลจากการอ่านและการสืบค้น (4. การนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์)

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 2

1. เป้าหมายการอ่าน คือ (กระบวนการ).....

2. กลยุทธ์การอ่านที่ใช้ในการสรุปและวิเคราะห์เนื้อหาบทอ่าน อธิบายและยกตัวอย่างประกอบ (กระบวนการ)

.....

.....

.....

.....

.....

3. คำถามหรือประเด็นสำคัญที่ใช้กำหนดเพื่อแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และเหตุผลในการเลือกประเด็นดังกล่าว (กระบวนการ)

.....

.....

.....

.....

.....

4. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการแสวงหาความรู้ และเหตุผลประกอบการเลือกแหล่งข้อมูล (กระบวนการ)

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ

คะแนนและค่าสถิติ

1. คะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังเรียน โดยภาพรวม
2. คะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองก่อนและหลังเรียน โดยแยกตามองค์ประกอบ
3. คะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มควบคุมก่อนและหลังเรียน โดยแยกตามองค์ประกอบ

ตารางที่ 24 คะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังเรียน โดยภาพรวม

ลำดับที่	คะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยภาพรวม (คะแนนเต็ม 50 คะแนน)			
	กลุ่มทดลอง (N=21)		กลุ่มควบคุม (N=24)	
	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนหลังเรียน	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนหลังเรียน
1	26	41.5	21.5	33
2	27.5	45	28.5	34
3	15.5	34	26.5	21.5
4	31.5	45	24	27.5
5	27.5	46.5	29	27
6	22.5	34.5	19	25.5
7	20	44	21.5	28
8	24.5	46.5	23.5	29.5
9	25.5	43.5	29	26
10	29.5	42	24.5	27
11	24	34.5	19.5	31.5
12	27.5	47	23.5	41.5
13	24	47	19	24
14	21	44.5	25.5	26.5
15	32	44.5	25.5	34
16	16	39	18.5	26
17	25	43	23.5	39
18	25	36	19	34
19	23	41	25	36
20	32	42.5	24.5	36
21	21.5	30.5	24.5	35.5
22	-	-	26	28.5
23	-	-	17.5	27.5
24	-	-	24.5	26.5
Mean	24.81	41.52	23.46	30.23
SD	4.56	4.89	3.37	5.09

ตารางที่ 25 คะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองก่อนและหลังเรียน โดยแยกตามองค์ประกอบ

ลำดับที่	คะแนนของกลุ่มทดลองจำแนกตามองค์ประกอบ (คะแนนเต็ม 50 คะแนน)							
	1) สรุป (5 คะแนน)		2) วิเคราะห์ (10 คะแนน)		3) ประเมินค่า (20 คะแนน)		4) นำไปใช้ (15 คะแนน)	
	ก่อนเรียน	หลังเรียน	ก่อนเรียน	หลังเรียน	ก่อนเรียน	หลังเรียน	ก่อนเรียน	หลังเรียน
1	2.5	5	7.5	6	10	17	7.5	13.5
2	2.5	4	7	9.5	14	18	7	13.5
3	4	4	5.5	8.5	4	11	5.5	10.5
4	3.5	3.5	11	8.5	11	18	11	15
5	4	5	11.5	8.5	9	18	11.5	15
6	3.5	3.5	7	4.5	9	14	7	12.5
7	3.5	5	7.5	7	5	17	7.5	15
8	3.5	4	7	8.5	10	19	7	15
9	3.5	4	8	7.5	10	17	8	15
10	3	4	8	7	12	17	8	14
11	2.5	3.5	8.5	7	9	10	8.5	14
12	4	4	6.5	8	12	20	6.5	15
13	3.5	3.5	6	9.5	10	19	6	15
14	4	5	4	9.5	6	15	4	15
15	3.5	4	9.5	8.5	14	17	9.5	15
16	3.5	4	3.5	7.5	6	14	3.5	13.5
17	3.5	4.5	8.5	7	10	18	8.5	13.5
18	3.5	4	9.5	6	9	15	9.5	11
19	3.5	3.5	7.5	6.5	8	19	7.5	12
20	4	3.5	11	8	12	16	11	15
21	2.5	4	6	3.5	10	12	6	11
Mean	3.40	4.07	7.64	7.45	9.52	16.24	7.64	13.76
SD	0.52	0.53	2.11	1.56	2.66	2.74	2.11	1.52

ตารางที่ 26 คะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มควบคุมก่อนและหลังเรียน โดยแยกตามองค์ประกอบ

ลำดับที่	คะแนนของกลุ่มควบคุมจำแนกองค์ประกอบ (คะแนนเต็ม 50 คะแนน)							
	1) สรุป (5 คะแนน)		2) วิเคราะห์ (10 คะแนน)		3) ประเมินค่า (20 คะแนน)		4) นำไปใช้ (15 คะแนน)	
	ก่อนเรียน	หลังเรียน	ก่อนเรียน	หลังเรียน	ก่อนเรียน	หลังเรียน	ก่อนเรียน	หลังเรียน
1	3	4.5	5	7.5	8	11	5.5	10
2	3.5	4	5	4	9	11	11	15
3	3.5	2.5	4	4	9	8	10	7
4	3.5	3.5	3.5	4.5	10	8	7	11.5
5	4	3	5	4.5	13	9	7	10.5
6	3.5	3.5	3.5	3.5	6	9	6	9.5
7	3.5	3.5	3	3	9	10	6	11.5
8	2.5	3.5	4	4	9	11	8	11
9	3.5	2.5	4	3	12	12	9.5	8.5
10	4	4	4	3.5	9	10	7.5	9.5
11	3.5	4	3	4	6	13	7	10.5
12	2.5	3.5	4	9	10	14	7	15
13	2.5	2.5	4	3	7	10	5.5	8.5
14	3.5	3.5	5.5	5.5	8	9	8.5	8.5
15	4	3.5	5	4.5	11	12	5.5	14
16	3.5	3.5	2	3.5	6	8	7	11
17	2.5	4	6.5	5	6	18	8.5	12
18	3.5	3.5	2	6	5	11	8.5	13.5
19	4.5	3.5	3	5	9	14	8.5	13.5
20	2.5	3.5	6	7	11	12	5	13.5
21	4	5	4	7	8	11	8.5	12.5
22	2.5	2.5	5	4	10	12	8.5	10
23	2.5	4	4	3.5	7	10	4	10
24	2.5	3.5	4	2	11	9	7	12
Mean	3.27	3.52	4.13	4.60	8.71	10.92	7.35	11.19
SD	0.63	0.62	1.12	1.66	2.10	2.30	1.68	2.15

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวเพ็ญวิษา วัฒนปรีชานนท์
วัน เดือน ปี เกิด	22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2526
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (เกียรตินิยมอันดับ 1) ภาควิชา มัธยมศึกษา วิชาเอกภาษาไทย-สังคมศึกษา จากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2547 และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชา บัณฑิต สาขาวิชา วารณคดีไทย จากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2550 จากนั้นเข้าศึกษาในสาขาวิชาหลักสูตร และการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2556
ที่อยู่ปัจจุบัน	กรุงเทพมหานคร